

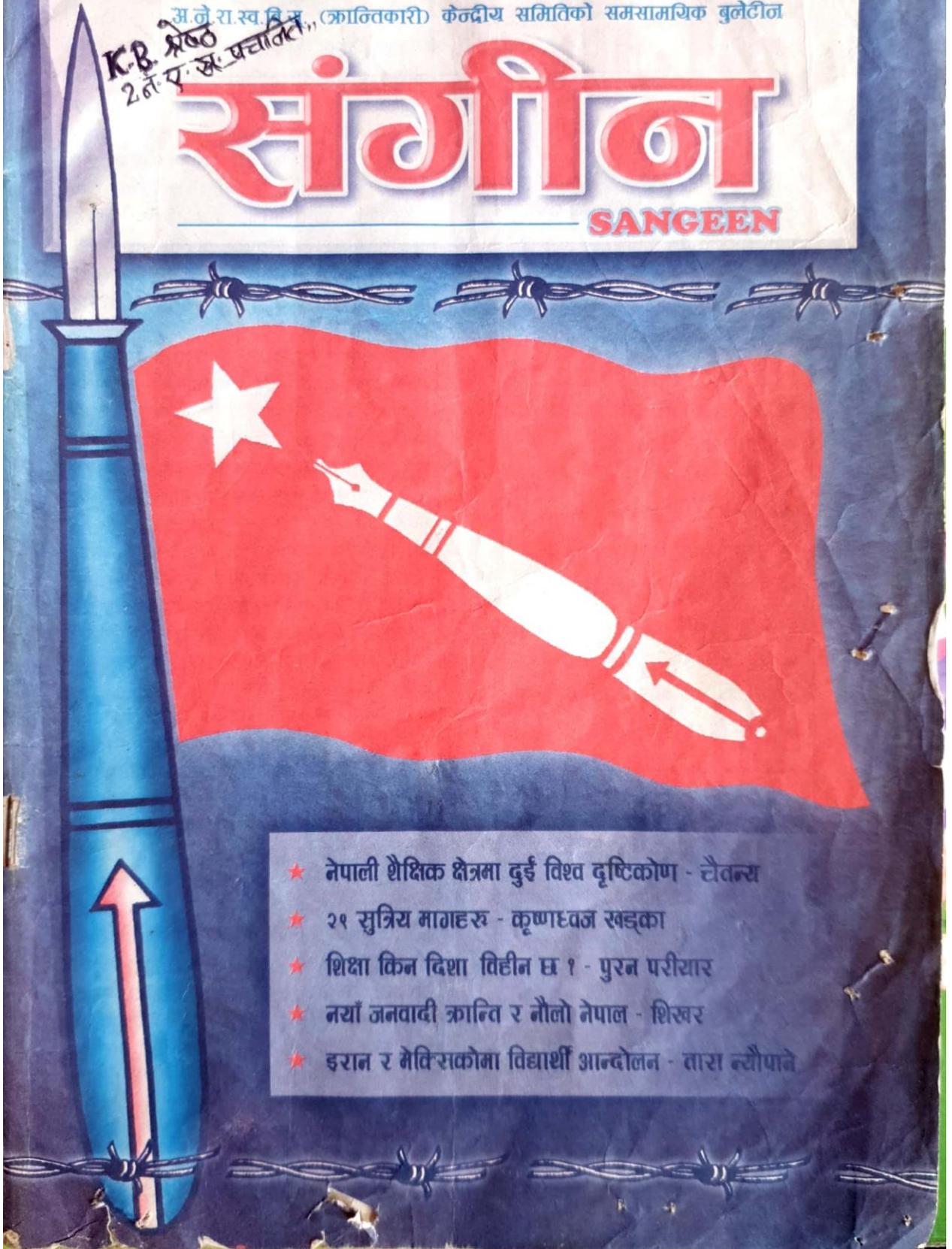
सम्पूर्ण वामपन्थी, प्रगतिशील, देशभक्त तथा जनतान्त्रिक विद्यार्थीहरू एक जुट होऔं

अ.ने.रा.स्व.वि.स. (क्रान्तिकारी) केन्द्रीय समितिको समसामयिक बुलेटीन

K.B. श्रेष्ठ
२०७५.५.२५ प्रकाशित

संगीन

SANGEEN

- ★ नेपाली शैक्षिक क्षेत्रमा दुई विश्व दृष्टिकोण - तैतन्स
- ★ २९ सुत्रिय मागहरू - कृष्णध्वज खड्का
- ★ शिक्षा किन दिशा विहीन छ ? - पुरन परीसार
- ★ नयाँ जनवादी क्रान्ति र नौलो नेपाल - शिखर
- ★ इरान र मेक्सिकोमा विद्यार्थी आन्दोलन - तारा न्यौपाने

संगीन

समसामयिक बुलेटिन

□ वर्ष १६ □ अङ्क २ □ २०५६ असोज

विषय सूची	पृष्ठ
● सम्पादकीय	१
● नेपाली शैक्षिक क्षेत्रमा दुई विश्व दृष्टिकोण	४
● २९ सूत्रीय मागहरू सामान्य चर्चा	९
● नयाँ जनवादी क्रान्ति र नौलो नेपाल	३३
● इरान र मेक्सीकोमा संचालित विद्यार्थी आन्दोलनको संक्षिप्त चर्चा	४१
● शिक्षा किन दिशाविहीन छ ?	४४
● महान् अमर शहीदहरू	४६
● संगठनात्मक गतिविधि	४९
● बन्दी तथा बेपत्ता पारिएकाहरू	५७
● प्रेस विज्ञप्तीहरू	६२

प्रकाशक

प्रकाशन विभाग

अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

केन्द्रीय समिति

सम्पर्क

अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

केन्द्रीय कार्यालय, काठमाडौं

फोन नं. ०१-२५२०६०

सहयोग रु. १०/-

हाम्रो अनुरोध

संगीनलाई निरन्तरता दिने प्रतिवद्धता अनुरूप विविध कठिनाईसँग जुद्धै दोस्रो अङ्क लिएर उपस्थित भएका छौं । पाठकहरूबाट अधिल्लो अङ्कका राम्रा, नराम्रा, सवल र दुर्बल पक्षहरूको गहन र अमूल्य सुझावहरू प्राप्त भइरहेका छन् । संगीन हाम्रो संगठनको सामयिक बुलेटिन हो । विद्यार्थी समुदायको साथै मुक्तिकामी जनसमुदायको आवाज हो । यसलाई विद्यालयदेखि विश्व-विद्यालय, गाउँदेखि शहरसम्मका हाम्रा पाठकहरूको आवश्यकता र चेतना स्तरलाई दृष्टिगत गरी राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय राजनैतिक घटनाहरू र संगठनको दृष्टिकोण, शिक्षा क्षेत्रका गतिविधि, शैक्षिक समस्या र समाधान, संघर्ष सहित संगठनात्मक गतिविधिका समाचारहरू, संगठनात्मक लेख रचना, शहीद परिचय, जेल तथा हिरासत, संस्मरण, रोचक तथा प्रेरक प्रसङ्ग लगायतका विविध सामग्रीहरू समावेश गरी सरल प्रकारले सम्पादन गरिनुपर्छ भन्ने लागेको छ । यद्यपी हाम्रो सौँच अनुरूप तत्कालिन अवस्थामा यसले अझै आफ्नो स्वरूप ग्रहण गर्न सकिरहेको छैन । केन्द्रीय समितिको योजना अनुरूप मुखपत्र "योद्धा" संयुक्त आन्दोलनको बुलेटिन "विद्यार्थी आन्दोलन" विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई दृष्टिगत गरी प्रकाशन गर्ने भनिएको अलग प्रकाशनको साथै विभिन्न क्षेत्र र जिल्लाका मुखपत्रहरू प्रकाशन हुँदा यो आफ्ना ठाउँमा आउने कुरा निश्चित छ ।

प्रकाशनको लागि आर्थिक (बिक्री वितरण, रकम संकलन, विज्ञापन आदि) स्थानीय स्तरमा भएका संगठन र संघर्षका गतिविधिहरूको साथै दमन र अन्य पक्षहरूको कृत्याकलापहरू लगायतका विविध विषयहरूको नियमित र जीवन्त रीपोर्ट, शहीद परिचय, लगायतका पक्षहरूमा रहेको समस्या अझै पनि खट्कंदो छ । यी सवालहरूमा गम्भीरता पूर्वक ध्यान पुऱ्याउनु हामी सबैमा पुनः हार्दिक आग्रह गर्दछौं ।

अन्त्यमा तेस्रो अङ्क पौष महिनामा प्रकाशन गर्ने प्रतिवद्धता सहित सबै आ-आफ्नो कर्म क्षेत्रमा जुटौं । प्रकाशनको सवालमा जमेर बरफ बनेको पोखरी विस्तारै पालेर बहन थालेको छ । सबैले आ-आफ्नो जिम्मेवारी र भूमिका निर्वाह गरौं । यो हिमनदी झै निरन्तर प्रवाहमा अगाडि बढ्ने छ । यसमा कुनै शंका छैन ।

अभिवादन सहित

प्रकाशन विभाग, केन्द्रीय समिति
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

सर्व जङ्गल अप्रेसनको प्रतिरोध गरौं संगठन सुदृढीकरण अभियानमा लागि परौं !!

सदियौवाट सामन्तवादी, साम्राज्यवादी, शोषण, दमन र उत्पीडनबाट पिसिदै आएका नेपाली जनताले न्याय, स्वतन्त्रता, समानता र प्रगतिको लागि नयाँ जनवादी राज्य व्यवस्था स्थापनाको लागि न्यायपूर्ण लडाईं लडिरहेका छन्। विद्यार्थी समुदायको साथै देश र जनताका राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीवीकाका आधारभूत समस्याहरू समाधान गर्नुको बदला प्रतिक्रियावादी शासकहरूले विभिन्न दमन अभियानहरू सञ्चालन गर्दै आएका छन्। दमनले संसारमा कहींको पनि न्यायपूर्ण आन्दोलन हारेको छैन र रोकिएको छैन। जहाँ दमन हुन्छ, त्यहाँ प्रतिरोध हुन्छ, जहाँ प्रतिरोध हुन्छ, त्यहाँ विस्फोट हुन्छ। अन्ततः जीत सत्य र न्यायकै हुन्छ। यो सार्वभौम मान्यता नेपाली धर्तीमा पनि व्यवहारिक रूपमा पटक पटक पुष्टि हुँदै आएको छ। एकतन्त्रीय जहानियाँ राणा शासन र फाशिष्ट पञ्चायती व्यवस्था विरुद्धको आन्दोलन र त्यसको सफलता यसका उदाहरण हुन्।

चार वर्ष अगाडि रौल्या, रूकुम, सिन्धुपाल्चोक, गोर्खा, सिन्धुली लगायतका ग्रामीण बस्तीहरूमा जनताको न्यायपूर्ण आवाज दबाउनको लागि प्रतिक्रियावादी शासकहरूले "रोमियो" नामको प्रहरी अप्रेसन सञ्चालन गरी हत्या, लुट, बलात्कार, आतंक, भुट्टामुद्दा, जेल नेल, यातनाको अटुट श्रृङ्खला चलाए। जनसमुदायले अपूर्व त्याग, बलिदान र उत्सर्गद्वारा त्यसको प्रतिरोध गरी आन्दोलनलाई नयाँ उचाईमा उठाए। प्रतिरोध आन्दोलन जनयुद्धको रूपमा विकसित भयो। त्यो

सानोबाट ठूलो, थोरैबाट धेरैमा विकसित हुँदै राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा विकास र विस्तार भयो। मुक्तिकामी जनसमुदायमा उत्साहको लहर छायो। दमनकारी शापक वर्गको लुटको स्वर्गमा भूईँचालो गयो। उनीहरू बवंराउन थाले। देशी, विदेशी प्रतिक्रियावादी वर्गले हार गुहार गरी राष्ट्रिय सहमतिको नारा भित्र ठूलाठूला जनहत्या र राष्ट्रघातका तानाबाना बुनी दमन अभियान सञ्चालन गरे। क्रान्तिकारीहरूको विरुद्ध राजनैतिक रूपमा भ्रम छर र फुट पार, फौजी रूपमा घेरा हाल, खोज र नष्ट गरको नीति अन्तर्गत "शेरा किलो टु" "कम्बिङ्ग" अप्रेसन लगायतका साना ठूला दर्जनौं पहेरी अप्रेसनहरू सञ्चालन गरे। सयौं नेपाल आमाका हानहार सन्तानहरूको रगत पिए। हजारौंलाई जेलका चिसा छिडीमा बन्दी बनाए। सयौंलाई वेपत्ता पारे। सयौं दिदी, बहिनी, आमाहरूको अस्मिता लुटे। गाउँका गाउँलाई उजाड बनाउने दुष्प्रयास गरे। कर्णाली, भेरी, गण्डकी र कोशीलाई रगताम्य पारे। प्रतिक्रियावादी तथा अवसरवादीहरूका सबै षड्यन्त्र र दमनका हथकण्डाहरूलाई जनसमुदायले वीरता, साहस, त्याग, बलिदानका उच्चतम कीर्तिमानहरू खडा गरी चकनाचुर पारिदिए।

यतिबेला नेपाली कांग्रेसको फाशिष्ट भट्टराई सरकारले देशव्यापी रूपमा मुख्यतः पश्चिम नेपालमा घोषित रूपमा "सर्व जङ्गल अप्रेसन" सञ्चालन गरिरहेको छ। नामबाट यो क्रान्तिकारीहरूलाई जङ्गलमा खोज्ने र नष्ट गर्ने

संगीन

अभियान जस्तो लाग्छ । तर व्यवहारमा त्यसको ठीक विपरीत देखिएको छ । २/३ सयको संख्यामा कमाण्डो नामको प्रहरी हत्यांराल दल गाउँमा पस्ने, घेरा हाल्ने, सामुहिक रूपमा चेलिवेटीको इज्जत लुट्ने, निर्दोष र निहत्था जनतालाई कुट्ने, पिट्ने, सम्पति लुट्ने र आगो लगाउने, सार्वजनिक रूपमा निर्ममतापूर्वक तड्पाई तड्पाई हत्या गर्ने लगायतका अनगिन्ती दमनका रूपहरू अपनाएको देखिन्छ । मध्य र पूर्वमा पश्चिमकै स्तरमा नभए पनि गाउँ-गाउँका त्यही प्रकारको दमन चलिरहेको छ । यहि क्रममा राजनैतिक कार्यक्रममा सहभागि हुन गइरहेको अवस्थामा गोर्खाको गाँखुमा ने.क.पा. (माओवादी)का वैकल्पिक पोलिटब्यूरो सदस्य सुरेश वाग्लेले वीरतापूर्ण शहादत प्राप्त गर्नु भएको छ । त्यसैगरी काठमाडौं लगायतका शहरी इलाकामा सार्वजनिक रूपमा सिधै गोली हानी हत्या गरेको नदेखिए पनि नेकपा (माओवादी)को वैचारिक तथा राजनैतिक लाइनसँग वैचारिक निकट रहेका संघ, संस्था तथा व्यक्तित्वहरूलाई कडा निगरानी, अघोषित प्रतिबन्धद्वारा कुनै गतिविधि हुन नदिने र कतिपयलाई बेपत्ता पार्ने जस्ता अत्यन्तै निन्दनीय कामहरूलाई अगाडि बढाएको छ । यो सर्च जङ्गल अपरेशन कति विभत्स, क्रूर, अमानवीय र फासिष्ट छ भन्ने कुरा रोल्याको ओत गाविसमा २० दिनको सुत्केरी, १२ वर्षकी नाबालक चेली र वृद्ध आमा सहित ४७ जना महिलाहरूलाई सामूहिक बलात्कार गर्नु, फगाम गाविसका युवक खिमबहादुर घर्तीलाई गोली हानी बन्धरोले टाउको काटी भोलामा लिएर जानु, कमारा घर्तीलाई बन्धरोले छियाछिया पारी तड्पाई तड्पाई हत्या गर्नु, जिनावाङ्गमा हत्या, लुटपाटको ताण्डव नृत्य प्रस्तुत गर्नु, नेपाली वाम आन्दोलनका लोकप्रिय वरिष्ठ वामपन्थी नेताको हत्या गर्नु, काठमाडौं जस्तो ठाउँबाट शिक्षक, मानवअधिकारवादी तथा कानूनविद् विष्णुपुकार

श्रेष्ठ जस्ता व्यक्तित्वलाई सार्वजनिक ठाउँबाट डकैति शैलीमा अपहरण गरी बेपत्ता पार्नु जस्ता घटनाहरूले नै बताउँछन् । उल्लेखित प्रकारका असंख्य घटनाहरू देशव्यापी रूपमा घटिरहेका छन् । सबै हेदा लाग्छ देश नरवध शालामा परिणत भइरहेको छ । कसलाई कतिवेला कहाँ के हुने हो केही ठेगान छैन । जनताको जीवन रक्षाको सवाल अत्यन्तै गम्भीर बनेको छ । देशका जिम्मेवार वरिष्ठ व्यक्तित्वहरू, मानवअधिकारवादी, पत्रकार, जनपक्षीय राजनैतिक पार्टी विभिन्न संघ, संस्थाको साथै न्यायप्रेमी जनसमुदायले फाशिष्ट प्रतिक्रियावादी सत्ताको दमन अभियानको विरुद्धमा आवाज उठाइरहेका छन् ।

अहिले चलाइरहेको सर्च जङ्गल अपरेशन पनि विगतका अपरेशनहरूकै उच्च र जारी रूप भएकोले जनसमुदायले पनि भ्रमको भण्डाफोर गर र एकताबद्ध होउ, घेरा तोड र रक्षा गर कै नीति अन्तर्गत फौजी र गैर फौजी संघर्षलाई उचित संयोजन गरी उच्च प्रकारले प्रतिरोध आन्दोलनलाई नयाँ उचाईमा अगाडि बढाइरहेका छन् । फाशिष्ट प्रतिक्रियावादी सत्ताको असंवैधानिक, अप्रजातान्त्रिक, गैर कानूनी, दमन र जनसमुदायको प्रतिरोध आन्दोलनबाट हाम्रो विद्यार्थी आन्दोलनलाई अलग राखी हेर्न मिल्दैन । हामी जनसमुदायको न्यायपूर्ण आन्दोलनको पक्षमा रहेकोले हाम्रो संगठन पनि दमनको निसाना बनिरहेको छ र उच्च विवेक र साहसको साथमा प्रतिरोध आन्दोलनलाई अगाडि बढाइरहेको छ । एक हजार भन्दा बढी जनसमुदायको साथमा करिब एक सय विद्यार्थी साथीहरूले शहादत प्राप्त गरी सक्नु भएको छ । हजारौं जनसमुदायको साथमा सयौं विद्यार्थी नेता तथा कार्यकर्ता साथीहरू जेलका चिसा छिडीमा बन्दी बनाइनु भएको छ । संगठनको लक्ष्य, उद्देश्य, नीति, योजना र कार्यक्रमप्रति दृढ रही प्रतिरोध आन्दोलनलाई अझ नयाँ उचाईमा

संगीन

उठाउने तत्कालिन आवश्यकता भएको छ ।

सर्च जङ्गल अप्रेसनकै क्रममा हत्यारा सरकारलाई चुनौति दिदै हाम्रो संगठनको केन्द्रीय समितिको पूर्ण बैठक सम्पन्न भएको छ । बैठकले राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय, राजनैतिक परिस्थिति, संगठनात्मक गतिविधि, दमन र प्रतिरोध, संयुक्त आन्दोलन लगायतका समग्र पक्षहरू माथि गम्भीर दृष्टि पुऱ्याई विचार, राजनीति, संगठन र संघर्षको सवालमा, जनसमुदायले सञ्चालन गरेका प्रतिरोध आन्दोलनसँग हातेमालो गर्दै त्यस आन्दोलनलाई नयाँ उचाईमा उठाउने, जनविरोधी, राष्ट्र विरोधी फाशिष्ट हत्याराहरूको राष्ट्रिय सहमतिको विरुद्धमा व्यापक जनताको एकताको पक्षपोषण गर्ने, संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलनलाई फराकिलो दायरामा अझ नयाँ उचाईमा विकसित गर्ने, फाशिष्ट दमनको प्रतिरोध गर्दै संगठन सुदृढीकरण, निर्माण र विस्तार अभियानलाई घनिभूत ढङ्गले अगाडि बढाउने लगायतका कैयन महत्वपूर्ण निर्णयहरू गरेको छ । केन्द्रीय समितिका निर्णयहरू व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयन भई भौतिक शक्तिमा रूपान्तरण भइरहेका छन् । राष्ट्रिय तथा स्थानीय तहमा शैक्षिक समस्या, जनहत्या तथा दमन र राष्ट्रघातको विरुद्धमा संयुक्त तथा एकल रूपमा विविध संघर्षका कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका छन् । संघर्षकै रूपमा जनसेवा, श्रमसिविर लगायतका विविध जनपरिचालनका कार्यक्रमहरू समेत सम्पन्न भइरहेका छन् । काठमाडौंमा चक्का जाम, पोखरा बन्द, भारतीय राजदूतको पुत्ला जलाउने, पुस्तक जलाउने, अन्तरक्रिया, गोष्ठी, राप्तिका विविध जनसेवाका कार्यक्रमहरू, अनिवार्य संस्कृत र एकमुस्ट फि विरोधी आन्दोलन लगायतका गतिविधिहरू यसका उदाहरण हुन् । ठूलो आन्दोलनको लागि वैचारिक, राजनैतिक तयारी सहित मजबुत आधारहरू तयार पादै विद्यार्थी जागरण अभियान अगाडि बढ्दैछ । यहि

क्रममा सर्च जङ्गल अप्रेसनको प्रतिरोधको लागि नेकपा (माओवादी)ले जनपरिचालनको राजनैतिक कार्यक्रमको रूपमा असोज २० मा नेपालबन्द आह्वान गर्‍यो । हाम्रो संगठनले हार्दिकतापूर्वक समर्थन गरी विविध कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिए । नेपाली जनताले ऐतिहासिक रूपमा नेपाल बन्द सफल गरी हत्यारो सरकारलाई दरिलो भ्यापड प्रदान गरेका छन् । संगठनलाई चुस्त दुरूस्त पार्नको लागि केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म बैठक, भेला, सम्मेलन, प्रशिक्षण, अन्तर्क्रिया लगायतका विविध कार्यक्रमहरूद्वारा सुदृढीकरण अभियानहरू अगाडि बढिरहेका छन् । सुदृढीकरण अभियानलाई हामीले प्रतिरोध आन्दोलन भन्दा पृथक वा बाहिर राखेर हेर्न मिल्दैन । प्रतिरोधकै बीचबाट संगठनलाई सुदृढ र मजबुत पार्नको लागि केन्द्रीय समितिले तदनुकुलको कार्ययोजना तर्जुमा गरी निर्देशित गरेको छ । सबैले त्यसलाई अझै गम्भीरतापूर्वक ग्रहण गरी दृढतापूर्वक कार्यान्वयन गर्न जरूरी छ ।

संयुक्त आन्दोलनलाई सशक्त र प्रभावकारी ढङ्गले उच्च रूपमा विकास गर्न जरूरी छ, त्यसको लागि पनि हामी आफैमा सक्षम र आत्मनिर्भर हुन आवश्यक हुन्छ । प्रतिक्रियावादी सत्ताको फाशिष्ट दमन (सर्च जङ्गल अप्रेसन) लाई राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा व्यापक र तीव्र भण्डाफोर गर्दै प्रतिरोध आन्दोलनलाई विविध रूप र शैलीमा अझ उच्च रूपमा विकास गर्दै संगठन सुदृढीकरण अभियानलाई घनिभूत ढङ्गले अगाडि बढाऔं । हामीबाट ठूलै भूल भएन भने सर्च जङ्गल अप्रेसन सञ्चालन गर्ने खुनी हत्याराहरूको हार र जनताको जीत निश्चित छ । क्रान्तिकारी विद्यार्थी आन्दोलनले अर्को नयाँ उचाई हासिल गर्नेछ ।

नेपाली शैक्षिक क्षेत्रमा दुई विश्व दृष्टिकोण

विषय प्रवेश :

देशले अधिसामन्ती तथा अर्ध औपनिवेशिक अवस्थामा प्रवेश गरे यता नेपाली शैक्षिक आन्दोलनको इतिहासका मूलतः तीन अध्याय रहि आएका छन् । पहिलो अध्याय राणाशाही उत्पीडनका विरुद्धको संघर्षका रूपमा विकसित भै २०१७ सालमा आएर टुंगियो । दोश्रो अध्याय निरंकुश पञ्चायती उत्पीडनका विरुद्धको संघर्षमा सशक्त रूप धारण गर्दै २०४६ सालको जनआन्दोलनमा आएर टुंगियो । तेस्रो अध्याय बहुदलीय व्यवस्थाको पुनःस्थापना सँगै शुरु भयो र आज यो महान युद्धको ऐतिहासिक प्रक्रियाका बीचबाट नयाँ ओज प्राप्त गर्दै विकसित भैरहेको छ ।

आज नेपाली शैक्षिक क्षेत्रमा एकातिर वर्तमान सत्तारूढ वर्गको प्रतिगामी शिक्षा प्रणाली र अर्कोतिर त्यसको विकल्पमा जनवादी शिक्षा प्रणाली बीच संघर्ष चलिरहेको छ । त्यो संघर्षमा दुई परस्पर विरोधी विश्व दृष्टिकोण अभिव्यक्त हुँदै आएको छ । प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीले सामन्तवादी-

साम्राज्यवादी वैचारिक विकृति एवं विसंगतिहरूलाई समेटेको छ र यो अधिभूतवादी विश्वदृष्टिकोणमा आधारित छ । यसको उल्टो जनवादी शिक्षा प्रणाली जनताद्वारा वर्गसंघर्षको प्रक्रियामा विकसित वैचारिक मूल्यहरू र विश्व सर्वहारा वर्गद्वारा कम्युनिष्ट पार्टीको घोषण-पत्र देखि महान् सर्वहारा सांस्कृतिक क्रान्तिमा विकसित विचारहरूलाई मार्ग दर्शनका रूपमा ग्रहण गर्न प्रयत्नशील छ र यो द्रन्दात्मक भौतिकवादी विश्व दृष्टिकोणमा आधारित छ ।

नेपाली शैक्षिक क्षेत्रमा विद्यमान परस्पर विपरीत यी दुई विश्व दृष्टिकोणका केही विशेषताहरूलाई छोटकरीमा निम्नानुसार प्रस्तुत गर्न सकिन्छ :

दुई भिन्न वर्गहित :

वर्तमान प्रतिगामी शिक्षा प्रणाली र त्यसको विकल्पमा प्रस्तुत जनवादी शिक्षा प्रणाली दुई भिन्न वर्ग हितमा आधारित छन् । प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीको अन्तर्वस्तु जर्नाविरोधी, अराष्ट्रिय तथा अवैज्ञानिक रहेको छ । यसको उल्टो जनवादी शिक्षा प्रणालीको अन्तर्वस्तु जनवादी, राष्ट्रिय र वैज्ञानिक रहेको छ ।

आजको सरकारी शिक्षा प्रणाली जर्नाविरोधी छ । किन भने यसले सामन्त, दलाल एवं नोकरशाह पूँजीपति वर्गको हितको प्रतिनिधित्व गर्दछ । यसले जनताका हित र आवश्यकताको प्रतिनिधित्व गर्दैन ।

यसले उच्च वर्गमा प्रतिभा हुने कुरा मान्दछ र जनतामा निहित प्रतिभाको प्रस्फुटन गर्ने अवसर प्रदान गर्दैन यो शिक्षा प्रणाली अराष्ट्रिय छ । किनभने यसले साम्राज्यवादी-विस्तारवादी स्वार्थ र आवश्यकताको प्रतिनिधित्व गर्दछ । यसले देशको आवश्यकता र स्वतन्त्र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको निर्माणमा ध्यान दिदैन । यो शिक्षा प्रणाली अवैज्ञानिक छ । किनभने यसले सामन्ती हिन्दु धर्म, साम्राज्यवादी विकृतिमा आधारित आदर्शवादी, अधिभूतवादी विचारधारालाई अंगालेको छ । यसरी हेर्दा यो शिक्षा प्रणाली राजतन्त्रात्मक संसदीय व्यवस्था अनुरूपको उद्देश्यमा आधारित रहेको छ । यसले जनताको भाषिक धार्मिक, शैक्षिक र सांस्कृतिक अधिकारको हनन गरेको छ । यस शिक्षा प्रणालीको उद्देश्य देश र जनताप्रति निष्ठावान नागरिकहरूको निर्माण होइन, संसदीय सत्ताका संकिर्ण भाटहरू तयार पार्ने रहेको छ ।

चैतन्य

यस प्रकारको शिक्षा प्रणालीका विरुद्ध जनवादी शिक्षा प्रणालीको अन्तर्वस्तु जनवादी, राष्ट्रिय र वैज्ञानिक रहेको छ । यसले जनतालाई इतिहासको निर्माता एवं प्रतिभा सम्पन्न मानेर चल्दछ र त्यो प्रतिभाको प्रस्फुटन गर्दै नयाँ संसारको निर्माण गर्ने अभिष्ट राख्दछ । यसले जनताका भाषिक, धार्मिक, शैक्षिक र सांस्कृतिक अधिकारको रक्षा गर्दछ । यसले वैदेशिक प्रतिक्रियावादका विरुद्ध देशको आवश्यकता अनुरूप जनताको श्रम र सिपको विकास गरी स्वतन्त्र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको निर्माणमा उल्लेखनीय भूमिका खेल्दछ । यो अवैज्ञानिक सामन्तवादी साम्राज्यवादी विचारधाराका विरुद्ध साम्यवादको वैज्ञानिक विचारधाराले आलोकित रहेको छ । यसको अभिष्ट जनवाद, देशभक्ति र सर्वहारा अन्तर्राष्ट्रियतावादको भावनाले समृद्ध नागरिकहरूको निर्माण गर्नु रहेको छ ।

शिक्षा र राजनीति :

वर्ग समाजमा शिक्षा वर्ग संघर्षको साधन हुन्छ । हरेक वर्गसंघर्ष राजनीतिक संघर्ष हो र त्यसले सम्बन्धित वर्गको राजनीतिक सेवा गर्दछ । वर्तमान प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीमा सामन्त, नोकरशाह तथा दलाल पूँजीपति वर्गको राजनीतिक नेतृत्व र प्रभुत्व छ । त्यसअनुसार यस शिक्षा प्रणालीका पाठ्य पुस्तकहरूमा सामन्तवादी-साम्राज्यवादी विचारधारा सन्निहित छ र यो साम्यवादी विचार धाराको विरोधी ।

वर्तमान शिक्षा प्रणालीले "सार्वभौम मानवीय मूल्य"को वकालत गर्छ । तर वर्ग समाजमा शिक्षा वर्गीय राजनीतिबाट टाढा, सबै वर्गका लागि समान र विशुद्ध प्रकारको सार्वभौम मानवीय मूल्यमा आधारित हुन सक्छैन । शिक्षामा "सार्वभौम मानवीय मूल्य"को सिद्धान्त वर्ग समन्वयवादमा आधारित छ र यसले वर्ग संघर्षको निषेध गर्दछ । तर नेपाली शैक्षिक क्षेत्रमा प्रायशः सबैले शिक्षालाई राजनीतिमा मुछ्नु हुँदैन भन्ने गर्दछन् । यो भनाइको विशेष अर्थ छ । प्रतिक्रियावादी वर्गको दृष्टिमा यसको अर्थ शिक्षामा आफ्नो वर्गीय राजनीतिक प्रभुत्व कायम राखि राख्नु र आम विद्यार्थीलाई कुनै पनि आन्दोलन तथा वर्ग संघर्षबाट बन्चित गर्नु हो ।

रहेको छ ।

राजनीति र शिक्षा बीचको घनिष्ठ सम्बन्धलाई प्रतिक्रियावादी वर्गले हमेशा ढाक छोप गर्ने गर्दछ, र त्यसले शिक्षा राजनीतिबाट टाढै रहनु पर्दछ, भन्ने कुराको प्रचार गर्दछ । वर्तमान शिक्षा प्रणालीले "सार्वभौम मानवीय मूल्य"को वकालत गर्छ । तर वर्ग समाजमा शिक्षा वर्गीय राजनीतिबाट टाढा, सबै वर्गका लागि समान र विशुद्ध प्रकारको सार्वभौम मानवीय मूल्यमा आधारित हुन सक्छैन । शिक्षामा "सार्वभौम मानवीय मूल्य"को सिद्धान्त वर्ग समन्वयवादमा आधारित छ, र यसले वर्ग संघर्षको निषेध गर्दछ । तर नेपाली शैक्षिक क्षेत्रमा प्रायशः सबैले शिक्षालाई राजनीतिमा मुछ्नु हुँदैन भन्ने गर्दछन् । यो भनाइको विशेष अर्थ छ । प्रतिक्रियावादी वर्गको दृष्टिमा यसको अर्थ शिक्षामा आफ्नो वर्गीय राजनीतिक प्रभुत्व कायम राखि राख्नु र आम विद्यार्थीलाई कुनै पनि आन्दोलन तथा वर्ग संघर्षबाट बन्चित गर्नु हो । सत्ता बाहिरका पार्टीहरूका लागि यसको अर्थ शैक्षिक क्षेत्रमा आफ्नो पनि राजनीति कायमै रहोस् र सत्तारूढको पार्टी मात्र हैकम चल्न नपाओस् भन्ने हो । तमाम प्रगतिशील शक्ति र विद्यार्थीहरूका लागि यसको अर्थ शैक्षिक क्षेत्रमा

प्रतिक्रियावादी वर्गको उत्पीडन नहोस् र जनताको शैक्षिक अधिकारको रक्षा होस् भन्ने हो ।

जनवादी शिक्षा प्रणाली सामन्तवादी-साम्राज्यवादी शिक्षा प्रणालीका विरुद्ध खडा छ । जनवादी शिक्षा प्रणालीले सार्वभौम मानवीय मूल्यको वर्ग समन्वयवादी चिन्तनका विरुद्ध वर्गसंघर्षको पक्षपोषण गर्दछ । यसले शिक्षालाई आम जनताको राजनीतिक सेवा गर्ने साधन मान्दछ । यो शिक्षा प्रणाली सर्वहारा वर्गको राजनीतिक नेतृत्व र आम जनताको प्रभुत्वमा आधारित हुन्छ । यसका पाठ्य पुस्तकहरू जनवाद, देशभक्ति र साम्यवादी विचारधारामा आधारित हुन्छन् । यो शिक्षा प्रणालीले विद्यार्थीहरूलाई आम जनताको बीचमा जान, वर्ग संघर्षमा सहभागी बन्न र त्याग, वीरता तथा वलिदानको भावनाले समृद्ध हुन अभिप्रेरित गर्दछ ।

वर्तमान शिक्षा प्रणालीले शैक्षिक योजना, प्रशासन, पाठ्यक्रम, विधि र मूल्यांकन लगायत सबै क्षेत्रमा सामन्तवादी-साम्राज्यवादी राजनीतिको सेवा गर्दछ । यो जनताको आकांक्षा र आवश्यकता होइन, प्रतिगामी वर्गको आकांक्षा र आवश्यकता अनुरूप रहेको छ । र त्यसैले यो साम्राज्यवादी नक्कलमा आधारित रहेको छ । यसका विरुद्ध जनवादी शिक्षा प्रणाली हर क्षेत्रमा जनता र देशको हितलाई केन्द्रबिन्दुमा राखि तदनुरूप सबै संसाधनहरूको समुचित उपयोग गरी सिर्जनशील तथा मौलिक ढंगले अधि बढ्ने मान्यतामा आधारित छ ।

शिक्षा र श्रम कार्य :

शिक्षा र श्रम कार्यबीच घनिष्ठ सम्बन्ध छ । जनतामा विद्यमान प्रतिभाको प्रस्फुटन र सिर्जशीलताको विकासमा श्रम शिक्षाको विशेष महत्त्व छ । सामन्तवादले यस तर्फ कुनै ध्यान दिदैन । यद्यपि विकसित पूँजीवादी देशहरूमा शिक्षा र श्रमकार्यलाई अवश्य नै जोड्ने गरिएको छ । परन्तु त्यसको उद्देश्य जनताको उत्पीडन र मुताफामा नै सकेन्द्रित रहेको छ । त्यहाँ जनता होइन, शोषण र प्रविधिलाई केन्द्र बिन्दुमा राखिएको हुन्छ । त्यहाँ शिक्षाले कथित उच्च वर्गीय प्रतिभाको पुष्प गर्दछ र त्यसलाई उत्पादनमूलक कार्यबाट अलग्याउने काम गर्दछ ।

लामो समयसम्म सामन्तवादी प्रभुत्व कायम रहि आउनुको कारण नेपाली श्रमजिवी जन समुदाय शिक्षाबाट बन्चित रहनु परेको छ । यो शिक्षा र श्रम कार्य बीचको भयानक अन्तरविरोध हो जनताको सिर्जनशील प्रतिभा कुण्ठित हुनु, अर्थतन्त्रको

संगीन

मेरुदण्डका रुपमा रहेको कृषि क्षेत्र पुरै पिछडिएको स्थितिमा रहनु, देश वैदेशिक प्रतिक्रियावादको दोहनको थलो बन्नु र अदक्ष श्रम शक्तिको निर्यात तथा दक्ष जनशक्तिको आयात गर्न बाध्य हुनु - यसै भयानक अन्तरविरोधका गंभीर तथा घातक परिणाम हुन् । वर्तमान प्रतिक्रियावादी शिक्षा प्रणालीसँग यस प्रकारका अन्तरविरोध र समस्याहरूको समाधान गर्न सक्ने चाहना र क्षमता दुवै छैन । यद्यपि यस शिक्षा प्रणालीले अनौपचारिक र प्राविधिक व्यवसायिक शिक्षाको कुरा पनि उठाउँदै आएको छ । परन्तु त्यो, विशेषतः प्राविधिक व्यवसायिक शिक्षा अत्यन्तै सीमित, गौण र प्रभावहीन रहेको छ । आज देशमा जुन न्यून दक्ष जनशक्ति छ त्यसको पनि एकातिर उत्पादन मुलक कार्यसँग आवश्यक सम्बन्ध छैन भने अर्कोतिर शैक्षिक वेरोजगारीको गम्भीर स्थिति छ । शैक्षिक गुणस्तर, बहुविश्वविद्यालय सबैका लागि शिक्षा-जस्ता कुराको जति फलाको हाले पनि जबसम्म जनहितलाई केन्द्रविन्दुमा राखेर वास्तविक जीवनमा आम रुपमा शिक्षालाई श्रमकार्यसँग जोड्ने काम गरिन्न तब सम्म सबै समस्या यथावत मात्र होइन भन्नै गम्भीर बन्दै जाने कुरा निश्चित छ ।

जनवादी शिक्षा प्रणाली शिक्षा र श्रम कार्य बीचको अन्तरविरोध, सामन्तवाद-साम्राज्यवादबाट यस क्षेत्रमा उत्पन्न हुँदै आएका अनेकौं विसंगति र प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीद्वारा असमाधेय-समस्याहरूको गुणात्मक समाधान प्रस्तुत गर्दै अघि बढ्ने शिक्षा प्रणाली हो । यो शिक्षा प्रणाली मार्क्सवादी विश्व दृष्टिकोणमा आधारित छ । तदनुरूप शिक्षा र श्रम कार्यबीच घनिष्ठ सम्बन्ध हुन्छ । यसको अर्थ हो शिक्षालाई आम जनसमुदायको बीचमा पुऱ्याउनु, उत्पादन मुलक कामसँग जोड्नु, जनताको सिर्जनात्मक प्रतिभाको उदघाटन गर्दै सामाजिक क्रान्ति सम्पन्न गर्नु, जनताका बौद्धिक, आर्थिक र सांस्कृतिक आवश्यकताहरूको परिपूर्तिका लागि यथेष्ट आधार तयार पार्दै जानु । यसरी जनवादी शिक्षा प्रणाली वास्तविक जीवनमा जनवादी बन्न सक्छ । शिक्षालाई श्रम कार्यसँग जोडे पछि कति महान् र आश्चर्यजनक प्रगति हुन्छ भन्ने कुराको ठोस सबूत विगत सोभियत रुस तथा चीनको समाजवादमा राम्रोसँग देख्न सकिन्छ ।

व्यक्ति र समाज :

पूँजीवादले व्यक्ति र मार्क्सवादले समाजलाई केन्द्रविन्दुमा राख्ने गर्दछन् । पूँजीवादले व्यक्तिगत विशिष्ट प्रतिभा, व्यक्तिगत मुनाफा र व्यक्तिका लागि भौतिक उत्प्रेरणालाई आधार मानेर चल्छ । यसको

उल्टो मार्क्सवादले सामूहिक प्रतिभा, सामाजिक हित र वलिदानको भावनालाई आधार मान्दछ । मार्क्सवादले व्यक्तिको महत्त्व र भूमिकालाई निषेध गर्दैन, अपितु, त्यसले त्यसलाई सामाजिक आवश्यकता र समष्टिको हितसँग आवद्ध गर्दछ ।

देशको वर्तमान अर्थतन्त्र र राजनीति निजीकरण र व्यापारीकरण तर्फ गैरहेका छन् । यो समाजिकरणका विरुद्ध साम्राज्यवादीकरणको प्रतिगामी अभियान हो । यो साँस्कृतिक साम्राज्यवादको पक्षमा छ । वर्तमान शिक्षा प्रणाली यसै अभियानको एक अभिन्न अंग हो । आज देशमा शिक्षामा निजीकरणको प्रक्रिया जुन तिब्रताका साथ बढ्दै गएको छ । त्यो यसै व्यक्तिवादी मुनाफाको राजनीतिमा केन्द्रित साम्राज्यवादीकरणको ठोस अभिव्यक्ति हो । यो निजीकरणले शिक्षाबाट राज्यको पलायन मात्रलाई संकेत गर्दैन अपितु यसले शिक्षामा सम्पन्न वर्गलाई प्रश्रय दिने, शिक्षालाई वैदेशिक प्रतिक्रियावादको हातमा सुम्पने, शिक्षाबाट जनतालाई वन्चित गर्ने, श्रम र शिक्षा बीच अझै चर्को अन्तरविरोध खडा गर्ने, स्वाधिन नेपाल निर्माण गर्न चाहने जनताको आकांक्षा, देशको आवश्यकता र मौलिक पहिचानलाई ध्वस्त पार्ने काम गर्दछ ।

जनवादी शिक्षा योजना: यस प्रकारको व्यक्तिवादी तथा साम्राज्यवादी निजीकरणका विरुद्ध खडा छ । यो योजनाले शिक्षाको निजीकरण होइन । सामाजिकरणको मान्यता अंगाल्छ ।

सिद्धान्त र व्यवहार:

प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीमा सिद्धान्त र व्यवहारबीच अलगाऊ हुन्छ । यस प्रणालीको एउटा विशेषता-सिद्धान्तमा जोड दिनु तर व्यवहारबाट पन्छनु हो । हिन्दू धर्मशास्त्र र आध्यात्मवादमा आधारित विगतको संस्कृत शिक्षा प्रणाली यसै प्रवृत्तिको एउटा उदाहरण हो । प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीको अर्को विशेषता हो व्यवहारमा जोडिदिनु तर सिद्धान्तबाट पन्छनु । पश्चिमी साम्राज्यवादी शिक्षा प्रणालीमा यो विशेषता पाइन्छ । यो शिक्षा प्रणाली तुच्छ उपयोगितावाद, व्यवहारिकतावाद र बहुलवादी दार्शनिक मान्यतामा आधारित छ । वर्तमान नेपाली शिक्षा प्रणाली उपयुक्त सामन्तवादी तथा साम्राज्यवादी शिक्षा प्रणालीको सारसंग्रहवादी खिचडी हो । सिद्धान्तिक रुपमा आदर्शवाद र व्यवहारिक रुपमा व्यक्तिवादी उपभोक्तावाद - यस शिक्षा प्रणालीको विशेषता हो ।

यसको विपरीत जनवादी शिक्षा प्रणालीले उत्पादनमुलक तथा जीवनोपयोगी शिक्षामा जोड दिँदै

संगीन

सिद्धान्त र व्यवहारबीच एकरूपताको पक्षपोषण गर्दछ। यस प्रणालीको मान्यताअनुसार शिक्षा भनेको ज्ञान हो। ज्ञानको उत्पत्ति उत्पादनका निम्ति संघर्ष, वर्गसंघर्ष र वैज्ञानिक प्रयोगमा आधारित मान्छेको सामाजिक व्यवहारबाट हुन्छ र ठीक त्यसैले शिक्षालाई यस प्रकारका सामाजिक व्यवहारसँग जोड्न जरुरी हुन्छ। शिक्षाले समाजलाई ठिकसँग बुझ्न र बदल्न राम्रो मद्दत पुऱ्याउँछ।

वर्तमान शिक्षा प्रणालीको दृष्टिकोण सिद्धान्त र व्यवहार दुवै क्षेत्रमा अवस्तुवादी र अवैज्ञानिक छ। यसले भनाइ र गराइको मेलमा ध्यान दिदैन। यो नेपाली समाजको जीवन प्रवृत्तिमा होइन, पश्चिमी शिक्षाको यान्त्रिक नक्कलमा आधारित छ। जनवादी शिक्षा प्रणाली वैज्ञानिक सिद्धान्तमा आधारित रही नेपाली सामाजिक जीवनसँग आवद्ध हुने मान्यतामा आधारित छ। तर यसले पनि वर्ग संघर्षकाबीचबाट नेपाली जनताका आवश्यकता-हरूलाई आत्मसात गर्दै जान र व्यवहारमा आफ्नो स्वरूपलाई स्पष्ट पार्दै अधि बढ्न अभै सकिरहेको छैन। त्यसैले अब जनवादी शिक्षा प्रणाली सामान्य सैद्धान्तिक मान्यता, प्रचारात्मक संघर्ष र शैक्षिक सुधारको आन्दोलनको घेरा तोड्दै विशाल ग्रामीण इलाकाहरूमा विकसित वर्ग युद्धका नयाँ सामग्रीहरूले समृद्ध बन्दै जनताको शैक्षिक आवश्यकता परिपूर्तिको दिशामा अधि बढ्न जरुरी छ।

विश्लेषण र संश्लेषण :

विश्लेषण र संश्लेषण ज्ञान सिद्धान्तको द्वन्दात्मक विधि हो। यो सिंगो शैक्षिक क्षेत्रमा पनि लागु हुन्छ। ज्ञान-विज्ञानका विविध र विशिष्ट शाखाहरू हुन्छन्। हरेक प्रणालीका आ-आफ्नै विशिष्ट अंग र तत्वहरू हुन्छन्। ती सबैको खण्ड-खण्डमा अध्ययन गर्नु, ती सबैका पृथक-पृथक विशेषताहरूलाई बुझ्नु विश्लेषण हो। ती विविध, विशिष्ट र खण्डित तत्वहरूलाई सामान्यीकरण गर्नु वा एकिकृत प्रणालीमा समेट्नु संश्लेषण हो। वैज्ञानिक शिक्षा प्रणालीमा विश्लेषण र संश्लेषण बीच द्वन्दात्मक एकता कायम गरिएको हुन्छ। यो विधि शिक्षा प्रणालीको उद्देश्यदेखि लिएर परिणाम तथा मूल्यांकन सम्म लागु हुन्छ र पाठ्यक्रममा संकेन्द्रित बन्न पुग्दछ।

पूँजीवादी मान्यता अनुसार भौतिक तथा मानसिक श्रम बीच परखाल खडा गर्ने, ज्ञान-विज्ञानका विविध शाखाहरूलाई परस्पर खण्डित तुल्याउने, दक्षता, विशिष्टता वा विशेषज्ञतामा जोड दिदै सर्किर्ण व्यवसायवादको पक्षपोषण गर्ने र

बहुलवाद तथा विखण्डनवादलाई प्रश्रय दिने काम गरिन्छ। यहाँ विश्लेषणमा जोड दिइन्छ तर संश्लेषणको उपेक्षा गरिन्छ। यहाँ संश्लेषणको अर्थ सारसंग्रह वा मानसिक तनावको सन्तुलन हुन्छ। पूँजीवादी शिक्षा प्रणाली एकांगी आत्मगत मनोविज्ञानवादी र अधिभूतवादी रहेको छ। यसले विद्यार्थीहरूलाई चौतर्फी विकास र सामञ्जस्य जीवन तर्फ होइन व्यवसायिकतावाद र व्यक्तिवाद तर्फ धकेली दिन्छ।

माक्सवादी मान्यता अनुसार ज्ञान विज्ञानका विविध शाखाहरू र भौतिक तथा मानसिक श्रम बीच एक रूपता कायम गर्ने, वर्ग चेतना र दक्षताबीच एक रूपता ल्याउने र ज्ञान विज्ञानका विविध क्षेत्रहरूलाई समेट्दै एकिकृत चिन्तन प्रणालीको विकास गर्ने काममा जोड दिइन्छ। माक्सवाद व्यवसायिक सर्किर्णतावाद र विशेषज्ञताका विरुद्ध खडा छ। यसले बौद्धिक, शारिरिक तथा पोलिटेक्निकल शिक्षाको संश्लेषणमा जोड दिन्छ। माक्सवाद-लेनिनवाद-माओवादले सर्वहारा वर्गको राजनीतिको मातहतमा उत्पादनमूलक श्रमशिक्षामा जोड दिदै, क्रान्ति र दक्षताबीच एक रूपता कायम गर्दै दार्शनिक, राजनीतिक, नैतिक तथा सौन्दर्यपरक पहलहरूमा संश्लेषित शिक्षाको अपेक्षा गर्दछ। यो शिक्षा द्वन्दात्मक भौतिकवादी अखण्ड विश्वदृष्टिकोणमा आधारित छ। यसले नै मानिसको चौतर्फी विकास र सामाजिक सामञ्जस्यपूर्ण जीवनलाई अग्रगति प्रदान गर्न सक्दछ।

नेपालको वर्तमान शिक्षा प्रणाली सामन्तवादको जग र साम्राज्यवादको नक्कलमा आधारित छ। यसले एकातिर देशको सामाजिक श्रम विभाजनको मर्म र गतिलाई छुन सकेको छैन भने अर्कोतिर पूँजीवादले नक्कल गरेर व्यवसायिकतावाद व्यक्तिवादलाई प्रश्रय दिने काम गरिरहेको छ। यो शिक्षा प्रणाली विश्लेषणको क्षेत्रमा सर्किर्ण व्यवसायिकतावाद तथा बहुलवाद र संश्लेषणको क्षेत्रमा सामन्ती तथा विकृत पूँजीवादी मान्यतामा आधारित सारसंग्रहवादमा फँसेको छ। यसले विद्यार्थीहरूको चौतर्फी विकास हैन विखण्डित एवं अधिभूतवादी मानसिकताको निर्माण गर्ने र उनीहरूलाई सत्ताको बफादार चाकर बनाइ राख्न चाहन्छ। यसका विरुद्ध जनवादी शिक्षा प्रणालीको अभिष्ट माक्सवादी मान्यता अनुरूप विश्लेषण र संश्लेषण बीच एक रूपता कायम गर्दै देश र जनताका आवश्यकता बीचबाट विकसित एवं परिमार्जित बन्दै जाने रहेको छ।

निष्कर्ष:

विपरितहरूको एकता र संघर्षको नियम द्वन्दात्मक आधारभूत नियम हो। यो प्रकृति समाज

र चिन्तनका सबै क्षेत्रमा लागू हुन्छ। शैक्षिक क्षेत्र पनि यसै अन्तर्गत पर्दछ। नेपाली शैक्षिक क्षेत्रमा यो नियम दुई भिन्न विश्वदृष्टिकोणका रूपमा अभिव्यक्त भइरहेको छ। दुई भिन्न विश्वदृष्टिकोण बीचको यो संघर्ष अधिभूतवाद र द्वन्द्ववादबीचको संघर्ष हो।

अधिभूतवादले हरेक वस्तुको विकासका लागि बाह्य कारणलाई प्रधान र आन्तरिक कारणलाई गौण मान्दछ। यसको उल्टो द्वन्द्ववादले हरेक वस्तुको विकासका लागि आन्तरिक कारणलाई प्रधान र बाह्य कारणलाई गौण मान्दछ। प्रचलित प्रतिगामी शिक्षा प्रणाली अधिभूतवादी छ। किनकि यसले देश र जनताको हित, आवश्यकता, जनसमुदाय र देशको आन्तरिक उर्जा र संसाधनको महत्त्वलाई निषेध गरी साम्राज्यवादी हित, बाह्य उर्जा र संसाधनको श्रेष्ठतालाई अंगीकार गर्दछ। यो आन्तरिक शक्तिको बलमा होइन बाह्य शक्तिको यान्त्रिक अनुकरणमा आधारित छ। यसका विरुद्ध जनवादी शिक्षा प्रणालीले देश र जनताको हित, आवश्यकता आन्तरिक उर्जा र संसाधनहरूलाई शैक्षिक विकासका लागि प्रधान र बाह्य उर्जा एवं संसाधनको उपयोगलाई गौण मान्दछ। यो पर निर्भर होइन, आत्म निर्भर भै विकसित हुन चाहन्छ।

अधिभूतवादले विपरीतहरूलाई परस्पर अलग्याउने र तिनका बीच खाडल पैदा गर्न काम गर्छ। यसको उल्टो द्वन्द्ववादले विपरीतहरूलाई परस्पर आवद्ध गर्ने र तिनको संघर्षबाट नयाँ चिजको जन्म हुने कुरा मान्दछ। प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीमा शिक्षा र श्रम कार्य, सिद्धान्त र व्यवहार, भनाइ र गराइ, विश्लेषण र संश्लेषण, उद्देश्य र परिणाम जस्ता विषयहरूलाई परस्पर अलग्याउन र तिनका बीचमा खाडल पैदा गर्ने काम हुन्छ। परन्तु जनवादी शिक्षा प्रणालीले उक्त विषयहरूलाई परस्पर आवद्ध गर्दै तथा तिनको द्वन्द्वबाट नयाँ उचाई हासिल गर्ने प्रयास गर्दछ।

अधिभूतवादले विपरीतहरूमा संघर्ष होइन निरपेक्ष एकता देख्दछ। र विपरीतहरूलाई सारसंग्रहवादी ढंगले जोड्ने, तिनलाई समानान्तर बनाउने, विकासलाई सुधार र मात्रामा सीमित गर्ने काम गर्दछ। यसको उल्टो द्वन्द्ववादले विपरीतहरू बीचको एकतालाई सापेक्ष र संघर्षलाई निरपेक्ष रूपमा लिने, विपरीतहरूको विकास प्रकृतिलाई प्रधान र गौण रूपमा हेर्ने र विपरीतहरूको संघर्षका बीचबाट गुणात्मक छलाङ्ग हान्ने कुरा अंगीकार गर्दछ। प्रचलित शिक्षा प्रणालीले दुश्मन र जनताबीचको विपरीत वर्गहितलाई सावभौम

मानवीय मूल्यका आधारमा वर्गसमन्वयवादी ढंगले एकै ठाउँमा जोड्ने, शैक्षिक क्षेत्रमा तमाम गतिविधिलाई जनताले आवश्यकतानुरूप प्रधान र गौणको प्राथमिकता क्रममा नछुट्याई सारसंग्रहवादी ढंगले पेश गर्ने र शिक्षाको विकासलाई सुधार र मात्रात्मक मन्द गतिमा भर्नुवा विकासवादी ढंगले संचालन गर्ने सोच राखेको छ। जनवादी शिक्षा प्रणालीले उक्त भिन्न वर्गहित बीचको वर्गसंघर्ष, जनताको आवश्यकतानुरूप प्रधान र गौण काम बीच प्राथमिकता क्रम निर्धारण गुणात्मक छलाङ्गमा अधि बढ्ने मान्यता अंगालेको छ।

अधिभूतवादले पुरानो र नयाँको द्वन्द्वमा पुरानोलाई जवर्जस्ती अड्याइ राख्ने र नयाँलाई निमोठेर फाल्ने सोच राख्दछ। यसको उल्टो द्वन्द्ववादको सोच पुरानोलाई विस्थापित र नयाँलाई स्थापित गर्ने रहेको हुन्छ। प्रचलित शिक्षा प्रणालीको सारा योजना र काम-कारवाही यति जटिल र दीर्घसूत्री छ कि त्यसले शिक्षालाई महँगो, कक्षा र परीक्षा प्रणालीलाई अत्यन्तै लामो बनाएर सर्वसाधारण जनताका छोराछोरीहरूलाई, देशका नयाँ प्रतिभाहरूलाई विस्थापित र धनाढ्य वर्गलाई स्थापित नै गरिराख्ने काम गरिरहेको छ। द्वन्द्ववादमा आधारित नयाँ शिक्षा प्रणाली यसका विरुद्ध खडा छ, र यसले जनताका छोरा छोरीहरूलाई, नेपालका नयाँ निर्माताहरूलाई स्थापित गर्नका लागि शिक्षालाई सरल, छिट्टै सिक्न सक्ने र सर्वसुलभ बनाउने मान्यता राख्दछ।

यो स्थितिमा जनवादी शिक्षा प्रणालीका संवाहक, पक्षधर तमाम विद्यार्थी बुद्धिजीवीहरू देशभक्त र वामपन्थीहरूले प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीका विरुद्ध सुधारात्मक आन्दोलन मात्र हैन आमूल परिवर्तनका लागि विचारधारात्मक आन्दोलन संचालन गर्ने र शिक्षालाई वर्ग संघर्षसंगै जोड्ने अभियानमा संलग्न हुन जरुरी छ। जनयुद्धका बीचबाट ग्रामीण क्षेत्रका शैक्षिक समस्या बुझ्न, त्यहाँ विकसित नयाँ तत्वहरूलाई आत्मसात गर्ने, ती क्षेत्रबाट सिक्न, जनताको सेवा गर्न, सर्वहारा वर्गको राजनीतिलाई अगाडि राखेर चल्न र जनवादी शिक्षा प्रणालीलाई नयाँ सार र आकारले समृद्ध पार्न र त्यसको विस्तार गर्नका लागि शहरीया क्षेत्रका विद्यार्थी र बुद्धिजीवीहरू अब वर्गसंघर्षका तुफानी केन्द्रमा जान अनिवार्य भैसकेको छ। प्रतिगामी शिक्षा प्रणालीका विरुद्ध जनवादी शिक्षाको विकास, परिमार्जन र स्थापना यसै प्रक्रियाका बीचबाट मात्र हुन सक्दछ।

२९ सूत्रीय मागहरू- सामान्य चर्चा

नेपाली विद्यार्थी आन्दोलनको इतिहास गौरवपूर्ण गाथाले भरिएको छ। जब जब मुलुक संकटग्रस्त बन्छ तब तब चेतनाका वाहक सचेत युवा विद्यार्थीहरूले आन्दोलनको आँधिबेहरी सृष्टि गरी निरंकुश शासकहरूलाई भुकाउँदै आएका छन्। नेपाली जन आन्दोलनमा अत्यन्तै महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएको विद्यार्थी समुदाय यतिबेला शैक्षिक अन्यायता, अराजकता लगाएतका तमामखाले समस्याले पीडित छन्। देश र जनताले भोग्नु परिरहेका राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजिविका लगायतका समस्याबाट पनि विद्यार्थी समुदाय अछुतो छैन। यि तमाम खाले समास्याको विरुद्धमा विद्यार्थी समुदायको साथै विभिन्न तह र तप्काका जनसमुदायले लामो समयदेखि आवाज उठाउँदै आएका छन्। राष्ट्रिय तथा स्थानीय रूपमा विविध आन्दोलनहरू समेत संचालन भएका छन्। तर यहाँका फासिष्ट प्रतिक्रियावादी शासकहरूले जनताका न्यायपूर्ण आवाजहरूलाई कदर र सम्मान गरी समस्याको समाधान गर्नुको बदला बुट, लाठी, गोली जेल र नेलको भाषा प्रयोग गरेका छन् भने जनसमुदायले पनि प्रतिरोध आन्दोलनलाई नयाँ रूप र सैलीमा उच्चता प्रदान

कृष्णध्वज खड्का

गरिरहेका छन्। नेपाली विद्यार्थी को साथै देश र जनताले भोग्नु परिरहेका तमाम खाले समस्याको विरुद्धमा हाम्रो संगठनले अग्रस्थानमा रहेर एकल तथा संयुक्त रूपमा राष्ट्रिय तथा स्थानीय स्तरमा विविध संघर्षका कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै आएको छ र एक हदको उपलब्धी समेत हासिल गरेको छ। सिङ्गो मुलुकमै हलचल ल्याउने गरी आन्दोलनलाई उच्चता प्रदान गर्न अति जरुरी भएको छ। यसै सवाललाई आत्मसात गरी स्पष्ट लक्ष, योजना र कार्यक्रम सहित शैक्षिक समस्याको साथै राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजिविकासँग सम्बन्धित सवाललाई २९ सूत्रीय मागको रूपमा सूत्रबद्ध गरी ४ संगठन (अखिल (क्रान्तिकारी), अनेरास्ववियू, अखिल (छैठौँ) र अखिल (क्रान्तिकारी)हरू ले २०५६ आषाढ २९ गते प्रधानमन्त्री समक्ष प्रस्तुत गरी एक चरणको संघर्षको कार्यक्रम समेत सम्पन्न गरिसकेका छौं। सरकारले हाम्रो मागहरूलाई गम्भिरतापूर्वक लिईरहेको छैन र उच्च आन्दोलनको जरुरी भएको छ। आन्दोलनको आँधिबेहरी सृष्टि गर्ने प्रतिबद्धता सहित प्रधानमन्त्री समक्ष प्रस्तुत गरेको ज्ञापन पत्र र त्यसमा उल्लेख भएका मागहरूलाई संक्षिप्तमा चर्चा गर्ने प्रयास गरिएको छ।

नेपाली जनआन्दोलनको इतिहासमा नेपालीविद्यार्थीहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहँदै आएको छ। जब जब मुलुक अन्याय, दिशाहीन र संकट ग्रस्त बन्न पुग्छ त्यतिखेर विद्यार्थीहरू सचेतता पूर्वक आन्दोलनमा उत्रँदै आएका छन्। अहिले हाम्रो स्वाधिनता, क्षेत्रीय अखण्डता र राष्ट्रिय सार्वभौमिकता संकट ग्रस्त तथा संवेदनशील बनेको छ। सन् १९६२ देखि नेपालको सुदुर पश्चिमी क्षेत्र दार्चुलाको कालापानीमा भारतीय फौजहरू नेपालको लाखौं रोपनी जमिन कब्जा गरेर बसिरहेका छन्। सन् १९४७/१९५०/१९६५ लगायतका भारतसँग भएका असमान तथा अपमानकारीसन्धि सम्झौताहरूले हाम्रो राष्ट्रिय स्वाधिनतामा आँच पुऱ्याइरहेका छन्। गण्डकी, कोशी र महाकाली नदीको सम्बन्धमा नेपाल र भारत बीच नेपाललाई नोक्सान हुने गरी सम्पन्न गरिएका राष्ट्रघाती सन्धिहरूले गर्दा नेपालको प्राकृतिक सम्पदामा विदेशीहरूले ब्रह्मलुट मच्चाउने स्थिति बनेको छ। र हाम्रो बाँकी प्राकृतिक श्रोतहरू पनि विदेशीबाट अनुचित रूपमा दोहन हुने खतरा बढेको छ। पूर्वमा च्याङथापुदेखि पश्चिमको लिम्पियाधुरासम्मका करिब ४७ वटा सिमावर्ति क्षेत्रमा भारतले अतिक्रमण भएको कुरामा नेपाल सरकारबाट सशक्त प्रतिवाद र विर

ोध हुनु पर्नेमा भारतको सामु भुक्ने र उसको गुलामी चाकडी गरेर मात्र सत्तामा जान र टिक्न सकिन्छ भन्ने मानसिकता सत्तासिन र प्रमुख प्रतिपक्ष पार्टीहरूको भएको कारण पनि विदेशी अतिक्रमण-घुसपैठ-थिचोमिचो चिन्ताजनक रूपमा बढेको छ। २०४६ सालको जनआन्दोलनले प्राप्त गरेका उपलब्धीहरू गुम्ने र फेरि नेपाली जनता सर्वसत्तावादको जाँतोमुनि पिसिनु पर्ने होकी भन्ने सम्भावना बढेको छ। संविधानको मूल मर्मको विपरित हुने गरी ऐन कानून बन्ने र जनताका अधिकार खोसिने हुनकी भन्ने कुरामा जनताहरू शसकीत र चिन्तित बनेका छन्। माओवादी दमनको नाममा सुरु गरिएको राज्य आतंकद्वारा जनतामा हत्या, लुट, बलात्कार र नागरिकहरू बेपत्ता पार्ने अन्त्यहीन दुस्चक्र थोपरिएको छ। आस्था कै आधारमा सयौं विद्यार्थीहरूलाई भुड्का मुद्दा लगाएर झ्यालखानामा थुनिएको छ वा बेपत्ता पारिएको छ र विभिन्न संघ-संस्थाहरूलाई अघोसित रूपमा प्रतिबन्धको स्थिति श्रृजना गरिएको छ।

मुलुकमा बढेको भ्रष्टाचार, कमिसन तन्त्र, माफियातन्त्र महँगी र बेरोजगारीले जनतामा निरासा र हतासा छाएको छ । राजनैतिक पार्टी तथा सरकारले खराबीहरूको बारेमा भाषण त गर्दछन् तर खराबीको अन्त्यको लागि कदम चाल्नु पर्नेमा समाजका खराब तत्वहरूको खेलाँना बनेका कारण सरकारप्रति जन विश्वास पूर्ण रूपमा गुमेको छ ।

विज्ञान र प्रविधिको अभूतपूर्व विकास गरेर सारा विश्व २१ औं शताब्दीमा प्रवेश गर्न लाग्दा हाम्रो देशको शैक्षिक अवस्था भने अत्यन्त दयनीय रहेको छ । सरकारले आफैले घोषणा गरेको माविसम्मको शिक्षा निःशुल्क गर्ने प्रतिवद्धता पनि राम्रोसँग लागू गरिरहेको छैन । अहिले मुलुकको शैक्षिक क्षेत्र अति राजनीति, अब्यवस्थापन, सत्ता संरक्षित गुण्डागर्दी र स्तरहीनताले आक्रान्त बनिरहेको छ । शिक्षामा राष्ट्रिय आवश्यकता र गुणस्तरको वेवास्ता गरिनाले शैक्षिक बेरोजगारी बढेको छ । दातृसंस्थाद्वारा थोपरिएका अनुचित सर्तहरू स्वीकारेर लिइएको ऋण विश्वविद्यालयको विकास र उन्नयनमा बाधक बनेको छ । प्राविदेखि उच्च शिक्षासम्म निजी क्षेत्रको बोलवाला बढ्दै गएकोले शिक्षा, हुनेखानेहरूको पैसा र व्यापारको विषयवस्तु बन्न पुगेको छ अर्थात् शिक्षा क्षेत्रमा अनेकन विसंगति, समस्या र विकृतिहरूले जरा गाडेका छन् ।

माथि उल्लेखित समस्या समाधान गर्नको लागि देश, जनता र विद्यार्थी समुदायको उन्नतिप्रति प्रतिवद्ध हामी चार विद्यार्थी संगठनहरूले विगतदेखि सहकार्य गर्दै आएका छौं । समस्याहरू समाधानको लागि २०५५/१/३० गते संयुक्त ज्ञापन-पत्र समेत सम्माननीय प्रधानमन्त्री समक्ष पेश गरेका थियौं । त्यतिखेर हामीले पेश गरेका माग पूरा नगरिए पछि आन्दोलनका विविध कार्यक्रम साथ अगाडि बढ्यौं । तर दुर्भाग्यको कुरा हाम्रा उचित र जायज मागहरू अहिलेसम्म पूरा नगरिएकाले वर्तमानमा देखिएका केही थप मागहरूलाई समेत पुनः सम्माननीय प्रधानमन्त्री समक्ष पेश गरेका छौं । हामीलाई आशा छ । सम्माननीय प्रधानमन्त्री मार्फत सरकार र सम्बन्धित निकायको ध्यान आकर्षित हुनेछ र हाम्रो माग पूरा गरिने छन् । त्यसैले हामी सरकारलाई माग पूरा गर्न सजिलो होस् र समय मिलोस् भन्ने उद्देश्यले आन्दोलनको पहिलो चरणका केही कार्यक्रम मात्र तय गरेका छौं । यदि हाम्रा माग पूरा गरिएन भने हामी आन्दोलनको शसक्त कार्यक्रमहरू ल्याउन बाध्य हुनेछौं । यसबाट सरकारले ठूलो मूल्य चुकाउनु पर्नेछ भन्ने कुरामा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूलाई

शैक्षिक मागहरू

१) माध्यामिक विद्यालयसम्म निःशुल्क भनेर घोषणा भईसकेपछि पनि विद्यालयमा विभिन्न शिर्षकमा एकमुष्ट अतिरिक्त रकम उठाइने काम तत्काल बन्द गरियोस् । प्रस्तावित माविहरूलाई तत्काल स्वीकृत गरियोस् ।

कुनै पनि देशको विकासको मुल आधार शिक्षा रहेको हुन्छ । संसारको दोस्रो गरीब राष्ट्रको रूपमा रहेको हाम्रो मुलुकमा ७०% भन्दा बढी जनसमुदायहरू गरिबीको रेखामुनी पिसिएका छन् । ६०% जनसमुदायहरू पूर्ण तथा छद्म बेरोजगार अवस्थामा छन् भने ३९.६% मात्र साक्षरता संख्या रहेको छ । यस्तो स्थितिमा "शिक्षा दान होइन अधिकार हो" भन्ने मान्यता अनुरूप सबैलाई अनिवार्य, सर्वसुलभ, वैज्ञानिक र रोजगारमुलक शिक्षाको व्यवस्था गर्नुको बदला महङ्गो, अवैज्ञानिक र गैर रोजगारमुलक शिक्षा रहेको छ । शिक्षा जनताको पहुँचभन्दा टाढाको विषय बस्तु बनेको छ । मुट्टीभर धनीमानीको पैसा बन्दै छ । सरकारले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा कक्षा १० सम्म निःशुल्क भनी खुबै हौवा त पिटेको छ । तर, व्यवहारमा त्यसको

ठीक विपरित रहेको छ । संसदीय राजनैतिक पार्टीहरूले पनि चुनावी घोषण-पत्रमा त निःशुल्क शिक्षा भनी खुबै भट्याएका छन् तर व्यवहारमा कार्यान्वयनको लागि प्रतिवद्ध देखिदैनन् । प्राथमिक तहदेखि माध्यामिक तहसम्म सरकारको आर्थिक लगानीको व्यवहारिक पक्षलाई हेर्दा मुख्यत ३ प्रकारको नीति देखिन्छ ।

क) स्थायी स्वीकृति प्रदान गरेको विद्यालयको ठूलो खर्च (दरबन्दी अनुसारको शिक्षकको तलब, केही मसलन्द र परिचर खर्च) बेहोर्ने ।

ख) अस्थायी स्वीकृति प्रदान गरेको विद्यालयहरूको राहतको लागि आंशिक खर्च बेहोर्ने ।

ग) निजी स्तरमा विद्यालय संचालन गर्न अनुमति दिने तर कुनै पनि खर्च नबेहोर्ने ।

आर्थिक लगानीको हिसाबले शिक्षामा सरकारको यस प्रकारको नीति रहनु गलत हो । सरकार शिक्षाको दायित्व र ब्ययभारबाट पन्छिन मिल्दैन । विद्यालयहरूमा निःशुल्क शिक्षा भनेता पनि शिक्षा मन्त्रालयले भर्ना हुँदा विभिन्न शिर्षकमा शुल्क लिन सकिने ब्यवस्था गर्नुले विद्यार्थीहरू मासिक शुल्कभन्दा चर्को भारमा परेका छन् । अभिभावकहरूबाट चन्दा समेत असुल गर्ने गरिन्छ ।

संगीन

यसरी चर्को शुल्कको कारणले जनताका छोराछोरीहरू शिक्षाको उज्यालो घामबाट वंचित हुनु परिरहेको छ। त्यसैले यस प्रकारको शुल्क लिने नीतिलाई तत्काल रोकिनुपर्छ। जनताको थाप्लोमा व्ययभार थुपार्ने गरी संचालन गरिएका प्रस्तावित मा.वि. हरूलाई अविलम्ब स्वीकृत प्रदान गरी प्रयाप्त अनुदान दिइनुपर्दछ। निजि स्तरमा कुनै पनि विद्यालयहरू संचालन गरिनु हुँदैन। शिक्षामा भईरहेको ब्यापार, असमान शिक्षा तथा संमान प्रतस्पर्धालाई तत्काल रोकिनुपर्छ। शिक्षामा भएको लगानी फिर्ता हुनुपर्छ भन्ने मान्यता अनुरूप सरकाले लगानी असुलको नीति अन्तर्गत त्यस प्रकारको नीति अवलम्बन गरेको छ। जुन जनविरोधी र राष्ट्रविरोधी छ। विद्यार्थी हरू नै भविष्यका कर्णधार हुन्। राज्यले दायित्व बहन गर्नु पर्ने शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, संचार लगायतका क्षेत्र त्यस्ता क्षेत्र हुन् जहाँ दिर्घकालिन प्रतिफल (Long term return) प्राप्त हुन्छ। एउटा विद्यार्थी भोली डाक्टर, इन्जिनियर, वकिल, राजनीतिज्ञ, कूटनीतिज्ञ आदि बन्दछ। उसको सेवा नै राष्ट्रको लागि प्रतिफल हो। तर हाम्रो सरकार तत्काल मुनाफा आर्जन गर्न चाहन्छ। जुन विल्कुल गलत हो। शिक्षाको सम्पूर्ण दायित्व तथा व्ययभार सरकारले ब्यहोर्नुपर्दछ। सरकार प्रहरी, सेना र दरबार लगायतका तमाम अनुत्पादक क्षेत्रमा लगानी बृद्धि गर्न उद्दत छ। तर, शिक्षा स्वास्थ्यमा लगानी बृद्धि गर्दैन यो नै उसको जनविरोधी राष्ट्रविरोधी चरित्र हो। यस प्रकारको विद्यार्थी हित विरोधी नीतिको विरुद्ध हाम्रो संगठनले स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरमा संघर्ष संचालन गर्दै आएको छ। र एकहदसम्मको उपलब्धी समेत हासिल गरेको छ। राप्ती, धौलागिरी, गण्डकी, चितवन, भेरी, सिन्धुपाल्चोक लगायतका कतिपय जिल्ला तथा विद्यालयहरूमा भएको संघर्ष र त्यसबाट भएको उपलब्धीलाई रक्षा र विकास गर्दै देशव्यापी रूपमा विस्तार गर्न आवश्यक छ। हाम्रै संघर्षको कारणले गत वर्ष सरकार पुनः कक्षा ५ सम्म निःशुल्क भनी घोषणा गर्न बाध्य भएको थियो। यो आन्दोलनले विद्यार्थी, अभिभावक, शिक्षक र कर्मचारीको संयुक्त आन्दोलनको रूपमा राष्ट्रिय स्तरमा अझ उच्चतामा विकास गरेमा थप उपलब्धी हासिल हुने कुरा निश्चित छ।

२) कक्षा ६ र ७ मा मात्र होइन कक्षा ८ मा पनि संस्कृत विषयलाई अनिवार्य गर्ने निर्णय फिर्ता लिइयोस्। साथै ९ र १० कक्षामा अनिवार्य बनाउने योजना तुरुन्त रोकियोस्। प्राथमिक तहमा मातृभाषामा पठनपाठनको ब्यवस्था गरियोस्।

साना-साना बालबालिकाहरूले आफ्नो मातृ भाषामा नै हरेक कुरालाई सहज र सरल ढंगले जान्न र बुझ्न सक्छन् भन्ने सर्वमान्य वैज्ञानिक मान्यता विपरित नेपाली प्रतिक्रियावादी साशकहरूले सामन्तवादी स्वार्थबाट प्रेरित भएर १% जनताले पनि नबोल्ने र व्यवहारमा प्रयोग नगर्ने संस्कृत विषयलाई विद्यालयहरूमा अनिवार्य बनाई जवर्जस्त थोपरेका छन्। अहिले २१ औं शताब्दीमा सत्य तथ्यमा आधारित वैज्ञानिक शिक्षाको ब्यवस्था गर्नुको बदला पुरातन शिक्षालाई थोपेरिएको छ। जुन विद्यार्थी हरूको लागि बोझ सावित भएको छ। यसलाई पाठ्यक्रमबाट तत्काल हटाउनुपर्छ। अनिवार्य संस्कृतको औचित्यता पुष्टी गर्नको लागि साशकहरूले जतिसुकै कुतर्क गरेतापनि सामन्तवादलाई बलियो पार्ने, जनतामा संस्कारगत रूपमा रहेको अन्धविश्वास र रूढीवादलाई मज्जल गरी शोषणको राज टिकाई राख्न, यथास्थितिलाई कायम राख्न, नेपाली जनताको सत्य तथ्य माथि आधारित वैज्ञानिक चेतनामा विको लगाई प्रगति र मुक्तिको चाहनालाई दबाई राख्न आत्म निर्भर र स्वाभिमानी बन्न नदिन लगायतका राजनैतिक, सामाजिक, शैक्षिक र धार्मिक स्वार्थहरूबाट प्रेरित भएर नै यो शिक्षाको ब्यवस्था गरिएको छ। अनिवार्य संस्कृतका पक्षपातीहरूले नेपाली भाषा राष्ट्र भाषा भएको र त्यसको स्रोत वा माँउ भाषा संस्कृत भएकोले त्यसलाई जान्नु पर्ने, संस्कृतमा प्राचिन दर्शन, कला, साहित्य, संस्कृति र विज्ञानको अथाह भण्डार रहेकोले पनि जान्नु पर्ने, संस्कृत विश्वविद्यालयको लागि पनि संस्कृत शिक्षा पढाउनु पर्ने जस्ता तर्कहरू गर्दै आएको देखिन्छ। भाषाविद्हरूका अनुसार नेपाली भाषा संस्कृतबाट सिधै आएको नभई विभिन्न अपभ्रंस भई आएको हो भन्ने भनाई छ। भाषा वैज्ञानिकहरूका अनुसार नै संस्कृतको राम्रो ज्ञाता भएमा नेपाली भाषा राम्रोसँग लेख्न र जान्न सकिन्छ भन्ने कुरा भ्रम मात्र हो। नेपाली भाषाका आगन्तुक सब्दहरू संस्कृतबाट मात्र होइन राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा रहेका अन्य तमाम भाषाहरूबाट समेत आएका छन्। नेपाली भाषालाई सम्बृद्ध बनाउनकै लागि संस्कृत पढनुपर्छ भन्नु अन्य जनजातीय भाषा-भाषिक माथि अत्याय गर्नु हो। उनिहरूमाथि जवर्जस्त थोपनु कहाँसम्मको न्याय संगत कुरा हो। यो अप्रजातान्त्रिक कुरा हो। संस्कृतमा प्राचिन दर्शन, कला, साहित्य रहेकोले त्यसको अध्ययन गर्नुपर्छ भन्ने राम्रो कुरा हो। यसमा विरोध छैन। तर, ति विषयहरूलाई संस्कृत भाषामा नै पढनुपर्छ र जान्नुपर्छ भन्नु कतिसम्म तर्क संगत हो। त्यस प्रकारका विषयवस्तुहरूलाई अन्य भाषामा

संगीन वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

पनि उत्था गर्न सकिन्छ र गर्नुपर्छ । अर्को कुरा नेपालको इतिहास, धार्मिक ग्रन्थ, प्राचिन शिलालेखहरू, संस्कृत भाषामा मात्र लेखिएको छैन । नेपाल भाषाको नेपाल (नेवारी) लिपी, रंजना लिपी, लगायतका अन्य भाषाहरूमा पनि लेखिएको छ । अब के ति सबै भाषा शिक्षालाई अनिवार्य बनाउने ? संस्कृत विश्वविद्यालयको पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक, विद्यार्थी सख्या, त्यहाँबाट उत्पादित जनशक्ति लगायतका सबै पक्ष माथि दृष्टि पुऱ्याउँदा संस्कृत विश्व विद्यालयको आवश्यकता र औचित्यता पुष्टि हुँदैन । त्यसलाई आधुनिकीकरण गरिनुपर्दछ । बहु-संस्कृति रहेको हाम्रो मुलुकमा सबै जाति, धर्म र संस्कृतिको लागि संस्कृति विश्वविद्यालयको रूपमा रूपान्तरण पनि गर्न सकिन्छ । त्यसैले त्यसप्रकारको विश्वविद्यालयको लागि विद्यार्थी उत्पादनको लागि नै संस्कृतलाई अनिवार्य गराउनु आवश्यक छैन । संस्कृतलाई अनिवार्य होइन इच्छाधिन बनाउन सकिन्छ ।

अनिवार्य संस्कृतको विरोधमा नेपाली विद्यार्थी हरूले लामो समयदेखिबाट संघर्ष गर्दै आएका छन् । निजि क्षेत्रका कतिपय बोर्डिङ्ग स्कूलहरूले संस्कृतलाई बहिष्कार गरेर सरकारलाई ठाडो चुनौती दिएका छन् भने रुकुम, जाजरकोट र गोरखा लगायतका जिल्लाका विद्यार्थीहरूले गत वर्षदेखि नै संस्कृत पढ्नलाई बहिष्कार गर्दै आएका छन् । सरकारले संस्कृत शिक्षालाई खारेज नगरेमा उल्लेखित प्रकारले बहिष्कार आन्दोलनलाई देशव्यापी बनाउन आवश्यक छ । हाम्रो जस्तो जनजाति बाहुल्य मुलुकमा अनिवार्य संस्कृतले जनजातीय विद्यार्थी हरू माथि थप जटीलता पैदा गरेको छ । एउटा तामाङ्ग गाउँमा तराईबासी शिक्षकले कस्तो संस्कृत पढाउला ? सहजै अनुमान गर्नसकिन्छ । यसरी हरेक पक्ष र कोणबाट नियाल्दा संस्कृतको कुनै औचित्यता र आवश्यकता देखिदैन । अबिलम्ब खारेज गरी मातृभाषामा शिक्षाको व्यवस्था गरिनुपर्छ ।

३) शैक्षिक सत्र परिवर्तनले हाम्रो मुलुकको विशिष्टतालाई आत्मसाथ गर्न नसकेको कारण यसबारेमा पुर्नविचार गरियोस् । शैक्षिक क्यालेण्डर व्यवस्थित बनाइयोस् र ६ महिनासम्म परीक्षा हुने र दुई महिना पनि कक्षा संचालन नहुने अवस्था छ । यसलाई सुधार गरियोस् र शिक्षण संस्थामा अनावश्यक विदा गर्ने प्रचलन रोकियोस् ।

विद्यालयहरूमा लामो समयदेखिबाट चल्दै आएको शैक्षिक सत्र (पौष-मंसिर) लाई श्री ५ को सरकारले २०५४ मंसिरको निर्णयबाट (भाद्र-साउन) बनाएको छ । शैक्षिक सत्र परिवर्तनले हाम्रो मुलुकको संगीन वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

विशिष्टतालाई आत्मसात गर्न सकेको छैन । परिवर्तन गरिनु हुँदैन भनी बौद्धिक समुदायहरूबाट विरोध हुँदा हुँदै ३ चरण गरी कार्यान्वयन गरिएको छ । शैक्षिक सत्र परिवर्तनको औचित्यता पुष्टि गर्न सरकारले शैक्षिक वर्ष र आर्थिक वर्षलाई एकै समयमा पार्न, दक्षिण एसियाली मुलुकहरूको शैक्षिक पात्रोसँग मिलाउन, कर्णाली देखि मेचीसम्म देशभरका विद्यार्थीहरूलाई एकै पल्ट परीक्षामा सम्मिलित गराउन भन्ने जस्ता कारण देखाएको थियो । त्यसका साथै "शैक्षिक सत्र परिवर्तनका कारण विद्यालयहरूमा पढाइने दिनहरूमा वृद्धि हुनेछ, र अन्य व्यवस्थापनका पक्षमा थुप्रै सकारात्मक सुधार हुन सक्नेछ । जसले गर्दा शिक्षाको गुणस्तरमा वृद्धि हुनेछ" भन्ने जस्ता तर्कहरू पनि प्रस्तुत गरिएको थियो । तर, व्यवहारिक रूपमा हेर्दा त्यसको ठीक विपरित देखिएको छ ।

सरकारले प्रस्तुत गरेको कारणहरू माथि सरसर्ती दृष्टि पुऱ्याउँदा पनि ती तर्कसंगत लाग्दैनन् । शैक्षिक वर्षलाई आर्थिक वर्षसँग मिलाउनपर्छ भन्ने कुनै जरुरी छैन । यो विद्यार्थी को हितसँग अभिन्न रूपमा जोडिएको सवाल हो । लेखापालको हिसाब किताबसँग होइन । दक्षिण एसियाली मुलुकहरूसँग पछिल्लो शैक्षिक सत्र होइन अधिल्लो (पौष-मंसिर) नै अनुकूल रहने गरेको छ । S.L.C. परीक्षाको लागि उपयुक्त समय छनौट गर्न सकिन्छ त्यसको लागि शैक्षिक सत्रमा नै परिवर्तन गर्नु जरुरी छैन ।

शैक्षिक सत्र परिवर्तनले पढाई हुने दिनहरूमा वृद्धि हुने र शिक्षाको गुणस्तर वृद्धि हुने कुरा बताइएको छ तर व्यवहारिक रूपमा हेर्दा अधिल्लो सत्र अनुसार करिब ६-७ महिना पढाई हुन सक्थ्यो भने पछिल्लो सत्र अनुसार त्यति पनि हुन नसक्ने देखिन्छ । श्रावण भाद्र वर्षाको कारण मौसम प्रतिकूल नै हुन्छ । दशै तिहारको विदा, पौष माघमा ठण्डीको कारणले पढाईमा हुने बाधा व्यवधान, विदा र बीचमा हुने परीक्षा आदिले पछिल्लो सत्र अनुरूप भन्नु पढाई नहुने देखिन्छ । कक्षा १० का विद्यार्थी हरूको सवालमा भन्ने हो भने त उनिहरूले ३ महिना पनि राम्रोसँग नपढी परीक्षा दिनु पर्ने स्थिति देखिन्छ ।

हाम्रो देशको सन्दर्भमा श्रावण महिना कृषकहरूको लागि आर्थिक उपाजनको दृष्टिले पनि राम्रो समय होइन । यतिबेला विद्यार्थी हरूलाई भर्ना, शैक्षिक सामग्रीको लागि नै ठूलो आर्थिक समस्या पर्ने हुन्छ । कम्तीमा मंसिरमा अन्न वालि भित्रिएकोले केही सुगम हुन्छ । यसले पनि थप जटीलता पैदा गरेको छ । यसरी शैक्षिक सत्र परिवर्तन विद्यार्थी को हित अनकूल रहेको छैन । त्यसैले यसलाई पुनः परिवर्तन गरिनुपर्छ ।

हाम्रो देशको उच्च शिक्षाको साथै विद्यालयहरूको लागि शैक्षिक सत्र सुरुवात भएदेखि अन्तसम्मका लागि शैक्षिक कृयाकलापहरू (भर्ना, परीक्षा, रिजल्ट प्रकाशन, विदा, भ्रमण आदि) राम्रोसँग उल्लेख भएको व्यवस्थित र योजनाबद्ध शैक्षिक पात्रोको व्यवस्था छैन। भए पनि अव्यवस्थित र आफूखुशी बदलिने गर्छ। त्रि.वि.वि. को साथै शिक्षण संस्थाको आफ्नै नीति र नियम हुनुपर्छ। तर, त्यहाँ पदाधिकारीहरू परिवर्तन हुँदा आफूखुशी सबै कुरा बदलिने गर्छ। सबै कुराहरू स्पष्ट गरिएको शैक्षिक क्यालेण्डरको व्यवस्था गरियोस् र अनावश्यक विदाहरूलाई कटौती गरियोस्।

४) पूर्वाधार तयारी विना १०+२ संचालन गर्ने अनुमति नदिईयोस्। निजी क्षेत्रमा संचालित १०+२ ले शैक्षिक क्षेत्रमा थप विकृति ल्याउने भएका कारण त्यसलाई अन्त्य गरी विश्वविद्यालयबाट प्रमाणपत्र तह विस्थापन गर्ने निर्णय तत्काल पितार् लिइयोस्।

हाल हाम्रो देशमा २०४९ को शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन अनुसार करिब ५०० उच्च मा.वि. (१०+२) संचालन भएका छन्। सरकार त्रिभुवन विश्व विद्यालयका आगिक क्याम्पसहरूबाट प्रमाणपत्र (C.L) तहलाई २०५७ सम्म विस्थापन (Phase out) गरी उच्च मा.वि. संचालन गर्ने नीति तथा योजना अनुरूप उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद समेत गठन भई कृयाशील रहेको छ। निरंकुश पञ्चायति साशकहरूले विद्यार्थी समुदायलाई विकेन्द्रीत र असंगठीत गरी पञ्चायतको आयु लम्बाउने उद्देश्य सहित १०+२ र प्रमाणपत्र तह विस्थापनको नीतिलाई अगाडि सारेका थिए। तर, सिद्धै बौद्धिक समुदायको साथै राजनैतिक पार्टीहरूको विरोधको कारणले पञ्चायतले त्यस प्रकारको नीति कार्यान्वयन गर्न सकेन। तर, यतिबेला तिनै संसदीय राजनैतिक पार्टीहरू सत्तासिन पछि, उक्त नीतिलाई अगाडि बढाइरहेका छन्।

शिक्षाको गुणस्तरमा वृद्धि गर्ने, अन्तरीष्ट्र मापदण्ड बनाउने, जनताको घरदैलोमा उच्च शिक्षा पुर्याउने लगायतका मिठा र गुलिया नारा अगाडि सारी ल्याइएको उक्त नीति पछ्याडिको मुख्य उद्देश्य सरकार शिक्षामा आर्थिक लगानीको दायित्वबाट पन्छीएर निजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गर्नु, शिक्षाको व्ययभार जनताको थाप्नोमा थुपार्नु, जनताका छोराछोरीहरूलाई उच्च शिक्षाबाट वन्चित गर्नु र शिक्षालाई नियोजन गर्नु रहेको छ। सरकारी लगानी नभएका शहरमा संचालित निजि उच्च मा.वि.हरू

अत्यन्तै महँगो हुनुको कारणले जनताको पहुँच भन्दा टाढाको विषयवस्तु बनिरहेका छन् भने जनस्तरबाट संचालित ग्रामिण क्षेत्रका उच्च मा.वि.हरू खुल्ने र बन्द हुने अवस्थामा छन्। ति विद्यालयहरू संचालनको लागि शिक्षक, प्राध्यापक, शैक्षिक तथा भौतिक सामग्रीहरू के कति हुनु पर्ने हो त्यसको कुनै मापदण्ड नीति र योजना छैन। व्यापारिक, राजनैतिक, अनावश्यक प्रतिस्पर्धा लगायतका विविध स्वार्थबाट प्रेरित भएर पनि १०+२ खुल्ने गरेका छन्। स्पष्ट नीति, योजना र पूर्वाधारको अभाव, भौतिक, शैक्षिक सामग्रीको साथै व्यवस्थापन र योग्य शिक्षकको अभाव लगायतका तमाम खाले समस्याले पीडित भई तदर्थवादमा फसेको १०+२ मा शिक्षाको गुणस्तर कमजोर रहेको छ। पाठ्यपुस्तक, पाठ्यक्रम, सेवा लगायतका विविध पक्षमा कुनै स्पष्ट नीति छैन। यो क्याम्पसको प्रमाणपत्र सरहको हो वा होइन? भन्ने सम्बन्धमा पनि स्पष्ट छैन। व्यवहारिक रूपमै असफल सावित भएको १०+२ ले विद्यार्थी तथा जनसमुदायलाई पनि आकर्षण गर्न सकिरहेको छैन। विद्यार्थीको साथै बौद्धिक समुदायको व्यापक विरोधको वावजुद पनि प्रमाणपत्र तहलाई विस्थापन (Phase out) गर्न र १०+२ संचालन गर्न सरकार प्रतिवद्ध देखिन्छ। कानूनी साक्षरता अत्यन्तै कम रहेको हाम्रो जस्तो मुलुकमा कानून, मेडिसिन र इन्जिनियरीड जस्ता विषयको प्रमाणपत्र तहलाई त्रि.वि.वि. ले विस्थापन गरी सकेको छ। CTEVT अन्तर्गत संचालित प्राविधिक शिक्षा प्रभावकारी देखिदैन। यसको कथा व्यथा पनि आफ्नै छ। यस अन्तर्गत विना पूर्वाधार विना व्यवस्थापन मुनाफा कमाउने होडमा दौडिएर संचालन भएका संस्थाले अदक्ष जनशक्ति उत्पादन गरी मुलुकलाई बर्बाद पारिरहेका छन्। क्याम्पसहरूबाट अन्य विषय (विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी) को प्रमाणपत्र तहलाई पनि क्रमिक रूपमा विस्थापन गर्ने नीतिलाई अगाडि बढाइएको छ। यो विद्यार्थीले प्राप्त गरेको उच्च शिक्षाको सिमित सुविधालाई छोसेर शिक्षा धतिमानी हुने खाने बर्गको पेवा बनाउने षड्यन्त्र हो। यो विद्यार्थी हित विपरित छ। अहिलेको १०+२ स्पष्ट नीति र योजनाको अभावले एकातर्फ तदर्थवादमा फसेको छ भने अर्कोतर्फ अत्यन्तै महँगो र खर्चिलो छ। जुन जनताको पहुँचभन्दा बाहिर छ। त्रि.वि.वि.को प्रमाणपत्र तहको ६७% विद्यार्थी भारतलाई १०+२ ले थाप्न नसकेको कुरा स्पष्ट छ। यि आदि कारणले प्रमाणपत्र तहलाई त्रि.वि.वि.बाट विस्थापन गरिनु हुँदैन। निजि तथा जनस्तरबाट संचालित १०+२ लाई सरकारीकरण

संगीन

गरी स्पष्ट नीति योजना र कार्यक्रम ल्याउनुपर्छ । प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा दर्ता भईरहेका १०+२ हरूको दर्तालाई तत्काल बन्द गरिनुपर्छ ।

५) विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा अध्ययन गर्नबाट वञ्चित गर्ने उद्देश्य बोकेको प्रवेश परीक्षा खारेज गरियोस् ।

हाम्रो देशमा केहीवर्ष यतादेखि त्रि.वि.वि.ले आंगिक क्याम्पसहरूमा प्रमाणपत्र तहदेखि स्नाकोत्तर तहसम्म भर्नाको लागि प्रवेश परीक्षा लिने व्यवस्था गरेको छ । प्रवेश परीक्षा सामाजिक आवश्यकता अनुरूप विद्यार्थी हरूको रुची, चाहना र योग्यता मापनको लागि लिने गरिन्छ । रुची र क्षमताको मापनको आधारमा सामाजिक आवश्यकता अनुरूप विभिन्न विषयमा शिक्षा, दिइन्छ । तर, हाम्रो मुलुकमा सरकारी क्याम्पसमा भर्ना कटौति गरी जनताका छोरा छोरीलाई उच्च शिक्षाबाट वञ्चित गर्न, शिक्षामा नियोजन गर्न, विद्यार्थी हरूलाई निजि क्षेत्रबाट सञ्चालित क्याम्पस तथा विद्यालयहरूमा हस्तान्तरण गर्नको लागि प्रवेश परीक्षा लिने गरिन्छ । यद्यपि सम्बन्धित निकायका पदाधिकारहरूले क्याम्पसहरूको भौतिक तथा शैक्षिक सामर्थ्य नभएकोले, विदेशबाट खासगरी भारतबाट नक्कली प्रमाणपत्रको ओइरो लागेकोले भर्ना कटौति तथानियन्त्रणको लागि प्रवेश परीक्षा लिनु परेको तर्क गर्ने गर्दछन् । क्याम्पसहरूमा प्रयाप्त भौतिक सुविधा नभएको कुरा साँचो हो । भौतिक सुविधामा वृद्धि गरिनुपर्छ । क्याम्पस तथा विश्व विद्यालयको विस्तार गरिनुपर्छ, त्यसको लागि सरकारले शिक्षा क्षेत्रको आर्थिक लगानीमा वृद्धि गर्नुको साथै विश्व विद्यालय तथा क्याम्पसहरूमा भईरहेको अनियमितता र भ्रष्टाचारको अन्त्य गर्नुपर्छ । तर त्यतातिर ध्यान नदिने, वर्षौंदेखि कुनैपनि संस्थामा (कक्षा कोठा, फर्निचर, पुस्तकालय आदि) एउटा पनि भौतिक सुविधा नथप्ने अनि भौतिक सुविधा अभावको नाममा भर्ना कटौति कहाँसम्म तर्कसंगत हो ? भारतबाट नक्कली प्रमाणपत्र लिई आएकाहरूलाई प्रवेश परीक्षाले मात्र नियन्त्रण र रोकथाम गर्न सक्दैन त्यसको लागि अन्य वैज्ञानिक उपायहरू पनि अवलम्बन गरिनुपर्छ । Equivalent System पनि नाम मात्रको छ, भने अन्य कुनै उपाय अपनाइएको छैन । जसले गर्दा नक्कली प्रमाण-पत्रको किनवेच गर्ने अपराधी गिरोहहरू मौलाइरहेका छन् र त्यस्ता गिरोहलाई कडा कार्यवाही गरिनुपर्छ । नक्कली प्रमाणपत्र लिएका विद्यार्थी हरूलाई उच्च शिक्षामा प्रवेश दिइनु हुँदैन तर त्यसैको नाउँमा त्रि.वि.वि. तथा नेपालबाट नै योग्यता मापन भइसकेका विद्यार्थी

हरूलाई पुनः प्रवेश परीक्षा लिइनु अन्याय हुन्छ । उनिहरूको रुची र क्षमताअनुरूप निर्बाध भर्ना लिइनुपर्दछ । विद्यार्थी हित विरोधी प्रवेश परीक्षा खारेज गरिनुपर्दछ ।

६) इन्जिनियरिङ्ग र चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थामा लागु गरिएको तगारो परीक्षा प्रणाली (Barrier System) लाई खारेज गरियोस् । आसिक तथा मौका परीक्षा लागु गरियोस् ।

हाम्रो देशको परीक्षा प्रणाली अब्यवस्थित, अवैज्ञानिक, नियन्त्रित र लार्पवाहीपूर्ण छ । शैक्षिक वर्ष सुरुदेखि अन्तसम्मका सम्पूर्ण शैक्षिक कृयाकलाहरू- समयावधि, शैक्षिक विधि र मूल्याङ्कन अर्थात् परीक्षा, विदा, भ्रमण आदि कसरी अगाडि बढ्छन् भन्ने कुरा उल्लेख भएको Operation Calender हुनुपर्दछ । तर, यहाँ शैक्षिक क्यालेन्डर नै छैन । परीक्षा प्रणाली कहिले ? कहाँ ? कुन रूपबाट संचालित हुन्छ, कुनै निश्चित छैन । परीक्षा नियमसंगत ढंगले सुचारु रूपले संचालन नहुनुले विद्यार्थीको एक-डेढ वर्षको समयावधि नष्ट भएको उदाहरण हाम्रो सामु छ । विश्वविद्यालयका पदाधिकारीहरूको हेरफेरले परीक्षा प्रणालीमा समेत हेरफेर हुने गर्छ । आफ्नो कुनै नीति नियम छैन । ३ वर्ष ५ वर्षे आवधिक परीक्षा प्रणाली, Barrier System यसका उदाहरण हुन् । परीक्षाले विद्यार्थी को स्तर (Grading) निर्धारण गर्ने हो । हाम्रो यहाँ परीक्षा पूर्व नै प्रश्नपत्र आउट हुने, उत्तर पुस्तिका र प्रश्नपत्रहरू तरकारी तथा जिरा पसलमा भेटिने सामान्य घटना भएका छन् । सिङ्गो परीक्षा प्रणालीमा सैद्धान्तिक व्यवहारिक कमजोरी रहेकोले पविर्तन हुन आवश्यक छ ।

मेडिसिन तथा इन्जिनियरिङ्गका विद्यार्थीहरू विदेशीहरूको नक्कल गरी भित्र्याइएको तगारो परीक्षा प्रणालीको मारमा परिरहेका छन् । प्रथम तथा दोस्रो वर्षमा ब्याक लाग्नाले तेश्रो तथा चौथो वर्षमा प्रवेश गरेको विद्यार्थी ले समेत पढाई छोड्नु पर्ने वाध्यात्मक स्थिति सृजना भएको छ । क्याम्पसको भौतिक सुविधा, अवसर र वातावरणमा कुनै सुधार नगरी विदेशीहरूको यान्त्रिक नक्कल गरी त्यस प्रकारको परीक्षा प्रणालीद्वारा शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार हुन्छ भन्ने भ्रम पाल्नु कतिसम्म उपयुक्त हुन्छ । उक्त परीक्षा प्रणालीलाई अविलम्ब खारेज गरिनुपर्छ ।

उच्च शिक्षामा एक पटक ब्याक लागिसकेपछि त्यसको लागि कम्तिमा एक वर्षसम्म कुर्नु पर्ने हुन्छ । यसरी एउटा विद्यार्थी को अनावश्यक

संगीन

रूपमा समय, श्रम र योग्यताको बर्बाद भइरहेको छ । त्यस प्रकारका विद्यार्थीहरूलाई निश्चित समयमा आशिक तथा मौका परीक्षा लिने व्यवस्था गर्नुपर्छ ।

७) विना पूर्वाधार औचित्यहिन ढंगले संचालन गरिएको तीन वर्षे स्नातक कार्यक्रम फिर्ता लिइयोस् ।

हाम्रो देशमा उत्पादित दुई वर्षे स्नातकलाई विदेशी विश्व विद्यालयहरूले मान्यता दिएनन् । विदेशमा स्नातकोत्तर अध्ययनको लागि समस्या पैदा भयो । एक वर्षे अनर्स गर्नु पर्ने भयो भन्ने जस्ता कारणहरू देखाई विदेशीहरूको दबाव र इसारामा विना पूर्वाधार आकस्मिक ढंगले ३ वर्षे स्नातक कोर्ष लागू गरिएको छ । पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक विधि, प्राध्यापक, भवन, फर्निचर, प्रयोगशाला, पुस्तकालय लगायतका आवश्यक शैक्षिक तथा भौतिक सामग्रीको साथै अन्य शैक्षिक पक्षको आवश्यक व्यवस्थापन र समुचित संयोजन विना लागू गरिएको यो प्रणालीले कैयन जटीलता निम्त्याएको छ । हाम्रो देशको शिक्षा हाम्रो देशको आवश्यकता अनुरूप हुनुपर्छ । विदेशीहरूको इच्छा र चाहना अनुरूप होइन । स्नातक गर्ने सबै विद्यार्थीहरूले विदेशमा नै स्नातकोत्तर गर्न जान्छन् भन्ने छैन । स्नातक पछ्याडि आफ्नै देशभित्र सरकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रमा संलग्न रहेर देशको सेवा गर्ने, व्यापार व्यवसाय गर्ने र घर व्यवहारमा लाग्ने पनि हुन्छन् । उनिहरूले एक वर्षको समय र आर्थिक लगानी किन गर्नु पर्‍यो ? फेरि अहिलेको ३ वर्षे कोर्ष २ वर्षेभन्दा खासै अन्तर छैन केवल समयवधिको मात्र अन्तर गरिएको छ । त्यसले गर्दा पनि त्यस प्रकारको ३ वर्षे स्नातकको आवश्यकता छैन । मुख्य कुरा त विना पूर्वाधार विना तयारी यो कोर्ष लागू गरिएको छ । अझै समय गइसकेको छैन । त्यसैले ३ वर्षे स्नातकलाई फिर्ता गरी २ वर्षे स्नातकको व्यवस्था गरियोस् ।

८) विश्व बैंक, ADB, IMF लगायतका विदेशी दातृ राष्ट्र तथा संस्थासँग ऋण लिँदा शैक्षिक क्षेत्रलाई प्रतिकूल असर पर्ने शर्त स्वीकार नगरियोस् ।

हाम्रो जस्तो तेस्रो मुलुकका कमजोर राष्ट्रहरूलाई शक्ति सम्पन्न राष्ट्रहरू तथा विश्व बैंक, एसियाली बैंक, अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोष जस्ता वित्तीय संस्थाहरूले शिक्षा क्षेत्रको लागि ऋण, अनुदान प्रदान गर्दा शिक्षा क्षेत्रको साथै देश र जनताको हित विपरितका कैयन सर्त, दबाव र योजनाहरूलाई

प्रस्थावित गर्ने गर्दछन् । राष्ट्रिय हितलाई कठाराघात गर्ने हानी, नोक्सानी पुऱ्याउने सर्तनामालाई स्वीकार गरिनु हुँदैन । जस्तो विश्व बैंक तथा अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोष लगायतका राष्ट्र तथा संस्थाहरूले शिक्षालाई निजिकरण तथा व्यापारिकरण गर्न र शिक्षाको व्ययभार जनताको थाप्लोमा थुपार्नको लागि विभिन्न उपाय र तरिका सहित दबावहरू दिने गर्छन् । विद्यार्थी तथा अभिभावकहरूलाई नै मुख्य आय स्रोत मानी ठूलो मात्रामा शुल्क तथा चन्दा उठाउने Donation system, full fee paying system जस्ता नीतिहरूलाई कार्यान्वयन गर्न लगाउने, विश्व विद्यालयलाई निजिकरणको लागि प्रोत्साहित गर्ने, प्रमाण पत्र तहलाई विस्थापन गर्ने, क्षेत्रीय क्लष्टर परियोजना कार्यान्वयन गराउने, अन्तर्राष्ट्रि रूपमा शिक्षा क्षेत्रमा माफिया गिरोहको रूपमा कृयाशील रहेका संस्थाहरूलाई त्यस देशभित्र प्रवेशको लागि दबाव दिने, मुलुकको लागि आवश्यकभन्दा बाहिरका पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकहरू राख्न लगाउने, पूँजीवादी साम्राज्यवादी विकृति संस्कृति तर्फ उन्मुख गराउने लगायतका अनगिन्ती सर्त तथा दबावहरू दिने गर्छन् । हाम्रो देशका जनविरोधी तथा राष्ट्र विरोधी सरकारको साथै शिक्षा अधिकारीहरूले उल्लेखित प्रकारका राष्ट्रिय हित विपरितका कैयन सम्झौताहरूलाई स्वीकार गरी उनीहरूका दबावमा विविध कार्यक्रम संचालन गर्नुले शिक्षा क्षेत्र डाबाँडोल हुँदै गएको छ । छिट्टै नै त्यसको गम्भिर नकारात्मक परिणामहरू देखा पर्ने छ ।

स्वतन्त्र बजार, निजिकरण, संचार भुमण्डलीकरण लगायतका अनगिन्ती साम्राज्यवादी नाराहरूको प्रभावमा परेर पैसाको लागि राष्ट्रिय हितहरूलाई तिलाञ्जली दिई वैदेशिक दबाव र सर्तमा अनुदान लिनु गलत हो । त्यस प्रकारको प्रचलनको अन्त्य गरिनुपर्छ । हाम्रो देशको उत्पादन प्रणालीसँग अभिन्न रूपमा गाँसिएको माटो सुहाउँदो आत्म निर्भर शिक्षा प्रणालीको व्यवस्था गरिनुपर्छ ।

९) महेन्द्र संस्कृत विश्वविद्यालयलाई आधुनिक र वैज्ञानिकीकरण गरी यहाँबाट उत्पादित विद्यार्थीहरूलाई रोजगारीको सुनिश्चितता प्रदान गरियोस् ।

संस्कृत विश्वविद्यालय संस्कृतको ऐतिहासिक महत्त्व फिजाउन, त्यसबाट योग्य, दक्ष, अनुशासित, इमान्दार, आत्म निर्भर र स्वाभिमानी नागरिक उत्पादन गर्नुभन्दा पनि सयौं वर्षदेखि सामन्तवादलाई साथ दिँदै आएको पुरातन, सनातन धर्म, रितीरिवाज परम्परा र संस्कृतिलाई बचाई नेपाली

संगीन वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

जनतामाथि शोषणको राज कायम राखी यथास्थितिमै रुमल्याएर प्रगति र मुक्तिको चाहनामा बाधा ब्यवधान खडा गर्ने उद्देश्यबाट प्रेरित छ। अहिलको २१ औं शताब्दीमा राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थिति र आवश्यकता अनुरूप त्यसलाई आधुनिकीकरण र वैज्ञानिकीकरण गरी स्वाभिमानी र अत्मनिर्भर बन्ने वैज्ञानिक जनमुखि शिक्षा दिनुको बदला परम्परागत सनातन शिक्षा दिएको छ। अन्य विषयहरूलाई प्रोत्साहन नगर्नुको कारणले विद्यार्थीहरूमा कुनै चासो र उत्साह देखिदैन। संस्कृत शिक्षा र विद्यालय तथा विश्व विद्यालयहरू उपहासको विषय बनेको देखिन्छ। त्यहाँबाट उत्पादित विद्यार्थीहरूको लागि आधुनिक समाज सुहाउँदो रोजगारीको समेत व्यवस्था छैन। महेन्द्र संस्कृत विश्वविद्यालयलाई देशको आवश्यकता अनुरूप आमूल परिवर्तनद्वारा आधुनिकीकरण र वैज्ञानिकीकरण गरी सबै क्षेत्रको आकर्षणको केन्द्र बनाइनुपर्छ।

१०) प्राविधिक अध्ययन संस्थानहरूमा लागु गरिएको प्रायोजित (Sponsorship) र चन्दा भर्नालाई तुरुन्त रोकियोस्।

कतिपय शैक्षिक संस्थाहरूमा विशेषत प्राविधिक शिक्षामा चन्दा भर्ना (Capitation fee) को व्यवस्था गरिएको हुन्छ। यो भर्ना हुनुभन्दा अगावै बुझाउनु पर्ने रकम हो। यो रकम वार्षिक शुल्क, अप्रत्यक्ष रूपमा हुने कूल खर्चको योगभन्दा केयन गुणा बढी हुन्छ। हाम्रो देशको सन्दर्भमा कतिपय निजी विद्यालय तथा क्याम्पसहरूको साथै सरकारी क्याम्पसहरूमा समेत यस प्रकारको चन्दा भर्नाको व्यवस्था रहेको छ। यसले गर्दा प्राविधिक शिक्षा योग्यता र क्षमता भएका जनताका छोराछोरीहरूको लागि होइन धनी मानी हुने खाने कहलीएका पूँजीपतिहरूको पेवा बन्ने स्थिति पैदा भएको छ। यस प्रकारको चन्दा भर्नालाई खारेज गरिनुपर्छ। त्यसैगरी अर्को कार्यक्रम पूर्ण शुल्कीय कार्यक्रम (Full Fee paying System) रहेको छ। आफूले पढ्न लागेको विषयमा लाग्ने सम्पूर्ण खर्च बेहोर्ने गरी भर्ना भएको विद्यार्थी लाई पूर्ण शुल्कीय विद्यार्थी भनिन्छ। यसमा शिक्षक, भौतिक, शैक्षिक सामग्री लगायतका सम्पूर्ण खर्च बेहोर्नु पर्ने हुन्छ। यस प्रकारको कार्यक्रम इन्जिनियरिङ अध्ययन संस्थामा पनि लागू भएको छ। यस प्रकारका विद्यार्थीहरूले पनि अत्यन्तै ठूलो रकम बुझाउनु पर्ने भएकोले सामान्य आर्थिक स्तर भएका विद्यार्थीहरू आफ्नो क्षमता र योग्यता अनुरूपको प्राविधिक विषय पढ्नबाट वञ्चित हुनु पर्ने भएको छ। यस प्रकारको

कार्यक्रमलाई पनि तत्काल खारेज गरिनुपर्छ। त्यसै गरी कतिपय कलेजहरूमा छात्रवृत्ति (Scholarship) कोटा छुट्टाइएको हुन्छ। भनसुन र मनसुनको नेपालमा विभिन्न नाम र बहानामा सत्ताको आड भरोसा र संरक्षण प्राप्त गरेका विद्यार्थीहरूले नै उक्त कोटा प्राप्त गर्दछन्। यसमा पनि खास जेहेन्दार विद्यार्थीहरू वञ्चित हुनु पर्ने स्थिति रहेको छ।

केही समय अगाडिसम्म हाम्रो देशमा सरकारी प्राविधिक क्याम्पसहरूमा चन्दा (Donation), पूर्ण शुल्क असुली (Full fee paying) लगायतका कार्यक्रमहरू थिएनन्। तर देशमा निजीकरण र खुल्ला बजारले जसरी प्रोत्साहन पाइरहेको छ। शिक्षालाई सुनियोजित ढंगले जसरी निजीकरणको दिशामा अगाडि बढाइएको छ त्यही अनुरूप यहाँभित्र पनि त्यो रोग पसिसकेको छ। क्याम्पसलाई सरकारी अनुदान कम हुने र निजी क्षेत्रमा संचालित प्राविधिक क्याम्पसहरूसँग प्रतिस्पर्धा गर्नु पर्ने, अन्तर्राष्ट्रिय स्तर कायम राख्नु पर्ने, दातृ राष्ट्र तथा संस्थारूको सर्तलाई मान्नु पर्ने भएकोले नै यसो गर्नु परेको हो भनेर सम्बन्धीत क्षेत्रका अधिकारीहरूले बताउँछन्। वास्तवमा यो प्राविधिक विषयलाई धनीमानीको पेवा बनाई जनताको पुहुँचभन्दा धेरै टाढाको विषय बनाउने षडयन्त्र हो। एउटा विद्यार्थीले एउटा डाक्टर, इन्जिनियर बन्नको लागि जब लाखौं रूपैयाँ खर्च गर्छ भने उसले आफ्नो शिक्षा पूरा गरीसकेपछि सबैभन्दा पहिले के सोच्छ? स्वभाविक रूपमा उसले देश र जनताको सेवा भन्दा लगानी असुल गर्ने कुरालाई नै प्राथमिकता दिन्छ। तब भ्रष्टाचार र कमीशनले संस्थागत मान्यता प्राप्त नगरे केले गर्छ? यसरी एउटा मुलुक देश र जनताप्रति कुनै चासो नरहेको अभिजात्य वर्गको पेवा बन्न पुग्छ। त्यसैले गर्दा चन्दा भर्ना, पूर्ण शुल्क लगायतका भर्ना कार्यक्रमहरूलाई तत्काल खारेज गरिनुपर्छ। देशको आवश्यकता अनुरूप प्राविधिक शिक्षालाई प्राथमिकता दिई राज्यले लगानी वृद्धि गर्नुपर्छ। जेहेन्दार, योग्य र क्षमतावान विद्यार्थी लाई पैसाको आधारमा होइन योग्यताको आधारमा पढ्ने अवसर प्रदान गरिनुपर्छ।

११) विद्यार्थीले शिक्षण संस्थानबाट प्राप्त गर्नु पर्ने न्यूनतम भौतिक सुविधाहरू (पुस्तकालय, खेलकूद, फर्निचर, खानेपानी, शौचालय, आदि) प्रयाप्त बनाइयोस्।

भोक, रोग, गरिबी र अशिक्षाले छटपटाईरहेको हाम्रो मुलुकमा शिक्षाले पाउनु पर्ने प्राथमिकता पाइरहेको छैन। सरकार शिक्षाको

दायित्वबाट पन्छिन चाहिरहेको छ। आवश्यकता अनुरूपको शिक्षण संस्थाहरू खुल्न सकेका छैनन्। खुलेका विद्यालय तथा क्याम्पसहरूको स्थिति पनि दयनीय रहेको छ। विद्यालय तथा क्याम्पसहरूमा विद्यार्थी अनुपातमा कक्षा कोठा, फर्निचर, शिक्षक, प्राध्यापक, कर्मचारी, प्रयोगशाला, पुस्तकालय, स्वास्थ्य क्लिनिक, खेल मैदान, खानेपानी, शौचालय, खेलकूद सामग्री, पठन-पाठनको लागि आवश्यक शैक्षिक सामग्री, शैक्षिक भ्रमण लगायतका भौतिक तथा शैक्षिक सामग्रीको साथै मनोवैज्ञानिक वातावरणको अन्त्यन्तै अभाव देखिन्छ। यि आवश्यक भौतिक तथा शैक्षिक सामग्री र राम्रो व्यवस्थापनको अभावमा पठन पाठन राम्रो हुन सक्तैन। क्याम्पस तथा विद्यालयको प्रयोगशालामा बाँसको ढुङ्गोलाई देखाएर यस्तै हुन्छ ग्याँस जार अथवा टेष्ट ट्यूब भनेर पढाउनु पर्ने विडम्बनायुक्त स्थिति रहेको छ। वर्तमान अवस्थामा आधुनिक प्रविधि र माध्यमको त हामी कल्पनासम्म पनि गर्न सक्दैनौं। विद्यालयहरूमा विद्यार्थी को लागि आवश्यक पर्ने न्यूनतम शैक्षिक तथा भौतिक सुविधा उपलब्ध गराइयोस्।

१२) हाम्रो मुलुकभित्र रहेका सम्पूर्ण जनजातिहरूका भाषा, संस्कृति, धर्म र दर्शनको अध्ययन अध्यापन र सञ्चालन गर्नको लागि एउटा संस्कृति विश्वविद्यालय, हाम्रो देश कृषि प्रधान मुलुक भएकाले छुट्टै कृषि विश्वविद्यालय र बहु विश्वविद्यालयको स्थापना गरियोस्। विश्वविद्यालय निजी क्षेत्रलाई सुम्पने गलत नीतिको अन्त्य गरियोस्।

सरकारी आर्थिक लगानीको दृष्टिले हेर्दा नेपालमा निम्न अनुसार विश्वविद्यालय तथा क्याम्पस संचालन भएका छन्-

क) वार्षिक खर्चको अधिक अनुदान श्री ५ को सरकारले दिने संस्थाहरू त्रि.वि.वि. र महेन्द्र संस्कृत विश्वविद्यालय।

ख) निजी क्षेत्र, जनस्तर र श्री ५ को सरकारको अनुदानबाट संचालन हुने संस्थाहरू- पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय र पोखरा विश्वविद्यालय।

ग) निजी तथा संस्थागत श्रोत परिचालन र श्री ५ को सरकारको केही अनुदान र अन्य विविध सहयोगद्वारा संचालन भएका संस्थाहरू- काठमाडौं विश्वविद्यालय, पब्लिक क्याम्पसहरू र विदेशीद्वारा संचालित इन्जिनियरिङ्ग, मेडिसिनका प्राविधिक क्याम्पसहरू।

घ) श्री ५ को सरकार र विदेशी सरकारका बीचमा सम्झौता भई संचालन भएको संस्थाहरू- त्रि.पी. आर्युविज्ञान प्रतिष्ठान।

यसरी आर्थिक लगानीको दृष्टिले सरकार

उच्च शिक्षाको दायित्वबाट विस्तारै पन्छिन लागेको स्पष्ट देखिन्छ। सरकार त्रि.वि. लाई समेत निजी क्षेत्रमा सुम्पने षडयन्त्रमा लागेको छ। पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय, पोखरा विश्वविद्यालय र क्षेत्रीय क्लस्टर परियोजना यसका उदाहरण हुन्। हामी निजीकरणको विरोधमा छौं। बहुविश्वविद्यालय निजीकरण अन्तर्गत होइन सरकारी दायित्व भित्रै संचालन हुनुपर्छ भन्ने ठान्दछौं। अहिले त्रिभुवन विश्वविद्यालय भारी भरकमको देखिन्छ। आर्थिक, भौतिक व्यवस्थापनले त्यस अन्तर्गतका संकायहरू संचालनमा अप्ठेरो र जटिलता भएको महसुस हुन्छ। त्यसकारण सरकारी दायित्व भित्रै देशको लागि अत्याधिक आवश्यक रहेको कृषि, प्राविधिक जस्ता विश्वविद्यालय गठन गर्दा उपयुक्त हुन्छ। हाम्रो देश बहुजातीय, बहुधार्मिक र बहुसांस्कृतिक मुलुक हो। विविध जाति जनजातीका आफ्नै भाषा, धर्म र संस्कृति रहेका छन्। त्यसको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास हुनु आवश्यक छ। यसरी नेपाली संस्कृतिको अध्ययन, अनुसन्धान, विकास र विस्तारको लागि सरकारी ध्यान गइरहेको छैन। संस्कृति विश्वविद्यालयको स्थापना गरी त्यस क्षेत्रको कामलाई व्यवस्थित पारिनुपर्छ।

१३) शैक्षिक क्षेत्रमा बढिरहेको सत्ता राजनीति र भ्रष्टाचारको अन्त्य गरियोस्। साथै शिक्षा क्षेत्रमा भइरहेको निजीकरण र ब्यापारिकरण बन्द गरी निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित बोर्डिङ्ग स्कूलहरूलाई सरकारीकरण गरियोस्।

शिक्षा क्षेत्र सत्ता राजनीतिले आक्रान्त छ। सत्तासीन राजनैतिक पार्टीहरूले गुटगत स्वार्थबाट प्रेरित भएर प्राज्ञिक स्वायत्तता र मर्यादाको ह्याल नगरी नीति निर्माण देखि लिएर सामान्य काम गतिविधिहरूमा समेत ठाडो हस्तक्षेप गर्ने गरेका छन्। सामान्य कर्मचारी, शिक्षक, प्राध्यापक, संचालक समितिका अध्यक्षदेखि लिएर विश्वविद्यालयका पदाधिकारहरूको नियुक्ति, सरुवा, बहुवा, खोसुवा, पुरस्कार र दण्डमा उनीहरूको सीप, योग्यता, पेशागत स्वाभिमान र कर्तव्य निर्वाहको आधारमा होइन राजनैतिक निष्ठा र व्यवहारको आधारमा गर्ने गरिन्छ, जसले गर्दा शिक्षा क्षेत्रमा कृयाशील रहेका व्यक्तिहरूलाई आफ्नो कर्तव्य पेशागत मर्यादा र आम विद्यार्थी, अभिभावक र समाजप्रति होइन राजनैतिक पार्टीका नेताहरूप्रति उत्तरदायि रहने रोगले भेट्टाएको छ। जब सरकार परिवर्तन हुन्छ शिक्षा क्षेत्रका उच्च पदाधिकारको मात्र होइन आस्थाको आधारमा सामान्य शिक्षकहरू समेत सरुवा

र खोसुवा हुन्छ। विज्ञापन स्थगीत र खारेजी हुन्छन्। विद्यालयहरू अनुदान पाउने र नपाउनेमा रूपान्तरित हुन्छन्। यस प्रकारका सयौं उदारहणहरू रहेको छन्। संसदीय पार्टीहरू शिक्षा क्षेत्रलाई पार्टीकरण गर्नमा उद्यत रहेका छन्। जबसम्म यो प्रथा र प्रचलन कायम रहन्छ तबसम्म स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम रहन सक्दैन। सत्ता राजनीतिको अन्त्य हुनैपर्छ।

सिङ्गो मुलुकमा भ्रष्टाचार, कमिशन र अनियमितताले संस्थागत मान्यता प्राप्त गरिरहेको स्थितिमा शिक्षा क्षेत्र त्यसबाट अछुतो रहने कुरा भएन। शिक्षण संस्थामा प्राप्त स्वदेशी तथा विदेशी अनुदानको हिनामिना गर्ने, विदेशी अनुदानबाट कमीशन खाने, संस्थाको सम्पत्तिलाई व्यक्तिगत रूपमा प्रयोग गर्ने, सरुवा, बढुवा र नियुक्तिमा समेत घुस खाने, संस्थाको भौतिक सामग्री हिनामिना गर्ने, संरक्षण नगर्ने, आवश्यकताभन्दा बढी दरबन्दी र कर्मचारीहरू राखी तलब खुवाउने, शिक्षक तथा प्राध्यापकहरूले आफ्नो Duty पूरा नगरी सही गरेर मात्र तलब खाने, कक्षामा राम्रो नपढाउने, विद्यार्थी ले प्रश्न गर्दा कुनै लाज शरम नै नमानी टचयूशन तथा कोचिङ्गको लागि आमन्त्रण गर्ने जस्ता अनियमितता, भ्रष्टाचार र विसंगतिले शिक्षा क्षेत्र पीडित छ जसको अन्त्य हुन जरुरी छ।

शिक्षा क्षेत्र नीतिविहिन, अन्यायता र अराजकतामा चर्लम्म डुबेको छ। स्वदेशी तथा विदेशी पूँजीपति वर्गको सेवा र चाकडीमा डुबुल्की मादै सरकार निजी क्षेत्रको प्रवेशलाई खुल्ला छुट र प्रोत्साहन गरिरहेको छ। निजी क्षेत्रमा गाउँदेखि शहरसम्म विद्यालय, क्याम्पसहरू मात्र होइन विश्वविद्यालयहरू समेत खुलिसकेका छन्। शिक्षा क्षेत्रमा भइरहेको निजीकरणले तमामखाले विकृति र विसंगतिहरूलाई जन्म दिइरहेको छ। निजीकरणलाई प्रोत्साहन गर्ने क्रममा सरकारले २०५६/५७ को आर्थिक बजेटमा सरकारी विद्यालयहरूलाई समेत लीजमा दिने घोषणा गरेको छ। योभन्दा लाजमर्दो अरु के हुन सक्दछ ?

शिक्षामा भइरहेको निजीकरणले शिक्षा मुनाफा आर्जन गर्ने वस्तु बनेको छ। शिक्षामा भइरहेको व्यापारिकरणले शिक्षा सामान्य जनताको पहुँचभन्दा टाढाको विषय बन्दै छ। शिक्षा सर्वशुलभ, समान, व्यवहारिक, वैज्ञानिक र रोजगारमूलक हुनुको बदला महँगो अवैज्ञानिक र गैररोजगारमूलक रहेको छ। बोर्डिङ्ग र सरकारी विद्यालयहरूमा "असमान शिक्षा समान प्रतिस्पर्धा"ले मुलुक अभिजात्य वर्गको पेवा बन्दैछ। बोर्डिङ्गहरू शोषणका केन्द्र बनिरहेका

संगीन वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

छन्। भर्ना हुने समयमा कुनै पनि शिर्षकमा खर्च नहुने गरी चन्दा, डिपोजिट भर्ना शुल्क जस्ता विविध शिर्षकहरूमा लाखौं, करौडौं असुल गरिन्छ। कतिपय बोर्डिङ्गहरू सत्ता संरक्षणमा अन्तर्राष्ट्रिय माफिया गिरीहको रूपमा संचालित छन्। बोर्डिङ्ग विद्यालयहरू सांस्कृतिक रूपमा विकृति, विसंगति र कुसंस्कृतिका केन्द्र बनिरहेका छन्। देश, जनता र समाजप्रति कुनै उत्तरदायित्व नभएको जमात पैदा भैरहेको छ। पैसाकै बोलवालाले भोलीको नेपाल यही जमातको हातमा जाँदैछ। त्यतिवेला मुलुकको स्थिति के होला ? पैसा कमाउने होडमा संचालन भएका विद्यालयहरूले गुणस्तरहीन शिक्षा दिइरहेका छन्। प्राविधिक शिक्षाको नाउँमा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा बढनाम भएका आवश्यक पूर्वाधारहरू पूरा गर्न नसकेका, भ्रष्ट नेता तथा प्रशासकहरूलाई घुस खुवाएर संचालन भएका मणिपाल कलेज, जस्ता कलेजहरूले प्राविधिक विषयमा गुणस्तरहीन शिक्षा दिइरहेका छन्। जुन मुलुकको लागि ज्यादै खतरनाक र गम्भीर कुरा हो। त्यसै गरी मुनाफा आर्जन गर्नको लागि CTEVT अन्तर्गत संचालन भएका कतिपय प्राविधिक शिक्षालयहरूले पनि अदक्ष जनशक्ति उत्पादन गरिरहेका छन्। जुन देशको लागि हानिकारक छ। यसरी निजीकरण तथा व्यापारिकरण मुलुकको लागि निकै घातक र हानिकारक रहेको छ। मुनाफा आर्जनको लागि वेरोकटोक च्याउ उम्रे भै उम्मीएका निजी क्षेत्रका विद्यालय तथा क्याम्पसहरूमा आगो भोस्ने काम ढिलो भइसकेको छ। यतिवेला सबैको एउटै नारा घन्काउनु परेको छ शिक्षामा भइरहेको निजीकरण तथा व्यापारिकरण बन्द गर। विद्यालयहरूलाई लिजमा दिने निर्णय फिर्ता गर। निजी क्षेत्रमा संचालित बोर्डिङ्गहरूलाई सरकारीकरण गर।

१४) मुलुकमा बढिरहेको महँगोको कारण विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो अध्ययन अगाडि बढाउन मुस्किल परिरहेकोले सहूलियत दरमा खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउन रासन कार्ड र सार्वजनिक सेवामा (मनोन्जन, यातायात अस्पताल आदि) ५०% सहूलियत (Consetion)को व्यवस्था गरियोस्।

आज देशमा बढ्दो महँगो, कालाबजारी, कृतिम अभाव जस्ता समस्याले जनसमुदाय अत्यन्तै पीडित छन् र विद्यार्थी समुदाय त्यसबाट अछुतो छैनन्। दैनिक जीवन निर्वाहका अत्यावश्यक वस्तुहरू खाद्य सामग्री (चामल, दाल, तरकारी, तेल, पीठो, आदि) लागयतका वस्तुहरूमा भइरहेको वेरोकटोक मूल्य वृद्धिले जीवन निर्वाहमा नै कठीनाई उत्पन्न

भएको छ। समयको अत्याधिक हिस्सा मानसिक तथा शारीरिक विकासमा, अर्थात् अध्ययन, चिन्तन, मनन व्यायम लगायतका विषय वस्तुमा खर्चिएर आफूलाई सुयोग्य नागरिकको रूपमा विकास गर्नु पर्ने विद्यार्थी आर्थिक अभाव र महंगी लगातका समस्याले पीरोलिनु पर्ने भएको छ। दैनिक जीवन निर्वाहको सामग्री मात्र होइन शैक्षिक सामग्री (पुस्तक, कापी, कलम, पत्रपत्रिका, सान्दर्भिक पुस्तिका) को मूल्य पनि त्यतिकै चर्को रहेको छ। विद्यालय तथा क्याम्पसमा राम्रोपढाई नहुनुले ट्यूशन, कोचिङ, डेरा, यातायात, औषधी उपचार, भ्रमण लगायतका विविध खर्चहरूको कथा ब्यथा आफ्नो ठाउँमा छँदैछ। यो स्थितिमा विद्यार्थी हरूलाई रासन कार्डद्वारा दैनिक उपभोग्य वस्तुहरू सुविधाको मूल्यमा उपलब्ध गराउन सकेमा एक हदको राहत मिलेछ।

संसारमा विद्यार्थीहरूलाई राज्यले यातायात, मनोरञ्जन, अस्पता, खेलकूद, सार्वजनिक महत्वका कार्यक्रमहरू लगायतका विविध क्षेत्रमा विविध सहूलियत प्रदान गरेको देखिन्छ। नेपालमा २०३६ को ऐतिहासिक विद्यार्थी आन्दोलन पछि विविध मागहरू पूरा हुने क्रममा आन्दोलनको परिणामस्वरूप उल्लेखित क्षेत्रहरूमा २५% भन्दा माथिको सहूलियत प्राप्त हुन्थ्यो। विद्यार्थी आन्दोलनको गती मन्द हुने क्रमसँगै प्राप्त सिमित उपलब्धीहरू पनि खोसिँदै गए र अहिले कतै विद्यार्थी सहूलियतको कुरा गर्दा हाँसोको विषय बन्ने खतरा पैदा भएको छ। भविष्यमा राष्ट्रको जिम्मेवारी बहन गर्ने कर्णधारको रूपमा रहेका विद्यार्थी समुदायलाई विविध क्षेत्रमा ५०% सहूलियत प्रदान गरिनुपर्छ।

१५) देशमा विकराल समस्याको रूपमा देखा परेको शैक्षिक बेरोजगारीको समस्या समाधान गरियोस्। रोजगारीको लागि विदेशीनु पर्ने वाध्यताको अन्त्य गरियोस् साथै बेरोजगारहरूलाई राहत प्रदान गर्न बेरोजगार भत्ताको व्यवस्था गरियोस्।

अहिले देशमा बेरोजगार समस्या विकराल समस्याको रूपमा देखा परेको छ। ४०% मात्रै साक्षरता रहेको हाम्रो मुलुकमा माध्यामिक तथा उच्च शिक्षा हासिल गरेको संख्या नै कति छ र ? मानविकी, व्यवस्थापन, कानून लगायतका विषयहरू अध्ययन गरेको व्यक्तिहरू मात्र होइन प्राविधिक विषयहरू इन्जिनियर, मेडिसिन अध्ययन गरेका मान्छेहरू समेत बेरोजगार अवस्थामा रहेका छन्। सिमित संख्यामा रहेका शिक्षण संस्थाहरू बेरोजगार पल्टन उत्पादन गर्ने थलोको रूपमा रूपान्तरण

भइरहेका छन्। भौतिक र सांस्कृतिक विकासको हिसावले संसारको दोस्रो गरीब राष्ट्र रहेको हाम्रो मुलुकमा ७१% जनताहरू निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनी पिल्सिएका छन्। १०% धनी मान्छेको हातमा वार्षिक राष्ट्रिय आम्दानीको ४६.५% केन्द्रित रहेको छ। धनी र गरीबको बीचमा खाडल बढ्दो छ। ९०% भन्दा बढी जनता गाउँमा बस्छन्। ८१% श्रम शक्ति किसान पेशामा लाग्न बाध्य छन् भने ६०% अर्ध तथा छद्म बेरोजगार स्थितिमा छन्। राष्ट्रिय उत्पादनको ६०% भन्दा बढी विदेशी ऋण छ। यसरी मुलुकको स्थिति कहालि लाग्दो छ। अवैज्ञानिक, अब्यवहारिक र क्लर्क शिक्षाले शिक्षित मान्छे आत्मनिर्भर तथा स्वावलम्बी बन्ने स्थिति छैन। स्नातक गरिसकेपछि पनि खरदार र सुब्बाकै लागि धाउनु पर्ने अवस्था छ। औद्योगिक विकास नहुनुले रोजगारीका अवसरहरू सिमित रहेका छन्। निजीकरण तथा स्वतन्त्र बजारको खुल्ला अर्थतन्त्रले भएका २/४ उद्योगहरू पनि दलाल पूँजीपतिको हातमा पुग्नुले त्यहाँ भएको रोजगारको अवसर पनि विदेशीहरूको हातमा पुगेको छ। भारतमा मात्र होइन अब आफ्नै मुलुकमा समेत "बहादुर" र "कान्छा" बन्नु पर्ने स्थिति बनेको छ।

ऐतिहासिक कालदेखि काम र मामको खोजीमा विदेशमा भौतारिएर कुल्ली, दरवान र चौकीदार मात्र होइन बोका, खसी सरह बेचबिखन भई भाडाको सीपाहीको रूपमा अपमानित र तिरस्कृत जीवन बिताउन बाध्य नेपालीहरू अहिले पनि काम र मामकै खोजीमा संसारमा भौतारी रहनु परेको छ। हिजो भारत, वर्मा, मलाया र बेलायत लगायतका देशमा सिमित रहेको नेपाली अहिले जापान, कोरिया, खाडी क्षेत्र लगायतका संसारका अन्य मुलुकमा जानको लागि ओइरो लागि रहेको छन्। पैसाकै लागि आफ्ना स्वाभिमान र आत्मसम्मानलाई बन्धक राख्न विवश र बाध्य छन्। दलालहरूको साथै विदेशमा सताइएका, ठगिएका हृदयविदारक कथा ब्यथाहरू दिनानुदिन प्रकाशमा आइरहेका छन्।

हाम्रो मुलुकमै रोजगारका अवसर र क्षेत्रहरू नभएका होइनन्। तर विदेशी दलाल सरकारको रूपमा रहेको प्रतित्रियावादी सत्ताले त्यस प्रकारको व्यवस्था गर्न चाहँदैनन्। कतार र सिङ्गापुर पठाउने कुरामा नै गर्व गर्छन्। अब सबै युवाहरूले पैसाको लागि विदेशीहरूको सेवा चाकडीमा सुम्पेको आफ्नो सिप क्षमता र योग्यतालाई आफ्नै मुलुकमा अर्पण संकल्प गर्नु परेको छ। त्यसको बाधकको रूपमा देखा पर्ने हरेक तत्वलाई ध्वस्त पार्नु परेको छ। अब विदेशमा पलायन हुनेभन्दा पनि

बेरोजगारलाई रोजगारीको ग्यारेन्टी गर ! रोजगारी नहुँदासम्म बेरोजगार भत्ताको व्यवस्था गर !! भन्ने नारा घन्काउँदै देशभित्र लडनुपर्छ ।

१६) त्रिविकीको स्नातक तहको प्रथमवर्षको अनिवार्य अंग्रेजी, "Enrich your English"को पेज ८९ मा गौतम बुद्ध र कपिलवस्तु भारतका हुन् भनी भ्रम उत्पन्न गर्ने दुस्प्रयत्न गरिएको छ । त्यस्तै बोर्डिङ्ग स्कूलको कक्षा ८ मा पढाइने सगरमाथा नामक नेपाली पुस्तकको (पेज ६६) मा स्टालिनको बारेमा अमर्यादित भ्रामक र तथ्यहीन कुरा उल्लेख गरिएको छ । यस्ता गलत कुरा सम्बन्धित ठाउँबाट तुरुन्त हटाइयोस् ।

सरकार, विश्वविद्यालयका पदाधिकारी तथा आफूलाई शिक्षाविद् भन्न रुचाउने सामन्तवाद, साम्राज्यवाद र विस्तारवादको जुठीपुरोवाट बाँचेका दलाल र भाट बुद्धिजीविहरूले अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड र गुणस्तरीय शिक्षाको नारा दिएर सत्य तथ्य माथि आधारित नरहेका भ्रामक विषयवस्तुहरू समेटिएका, नेपाली वस्तु स्थिति र आवश्यकतासँग कुनैसाइनो सम्बन्ध नरहेका, विद्यार्थी को मानसिक, शारिरीक, बौद्धिक, मनोवैज्ञानिक लगायतका पक्षहरूमा कुनै ख्याल नपुऱ्याइएका, दलाली र चाकडीको संस्कृति बोकेका, नेपाल र नेपालीको होइन, विदेशीको गुणगान गाइएका विभिन्न स्तरहीन पुस्तकहरूलाई विभिन्न तहको पाठ्यक्रममा राखी विद्यार्थी को साथै देश र जनतालाई बर्बाद पारिरहेका छन् । त्यस्ता पुस्तकहरूबाट विद्यार्थी ले कस्तो शिक्षा पाउलान् ? र कस्तो नागरिक उत्पादन होलान् ? भविष्यमा देशको स्थितिको कस्तो होला सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ । सायद एक जना विद्वानले त्यसै भएर भनेका होलान् कुनै देशलाई बर्बाद पार्नु छ भने त्यस देशको शिक्षालाई बर्बाद पार । अहिले हाम्रो विद्यालय बोर्डिङ्ग तथा क्याम्पसहरूमा पढाई हुने पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक, शिक्षण विधि लगायतका पक्षहरू माथि दृष्टि पुऱ्याई २५ वर्ष पछाडिको नेपालको कल्पना गर्नु भने कहानी लाग्दो चित्र उपस्थित हुनेछ ।

यसै सन्दर्भमा स्नातक प्रथम वर्षमा नेपालको ऐतिहासिक तथ्यलाई तोडमोड गरी स्वतन्त्र अस्तित्वलाई समेत अस्वीकार गरी, गौतम बुद्ध र कपिलवस्तु भारतका हुन् भन्ने अत्यन्तै आपत्तीजनक विषयवस्तु उल्लेख भएको अंग्रेजी पुस्तकलाई पाठ्यक्रममा राखिएको छ । जसले नेपालको सार्वभौमिकता, स्वतन्त्रता र अखण्डता माथि गम्भीर आँच पुऱ्याएको छ । जसको जतिसुकै निन्दा गरे

पनि कम हुन्छ । उक्त विषयवस्तुलाई पुस्तकबाट अविलम्ब हटाइयोस् ।

त्यस्तै बोर्डिङ्ग स्कूलको कक्षा ८ मा पढाइने डा. तारानाथ शर्मा र शरदचन्द्र बस्ती लेखक मोहन कुमार उपाध्याय प्रकाशक रहेको सगरमाथा नामक नेपाली पुस्तकमा विश्व सर्वहारा वर्गका महान् नेता, रुसी क्रान्तिकारक अथक योद्धा, सोभियत समाजवादी राज्यका निर्माता, लेनिन्वादका व्याख्याता, साम्राज्यवादलाई धुलो चटाएका समाजवादका रक्षक क. स्टालिनको जीवनी भनी पाठको रूपमा प्रकाशित गरिएको छ । उक्त "जीवनी" अत्यन्तै निच प्रकारले कपोलकल्पित भ्रुष्ट आरोपहरू लगाएर इतिहासको तोडमोड र अपव्याख्या गरेर तथ्यहीन, मर्यादाहीन ढंगले लेखिएको छ । संसारका साम्राज्यवादी पूँजीवादी, संशोधनवादी डाँकाहरूले स्टालिनको विरुद्धमा गरेको दुस्प्रचार तथा विष वमनलाई नै वहाँको जीवनीको रूपमा बताइएको छ । आफ्नो विचार र आस्थाबाट टुकुचामा हामफालेका साम्राज्यवादका नयाँ नोकर, दलाली र चाप्लुसीका नमूना तारानाथ र शरदचन्द्रले कम्युनिष्ट आन्दोलनप्रति वितृष्णा जगाउने उद्देश्यले नै त्यस प्रकारको भ्रुष्टो जीवनी समावेश गरेका हुन् भन्ने कुरा बुझ्न कुनै कठीनाई पर्दैन । उनीहरू भावी पुस्तालाई आफूहरू जस्तै सामन्तवाद साम्राज्यवाद र पूँजीवादको चाकरको रूपमा विकसित गर्न चाहन्छन् ।

उक्त पुस्तकमा स्टालिनलाई क्रुर तानाशाह, आफ्ना नेता, कार्यकर्ता, श्रीमतीको साथै २ करोड सोभियत संघका जनताको हत्या गर्ने हत्यारा, वाल्यकालदेखिबाट नै क्रुरता, दानवता र तानाशाही प्रति आकृष्ट रहेका, डाँका रक्त पिपासु, जनतालाई दुःख दिने सताउने भनी निरंकुश शासकको रूपमा चित्रण गरिएको छ । वहाँको सम्पूर्ण जीवनीलाई बदनीयतापूर्ण ढंगले तोडमोड र अपव्याख्या गरी भविष्यका कर्णधार, परिवर्तनका वाहक युवा विद्यार्थी लाई दिग्भ्रमित पार्ने प्रयास गरिएको छ । जसको जतिसुकै निन्दा गरे पनि कम हुन्छ । एउटा गरिब साकी परिवारमा जन्मिएका स्टालिनले औपचारिक शिक्षाको राम्रो अवसर नपाए पनि माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा हासिल गर्नु भएको थियो । वहाँ सानैदेखि अत्यन्तै साहसी, लडाकु र न्यायको पक्षधर हुनु हुन्थ्यो । निरंकुश राजतन्त्रको रूपमा रहेको जारशाहीको साथै भूमिपति र पूँजीपतिहरूको शोषणबाट जनताको जनजीवन अत्यन्तै कष्टकर रहेकोले त्यसबाट मुक्तिको लागि स्टालिन गुप्त रूपमा जनतालाई संगठित गर्दै क्रान्तिकारी काममा लाग्नु भयो । प्रतिक्रियावादी सरकारले वहाँलाई पटक पटक जेल हाल्यो साइवेरिया

पठायो तर वहाँले कैयन पटक त्यसलाई तोड्नु भयो । देश, जनता र क्रान्तिको लागि काम गर्दै जाने क्रममा अखिल रुसी वोल्सोभिक कम्युनिष्ट पार्टीको सम्मेलनमा वहाँको लेनिनसँग भेट भयो । त्यस भेटघाट पछि जीवनमा वहाँहरूको मित्रता अत्यन्तै गाढा र प्रगाढ रह्यो । वहाँहरूले १९१७ मा रुसमा क्रान्ति सम्पन्न गरी समाजवाद निर्माण अभियानलाई अगाडि बढाउनु भयो । योबाट विश्व साम्राज्यवाद आतंकित भई रुसमाथि आक्रमण गरे । दोस्रो विश्व युद्धमा संसारको वादशाह बन्ने सपना देखेको हिटलरलाई स्टालिनको नेतृत्वमा लालसेना, रुसी जनता र विश्वका न्यायप्रेमी जनताको सहयोगमा रुसले धुलो चटाई विजय हासिल गर्‍यो । त्यसपछि समाजवादको वैचारिक पक्षलाई सुदृढ पाउँदै लेनिनिवादका समस्याहरू औल्याउनु भयो । वहाँको नेतृत्वमा भएको योजनावद्ध आर्थिक विकाश, सहकारी आन्दोलन, उद्योग कलकारखानाको विकाश, अन्तरिक्ष प्रविधिको विकास लगायतका अनगिन्ती उपलब्धीहरूले रुसलाई विश्वले नमूना मानी अनुसरण गर्न थाल्यो । स्टालिन पनि मान्छे भएकोले स्वभाविक रूपमा उहाँका केही कमी कमजोरी हुन सक्छन् तर साम्राज्यवादी र तिनका नोकर नारानाथहरूले भने जस्तो होइन । वहाँ जीवनभर सर्वहारा वर्ग र समाजवादप्रति निष्ठावान् रहनु भयो । जे गर्नु भयो विश्वका उत्पीडित राष्ट्र तथा जनता, पार्टी, क्रान्ति, समाजवाद र सोभियत संघको हित रक्षाको लागि गर्नु भयो । सामन्तवादी, साम्राज्यवादी, पूँजीवादी तथा अवसरवादीहरूको चौतर्फी आक्रमणको विरुद्ध जीवन पर्यन्त लड्नु भई समाजवादको रक्षा र विकास गरी संसारलाई नयाँ संसार दिनु भयो ।

१७) नेपालको सबैभन्दा ठूलो र पुरानो विश्वविद्यालय त्रिविबिमा समेत हालसम्म स्नातकोत्तर तहमा दर्शनको कक्षा सञ्चालन भएको छैन । त्यसैले त्रिविबिमा स्नातकोत्तर तहमा दर्शनको पठन-पाठन संचालन गर्न सो विषयको केन्द्रीय विभाग स्थापना गरियोस् ।

दर्शन ज्ञानको सिद्धान्त हो । विश्व दृष्टिकोण हो । ज्ञान उत्पादनको निमित्त संघर्ष, वर्ग संघर्ष र वैज्ञानिक प्रयोगबाट प्राप्त हुन्छ । किताबबाट किताब, धारणाबाट धारणा, अर्थात् विश्वविद्यालयका प्रमाण-पत्र र ऋषिमुनीका उपदेशहरूलाई मात्र ज्ञान भन्न सकिदैन । दुनियाँलाई बुझ्ने र बदल्ने सामर्थ्य दर्शनबाट प्राप्त हुन्छ । दर्शनले जीवन र जगतलाई बुझ्ने, व्याख्या विश्लेषण र अध्ययन गर्ने समस्याको पहिचान गर्ने मात्र होइन बदल्न सामर्थ्य बनाउँदछ ।

दर्शनका धेरै शाखा र क्षेत्रहरू भएतापनि संसारमा मुख्य त २ प्रकारका दर्शन रहेका छन्- आदर्शवादी र द्वन्दात्मक भौतिकवादी । यी दुई बीचमा ऐतिहासिक रूपमा निरन्तर संघर्ष चलै आएको छ ।

संसारका हरेक वस्तु र घटनाक्रमलाई यी दुई दृष्टिकोण मध्य एउटाको आधारमा नै मान्छेले हेर्ने बुझ्ने र व्याख्या विश्लेषण गर्ने गर्छ । त्यसैले एउटै वस्तुलाई पनि फरक-फरक ढंगले बुझ्नेको देखिन्छ । यसरी दुनियाँ बुझ्ने र बदल्ने कुरालाई सिमित बुद्धिजीवीहरूको घेरामा र पुस्तकालयमा कैद गरिनु हुँदैन त्यसलाई त आम जनसमुदायको हातमा पुऱ्याइनुपर्छ । विद्यार्थी समुदायलाई त्यसबाट सु-सज्जित पारिनुपर्छ । त्यसैले त्रि.वि.वि.मा दर्शनको केन्द्रीय विभाग स्थापना गरिनुपर्छ ।

१८) शिक्षण क्षेत्रभित्र सत्ताको संरक्षणमा हुने गुण्डागर्दी र शैक्षिक अराजकताको अन्त्य गरी स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम गरियोस् । प्राज्ञिक स्वतन्त्रता र स्वायत्तताको ग्यारेन्टी गरियोस् ।

पार्टीकरणको उद्देश्यबाट प्रेरित भएर शिक्षा क्षेत्र माथि भइरहेको सत्ता हस्तक्षेपले शिक्षा क्षेत्र अन्वौलता र अराजकतामा चुर्लुम्म डुबेको छ । सत्ताकै आड, भरोसा र संरक्षणमा हुने गुण्डागर्दीले शैक्षिक वातावरण खलवलीएको छ । खासगरी सत्ताका तावेदार तथा दलालहरूले प्रशासनको आडमा न्यायप्रेमी विद्यार्थी तथा प्रध्यापकहरू माथि त्यस प्रकारको गुण्डागर्दी गरी शैक्षिक वातावरणलाई खलबलाउने, गर्छन् । गोरखा, चितवन, पञ्चकन्या काठमाडौँ, लगायत देशका कैयन क्याम्पसहरू त्यस प्रकारका उदारहण रहेका छन् । शिक्षा क्षेत्र मसल सो र गुण्डागर्दी गर्नेहरूको थलो नभएर त्यहाँ बौद्धिक कसरत गर्ने, राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय घटनाक्रमको व्याख्या विश्लेषण गर्ने, ठीक र बेठीक छुट्याउने बौद्धिकहरूको जमात रहेको हुन्छ । उनीहरूको आफ्नै स्वाभिमान र विवेक हुन्छ । यहाँका फसिष्ट प्रतिक्रियावादी शासकहरूले शैक्षिक क्षेत्रको स्वायत्तता र स्वतन्त्रतालाई रच्छ्यानमा मिल्काएर नाङ्गो प्रकारले नीति निर्माण, व्यवस्थापनदेखि लिएर सामान्य सवालहरूमा समेत ठाडो हस्तक्षेप गर्ने गरेका छन् । देश र जनताको पक्षमा हुने बौद्धिक गतिविधिहरू (गोष्ठी, अन्तरकृया, आदि) माथि प्रशासनिक हस्तक्षेप गर्दछन् । स्वाभिमान, प्राध्यापक शिक्षक, विद्यार्थीहरूलाई (शिक्षण संस्थाभित्रैबाट गिफ्तार गरी जेलका चिसा छिँडीमा बन्दी बनाएका छन् । कक्षा कौठामा पढाइरहेका र पढीरहेका १०० औँ शिक्षक

र विद्यार्थी लाई कक्षा कोठाबाटै थुतेर गोली हानी हत्या गरेका छन् । जनताको पक्षमा आवाज बुलन्द पार्ने हाम्रो जस्तो संगठनहरूलाई अघोषित प्रतिबन्धको स्थितिमा पुऱ्याएका छन् । क्याम्पस तथा विद्यालयभित्र भइरहेका भेला बैठक माथि प्रहरी हस्तक्षेप सामान्य हुने गरेको छ । छात्रवास तथा क्याम्पसहरूलाई घेराउ गरी सयौं विद्यार्थीहरूलाई एकैसाथ गिरफ्तार गरी यातना दिने, जेलमा थुन्ने जस्ता घटनाहरू पुनरावृत्ति भइरहेका छन् । विश्वविद्यालयका पदाधिकारीहरू प्रतिक्रियावादी सरकारका गोटी बाहेक केही होइनन् भन्ने कुरा व्यहारले पुष्टी गरिरहेको छ । यसरी शैक्षिक क्षेत्र सत्ता हस्तक्षेप, त्यसको आडमा हुने गुण्डागर्दी र प्राज्ञिक स्वतन्त्रताको अपहरणले पीडित छ । बहुदलीय सरकारले निरंकुश पञ्चायति सरकारलाई समेत माथ गरी सकेको छ । यो स्थितिमा न्यायप्रेमी विद्यार्थीहरूको साथै बौद्धिक जमातको काँधमा विशेष अभिभारा र जिम्मेवारी आएको छ । शिक्षा क्षेत्रभित्र हुने गुण्डागर्दी र शैक्षिक अराजकताको अन्त्यको साथै प्राज्ञिक स्वतन्त्रताको रक्षाको लागि सबै क्षेत्र जुमुराएर जुरुक्क उठ्नु परेको छ ।

राष्ट्रियता, प्रजातन्त्र र

जनजीविकासँग सम्बन्धित मागहरू

१९) सन् १९४७ नोभेम्बर ९ मा भारत, नेपाल र वृटेन बीच सम्पन्न गोरखा भर्तीसम्बन्धि असमान र अपमानकारी सन्धिको कारण हाम्रो देश भाडाका सिपाही उत्पादन गर्ने देशको रूपमा विश्व सामु बदनाम हुन परेकोले उक्त सन्धि खारेज गरियोस साथै भारतीय सेनामा रहेका नेपाली गोर्खा (नेपाली सैनिक जवान)लाई कास्मीर क्षेत्रमा भएको भारत-पाक सिमा द्वन्दमा प्रयोग गरिएको छ । त्यस्तै वृटिस सेनामा रहेका नेपाली गोर्खालाई युगोस्लाभियाको कोशोभो द्वन्दमा प्रयोग गरिएको छ । यी क्षेत्रमा भएको लडाइँमा सयौं नेपाली युवाहरूले ज्यान गुमाएका छन् यसरी गोर्खा भर्ति सन्धिको विपरित हुने गरी आन्तरिक द्वन्दमा वा मित्रराष्ट्र विरुद्ध नेपाली गोरखा सैनिक प्रयोग गर्न बन्द गरियोस् र यस युद्धमा परी ज्यान गुमाएका नेपाली गोरखाका परिवारलाई सम्बन्धित देशको सेनाको जवानले पाउने बराबरको क्षेतिपूर्ति उपलब्ध गराइयोस् ।

गोर्खा भर्ती केन्द्रले १८४ वर्षको लामो कथा र व्यथा बोकेको छ । अहिले विभिन्न आरोह,

संगीन वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

अवरोह घुम्ती र मोडहरू पार गर्दै युगोस्लाभियाको कोसोभो र काश्मिरको कारगीलमा आईपुगेको छ । संसारले नेपाल र नेपालीलाई वीर गोर्खा अर्थात् बहादुरको देश भनेर चिन्ने मात्र होइन नेपाली प्रतिक्रियावादी शासकहरूले भाडाका सिपाही जन्माउने देश भनेर पनि बदनाम गर्दै आएका छन् । राष्ट्रिय स्वाभिमान माथि आँच पुऱ्याएका छन् । रोजी रोटीको लागि अर्काको देशमा सेनामा भर्ती भएर मर्न र मार्न तयार हुने मान्छेहरूलाई भाडाको सिपाही भनिन्छ । निस्वार्थ भावनाले मानव जातिको मुक्तिको निमित्त अर्काको देशमा कोही लड्दछन् भने त्यस्तालाई महान योद्धा भनिन्छ । चेग्वभारा अर्जेन्टिनामा जन्मिए, क्यूवामा लडे र बोलिभियामा लड्दा-लड्दै शहादत प्राप्त गरे । उनी महान् योद्धा थिए । दोस्रो विश्व युद्ध ताका साम्राज्यवादको विरुद्धमा नेपाली सेनाहरू वर्मामो जङ्गलमा लडे । उनीहरूलाई हामी भाडाका सिपाही भन्न सक्तैनौं बरु महान् योद्धा नै भन्छौं । नेपाली फौजलाई जङ्ग बहादुरले भारतीय स्वतन्त्रता संग्राममा लखनउ लुटमा पठाए त्यसलाई पनि हामी एक अर्थमा भाडाका सिपाही भनेर भन्न सक्छौं । यसरी हामीले अर्काको देशमा पैसाको लागि भर्ती भएकालाई मात्र होइन न्यायपूर्ण र अन्यायपूर्ण युद्धमा कुन पक्षमा लडिरहेको छ भन्ने आधारमा पनि भाडाका सिपाहीको अर्थ छुट्याउनु सक्छौं । सन् १८१५ मा मातृभूमिको रक्षाको लागि नेपालीहरूले ब्रिटीसको विरुद्धमा लडेको लडाइँ र बहादुरीबाट अंग्रेजहरू सारै नै प्रभावित भए । मलाउको लडाइँमा नेपालीहरू पराजित भई एक तिहाई भू-भाग गुमाउन बाध्य हुनुको साथै आफ्ना नागरिकहरूलाई अंग्रेज सेनामा भर्ती गराउने कागजमा समेत सही गर्न बाध्य भए ।

यतिलामो इतिहास बोकेको गोर्खा भर्ती प्रतिक्रियावादी षडयन्त्र र जनताको चेतना स्तरको अभावमा नेपाली संस्कार र संस्कृति जस्तो बतिसकेको छ । प्रतिक्रियावादी शासकहरू यसको विरुद्धमा चुँसम्म पनि बोल्दैनन् । स्वाभिमानी देशभक्त नागरिकहरूले राष्ट्रिय कलंकको रूपमा रहेको गोर्खा भर्तीको विरोधमा ऐतिहासिक रूपमा आवाज उठाउँदै आएका छन् । १५ मई १८१५ का दिन जनरल डेविट अक्टरलोनी र अमरसिंह थापाको बीचमा भएको सम्झौताको पाँचौं बुँदामा अंग्रेजहरूले नेपाली युवाहरूलाई गोर्खा भर्तीमा सामेल गर्ने अधिकार प्राप्त गरेका थिए । जस अनुसार तत्कालिन अवस्थामा ४६५० नेपाली योद्धाहरू वृटिस सेनामा संलग्न भएका थिए । पछि यो संख्या क्रमिक रूपमा फस्टाउँदै गयो । फस्ट, सेकेण्ड, थर्ड हुँदै टेन्थ, एलेवेन्थ गोर्खा राइफल्ससम्म पुग्यो । एउटा गोर्खा राइफलभित्र थप

संगीन

गोर्खा राइफल पनि हुने गर्दछ। सन् १९४० को दशकमा आउँदा गोर्खाली सैनिकको संख्या १ लाख १२ हजारसम्म पुगेको थियो हाल भारतमा बाहेक ब्रिटिसमा मात्र ३ हजार ४ सय रहेका छन्।

भारत स्वतन्त्र भएपछि ८ अगष्ट १९४७ मा वृटिस र भारतीय नेताहरू बीच सेकेण्ड, सिक्स्थ, सेवेन्थ तथा टेन्थ गोर्खा राइफल वृटिसले लिने र बाँकी गोर्खा पल्टन भारतले लिने सम्झौता भयो। पछि ९ नोभेम्बर १९४७ मा नेपाल, भारत र वृटिस सरकारको बीचमा त्रिपक्षीय सम्झौता भएको थियो। त्रिपक्षीय सन्धिमा नेपालका पद्म शमशेर राणा, भारतका दयाविर सिंह कुँवर र वृटिसका साइमनले हस्ताक्षर गरेका थिए। भनिन्छ गोर्खा भर्ती सम्बन्धमा अहिलेसम्म यही सन्धिले काम गरेको छ। तर व्यवहारमा पालना भने कतैबाट पनि भएको देखिदैन। भारतले गोर्खाली युवाहरूलाई गोर्खा राइफलहरूमा मात्र भर्ती नगरेर आसाम राइफल्स, बी.एस.एफ., एस.ए.एफ., सी.आर.सी. लगायतका भारतीय सैनिक तथा अर्ध सैनिकमा भर्ती गर्ने गरेको छ। त्रिपक्षीय सम्झौता अनुसार गोर्खा सैनिकहरूलाई "कुनै पनि देशको आन्तरिक कलहको साथै हिन्दूहरूको विरुद्धमा प्रयोग गर्न नपाउने" भन्ने प्रावधान रहेको छ। तर यो प्रावधानलाई न त वृटिसले पालना गरेको छ न त भारतले। हालै मात्र युगोस्लाभियाको कोसोभो तथा कारिस्मरको कारगीलमा भएको आन्तरिक द्वन्दमा अग्रपंक्तिमा नेपाली सैनिकहरूलाई पठाइयो। समय समयमा हुने लडाइँहरूमा गोर्खालीहरूलाई अग्रपंक्तिमा राखेर लड्न पठाइन्छ तर सुविधा दिने बेलामा अत्यन्तै ठूलो भेदभावपूर्ण व्यवहार गर्ने गरिएको छ। समान स्तरको वृटिस नागरिकको मृत्यु भयो भने उसले क्षतीपूर्ति वापत पाउने रकम नेपालीकोभन्दा तीन गुणा बढी हुन्छ। वार्षिक पेन्सन २० औँगुणा बढी हुन्छ। भारतमा भने यस सबालमा समानता रहे पनि अन्य सुविधाहरूमा भेदभाव रहने गरेको छ। अर्कोकुरा गोर्खा वटालियन वा ब्रिगेडमा गोर्खा मातहतमा रहनु पर्ने प्रावधान पनि पालना भएको छैन। त्यस्तै गोर्खाली सैनिकहरूको यथार्थ स्थिति जानकारी गराउनको लागि नेपाली प्रतिनिधिको रूपमा लिजायन अफिसर राख्नु पर्ने प्रावधान पनि पालना भएको छैन। यसरी त्रिपक्षीय सम्झौता कागजको खोस्टो सावित भएको छ। नेपाली सेनाहरूलाई विभिन्न लडाइँ वा आन्तरिक कलहमा प्रयोग गर्दा बेलायत तथा भारतले नेपाल सरकारलाई कुनै प्रकारको जानकारी दिएको देखिदैन भने नागरिकहरूलाई भाडाको सिपाहीको रूपमा बेचेर खान पल्केका लाक्षी नेपाली शासकहरूले पनि

कुनै चासो लिएको देखिदैन। आफ्नो देशको नागरिक मरेको हो वा ककुर मरेको कुनै प्रवाह छैन। यसरी राष्ट्रिय कलहको रूपमा रहेको गोर्खा भर्ती तिरस्कार र अपमानको कथा व्यथा सहित आफ्नै ढंगले अगाडि बढिरहेको छ। आधुनिक नेपालका स्वाभिमानी नेपाली नागरिकलाई अब यो अपमान सह्य हुन सक्तैन अति भयो। खारेजको लागि सबै उठौं।

२०) नेपालको सुदुर पश्चिम क्षेत्रमा पर्ने लिपुलेक र कालापानी क्षेत्रमा भारतले अतिक्रमण गरी अवैध रूपमा निर्माण गर्न लागेको सडकको निर्माण कार्य तुरुन्त बन्द गरियोस्। लिपुलेक हुँदै चीन (तिब्बत) बोर्डरसम्म बनाइने तथाकथित व्यापारिक नाका खोल्ने तथा नेपालको सार्वभौमिकता माथि हस्तक्षेप गर्ने भारतको नेपाल विरोधी हरकत तुरुन्त बन्द गरियोस् र कालापानी क्षेत्रबाट भारतीय सेना तुरुन्त हटाइयोस्।

पूर्वको टिस्टादेखि पश्चिमको सतलजसम्म उत्तरको भोटदेखि दक्षिणको गंगा नदीसम्म फैलिएको विशाल नेपाललाई सन् १८१६ को सुगौलीसन्धिले मेचीदेखि महाकालीसम्म मात्र सिमित गरेन अर्ध औपनिवेशिक जंजीरले समेत बाँधियो। सुगौली सन्धिको धाराहरूलाई समेत लत्याएर भारतीय विस्तावादी शासकहरूले नेपालको राष्ट्रियता, भौगोलिक अखण्डता, सावैभौमिकता र स्वतन्त्रता माथि नै ठाडो हस्तक्षेप गरी नेपाली स्वाभिमानलाई चुनौती दिएका छन्।

अन्तर्राष्ट्रिय रूपमै सामरिक दृष्टिले अत्यन्तै महत्वपूर्ण रहेको दार्चुलाको कालापानी लिम्पियाधुरा क्षेत्रमा सन् १९६२ देखि भारतीय सेनाले अखंडा जमाई बसेको छ। यहाँ मात्रै नेपालको ३२४.३१ वर्ग कि.म. (७,५९०५८ रोपनी) जमिन भारतले कब्जा जमाएको छ। मातृभूमिको रक्षाको लागि देशभक्त नेपाली जनताहरू जुमुराइरहेका छन् र कालापानी क्षेत्रबाट भारतीय सेना हट्नु पर्ने माग गरिरहेका छन्। तर भारतीय शासकहरूले ऐतिहासिक तथ्य र प्रमाणहरूलाई तोडमोड र अपव्याख्या गरी आफ्नो भूमिको रूपमा व्याख्या गर्ने प्रयत्न गरेका छन् भने भारतीय विस्तारवादका दलाल नेपाली शासकहरू मुकदशक बनेका छन्।

सुगौली सन्धिले काली नदीलाई सिमा मानेको छ। धारा ५ मा कालीदेखि पश्चिमको भागलाई नेपालले दावी गर्ने छैन। भन्ने कुरा उल्लेख छ। लिम्पियाधुराबाट निस्किएको कूटीयाड्डी नै काली नदी हो भन्ने ऐतिहासिक तथ्यलाई ढाकछोप र तोडमोड गरी लिपुखोलालाई काली नदी बताएर

संगीन

भारतले कालापानी क्षेत्रलाई आफ्नो देशमा गाभ्न खोजेको देखिन्छ। दुवै देशबाट वृटिस सर्भेयर वेभले सन् १८१९ मा तयार पारेको नक्सा, अमेरिका तथा वृटिस लाइब्रेरिहरूबाट प्राप्त सन् १८१६ जनवरिमा लण्डनबाट प्रकाशित नक्सा, सन् १८२७ फेब्रुअरी १ मा इष्ट इण्डिया कम्पनीले तयार पारेका नक्सा, २४ अप्रील १८५६ मा सर्वे जनरल अफिस अफ इन्डिया, कलकत्ताले तयार गरेको नक्सा, १८४१ मार्च १ को लङ्गमेरको नक्सा, १८३०, १८३८, १८४६ र १८५६ का नक्साहरूले लिम्पियाधुराबाट बगी आएको कुटियाड्दी नदीलाई नै काली नदीको रूपमा देखाएका छन्। त्यसपछि भारतले एकतर्फ रूपमा सन् १८७४ र १८७९ मा सर्वे अफ इण्डियाका नक्साहरूमा लिपुखोलालाई काली नदीको रूपमा देखाएर नेपाल भारत सीमा समेत लिम्पियाधुरा तर्फबाट टीकरतर्फ भएको कुरा चित्रण गरेको छ।

काली र त्यसका सहायक नदीहरू (सरज, चौलानी, गौरी गंगा, धौली गंगा, अजी, टीकर, लिपु)मा नदीको लम्बाई, जलाधार क्षेत्र, जलप्रवाहको मात्राको आधारमा, वि.सं. १९९७ मंसिर २७ गते खड्ग निशाना सदर भए बमोजिम छाँगर, टीकर, गब्याड, गुंजी र नावी गाउँको तिरो वैतडी नापी मुख्य अफिसर अड्डाका कर्मचारीले बुभी तिरो फछ्छ्यौट गरेको श्रेस्ता प्रमाण, काली पूर्वका गुंजी, नाभी गाउँको साथै नेपालको प्रशासनिक तथा राजश्व क्षेत्रमा समेत यथेष्ट प्रमाण रहेका छन्। २०१८ सालको जनगणनामा गुंजी नाभी गाउँहरू समावेश रहेको रेकर्ड श्री ५ को सरकारसँग रहेको छ।

नेपाल भारतको बीचमा भएका पत्राचारहरू, भौगोलिक दस्तावेजहरूले पनि उक्त क्षेत्रलाई नेपालकै देखाउँछ। खासगरी सन् १८१७ मार्च ८ मा भारत सरकारको सचिवालयलाई वृटिस कमीसनरले लेखेको चिठी र भारत सरकारको कार्यकारी मुख्य सचिवले वृटिस कमिशनरलाई २२ मार्च १८१७ मा लेखेको चिठीमा पनि काली पूर्व व्यास क्षेत्रका आठ गाउँहरूमा वैधानिक स्वामित्व नेपालको रहेको देखिन्छ।

यसरी इतिहासविद्, नक्साविद्, जलश्रोतविद्, भूगोलविद्, कानूनविद्को साथै राजनैतिक प्रशासनिक अभिलेखहरूले कुटियाड्दीनै काली नदीको मुहान हो र भारतले अतिक्रमण गरेको कालापानी क्षेत्र नेपालको हो भन्ने प्रष्ट हुन्छ। कालापानी क्षेत्रमा भारतीय विस्तारवादको गिद्दे दृष्टि पर्नुको मुख्य कारण उक्त क्षेत्र सामरिक, पर्यटकीय, व्यापारिक र प्राकृतिक श्रोतले अत्यन्तै महत्वपूर्ण रहेको छ। १९६२ मा भारत चिनको लडाईं भइसकेको

संगीन वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

सन्दर्भमा उक्त क्षेत्रमा नेपाल, भारत-चिनको त्रिकोणात्मक सिमा सम्बन्ध रहेको छ। चीनको २०,२७६ फिट अग्लो भूभाग देखिने थुमको हुनु, कैलाश मानसरोवरमा प्रवेश गर्ने नाका हुनु, सिङक्याङ तिब्बत रोड (रेशम मार्ग)को रूपमा चीन, पाकिस्तान, अफगानिस्तानसँग मात्र होइन क्याप्सीयन सागरको बाँकु बन्दरगाह भएर यूरोप प्रवेश मार्गको रूपमा समेत यसको महत्व रहेको छ। त्यसको साथै त्यस क्षेत्रमा अमूल्य खनीज सम्पदा र बहुमूल्य जडीबुटीहरू समेत रहेका छन्। त्यसैले गर्दा नै भारतीय विस्तारवादले विभिन्न जालझेल र षडयन्त्र गरी आफ्नो कब्जामा पार्ने चाल चलिरहेको छ। लिपुलेकलाई चीनसँगको व्यापारिक नाका बनाउनको लागि भारत चीनको बीचमा सहमती समेत भइसकेको छ भन्ने समाचार प्रकाशमा आएको छ। नेपाली शासकहरू किर्कतव्यमुढ बनी रमीते बनेका छन्। भारतीय शासकहरूलाई नरिभाइकन सत्तामा टीकन र बस्न सकिदैन भन्ने दास मनोवृत्ति बोकेका नेपाली शासकहरू चुँसम्म बोल्ने हिम्मत गरेका छैनन्। मातृभूमिको रक्षाको अहं जिम्मेवारी देशभक्त नेपाली जनताको काँधमा आएको छ। कुटियाड्दीलाई नै सिमा नदी कायम गरी नेपालीभूमि अतिक्रमण गरी बसेका भारतीय फौजहरू सिमा पारी पठाएर सावैभौमिकताको रक्षा गर्नुपर्छ। परमाणु शक्ति सम्पन्न राष्ट्र हो भनी स्वाभिमानलाई गुमाउन सकिदैन। आवश्यक परे पुर्खाले नालापानीमा लडेको लडाईं कालापानीमा लड्न तमतयार रहनुपर्छ।

२१) सम्पूर्ण राष्ट्रभाषाहरूले उचित सम्मान र संरक्षण पाउनु पर्ने संविधानको मूल भावना विपरित स्थानीय निकायहरूमा जनभाषा प्रयोग गर्न नपाउने भनी सर्वोच्च अदालतले गरेको फैसलाले भाषिक समानताको अवधारणा माथि कुठाराघात गरेको छ। हामी यस्तो अप्रजातान्त्रिक फैसलाको विरोध गर्दछौं। त्यसैले भाषिक समानताको ग्यारेन्टी गरियोस्।

नेपाल बहुजातीय, बहुभाषिक र बहुसांस्कृतिक मुलुक हो। सबै जाति-जनजातिका आफ्नै मातृभाषा छन्। राज्यद्वारा खस भाषालाई विशेष सहूलियत र सुविधा प्रदान गरी जनजातीय भाषाहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासमा कुनै चासो नदेखाउनुले कतिपय जनजातीय भाषाहरू दुब्लाउने र क्षीण हुने मात्र होइन लोप हुने स्थितिमा समेत पुगेका छन्। राज्यले संविधानमा खस (नेपाली) भाषालाई "राष्ट्र भाषा" र "सरकारी कामकाज"को भाषाको रूपमा घोषणा गरी विशेष सहूलियत र

सुविधा प्रदान गरी भाषिक हैकम लादिएको छ । संविधानको धारा ६ मा "नेपालका विभिन्न भागमा मातृभाषाका रूपमा बोलिने सबै भाषाहरू नेपालका राष्ट्रिय भाषा हुन्" "प्रत्येक समुदायलाई आफ्नो लिपी र संस्कृतिको संरक्षण गर्ने अधिकार हुनेछ" (धारा १८, १) "विभिन्न धर्म, जात, जाति, सम्प्रदाय र भाषा भाषीहरूको बीच स्वस्थ एवं सुमधुर सामाजिक सम्बन्ध विकसित गरी सबैको भाषा, साहित्य, लिपी, कला र संस्कृतिको विकासद्वारा देशको सांस्कृतिक विविधता कायम राखी राष्ट्रिय एकतालाई सुदृढ गर्ने नीति राज्यले अवलम्बन गर्नेछ । (धारा २६, २) त्यसै गरी स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ मा "नगरपालिका क्षेत्रभित्रका पुरातात्विक वस्तु, भाषा, धर्म, कला र संस्कृतिको संरक्षण, सम्बर्द्धन एवं प्रयोग गर्ने गराउने" भन्ने ब्यहोरा उल्लेख छ, भने संविधानमा "प्रत्येक समुदायले वालवालिकालाई आफ्नो मातृभाषामा शिक्षा दिने गरी विद्यालय संचालन गर्न पाउनेछ ।" भन्ने व्यवस्था छ । राज्यले ती धारा र उपधारा अनुरूप काम गर्नुको बदला त्यसको मर्म, भावना र आशय माथि नै वन्चरो प्रहार गरी अन्य भाषाभाषीलाई त्यस प्रकारको अवसरबाट वञ्चित गराएको छ । ती धारा उपधाराहरू त केवल हात्तीका देखाउने दाँत सावित भएका छन् । प्रतिक्रियावादी सत्ता आफ्नै भनाईप्रति इमान्दार छैन । राज्यकै अङ्ग सर्वोच्च अदालतले स्मृत "हिन्दू" खस उच्च जातीय अहंकारवादबाट निर्देशित भई संविधान तथा कानूनको भावना विपरित २०५६ जेष्ठ १८ गते राष्ट्रिय तथा जनभाषाहरूलाई कामकाजी भाषाको रूपमा प्रयोग गर्न नपाउने भनी भाषिक समानता विरोधी निर्णय गर्न पुगेको छ । काठमाडौं महानगरपालिका र जनकपुर नगरपालिकाले क्रमशः नेपाल भाषा र मैथिली भाषालाई कामकाजी भाषाको रूपमा प्रयोग गर्ने निर्णयलाई सर्वोच्चले बदर गरेको छ । यो फैसलाले २०४६ सालको जन-आन्दोलनको मर्मलाई लत्याएको छ । खस भाषाभाषी बाहेक अन्य भाषाभाषीहरूको अधिकार र आत्म सम्मान माथि ठाडो चुनौती दिई 'खस' उच्च जातीय अहंकार थोपरेको छ । यसबाट संविधान र कानूनमा जे सुकै लेखिएको भएतापनि व्यवहारमा विद्यमान राज्य सत्ता अन्तर्गत देशका विभिन्न भाषा भाषीहरूलाई समानताको अधिकार प्राप्त छैन र हुन सक्दैन भन्ने कुराकै पुष्टि भएको छ । यस प्रकारको कथित खस उच्च जातीय तथा भाषिक अहंकारवादबाट देशको एकता र सार्वभौम अखण्डता सुरक्षित रहन सक्तैन भन्ने कुरा स्पष्ट छ ।

२२) नेपाल र भारत बीचको खुल्ला सिमानाको कारणले नेपालको राष्ट्रिय स्वतन्त्रता माथि खतरा

२५

बढ्दै गएको छ । तसर्थ नेपाल र भारत बीचको खुला सिमानालाई व्यवस्थित गर्दै नेपालभित्र पस्ने विदेशीहरूको रेकर्ड राख्ने र नेपालमा काम गर्न चाहने विदेशीहरू (खास गरी भारतीयहरूलाई) थ्रम इजाजत पत्र (Work Permit) को व्यवस्था गरी नेपाल भित्र नेपालीहरूले रोजगारीमा प्रथमिकता पाउने स्थिति श्रृजना गरियोस् । र विदेशीहरूको घुस पैठबाट उत्पन्न भएको अराजकताको अन्त्य गरियोस् ।

भारतीय विस्तारवादले आर्थिक, राजनैतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, प्रशासनिक, सामरिक लगायतका हरेक क्षेत्रमा नेपाल माथि शोषण, दमन र उत्पीडन गर्दै आएको छ । नेपाल-भारत खुल्ला सिमाले पनि भारतीय एकधिकारवादलाई बल, मद्दत र टेवा पुऱ्याइरहेको छ । सन् १९५० को असमान सन्धिदेखि दुवै देशका नागरिकहरूलाई एक अर्काको मुलुकमा उद्योग ब्यापार, व्यवसाय, पेशा गर्ने छुट दिएको छ । सुन्दा त राम्रै लाग्न सक्छ । तर नेपाल र भारतको भूगोल, जनसंख्या, आर्थिक स्थिति, संस्कृति, कर्षादक्षता लगायतका समग्र पक्षमाथि दृष्टि पुऱ्यायौं भने स्थिति स्पष्ट हुन्छ । नेपालको दुई करोड जनता नै भारत प्रवेश गरेमा पनि भारतलाई केही फरक पर्दैन तर त्यहाँको करोडौं जनसंख्याबाट केही करोड मात्र नेपाल प्रवेश गरेमा स्थिति के होला ? स्वयं नेपालको राष्ट्रिय अस्तित्व नै मेटिनेछ र भारतीय शासकहरूले चाहे अनुरूप यो एउटा भारतीय प्रान्त बन्नेछ । यो त एउटा सामान्य उदाहरण मात्र हो । भारतीय हस्तक्षेपलाई केलाएर हेर्दा मुलुकको कहालि लाग्दो चित्र देखिन्छ । भारतीय शासकहरूले नेपाललाई कहिल्यै पनि स्वाधिन, आत्मनिर्भर र समुन्नत राष्ट्रको रूपमा देख्न चाहैनन् । सदैव उनीहरूले आफ्नो मुट्टीमा कैद गराउन चाहे । नेपाली शासकहरू लम्पसार पर्दै आए ।

नेपालको बजार भारतीयहरूको कब्जामा रहेको छ । भारतीय वस्तुहरू बेरोकटोक नेपाल प्रवेश गरेका छन् भने नेपाली वस्तुले भारतमा बजार नै पाउँदैन । भारतीय वस्तुहरूले संसारका अरु मुलुकका वस्तुहरूसँग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्ने भएकोले ऊ नेपाललाई आफ्नो व्यापारिक थलो गराउन चाहन्छ । खुल्ला सिमाका कारण असंख्य भारतीय कामदारहरू नेपाल प्रवेश गरिरहेका छन् । र नेपालीले भारतमा मात्र होइन नेपालमै काम नपाउने स्थिति श्रृजना भएको छ । खाली सीसी पूराना कागज, कपाल काट्ने, तरकारी, फलफुल देखि लिएर ठूलो

संगीत

उद्योगसम्म भारतीयहरूकै बोलवाला बढ्दो छ । लोटा लिएर नेपाल पसेको मारवाडी नेपाली अर्थतन्त्रलाई मुष्टीमा लिने भएका छन् । नेपालका उद्योगहरू दलालपूँजीपतिको हातमा पुगेका छन् । सरकारी संरक्षणको अभावमा राष्ट्रिय पूँजी र उद्योग निरिह भएका छन् । क्याम्पस, विद्यालयमा समेत भारतीयहरूको बोलवाल बढ्दो छ । नेपालीहरूको ठूला ठूला विरोधलाई सरकार सुन्दैन तर भारतीयहरूको एउटै आवाजमा नतकमस्तक हुन्छ । यस प्रकारको कुरा उठाउँदा लेण्डुप दोर्जेका नेपाली संस्करण भारतीय दलालहरूले भारतबाट नून नल्याई खानु छैन, भारतको विरोध गर्ने भनी टिप्पणी गर्छन् । नेपालको टीठ, दया र मायाले भारतले नून दिएको होइन भन्ने कुरालाई उनीहरूले राम्रोसँग बुझ्नुपर्छ । नून ल्याएको देख्ने सुन दिएको नदेख्ने दृष्टिलाई सच्याउनुपर्छ । हामी भारत र भारतीय जनता विरोधी होइनौं । भारतीय विस्तारवादी नीतिका विरोधी हौं ।

भारतीयहरूको प्रवेशसँगै नेपाली संस्कृति संकटमा पर्दैछ । सुनियोजित ढंगले पाश्चात्य छाडा अशिल्ल साहित्य, संस्कृतिको साथै विविध अपराधहरू भित्र्याइएको छ । खुल्ला सिमा अपराधि र तस्करहरूको लागि स्वर्ग सावित भएको छ । श्रम इजाजत पत्रको व्यवस्था नगर्ने, खुल्ला सिमा र वेरोकटोक प्रवशेलाई निर्वाध रूपमा छुट दिने हो भने सिङ्गो नेपाली समाज छिट्टै सड्कटमा पर्ने निश्चित छ । त्यसैले सिमालाई व्यवस्थित पारिनुपर्छ । नेपालमा काम गर्ने विदेशीहरूको लागि इजाजत पत्र (Work Permit)को व्यवस्था गरिनुपर्छ ।

२३) जनताले तिरेको राजस्वबाट अनावश्यक रूपमा सांसदहरूलाई पेन्सन दिने व्यवस्थाको अन्त्य गरियोस् तथा अन्य अनावश्यक विशेष सुविधाहरू पनि हटाइयोस् ।

कुनै पनि व्यक्तिले सरकारी वा गैर सरकारी क्षेत्रमा निश्चित समयवधिसम्म सेवा गरी उमेर वा सेवाको हदको कारणले अवकाश प्राप्त गरेपछि उसको बाँकी जीवन (मृत्युपछि श्रीमती छोरा छोरीलाई समेत) भरण पोषणको लागि सम्बन्धित संस्थाले मासिक रूपमा प्रदान गर्ने रकमलाई नै पेन्शन भनिन्छ । जस्तै श्री ५ को सरकारको निजामति, शाही सेना वा प्रहरी सेवामा रहेकाहरूले आफ्नो अवकाश पछि मासिक रूपमा निश्चित रकम पाउने गर्छन् ।

नेपालका सांसदहरूले पनि एकपटक सांसद भईसकेपछि फेरि सांसद हुन नसकेमा सरकारी कोषबाट पेन्शन पाउने व्यवस्था गरेका छन् । यो कतिसम्म जायज छ ? २/४ वर्ष सांसदको हैसियतले

संगीत वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

राष्ट्रको सेवा गरे वापत आजीवन जनताको रगत पसिनाबाट भत्ता खान खोज्नु कतिसम्म उपयुक्त हो ? राजनीति देश र जनताको सेवाको लागि गरिन्छ वा व्यक्तिगत स्वार्थको लागि ? सेवाको मूल्य कति हो ? हजारौं हजार अमर शहीदहरूले राष्ट्रको लागि जीवन अर्पेका छन् । उहाँहरूको रगतबाट अहिलेका सांसदहरू सांसद बनेका छन् । ति अमर शहीद र उहाँहरूका परिवारहरूप्रति सांसदहरूले के गरे ? सायद नेपाली सांसदहरू "लथालिङ्ग देशको भताभूङ्ग चाला ज-जसले सक्ला त्यसैले खाला" भन्ने भनाईबाट निर्देसित छन् । यो १० वर्षको अवधिमा सांसदहरूले देश र जनताको पक्षमा खासै भूमिका निर्वाह गरेको देखिएन । अधिकांश सांसदहरू महल, पजेरो, सुगा र सुन्दरी संस्कृतिसँग चुर्लुम्म डुबेका छन् । राजनैतिक अपराधिकरण र भ्रष्टाचारलाई नै पश्रय दिएका छन् । सांसदहरूले पाएका सुविधाहरूलाई दुरुपयोग गरेका छन् । सुत्केरीले खाने औषधीको पैसा पुरुष सांसदले बुझ्ने, रातो पासपोर्ट तस्करिमा प्रयोग गरी देशको वदनाम गर्ने, सिकिस्त भई मर्ने बेलामा लगाउने सुइ (फोर्टुम)को पैसा बुझ्ने, सत्तासमीकरणमा किनवेच हुने, व्यक्तिगत स्वार्थको लागि पार्टी अनुशासनको उलंघन गर्ने, राजश्व ठगेर पजेरो चढ्ने, आफूले सुविधामा पाएको पजेरोलाई व्यापारि तथा तस्करहरूलाई बेच्ने, विदेशीहरूका ईसारामा नाच्ने लगायतका असंख्य गलत कृत्याकलापहरू सांसदका दिनचर्या भएका छन् । अर्कोचोटी सांसद भइने हो होइन ? जति सक्छौं देशलाई लुट ? भन्ने भावनाबाट प्रेरित भएर नै सांसदहरू ब्रह्मलुटमा लागेका छन् र त्यस प्रकारको पेन्सन भत्ताको नीति पास गरेका छन् । हामी जनताको सेवक हौं, हामीले जनताको सेवा गर्नुपर्छ, जनताले नै हाम्रो पालन पोषण र रेखदेख गर्ने छन् भन्ने विश्वासको साथमा एक रत्ती सेवाको भावना छैन । इतिहासका निर्माता जनतालाई सांसदहरू भेंडा बाखा ठान्छन् । श्रमप्रति घृणा गर्छन् । आफूलाई कम्युनिष्ट भन्न रुचाउने एक जना सांसदले पछि के गर्ने ? गिट्टी कुट्ने ? भन्ने जस्ता प्रश्न गर्छन् । आफूलाई कम्युनिष्ट भन्ने सांसदको चिन्तन त यस्तो छ । अरुको स्थिति के होला ? सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ । संसारमा नेपाल गरीब देशको धनी शासक भनेर पनि परिचित छ । शाहेद सांसदहरू पनि त्यही सपना देखी ब्रह्मलुटमा लागेका छन् । आफूलाई विशिष्ट, जनतालाई दोस्रो दर्जाको नागरिकको रूपमा हेर्न चाहन्छन् । हाम्रो जस्तो गरीब मुलुकले सांसदहरूलाई भत्ता खुवाउने हैसियत राख्ने पेन्सनको व्यवस्था तुरुन्त अन्त्य गरियोस् । पजेरो

लगायतका अन्य सहूलियत र अनावश्यक सुविधाहरू कटौति गरी देशको विकास निर्माणमा लगाइयोस् ।

२४) सन् १९५०/१९६५ का असमान सन्धि तथा कोशी, गण्डकी र महाकाली लगायतका सम्पूर्ण सन्धि सम्झौताहरू खारेज गरियोस् ।

सन् १८१६ को सुगौली सन्धिमा देशीय सामन्तवादले साम्राज्यवाद सामु आत्मसमर्पण गरेपछि नेपाल अर्ध-औपनिवेशिक अवस्थामा परिणत भयो । त्यसदेखि यता १८४ वर्ष सामन्तवाद, साम्राज्यवादले संयुक्त रूपमा नेपाली जनताको शोषण, दमन र उत्पीडन गर्दै आएका छन् । उनीहरूको आ-आफ्नो स्वार्थमा धक्का लाग्दा सामान्य अन्तरविरोध जस्तो देखिए पनि नेपाली जनताको ब्रह्मलुटमा भने दुवै सहमत छन् । अंग्रेजहरूले जंगबहादुर प्रवृत्तिलाई जन्माएर नेपालको आर्थिक, राजनैतिक, सामाजिक, सामरिक लगायतका हरेक पक्षमा हस्तक्षेप गरिरहे भने अंग्रेजहरू भारतबाट हटेपछि पनि भारतीय शासकहरूले थुप्रै असमान सन्धि सम्झौता मार्फत नेपाललाई बाँधीरहेका छन् । आफ्नो स्वार्थ सिद्धिकै लागि नेपाली प्रतिक्रियावादी वर्गको एउटा वा अर्को गुटलाई उचाल्ने र भिडाउने, नेपाल र नेपालीको विरुद्धमा भने सबैखाले प्रतिक्रियावादीहरूलाई एउटै मंचमा नचाउने, जनविद्रोहले आन्तरिक गडबडी पैदा हुँदा त्यही मौका छोपी जनविरोधी राष्ट्रविरोधी राष्ट्रघाती सन्धि सम्झौता थोपने लगायतका अनगिन्ती कुकार्यहरू भारतीय शासकले गर्दै आएका छन् ।

सन् १८१५ तथा १९४७ को अपमानकारी गोर्खा भर्ती सन्धिले अहिले सम्म पनि नेपाली युवाहरूलाई विदेशी सेनामा भाडाको सिपाहीको रूपमा भर्ती हुनको लागि बाध्य पारिरहेको छ । सन् १९५० को दिल्ली सम्झौताले नेपाललाई आर्थिक, राजनैतिक सामाजिक, सामरीक, प्राकृतिक लगायतका हरेक क्षेत्रमा भारतको पराधीन बनाएको छ । राष्ट्रिय सार्वभौमिकता, स्वतन्त्रता र अखण्डता माथि गम्भीर आँच पुऱ्याएको छ । सन् १९५० को सन्धि र त्यस अनुरूपको १९६५ को पत्राचारले नेपाललाई सामरीक दृष्टिले भारतको नियन्त्रणमा राखेको छ । उक्त सन्धि अनुसार नेपालले हातहतियार खरिद गर्नु पर्दा भारतसँग खरिद गर्नु पर्ने, अन्य मुलुकसँग खरिद गर्नु परेमा भारतलाई जानकारी दिई स्वीकृति लिनु पर्ने, भारतीय सेनाले नै नेपाली सेनालाई प्रशिक्षण दिने, नेपालले आफ्नो सामरीक स्थिति भारतलाई जानकारी गराउनु पर्ने, लगायतका प्रावधानहरू कायम रहेका छन् । देशको सुरक्षा सवालसँग सम्बन्धी यति महत्वपूर्ण सवाल भारतलाई जानकारी दिनु

पर्ने प्रावधानले नेपाल भारतको प्रशासनिक इकाई तथा सुरक्षा छाताभित्र रहेको कुरा देखाउँछ । चीनबाट हतियार खरिद गर्दा त्यसैलाई निहू बनाई सन् १९८९ मा आर्थिक नाकाबन्दी गरी सन् १९९० मा संयुक्त विज्ञप्ती मार्फत थप हस्तक्षेप गरेको कुरा सबैका सामु छर्लङ्ग छ । २०११ को कोशी, २०१६ को गण्डकी, १९२० को शारदा बाँध, २०५३ को एकिकृत महाकाली जस्ता राष्ट्रघाती सन्धि सम्झौताहरूद्वारा भारतले हाम्रा नदीनालाहरू माथि कब्जा जमाएको स्पष्ट छ । सन् १९६२ देखि भारतीय सेना कालापानीमा सैनिक क्याम्प खडा गरी बसेको छ । उत्तरी चेकपोष्टबाट २०२८ सालमा भारतीय सेनाहरू हटेको सबैलाई थाहा छ । १९५० कै सन्धि अनुरूप २००८ सालमा के.आई. सिंहको नेतृत्वमा भएको विद्रोहलाई दमन गर्न, भिमदत्त पन्त जस्ता देशभक्त सपुतहरूको हत्या गर्न भारतीय सेना निर्बाध रूपमा नेपाल प्रवेश गरेको कुरा कसैबाट छिपेको छैन ।

उल्लेखित प्रकारका दर्जनभर खुल्ला तथा गोप्य राष्ट्रघाती सन्धि सम्झौताहरूले नेपालको राष्ट्रिय स्वाधिनता, स्वतन्त्रता र सार्वभौमिकता माथि ठाडो चुनौती दिइरहेका छन् । यी सबैखाले राष्ट्रघाती सन्धि सम्झौताहरू खारेज गरी पारस्परिक हित, समानता र सह-अस्तित्वको आधारमा नयाँ सन्धि कायम गरिनुपर्छ । त्यसको लागि जन दवाव श्रृजना गर्नुतत्कालिन आवश्यक भएको छ ।

२५) पूर्वको च्याङ्थापुदेखि पश्चिमको लिम्पियाधुरासम्मका विभिन्न ४७ वटा सिमावर्ती इलाकामा भारतले गरेको सिमा अतिक्रमण तुरुन्त रोकियोस् र अतिक्रमित भूमि तत्काल फिर्ता गरी वैज्ञानिक सिमाङ्कन गरियोस् ।

हाम्रो देश नेपाललाई सन् १८१६ को सुगौली सन्धिले मेचीदेखि महाकालीसम्म सिमित बनाइदियो । त्यसपछि पनि नेपालको सिमा अतिक्रमित हुँदै आएको छ । भारत र नेपालको बीचमा रहेको १७५० कि.मी. लामो खुल्ला सिमानाको भारतले सिमा स्तम्भहरू भत्काउने, नेपालतिर सार्ने दशगजा मीच्ने, नेपालको जमिन तथा प्राकृतिक सम्पदालाई हडप्ने, पर्यटकीय, ब्यापारिक, सामरीक तथा खनिज पदार्थको दृष्टिले महत्वपूर्ण रहेको ठाउँहरू कब्जा जमाउने लगायतका अनगिन्ती कार्यहरू गरी ६१ भन्दा बढी ठाउँमा सिमा अतिक्रमण गरेको छ ।

सन् १९६३ देखि दार्चुलाको कालापानीमा मात्रै भारतले ७,५९,०५८ रोपनी जमिन कब्जा गरी सैनिक क्याम्प खडा गरेको छ । मेची पारी गाडिएका सिमा स्तम्भहरू गायब पारेर भापामा ५०० विघा

संगीन

जमिनमा अतिक्रमण गरेको छ। भापाकै महेशपुर गा.वि.स. वडा नं. २ को डोलगाउँमा भारतीय नागरिकहरूले कब्जा जमाएका छन्। भापाकै भद्रपुर क्षेत्रमा उत्तरपट्टिका जंगेपिलर १२० नं. देखि पश्चिमपट्टिका १० $\frac{1}{3}$, १० $\frac{1}{6}$ नं. अंकित नयाँ स्तम्भ गाड्दा नेपाली भूमि गुमेको छ। भापाकै टागन डुब्बा वडा नं. १ र पाठामारी स्थिति प्रहरी चौकी र छोटी भन्सार कार्यालय पनि नयाँ स्तम्भले भारततिर परेका छन्। सप्तरीको लालपट्टी, कटैया, कटकी, मौजा, मोरङको रानी सिमा क्षेत्र, सिराहको मारर र ठाडीमा, सप्तरीको तीलजा, पर्साको ठोरी, चितवनको वारावाला, नवलपरासीको सुस्ता, रूपन्देहीको डण्डा नदीको किनार, कपिलवस्तुको दशगजा, वर्दियाको मनाउ, टपरा, मानपुर आदि, कैलालीको विरानाला सती क्षेत्र, इलामको पशुपतिनगर, पाँचथरको च्याङ्थापु, इलामको भिभिया भञ्ज्याङ्ग, माने भञ्ज्याङ्ग र चित्रेडाँडा, ताप्लेजुङ्गको कनचनपुरको वरिपरिको भाग, लगायतका ठाउँहरूमा अतिक्रमण भएको छ। टनकपुर ब्यारेजको जलाशय क्षेत्रमा २१३ हेक्टर र ब्यारेज निर्माण स्थलमा ३६.६७ हेक्टर, वनवासा क्षेत्रमा ४०९५३.८८ एकड, शाही शुक्ला फाँटमा २९ वर्ग कि.मी. नेपाली भूमि अतिक्रमित भएको छ। कञ्चनपुरको पश्चिम क्षेत्रमा ८९-९८ नं. सम्मका १३ वटा सिमा स्तम्भ फालिएको छ। यसरी पूर्वदेखि पश्चिमसम्म लाखौं रोपनी जग्गा भारतीय विस्तारवादले अतिक्रमण गरेको छ। यस सबालमा नेपाल सरकारको साथै संसदीय पार्टीहरू सत्ता स्वार्थले अन्ध भएर मुखै खोल्ला चाहँदैनन्। अब देशभक्त नेपाली जनताले नै अतिक्रमिता भूमि फिर्ता गरी वैज्ञानिक ढंगले सिमाङ्कन गर्नको लागि आन्दोलनको आधिबेहरी श्रृष्टि गर्न परेको छ।

२६) माओवादीका नाममा देशव्यापी रूपमा चलाईएको हत्या, दमन, धरपकड र नागरिकहरूलाई बेपत्ता पार्ने काम तत्काल बन्द गरियोस्। संजय ढकाल, उम्बर रानाभाट, मिलन नेपाली, लगायतका बेपत्ता पारिएका सम्पूर्ण नागरिकहरू र भुट्टा मुद्दामा फसाइएका लेखनाथ न्यौपाने, गंगा श्रेष्ठ, बन्दना सुवेदी लगायतका बन्दी विद्यार्थीहरू तथा सम्पूर्ण राजबन्दीहरूलाई रिहा गरियोस्।

देशमा चलिरहेको माओवादी आन्दोलनलाई दमन गर्ने नाममा सरकार आफैले बनाएको र भन्दै आएको संविधान, ऐन, कानूनको संगीन वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

साथै राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य मान्यताहरूलाई रच्छयानमा मिल्काएर देशव्यापी दमन अभियान संचालन गरिरहेको छ। ३ $\frac{1}{2}$ वर्षको अल्पावधिमै भुट्टा मुठभेडको बहानामा १ हजारभन्दा बढी नेपाल आमाका होनहार सन्तानहरूको रगत पिइसकेको छ। विद्यार्थी, शिक्षक, प्राध्यापक, मजदूर, किसानको साथमा हजारौंलाई जेल, हिरासतको साथै यातनागृहमा बन्दी बनाएको छ। हजारौंलाई घरबार विहीन बनाएको छ। गाउँ बस्तीहरूमा "रोमियो", "शेरा किलो टु", "सर्च जङ्गल" जस्ता नरसंहारकारी अप्रेसन संचालन गरी हत्या, लुट, बलात्कार, आतंकको ताण्डव नृत्य मच्चाएको छ। प्रहरीहरू गाउँ बस्तीमा किसान, शिक्षक, विद्यार्थीका टाउका काटी भोलाका लिएर हिंड्ने गरेका छन्। यहाँ पूँजीवादी बहुदलीय शासन व्यवस्था होइन मध्ययुगिन वर्वर शासन व्यवस्था चलिरहेको छ। प्रजातन्त्रको राग अलापेर फाँसिवादको अभ्यास भइरहेको छ। देशव्यापी हत्या आतंकलाई हेर्दा यस्तो लाग्छ देश नरबधशालामा रूपान्तरण भइरहेको छ। हरेक हत्यालाई सरकारले मुठभेड बताउने गरेको छ। सबैलाई थाहा छ, वास्तविक मुठभेडमा शहादत प्राप्त गर्ने को संख्या अत्यन्तै न्यून छ। विद्यालयमा पढिरहेका र पढाइरहेका, खेत मेलापातमा काम गरिरहेका, विद्यार्थी, किसान, शिक्षक लगायतका निहत्था र निर्दोष जनतालाई आस्थाकै आधारमा हत्या गरिरहेको छ। भुट्टा मुद्दामा बन्दी बनाएको छ। संविधानले जुनसुकै आस्था राख्न पाइने स्वतन्त्रता दिएको छ। जनताको बलिदानबाट प्राप्त सिमित मौलिक अधिकारलाई सरकारले अपहरण गरेको छ। संविधान, अदालत, कानूनी राज कागजका खोस्टा सावित भएका छन्। अदालतले रिहाई गरेको बा लागेका मुद्दामा सफाई पाइसकेकाहरूलाई पुनः प्रकाउ गरी बन्दी बनाउने गरेको छ। अब त हत्या, जेल नेलले मात्र नपुगी कुनै पेशामा संलग्न रही शान्तिपूर्ण जीवन यापन गरिरहेका शिक्षक, मानव अधिकारवादी, कानून व्यवसायी, पत्रकार, विद्यार्थी लगायतका विभिन्न तह र तप्काका जनसमुदायलाई डकैती शैलीमा अपहरण गरी बेपत्ता बनाउन थालेको छ। देशका जिम्मेवार नागरिकहरूले आवाज उठाउँदा कुनै लाज शर्म नमान्ने देशका प्रधामन्त्रीले नै गैर जिम्मेवारीपूर्ण ढंगले "They are already killed" (तिनीहरू मारीई सके) भनेर भन्न थालेका छन्। मारियो भने कुन नियम ऐन अनुसार के कारणले मारियो ? बताउनुपर्छ कि पर्दैन। के सरकारलाई जे गर्न पनि छुट छ ? छैन भने यस्तो सरकारलाई सत्ताच्युत गर्नुपर्छ कि पर्दैन ? स्वाभिमानी नागरिकले

गम्भीरतापूर्वक सोच्नु पर्ने भएको छ ।

यसरी आज देशव्यापी राज्य आतंक अत्यन्तै गम्भीर बनेको छ । कतिबेला कसले कहाँ ज्यान गुमाउनु पर्ने हो ? वा बेपत्ता हुनु पर्ने हो ? कुनै निश्चित छैन । एउटा प्रहरीलाई जे सनक चल्थो त्यही गर्छ । पूरै जङ्गली राज छ । यसको नियन्त्रण र रोकथामको लागि संयुक्त आन्दोलनभन्दा अर्को विकल्प बाँकी रहेको छैन । त्यसैले भुट्टा मुद्दा खारेज गर ! राजबन्दी रीहा गर ! बेपत्ता पारिएकाहरूलाई सार्वजनिक गर ! देशव्यापी हत्या आतंक बन्द गर ! भन्ने नारालाई सबैले घन्काउनु परेको छ । फाँसिवादी सरकार जन दवावबाट मात्र आफ्नो ठाउँमा आउनेछ ।

२७) मुलुकमा बढिरहेको महँगी, कमिसन तन्त्र, भ्रष्टाचार र माफिया तन्त्रको अन्त्य गरियोस् ।

देशमा बढ्दो महँगी, कृतिम अभाव, कालोबजारी, भ्रष्टाचारी र कमिशनले जनताको जनजीवनज अत्यन्तै भयावह र कष्टप्रद बनिरहेको छ । यहाँ कुनै पनि वस्तुमा मूल्य वृद्धि हुनको लागि कुनै आइतवार चाहिँदैन । अधिकाँशत मूल्य वृद्धिको कारण सोध्यो भने सरकार तथा व्यापारीले एउटै जवाफ दिन्छन्, अन्तर्राष्ट्रिय कारण, जुन हाम्रो बसमा छैन । यो अत्यन्तै भुठ र बेइमानी हो सबै वस्तुहरू अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रसँग सम्बन्धित छैनन् । भए पनि राज्यको तर्फबाट प्रभावकारी कदमबाट नियन्त्रण गर्न सकिन्छ तर हाम्रो सरकारबाट त्यस्तो पहलकदमी कहिल्यै भएको छैन । भ्रष्टाचार, कमीशनले संस्थागत मान्यता प्राप्त गरिसकेका छन् । भ्रष्टाचार सर्वव्यापी छ, मन्त्री, सांसद, उच्च पदस्थ सरकारी अधिकृतदेखि लिएर सामान्य कर्मचारीसम्म कोही अछुतो छैन । सरकारी कार्यालयहरूमा निरंकुश पंचायत कालमा टेबुल मुनीबाट घुस लिन्थे भने अहिले टेबुल माथिबाटै घुस लिन्छन् भने यसले कति भयावह रूप लिएको होला सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ । देशको अर्थतन्त्र नै कमिशनखोर माफिया, तस्कर र कालाबजारीहरूको चंगुलमा परिसकेको छ । संसदीय राजनेताहरू नै भ्रष्ट भएपछि अरुको के कुरा गर्ने ? यसको नियन्त्रणको लागि जनताको प्रभावकारी आन्दोलनभन्दा अर्को विकल्प बाँकी छैन ।

२८) संविधानको मूल मर्मसँग मेल नखाने सम्पूर्ण काला कानूनहरू खारेज गरियोस् ।

निरंकुश पञ्चायती कालमा जनदमनको लागि आतङ्कवाद नियन्त्रण, सार्वजनिक सुरक्षा, राज्य विप्लव, राजकाज लगायतका दर्जनौँ काला कानूनहरू थिए । २०४६ सालको जन-आन्दोलनद्वारा देशमा

बहुदलीय व्यवस्था स्थापना भई नयाँ संविधान निर्माण भयो । व्यवस्थामा परिवर्तन भयो तर शासकहरूको निरंकुश मानसिकता र प्रवृत्ति भने यथावत कायम रह्यो । जन-आन्दोलनको मुल मर्म र भावना विपरित पञ्चायतकालिन काला कानूनहरू यथावत रहे । न्यायको निमित्त आवाज उठाउने, सयौँ विद्यार्थी तथा जनसमुदायहरूलाई अहिले पनि राज्य विप्लव, सार्वजनिक सुरक्षा जस्ता काला कानूनहरू लगाएर जेलमा बन्दी बनाइएको छ । त्यतिले मात्र नपुगी वैचारिक आस्थाको आधारमा सामाजिक अपराधिहरूलाई प्रयोग हुने डाँका, ज्यान, हातहतियार तथा खरखजना, विष्फोटक, लागु औषध जस्ता ऐनहरू समेत लगाएर राजनैतिक नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई जेलमा बन्दी बनाएको छ । आधुनिक नेपालको सभ्य समाजको लागि यो साढे नै लाज मर्दो कुरा भएको छ ।

यस्ता स्थितिमा पञ्चायतकालिन काला कानूनहरू खारेज गर्नुको बदला जनताका सिमित मौलिक हक अधिकारहरू अपहरण गरी देशमा पुनः निरंकुश शासन व्यवस्था कायम गर्नको लागि बहुदलीय सरकारहरूले पटक-पटक थप काला कानूनहरू ल्याउने प्रयास गरेका छन् । भट्टराईभन्दा अगाडिका कांग्रेसको साथै रा.प्र.पा. एमाले सरकारले माओवादी आन्दोलन दमनको बहानामा आतङ्कवादी ऐन ल्याउने प्रयास गरे तर व्यापक जनविरोधको कारण संसदबाट उक्त ऐन पारीत गर्न सकेनन् । यतिबेलाको भट्टराई सरकारले पुनः त्यही ऐनलाई अर्को जामा पहिराएर "स्थानीय प्रशासन सम्बन्धि केही संशोधन गर्न बनेको विधेयक २०५६" को नाममा १६ औँ संसद अधिवेशनमा प्रस्तुत गरेको छ । यसको पनि चौतर्फी रूपमा विरोध भईरहेको छ । कांग्रेस संसदीय पार्टीहरूको बीचमा सहमति कायम गर्न प्रयासशील छ । यस ऐनमा प्रहरी प्रशासनको साथै स्थानीय प्रशासनलाई असिमित अधिकार दिइएको छ । मुद्दा लगाउने र फौसला गर्ने अधिकार एउटै अधिकारी (C.D.O.) (आफै बोक्सी, आफै धामी), लाई दिइएको छ । पुनरावेदन अदालतमा जाने अप्ठेरो ब्यवस्था छ । ५ वर्षदेखि आजीवन जेलमा थुन्नु सक्ने ब्यवस्था छ । त्यसमा भएका ब्यवस्थाहरू यस्ता छन् । जसले मुलुकलाई प्रतिगमनतर्फ धकेल्छ । फाँसिवादलाई संस्थागत मान्यता प्रदान गर्छ । यो २०४६ सालको जन-आन्दोलनको मुल मर्म र भावना विपरित छ । देशी विदेशी प्रतिक्रियावादी वर्गले यस प्रकारका काला कानूनको आडमा सम्पूर्ण जनपक्षीय शक्तिहरूलाई तहस-नहस र क्षत-विक्षत पारी एक छत्र रजाई गर्ने

संगीन

सपना देखेका छन् तर त्यसलाई नेपाली जनताले कहिल्यै पूरा हुन दिने छैनन् ।

जनताका जनतान्त्रिक हक अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्दै थप अधिकार प्राप्तिको लागि अगाडि बढ्नु तत्कालिन आवश्यकता भएको छ । जुनसुकै नाम, रूप र भेषमा आएको भए पनि जन-अधिकार कटौति गर्ने र मुलुकलाई निरंकुशता तर्फ धकेलेने काम कार्यवाहीको साथै कानूनहरू स्वाभिमानी जनतालाई सह्य हुन सक्तैनन् । जनताको वलिदानबाट प्राप्त सिमित मौलिक हक अधिकार रक्षाको लागि सबै एकजुट हुनु परेको छ । पञ्चायत कालदेखिका सबै काला कानूनहरू खारेज गर । संसदमा प्रस्तुत कालो विधेयक फिर्ता गर ।

२९) देशब्यापी रूपमा सन्चालन गरिएको राज्य आतंकको दौरानमा घटेका हत्याकाण्डको छानविन गरी दोषि माथि कारवाही गरियोस् ।

फासिष्ट प्रतिक्रियावादी सत्ताले माओवादी आन्दोलन दमन गर्ने बहानामा देशब्यापी राज्य आतंक मच्चाएको छ । साँढे तीन वर्षको अत्यावधिमा सयौं हत्याकाण्ड मच्चाई एक हजारभन्दा बढी जनसमुदायको हत्या गरेको छ । सरकारले हरेक हत्याकाण्डलाई मुठभेडको संज्ञा दिने गरेको छ । वास्तविकता ठीक विपरित छ । स्कूल, खेतबारी, मेलापात र घाँसदाउरा गएका, सांस्कृतिक कार्यक्रमका दर्शकको रूपमा सहभागी बनेका, जत्ती जान लागेका, घरमा बसिरहेका, मादल र बाँसुरी बोकेका जस्ता जनसमुदायहरूलाई वैचारिक आस्थाकै आधारमा हत्या गरेको छ । वास्तविक मुठभेडमा मर्नेहरूको संख्या अत्यन्तै न्यून रहेको छ । तर, सरकारले दोहोरो मुठभेड भन्छ । यो दोहोरो मुठभेड हो वा सरकारले निहत्या र निर्दोष जनताको हत्या गरिरहेको छ भन्ने कुरा सर्वपक्षीय छानविन आयोग गठन गरी घटनास्थलमा पुगी छानविन गरेमा स्पष्ट हुन्छ । के जनहत्याका सरकार यसको लागि तयार छ ? सायद सहज ढंगले तयार हुने छैन किनकी उ हत्याका हो अपराधि हो । "शेरा किलो टु" र "सर्च जङ्गल" अप्रेसनको नाममा जसरी जनहत्या भइरहेको छ त्यसले सिङ्गो मुलुक वधसालामा परिणत भएको प्रतित हुन्छ । कसको ज्यान कतीबेला जाने हो केही ठेगान छैन । नागरिक जीवन रक्षाको सवाल अत्यन्तै गम्भीर बनेको छ । जनहत्याको सरकारका पक्षधरहरूले माओवादीले मान्छे मार्न हुने पुलीसले किन नहुने ? भन्ने ढङ्कका तर्कहरू गरेको पनि सुनिन्छ । माओवादीहरू सफायाको कार्यवाही कमभन्दा कम होस्, भरसक सम्झाएर बुझाएर,

त्यसो गर्न नपरोस्, केही सिप नलागेपछि सुधै नसुधी जनता र क्रान्तिलाई धेरै क्षती पुऱ्याएपछि मात्रै वाध्यात्मक रूपमा त्यो कार्यवाहिलाई प्रयोग गरेको देखिन्छ । सरकारले एक हजार जनसमुदायको हत्या गर्दा उनीहरूबाट भएको एक डेढसयको सफायाको तथ्याङ्कले यो कुरा स्पष्ट हुन्छ ।

के यो नसकेर होला ? त्यसो होइन । उनीहरू सरकारलाई राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय युद्धको नियम अनुसार लड्नको लागि अपील गरिरहेका छन् र आफूहरूले त्यसलाई व्यवहारमा लागु गरेको देखिन्छ । आफ्नो कब्जामा आएका १०० औं पुलीसहरूलाई सम्झाई बुझाई छोडेको पनि देखिन्छ । अर्को कुरा माओवादीहरू वर्तमान व्यवस्था परिवर्तन गरी नयाँ जनवादी व्यवस्था स्थापनाको लागि लडिरहेका छन् । त्यसकारण उनीहरूबाट कानूनको उलंघन हुनु स्वभाविक हुन्छ । तर त्यसैको निर्हुमा सरकारले कानून उलंघन गर्न मिल्दैन । उलंघन गर्ने हो भने सरकारले घोषणा गर्नु पर्‍यो हामी आफैले बनाएको संविधान ऐन कानून मान्दैनौ । त्यसो पनि नगर्ने अनी माओवादीहरूले कानून नमानेकाले हामी पनि मान्दैनौ भन्न मिल्दैन । त्यो त स्वच्छाचारी हो । फासिवाद हो । प्रजातन्त्रमा त विधिको शासन अथवा कानूनी राज हुन्छ । कानूनी राजको अवधारणालाई रच्छाचानमा मिल्काएर सरकारले जङ्गली राज चलाइरहेको छ । देशब्यापी जनहत्यालाई वेरोकटोक अगाडि बढाइरहेको छ । जनहत्यामा सलग्न अपराधिहरूलाई कार्यवाही नहुने हो भने जसले जहिले जे गरे पनि हुनेछ । अपराधिहरूको मनोबल बढ्नेछ । जनताका सम्पूर्ण अधिकारहरू खोसिने छन् र फासिवादी व्यवस्था कायम हुनेछ । जनताको जीवन रक्षाको सवाल अत्यन्तै गम्भीर बनेको वर्तमान स्थितिमा देशब्यापी हत्याकाण्डको छानविन गरी दोषि माथि कार्यवाही गरिनुपर्छ ।

हाम्रो आन्दोलनको कार्यदिशा तत्कालिन सुधारात्मक र आमूलपरिवर्तनकारी कार्य योजना अनुरूप नै उल्लेखित मागहरू प्रस्तुत गरी देशब्यापी आन्दोलन संगठीत गरिएको छ । आन्दोलनलाई वैचारिक राजनैतिक रूपमा मात्र नभएर व्यवहारिक रूपमै परिणाममुखी अर्थात् उपलब्धीमुलक बनाउनको लागि देशब्यापी रूपमा अभै प्रभावकारी आन्दोलनको आवश्यकता छ । आन्दोलनको लागि हामी सबै आ-आफ्नो ठाउँमा जुटौ र लागी परौ । मागहरू अवश्यै पूरा भै छाड्ने छन् ।

संगीन

तथ्यांक आफै बोल्छः

शिक्षा क्षेत्रसंग सम्बद्ध समस्याहरूलाई तथ्यांकमूलक, भरपर्दो र विश्वसनीय ढङ्गले बुझ्न, व्याख्या विश्लेषण गर्न र समाधानको उपाय खोज्न सजिलो होस् भन्ने अभिप्रायले शिक्षा क्षेत्रसंग सम्बन्धित तथ्यांकहरूलाई क्रमिक रूपमा प्रकाशित गर्ने सौच अनुरूप निम्न अनुसारका तथ्यांकहरू प्रकाशित गरिएको छ र क्रमशः प्रकाशित गरिनेछ।

उच्च शिक्षामा सरकारी लगानी एक भलक

संस्थाको नाम	२०१२/०१३	०१३/१४	०१४/०१५	०१५/०१६	०१६/०१७
त्रि.वि.वि.	६४,३०,७४,०००	६९,३२,३८,०००	७६,००,००,०००/-	८१,९४,००,०००/-	
महेन्द्र संस्कृत	४,१५,७४,०००/-	४,६८,३९,०००/-	५,४८,००,०००/-	६,१७,००,०००/-	६,२१,००,०००/-
पूर्वाञ्चल वि.वि.	-	५१,७८,०००/-	१,७५,००,०००/-	१,७४,००,०००/-	
काठमाडौं वि.वि.	४५,००,०००/-	६५,००,०००/-	७०,००,०००/-	६९,००,०००/-	
पोखरा वि.वि.	-	-	-	२१,४०,०००/-	
पब्लिक क्याम्पस	९८,३८,०००/-	१,३५,००,०००/-	१,५२,५०,०००/-	१,५२,००,०००/-	

स्रोत: विश्वविद्यालय अनुदान आयोग

नेपालमा सञ्चालित निजी क्षेत्रका प्राविधिक कलेजहरू

मेडिकल कलेज	सम्बन्धित दिने विश्व विद्यालय	इन्जिनियरिङ कलेजहरू
मणिपाल कलेज, पोखरा	K.U.	नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज T.U. / Pok.U. दुवैको
भरतपुर मेडिकल कलेज	K.U.	काठमाडौं इन्जिनियरिङ कलेज T.U.
नेपाल मेडिकल कलेज	K.U.	पोखरा इन्जिनियरिङ कलेज Pok.U.
काठमाडौं मेडिकल कलेज	K.U.	कान्तिपुर इन्जिनियरिङ कलेज T.U.
नेपालगञ्ज मेडिकल कलेज	K.U.	
भैरहवा मेडिकल कलेज	T.U.	
पिपल्स डेन्टल कलेज	T.U.	
वी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रोत्थान, धरान(भारतीय)		
		त्रि.वि.वि.का आंगिक इन्जिनियरिङ क्याम्पसहरू
		पश्चिमाञ्चल इन्जिनियरिङ क्याम्पस - (प्रमाणपत्र + स्नातक)
		गण्डकी इन्जिनियरिङ क्याम्पस (प्रमाण पत्र)
		पुल्चोक इन्जिनियरिङ क्याम्पस (स्नातक + स्नाकोत्तर)

चिकित्सा शास्त्र तर्फ

चिकित्सा शास्त्र केन्द्रीय क्याम्पस महाराजगञ्ज - (प्रमाणपत्र, स्नातक, स्नाकोत्तर)

नर्सिङ क्याम्पस महाराजगञ्ज, वीर अस्पताल, निर भवन पाटन, विराटनगर, वीरगञ्ज, भरतपुर, पोखरा, नेपालगञ्ज लगायतका नर्सिङ क्याम्पसहरू

विगत १५ वर्षको एस.एल.सी. तर्फ नियमित समूहको परीक्षा नतिजा

क्र.सं.	वर्ष	जम्मा सम्मिलित संस्था	जम्मा उत्तीर्ण	उत्तीर्ण प्रतिशत
१	२०४१	३३,४२८	९,५६२	२८.६०
२	२०४२	६३,६८९	१५,११९	२३.७४
३	२०४३	४९,३५१	१७,२०१	३४.८५
४	२०४४	५०,४९५	१८,४०२	३६.५४
५	२०४५	५६,६७०	१९,२९१	३३.९२
६	२०४६	६४,१६०	२८,३९९	४४.१४
७	२०४७	१,००,३८२	४८,६५६	४८.४७
८	२०४८	९४,५३४	२३,२१३	२४.५६
९	२०४९	७७,४५५	२४,३९४	३१.४९
१०	२०५०	७९,४२०	२४,६५६	३१.३०
११	२०५१	७९,५८८	३४,१९७	४२.९७
१२	२०५२	९०,४५८	३४,६४२	३८.३०
१३	२०५३	१,१६,००२	४२,३५९	३६.५२
१४	२०५४	१,१३,२५७	५३,८४६	४७.५४
१५	२०५५	१,३९,२०२	६४,४८८	४६.२

संगीन

प्रविणता प्रमाण-पत्र तह प्रथम वर्षको (२०५५) परीक्षा नतिजा

विवरण	I.A.	I.Sc.	I. Com	I.Ed.	I.L.	जम्मा
जम्मा परीक्षार्थी संख्या	५३३७१	७१९९	१५९४७	११२४२	१३७०	८९९२९
जम्मा सम्मिलित संख्या	४४५६०	५५४६	१३६६६	९७०२	११२५	७४५९९
जम्मा उत्तीर्ण संख्या	१०६००	२७९७	३१६७	१७०६	४०८	१८६७८
उत्तीर्ण प्रतिशत	२३.७९	५०.४३	२३.१७	१७.५८	३६.२७	

तीन वर्षे स्नातकको प्रथम वर्षको परीक्षा नतिजा-२०५५

विवरण	B.A	B.Sc.	B.B.S.	B.ED.	जम्मा
जम्मा परीक्षार्थी संख्या	१०८६०	२२९१	१०८०४	४७३१	२८६८६
जम्मा सम्मिलित संख्या	७४४०	१५१८	७१०५	३६११	१९६७४
जम्मा उत्तीर्ण संख्या	१६७९	६५१	१०५६	५६०	३९४६
उत्तीर्ण प्रतिशत	२२.५७	४२.८९	१४.८६	१५.५१	२०.०५

तीन वर्षे स्नातक द्वितीय वर्षको परीक्षा नतिजा-२०५५

विवरण	B.A	B.Sc.	B.B.S.	B.ED.	जम्मा
जम्मा परीक्षार्थी संख्या	५०९२	१२३०	४३७०	२१४६	१२८३८
जम्मा सम्मिलित संख्या	३२६७	९००	२८००	१६२८	८५९५
जम्मा उत्तीर्ण संख्या	२८२९	४९४	२२९०	१३४८	६९६१
उत्तीर्ण प्रतिशत	१३.४१	४५.११	१८.२१	१७.२०	१९.०१

स्रोत : त्रि.वि.वि. परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय बल्खु

तीन वर्षे स्नातक तहमा परीक्षा उत्तीर्ण हुन ३५% अंक आवश्यक पर्दछ, तर माथिको तथ्यांक (त्रि.वि.वि. परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयद्वारा प्रकाशित)ले प्रथम वर्षमा २०.०५% तथा द्वितीय वर्षमा १९.०१% देखिन्छ। यस तथ्यांकले त्रि.वि.वि. आफैँ अनुत्तीर्ण छ। यसैगरी प्रमाण-पत्र प्रथम वर्षमा पनि त्रि.वि.वि. उत्तीर्ण छैन। जसको कूल उत्तीर्ण प्रतिशत २५% छ।

उच्च माध्यमिक शिक्षा (१०+२)

१. पूर्वाञ्चल	- १०६
२. मध्यमाञ्चल उपत्यका बाहिर	- १०३
३. काठमाडौँ उपत्यका	- ८८
४. मध्यपश्चिमाञ्चल	- ३१
५. सुदुर पश्चिमाञ्चल	- ३४
जम्मा	- ४७१

(२०५६ श्रावणसम्म)

(नोट: यो सामाग्री अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) उपत्यका क्षेत्रीय समन्वय समिति, शैक्षिक विभागद्वारा तयार पारिएको हो।)

Low Lagdo Interest

लोगो सुलभ, सुव्यवस्थित र गुणस्तरीय बैकिङ्ग सेवा तपाईंको शहरमा।

हाम्रा बजार प्रतिनिधिहरू तपाईंको घर पसलमा।

भिजन फाईनान्स सहकारी संस्था लि.

त्रिपुरेश्वर, काठमाडौँ, फोन नं. २५३९१९

हाम्रा आकर्षणहरू

- कर नलाग्ने
- रु. १,००,०००/- सम्मको नि:शुल्क दुर्घटना विमा
- दक्ष जनशक्तिद्वारा संचालित एक मात्र सहकारी फाईनान्स
- कम्प्युटराईज्ड बैकिङ्ग तथा एकाउन्टिङ्ग सिस्टम भएको
- डिस्काउन्ट कार्डको व्यवस्था भएको
- दैनिक बचत तथा मुद्ती बचतमा आकर्षक व्याजदर रहेको साथै
- भिजन बचत र विशेष बचतमा घरै बसी जुनसुकै बेला रकम जम्मा गर्न र पे स्लिपबाट रकम भिक्न पनि सकिने।

नयाँ जनवादी क्रान्ति र नौलो नेपाल

समाजको ऐतिहासिक विकासक्रमले के पुष्टि गरिसकेको छ भने मानव समाज आफ्नै सामाजिक अन्तरद्वन्दका कारण परिवर्तन भैरहेको छ । मानव सभ्यताको विकास पनि यही प्रक्रियामा हुँदै आएको छ । मार्क्सले सम्पूर्ण मानव सभ्यताको इतिहासलाई वर्गसंघर्षको इतिहास भनेर भन्नु भएको तथ्य यही नै छ । प्रकृतिमा जीवहरूको उत्पत्ति र करोडौं वर्षको संघर्षकै क्रममा मान्छेको उत्पत्ति भएको हो । मान्छे उच्च चेतनायुक्त प्राणीको रूपमा देखा परेकोले नै अन्य प्राणी भन्दा गुणात्मक रूपले फरक रहेको छ । मान्छेले बाँच्नका लागि उत्पादन संघर्षमा सहभागी हुने क्रममा उत्पादनका साधनहरूको विकास गरेर आयो । त्यस उपर व्यक्तिगत स्वामित्व निर्धारण हुने क्रममा समाजमा वर्गहरूको उत्पत्ती भएर आयो, आर्थिक आधार अनुरूपका सामाजिक संरचनाहरू बने, जसलाई राजनैतिक व्यवस्था भनिन्छ । आजसम्मका तमाम राजनैतिक व्यवस्थाहरू भनेकै भिन्न-भिन्न आर्थिक आधारमा रहेका सामाजिक उत्पादनहरूको अवस्था नै हुन् । हालसम्म यसका स्वरूपहरू ५ प्रकारले प्रकट भएका छन् । आदिम साम्यवादी युग, दास युग, सामन्ती युग, पूँजीवादी युग र समाजवादी व्यवस्थाका रूपमा विकसित भएका राजनैतिक व्यवस्थाहरू/ आदिम साम्यवादी व्यवस्थाका वर्ग रहित, शोषण रहित भएता पनि त्यो मानव इतिहासको प्राथमिक चरण भएकाले अविकसित र पछ्यौटे थियो अर्थात् जंगली अवस्थाको रहेको थियो । तर पछिका राजनैतिक व्यवस्थाहरू शोषणमा आधारित व्यवस्थाहरू रहे । साम्यवादी शोषणहीन व्यवस्थाको रूपमा देखापऱ्यो । १८१८ मा मार्क्स र १८२० मा एंगेल्सको जन्म भए पश्चात उहाँहरूले आफ्नो जीवनकालमा समस्त समाजको अध्ययन गर्ने पद्धतिको विकास गर्नु भयो । मानव इतिहासलाई ऐतिहासिक भौतिकवादी आँखाले हेर्ने र समस्त जगतलाई द्वन्दात्मक भौतिकवादी आँखाले हेरेर मात्र समाजको विकासको प्रक्रियालाई सही रूपमा बुझ्न सकिने तथ्य उजागर गर्नु भयो । आदर्शवादी दृष्टिकोणका विरुद्ध वैज्ञानिक विश्व दृष्टिकोणको प्रतिपादन गर्नुभयो । यो समाज विकासको क्रमसँगै सत्तासिन हुन पुगेका शक्तिहरू जहिले पनि समाजलाई अपरिवर्तनीय रूपमा प्रचार गर्दै आइरहेका छन् ।

पूँजीवादी व्यवस्थाको विकाससँगै समाज विकासको बारेमा नयाँ र वैज्ञानिक दृष्टिकोणको रूपमा मार्क्सवादको जन्म भयो । वस्तुहरूको विकासलाई कुनै अलौकिक शक्तिको एवं दृश्वरीय शक्ति तथा मानवीय

सवेदनामा निर्मित गर्ने आदर्शवादी दृष्टिकोणलाई मार्क्सवादी वैज्ञानिक दृष्टिकोणले भ्रमपूर्ण भएको ठहर गर्दै समाज विकासको प्रक्रिया उसैभित्रको आन्तरिक अन्तररोधको कारण हो भन्ने तथ्यलाई उजागर गरिदियो । समाज विकासलाई हेर्ने ऐतिहासिक द्वन्दात्मक भौतिकवादी दृष्टिकोणले समाजलाई गतिहीन अपरिवर्तनीय ठान्ने आदर्शवादीहरूको भ्रमलाई चिदै ऐतिहासिक द्वन्दात्मक भौतिकवादले (मार्क्सवादले) जनतालाई सचेत संगठित र संघर्षशिल बनाउँदै आउने क्रममा लेनिनवाद र माओवादको नयाँ-नयाँ स्तरहरूमा विकसित भएको छ । आज सामाजिक क्रान्तिलाई रोक्न प्रतिक्रियावादीहरू दमनको सहारा लिने गर्छन् तर क्रान्ति अनिवार्यतः अगाडि बढी छाड्छ, आज हाम्रो देशमा पनि सामाजिक क्रान्तिको रूपमा विकसित भयो । २०५२ फाल्गुण १ देखि शुरु भएको जनयुद्धप्रति प्रतिक्रियावादी सत्ताले फासीवादी दमनचक्र चलाउँदै आएको छ भने तमाम कथित वामपंथीहरूले क्रान्ति गर्ने कुरा सही भए पनि बेला नभएको भनेर जनताप्रति विश्वासघात गरिरहेका छन् भने कतिले यो बाटो नै गलत भएको भ्रम छर्दैछन् । आखिर जनयुद्ध के हो ? यो सामाजिक क्रान्तिको कारण कस्तो व्यवस्था शुरु हुनेछ भन्ने चासो नै यो लेखको विषय वस्तु रहेको छ । पहिलो कुरा त के जनयुद्ध शान्ति खल्बल्याउने आतंकवादी क्रियाकलाप हो त ? यसको उत्तर जनयुद्धको चार वर्षका ताजा अनुभवहरूले सबैका सामु सार्वजनिक गरिसकेका छन् । प्रतिक्रियावादीहरूका हल्लाहरूलाई चुनौती दिदै जनयुद्धले आफ्नो विकास प्रक्रियामा तिब्रता प्रदान गरिरहेछ । के जनयुद्ध कसैको इच्छाको कुरा हो ? सरसर्ती हेर्दा यो क्रान्तिकारीहरूले जबजस्त समाजमा थोपरेको भन्ने सकिन्छ, त्यसो भन्नु द्वन्दात्मक भौतिकवादी विश्व दृष्टिकोणको विरुद्धको कुरा हो । समाजलाई र सामाजिक वर्गहरूका अन्तरविरोधहरूलाई नबुझ्ने कुरा हो । यो सोचाई क्रान्ति विरोधी धारणा हो । किनकी हाम्रो समाजमा विद्यमान वर्गीय संरचनाले जनयुद्धको थालनी र विकासको आधार तयार पऱ्यो । जसको चर्चा हामी पछ्याडी गर्ने छौं ।

मानव समाजको इतिहासलाई जान्नेहरू सबैलाई स्पष्ट भएको कुरा के हो भने समाजको परिवर्तन शान्तिपूर्ण तरिकाद्वारा कहिल्यै भएन । आफ्नो हातमा आएको सत्ता उक्त समाजको तीव्र अन्तरविरोधका बाबजुद पनि न त दास मालिकहरूले छाडे, न त सामान्तहरूले न त पूँजीवादीहरूले । इतिहास विकासको क्रममा सत्तासिन हुन पुगेका शासकवर्ग सोही समाजका

शोषित वर्गको ज्वजस्त विद्रोह बिना कहि कतै सत्ता छोडी दिएका छैनन् । हाम्रै केही वर्ष यताका मात्र कुरा गरेता पनि राणाहरु विरुद्ध जनताको आवाज र संघर्ष, पञ्चायती व्यवस्थाका विरुद्धको जनताको संघर्षले मात्र पनि सो कुराको पुष्टि गर्छ । त्यति मात्र नभएर राणाहरु र पञ्चहरू आफ्नो शासनलाई चिरस्थायी र अपरिवर्तनीय, निर्विकल्प भन्ने गर्थे, विरोधी (शाषित) वर्गलाई परिवर्तनको पक्षमा उभिने बित्तिकै ठूलो दमन गर्थे । आखिर परिवर्तन भै छाड्यो । वर्गीय युद्धका रूपमा चलिरहेको जनयुद्धलाई आतंकवाद देखेहरु कि त प्रतिक्रियावादीहरू हुन जसले उनीहरूको विकल्प हित' संसदीय व्यवस्था प्रतिको आक्रमणबाट अत्तालिएका छन्, कि त त्यस्ता वामपन्थीहरू छन् जसले जनतालाई धोका दिएर प्रतिक्रियावादी सिंहासनमा बस्ने दाउ गरिरहेका छन् । क्रान्तिको बेला नै नभएको भन्ने कूतर्क लिएर बसिरहेकाहरूको हालत पनि क्रान्तिका कुरा गरेर कहिल्यै क्रान्ति नगरी शान्तिपूर्वक रातो झण्डाका हकदार हुन नपाउने स्थिति श्रृजना भएको स्थितिको बर्बरता मात्र हो ।

जनयुद्ध न त आतंकवाद हो, न त सामाजिक अराजकता हो । यो त एक राजनैतिक कार्य हो, जनताको शक्तिद्वारा इतिहासको रंगमञ्चमा पुगेर जनता उपर बर्बरतापूर्ण शासन सत्ता चलाइरहेको प्रतिक्रियावादी, जनतालाई धोका दिदै गद्दारीको अनेकौं मौका कुरी बसेका संशोधनवाद र नवसंशोधनवादलाई रंगमञ्चबाट हत्याएर उत्पीडित वर्गहरूको जनवादी अधिनायकत्व निर्माण गर्न थालिएको युद्ध अर्थात् प्रतिक्रियावादी पुरानो नेपाललाई भत्काएर नयाँ जनवादी गणतन्त्र स्थापना गर्ने महान् अभियान या नौलो नेपाल निर्माणको कार्य हो । यो नयाँ नेपाल अर्थात् नयाँ जनवादी नेपाल कस्तो हुने छ, आज सबैको चासो र जिज्ञासाको विषय भएका छन् । सो जिज्ञासा स्पष्टका लागि नौलो नेपाल कस्तो हुन्छ भन्नेबारे सामान्य अवधारणा यहाँ प्रस्तुत गरिन्छ । यो कुरा बारे चर्चा गर्नुपूर्व किन त्यस्तो व्यवस्थाको आवश्यकता पन्यो त ? त्यसका आधारहरु के-के छन् ? भनेर जान्न आवश्यक भएकाले निम्न शीर्षकबाट छलफल उठाउन जरुरी ठानिएको छ ।

नेपालका ऐतिहासिक विशेषताहरू :-

नेपाली समाजका ऐतिहासिक विशेषताबारे उल्लेख गर्नु भनेको त्यस समाजको आर्थिक राजनैतिक र साँस्कृतिक स्थिति अर्थात् सामाजिक संरचनाका विविध पाटाहरूको स्पष्ट पार्ने कुरा नै हो ।

नेपाली इतिहासकारहरूले नेपालको उत्पात विकासबारे गोपालवंश, महिषपालवंश, किरातवंश, लिच्छवीवंश र शाहवंशको उदयको रूपमा चर्चा गरेका

छन् । यो शासकहरूको वंशमा आधारित इतिहासको तथ्य वास्तविक रूपमा जनताको संघर्षशीलतालाई ओभरलेमा पारेको र राजा महाराजाहरूलाई इतिहासका निर्माता देखाउने प्रयत्न मात्र गरेको छ । जे होस नेपाली समाजको इतिहास नेपालको भूगोलमा बसोबास गर्दै आएका आदिवासीहरु र दक्षिण भारतबाट आउने आर्यमूलका जातिहरूसँगको अन्तर्घुलन र संघर्षकै क्रममा शासन सत्ता एकपछि अर्कोले संचालन गर्दै गरेको पाइन्छ । गोपाल, महिषपाल, किरात, लिच्छवी, मल्ल, शाह वंशका रूपमा नेपाली शासकहरू भेटिन्छन् । यसरी नेपाली इतिहासको अध्ययन एकीकरण पूर्व, एकीकृत एवं राणाकालीन नेपाल, पञ्चायतकालीन, बहुदलीय नेपालको रूपमा अध्ययन गर्न सकिन्छ ।

एकीकरण पूर्व: नेपाली समाज विकासबारे अहिलेसम्मको वैज्ञानिक तथ्य के हो भने हाम्रा विकट पहाडी क्षेत्रहरूमा बसोबास गरेर कविलाई संस्कृतिका सोभा र सरल जातिहरूका बीच एक हजार वर्ष पूर्व उच्च उत्पादन प्रविधि र उच्च युद्धकौशल सहित दक्षिणतिरबाट मुस्लिमहरूसँगको युद्धमा हारेर आएका हिन्दू मूलका जातिहरूबीचको अन्तर्घुलन र अन्तरसंघर्षको प्रक्रियामा नेपाली समाजको निर्माण भएको छ । त्यस प्रक्रियामा विभिन्न प्रकारका राजा रजौटाहरूको विकास भएको र विभिन्न क्षेत्रमा आ-आफ्नो भाषा, संस्कृति सहितका स्वतन्त्र राज्यहरूका रूपमा देखा पर्छन् । राज्य विस्तारका लागि आपसी युद्ध चल्ने भएता पनि अर्को देशको राज्यको संस्कृति, राजनीतिको प्रभाव त्यति थिएन । सामान्ती अध-व्यवस्थाको आधार तयार पार्ने क्रममा उदाएका यी राज्यहरू जातीय, क्षेत्रीय, साँस्कृतिक आधारमा आफ्नै प्रकारका थिए । तुलनात्मक रूपमा स्वतन्त्र थिए । पछि पृथ्वीनारायण शाहसम्म आइपुग्दा ती राज्यहरूको एकीकरण गर्ने क्रममा भएका युद्धहरूमा पराजित भएर स-साना राज्यहरूले आफ्नो अस्तित्व मात्र गुमाएनन् कि त्यसको प्रभाव भाषा संस्कृतिमा समेत पन्यो । एकीकृत सामन्ती राज्यको रूपमा एकीकृत नेपाल निर्माण भयो । ती राज्यहरूका आफ्ना मौलिकताहरू क्रमशः खतम हुँदै गए । एकीकरण भए पश्चात केन्द्रकृत सेनाको निर्माण भयो र राज्यसत्ताको रूप पनि अझ निर्मम बन्यो । कतिपय भूरे राज्यहरू एकीकरण पश्चात पनि एकीकृत राज्य अन्तर्गत आफ्नो अस्तित्व कायम रहेको पाइन्छ । यसले अझ जनतामा दोहोरो शोषण बढेर गयो ।

यसै क्रममा वि.सं १९०३ मा जंगबहादुरले राज्यको सम्पूर्ण अधिकार आफ्नो हातमा पार्ने सफल भएपछि निरंकुश राणा शासनको शुरुवात भयो । राणाहरूले आफ्नो अधिकार कायम राख्नका लागि

ब्रिटिश साम्राज्यवादसँग निकटको सम्बन्ध कायम गरे । १९१६ मा ब्रिटिशहरूसँगको युद्धमा राणाहरूले नेपालीहरूको हित विरुद्ध सम्झौता गरे । सुगौली सन्धिको नामले प्रख्यात उक्त सन्धिले नेपालको स्वतन्त्र अस्तित्वलाई खतम पारी अर्ध औपनिवेशिक बनाउने कामको थालनी गर्‍यो । पछि १९५०को अर्को सन्धिले बचेखुचेको थोरै स्वतन्त्रतालाई समेत खतम पारी भारतीय सेना प्रवेश गर्न पाउने अधिकार भारतीय विस्तारवादलाई प्रदान गर्‍यो । पछि २००७ सालमा राणा शासनको अन्त भयो र उक्त अधिकार राजाको हातमा फर्कियो । राजाले आफ्नो शक्तिलाई सुदृढ पार्न २००७ देखि १५ सालसम्म अन्तरिम सरकारद्वारा शासन चलायो । यस बीचमा २००८ सालमा कोशी सम्झौता र २०१५ सालमा गण्डक सम्झौता भयो । यी सम्झौताहरूले पनि नेपाली प्राकृतिक सम्पदा नदीहरूमा भारतीय अधिकारलाई स्थापित गर्ने मात्र नभएर आफ्नो देशको भू-भाग मिच्ने वस्तीहरू डुब्ने गरी सिंचाई आयोजनाहरू निर्माण गर्न दिएकाले नेपाली राष्ट्रियता अझै कमजोर हुँदै गयो । २०१५ सालमा पहिलो आम चुनाव सम्पन्न भयो र नेपाली कांग्रेसको सरकार बन्यो । त्यसले थप राष्ट्रघात र लुटपाट अगाडि बढायो । भित्र-भित्र राजाले आफ्नो शक्ति सुदृढपारी सकेको हुँदा २०१७ सालमा बहुदलीय व्यवस्थाको अन्त गरी पञ्चायती व्यवस्थाको सूत्रपात गरे । जुन व्यवस्थाले ३० वर्ष सम्म आफ्नो निरंकुश शासन चलायो । विरोधीहरूलाई हत्या गर्ने, दमन गर्ने, गरेतापनि २०४६ को जन-आन्दोलनले उक्त राजाको व्यवस्थालाई हत्याइदियो । यस अवधिमा विदेशीहरूले नेपालमा आफ्नो पकडलाई भन्ने मजबुद पारे, देशको अर्थव्यवस्था विदेशीहरूको त्यो पनि माँडेहरूको हातमा जान्छ । भाट र दलाली, संस्कृतिको विकास हुन्छ । सामन्ती हैकमलाई पुजा गर्ने मण्डले तन्त्रको विकास हुन्छ ।

यसका विरुद्ध जनता भित्र-भित्र संघर्षमा सरिक थिए । ०३६-४६ का संघर्षहरूमा जनता सडकमै उत्रिए । जनता संघर्षका लागि संगठित भए । यसरी नेपालको पञ्चायती व्यवस्था सम्ममा आउँदा नेपाली समाजमा निम्न प्रभावहरू देखिन्छन् ।

१) हजारौं वर्षको यो इतिहासमा समाजमा सामन्तहरू नै सत्तामा रहेका छन् । शुरु-शुरुका कवितालाई समाज क्रमशः सुदृढ सामान्ती सत्तामा बदलिन पुग्छ । सामन्तहरूले आ-आफ्नो शासनलाई गाउँ-गाउँसम्म व्यवस्थित पारेर शोषणको जालोलाई व्यापक पारेका थिए । सारा गाउँहरू सामन्तको हैकममा पिस्सिएको थियो ।

२) यस अवधिको शुरुमा सम्झौताको क्रम

देखा परेता पनि जालफेल धुत्याई गरेर सत्ता हिन्दू उच्चजातीय वर्गको हातमा पुग्छ । जनतालाई राज्यको शक्तिद्वारा दमन गरिन्छ । कोतपर्व, भण्डारखाल पर्वदेखि ०४६ को जन-आन्दोलनसम्म, सत्ताले गरेका दमनमा सयौं जनताको ज्यान जान्छ फेरि पनि जनताको मुल प्रवृत्ति संघर्षशील नै देखिन्छ । जति सुकै दमन गरिएता पनि आफ्नो अधिकारका लागि जनता लडिरहन्छन् ।

३) नेतृत्वले जहिले पनि जनतालाई धोका दिएको र सामन्तहरूसँग सम्झौता गरेर आमूल परिवर्तनलाई रोक्ने काम गरेको स्थिति देखिन्छ ।

४) आर्थिक रूपले भन्नु पर्दा सामन्ती अर्थव्यवस्थाका कारण किसानहरू ज्यादै उत्पीडित हुँदै जान्छन् । जंगल फडानी गरेर आवादी गरिएका उत्पादन मूलक भूमिहरू सामन्तहरूको हातमा पुग्छ र किसानहरू तिनीहरूकै हली, गोठाला बनेर जीवनयापन गर्छन् । थुप्रै आदिवासी राज्यहरू सामन्तहरूले हडपेर तिनलाई दासतामा बदलिन्छन् । देशभित्र उद्योग धन्दाको विकास नहुनुले र स्वदेशी दलाल पूँजीपतिहरूलाई प्रवेश गर्न दिनुले सम्पूर्ण कच्चा पदार्थ विदेशी उद्योगमा पुऱ्याइन्छ । वित्तीय संस्थाहरूले जनताको सेवाको नाममा गाउँ गाउँसम्म जनताको शोषण गर्ने व्यवस्थित तरिका मिलाउँछन् र नौकरशाही पूँजीको विकाश हुन्छ । अर्थात् राष्ट्र अर्धसामन्ती र अर्ध औपनिवेशिक स्थितिमा पुग्छ ।

५) सुरक्षा आदिमा हामीले भारतीय सेनाको मिचाईलाई बारम्बार सहिरहेका छौं, राष्ट्रियता मिच्ने काम बारम्बार भैरहन्छ । शुरु-शुरुमा साम्राज्यवादसँग दृढतापूर्वक नेपालीहरू लडेको भएतापनि पछि आएर शाषक वर्गको कायरताको कारण नेपालले थुप्रै अपमानजनक सन्धि सम्झौता गर्न बाध्य हुन्छ ।

६) नेपाली शासकहरूले आर्थिक रूपले मात्र नभै सँगसँगै राजनैतिक रूपले पनि देशलाई विदेशीमुखी बनाउँछन् र विशेष गरी दिल्लीको चाँजोपौँजोमा नेपाली शासकहरूको हेरफेर हुने स्थिति देखा पर्छ । साँस्कृतिक रूपले भन्नुपर्दा सबै विदेशी नक्कल, शिक्षा आदिमा पनि अव्यवहारिक शिक्षा लादिन्छ । यसरी देश पूर्ण रूपले आर्थिक, राजनैतिक, साँस्कृतिक रूपमा परनिर्भर हुन पुग्छ ।

०४६ सालको जन-आन्दोलनमा जनताको उच्चसाहसका साथ सहभागिता भएता पनि जन-आन्दोलनमा जनताको क्रान्तिकारी नेतृत्वको अभावका कारण पुनः सम्झौतामा टुंगिएर राजतन्त्रलाई जोगाउने काम हुन्छ । बहुदलीय व्यवस्थाको रूपमा पुरानै व्यवस्थालाई पुनर्जिवित गरिन्छ र गुणात्मक रूपमा कुनै अन्तर देखा पर्दैन । अझ खुलेआम दलाल पार्टीहरूका विदेशी सहारामा सत्तामा पुगेर राष्ट्रलाई अझै खोक्रो बनाउने

काममा लागि पर्छन्। अष्टचार, दमन र व्यभिचारलाई बहुदलका नाममा अझ व्यापक पारिन्छ। शुरूको अवधिमा आफ्ना अभिव्यक्ति राख्न पाउने स्वतन्त्रता हुन्छ कि जस्तो देखिएको भएतापनि सामन्तवाद र साम्राज्यवाद विरोधी सबै शक्तिलाई दमनका सबै रूपहरू अपनाएर कमजोर पार्ने कार्य तीव्र रूपमा बृद्धि हुन्छ। यी सम्पूर्ण व्यवहारहरूले जनतामा संसदीय व्यवस्थाप्रति घृणा वितृष्णा जागेर आउँछ। नेपाली समाजको इतिहास पनि संघर्षका अनेकन उतार चढाव र बक्रहरूमा हुँदै आएको छ। शासक वर्गका विरुद्ध नेपाली जनताले शुरूदेखि संघर्ष गर्दै आएका मात्र नभएर विदेशी हस्तक्षेपका विरुद्ध नेपाली जनताले बहादुरीपूर्ण लडाईंहरू लडेका इतिहास हाम्रा सामु छ। नेपाली जनता सामन्ती राजा रजौटाहरू हुँदै केन्द्रकृत सामन्ती राज्यका विरुद्ध नेपाली जनताको निरन्तर संघर्ष कै प्रतिफल नेपाली समाजको विकास भएको छ। यस क्रममा नेपाली जनताले थुप्रै युद्ध लडेका छन्। जसको अनुभव र शिक्षा आज नेपाली जनतासँग छ। विदेशी हस्तक्षेपका विरुद्ध नेपाली जनताले लडेका युद्धहरूको आजका युवाहरूको लागि प्रेरणाप्रद छन्। बलभद्र कुँवरले इष्ट इण्डिया कम्पनीसँगको युद्धमा देखाएको वीरता अमरसिंह थापाले मलाउको युद्धमा प्रस्तुत बहादुरी, भक्ति थापाले देउथलको युद्धमा देखाएको साहसिकतालाई लिन सकिन्छ। यी नेपाली सन्तानहरूले राष्ट्रको रक्षाका लागि ज्यानको बाजी लगाएर लडेका थिए। अंग्रेजहरूलाई पराजित गरेका थिए। नालापानीमा आइमाई केटाकेटीहरूको सहारामा बलभद्र कुँवरले ब्रिटिसको युद्धमा होमिएका थिए। महिला र केटाकेटीहरूले राष्ट्रको रक्षाको लागि बिना पानी नालापानीमा लडेका थिए। बिडम्बना भनौं, जनताका यी साहसिक कदमहरूप्रति गद्दारी गरे पछि १८१६ मा शासक वर्ग (शाहवंश) ले इष्टइण्डिया कम्पनीसँग सम्झौता गरी एकलौटी उसको शर्तहरूलाई स्वीकार गर्‍यो। नेपाली इतिहासमा शासक वर्गको आत्मसमर्पणले नेपाली जनतालाई पराधिन बनाउन खेलिएको कालो दिनका रूपमा रहेको छ। राणाहरूले १०४ वर्ष, पञ्चायतको ३० वर्ष बहुदलको यो ९ वर्षका सबै अवधिहरूमा नेपाली जनताको भावनामा परेका चोटहरू, राष्ट्रियता उपर गरिएका हमलाहरू अत्यन्त पीडादायक छन्। आज जनयुद्धले तीनै पीडाहरूको अन्तका लागि इतिहासमा अमर सिंह र भक्ति थापाको स्वाभिमान र आत्म सम्मानका वीरतापूर्ण इतिहासलाई नयाँ ढंगले बढाएको छ। जनयुद्ध आजको राष्ट्रिय मुक्ति युद्ध पनि हो। यसले मात्र १८१६ लगायतका सम्पूर्ण असमान सन्धिको खारेजी गरेर एक आत्मनिर्भर स्वतन्त्र राष्ट्रको घोषणा गर्ने छ। सामन्तहरूको

आत्मसमर्पणवादी र उत्पीडनकारी षडयन्त्रको सदाका लागि अन्त्य गर्ने छ। र नौलो नेपालको निर्माण गर्ने छ। अर्कोतिर कम्युनिष्ट पार्टीले विगतका संघर्षहरूमा नेतृत्व प्रदान गर्न नसक्ने कारणहरूबाट शिक्षा लिदै क्रान्तिकारी सिद्धान्त निर्माण गरी क्रान्तिकारी कार्यदिशा तय गरेर त्यसलाई लागु गर्ने क्रममा क्रान्तिकारी पार्टीलाई व्यापक जनतामा स्थापित गर्छ। जनताले खोजिरहेको विकल्पका रूपमा ०५२ फाल्गुण १ गते 'राजतन्त्रात्मक संसदीय व्यवस्थाको विकल्पमा नयाँ जनवादी गणतन्त्र' को मुल नाराका साथ जनयुद्धको शुरुवात हुन्छ। आज जनयुद्धले थुप्रै ग्रामीण इलाकाहरूलाई आफ्नो योजना बमोजिम मुक्त गर्दै आधार इलाका निर्माणको प्रक्रियालाई अगाडि बढाइरहेको छ। जनताका सामु र्यतिवेला दुई वटा सत्ताहरू देखापरेका छन्। एकातिर कथित प्रजातन्त्रका नाममा संसदीय व्यवस्थाको फासिवादी रूप छ भने अर्कोतिर, नयाँ जनवादी गणतन्त्रात्मक व्यवस्था अर्थात नौलो जनवादी व्यवस्था। यी दुई विपरित सत्ताहरूबीचको भिषण टक्कर चलिरहेको छ। बाहिरी रूपले हेर्दा नौलो जनवादी व्यवस्थाको निर्माण विकास र विस्तार अपरिहार्य भएको छ।

यसको मुल कारण अर्धसामन्ती र अर्ध औपनिवेशिक उत्पीडनबाट आहत जनताको संघर्षको प्रतिफल हो। यो क्रमशः गुणात्मक विकासतिर या विजयतिर र संसदीय व्यवस्था विपरित विनाशतिर या पराजयतिर गैरहेको छ। किनकि राष्ट्र र जनताका तमाम जनजिविका जनतन्त्र र राष्ट्रियताका समस्या यसले हल गर्न सक्ने आधार केही पनि छैनन्

प्रतिक्रियावादीहरूसँग कुनै वैज्ञानिक दृष्टिकोण छैन। उनीहरू त सत्ताको बलमा दमनद्वारा नै आफ्नो सत्ता कायम राख्न खोजिरहेका छन्। यो प्रकृया सैनिकरूपमा मात्र सफल देखिन सक्छ। यसले समाज विकासको नियमलाई आफ्नै नियममा चलिरहेको अन्तर्विरोधलाई हल गर्न सक्तैन। नेपालमा सामन्त नोकरशाह र नेपाली जनताबीचको अन्तर्विरोधको समाधान गर्ने गुणात्मक तरिका भनेकै जनयुद्ध हो। दुश्मनको शक्तिलाई खतम पार्ने भन्नु नै उसका आर्थिक राजनैतिक र सांस्कृतिक आधारलाई ध्वंस गर्नु हो। यो 'शान्तिप्रेमी' मन्त्रीहरूले भने भै हिंसात्मक क्रान्ति बिना संभव छैन। प्रतिक्रियावादी कहिं र कहिल्यै पनि रंगमञ्चबाट तल ओर्लेको छैन। क्षतविक्षत भएको आफ्नो आधारमा टिक्न मात्र हैन ढलिसकेको स्थितिबाट पनि उठेर प्रतिक्रान्ति गर्न समेत लाख प्रयत्न गर्ने तथ्यलाई अस्वीकार गर्ने कुरालाई क्रान्तिकारीहरूले अस्वीकार गर्नु हो। नयाँ जनवादी क्रान्ति र नयाँ जनवादी राजनीतिबारे जानाकारी पाउनु

संगीन

नौलो नेपालबारे जानकारी लिनु सर्वप्रथम त्यसको राजनैतिक आर्थिक र सांस्कृतिक पाटाहरूको चर्चा गर्नु आवश्यक छ ।

नयाँ जनवादी राजनीति-

सामन्तवादको विरुद्धमा भएको फेन्च क्रान्ति (१७८९) बाट फ्रान्समा भएको प्रशियाण युद्ध (१८७०) सम्मका क्रान्तिहरू पूँजीवादी क्रान्तिहरू थिए । पूँजीपतिवर्ग र मजदूरवर्गको सहभागितामा भएको पूँजीवादी क्रान्ति भित्र नयाँ अन्तर्विरोध सृजना हुन अनिवार्य थियो । पूँजीपति वर्गले मजदूर वर्ग उपर गरेको निर्मम उत्पीडनका कारण मजदूर वर्ग पूँजीपति वर्गका विरुद्ध खडा भयो । ठूलूला विद्रोहहरू भए । पूँजीपति वर्गले अन्तमा आएर सामन्त वर्गसँग मिलेर श्रमजीवी वर्ग उपरको दमनलाई भन तीव्र पाच्यो । यहि क्रममा पूँजीपति वर्ग सँग भएको प्रगतिशिलताको अन्त भयो । पूँजीपतिवर्गले साम्राज्यवादी स्तरसम्म विकास गरेर सिङ्गो विश्वभर आफ्नो हैकम फैलाउन थाल्यो । साम्राज्यवादले पनि नयाँ रूप अपनायो प्रत्यक्ष अधिनमा रहेका उत्पीडित राष्ट्रहरूले विश्व युद्धसँगै पराधिन राष्ट्रहरू राष्ट्रिय मुक्तियुद्ध गरेर स्वाधिन भए । साम्राज्यवाद परास्त भयो । साम्राज्यवादले आज कैयौँ विकासोन्मुख राष्ट्रहरूमा अप्रत्यक्ष तरिकाद्वारा आफ्ना दलालहरू मार्फत सत्ता सञ्चालन गरिरहेका छन् । साम्राज्यवादीहरू अन्य राष्ट्रहरूमा आफ्नो दलालहरू मार्फत सत्ता संचालन गरिरहेको छ । साम्राज्यवादीहरू अन्य राष्ट्रहरूमा आफ्नै हैकम मुनाफाका लागि आपसमा टकराइरहेका छन् । अधिक साम्राज्यलाई मजबुत पार्न विभिन्न सम्झौताहरू र संगठनहरू निर्माण गरी सिंगो विश्वलाई निल्ले प्रयास गरिरहेको छ । यो परिवेशमा हाम्रो नेपालको अर्धसामन्ती र अर्धऔपनिवेशिक स्थितिको कारण नेपाली जनताले दोहोरोमार खप्नु परेको छ । नेपाली सामन्तवर्गले आफ्नो सत्तामा टिकिरहन सुगौली सन्धिदेखि शुरू गरेको आत्म समर्पणलाई अझ व्यापक पारेको छ भने साम्राज्यवादीहरूले यसमा पनि प्रमुख रूपमा भारतीय विस्तारवादले नेपाली सत्तामा आफ्ना दलालहरूलाई पदासिन गराएको छ । नेपाली जनताले आफ्नो जीवनस्तर उठाउन उत्पादन वृद्धि गर्न आवश्यक छ तर साम्राज्यवादको दलालहरू एव नोकरशाही पूँजीले स्वतन्त्रतापूर्वक विकसित हुन खोजिरहेको नेपाली समाजको उत्पादक शक्तिलाई जर्बजस्त रोकिराखेको छ ।

सामन्तवाद र साम्राज्यवादको संयुक्त अधिनायकत्वमा यही उत्पीडनका विरुद्ध गरिने पूँजीवादी क्रान्ति नै नयाँ जनवादी क्रान्ति हो । यसको नेतृत्व कम्युनिष्ट पार्टीले गर्छ । कमरेड माओले नयाँ जनवादी क्रान्तिलाई पहिलो पाइलो भन्नु भएको छ । सर्वहारावर्गले

सामन्तवाद र साम्राज्यवाद विरोधी सम्पूर्ण शक्तिलाई साथमा लिएर यो क्रान्ति सफल गरिन्छ । गरीब किसानदेखि लिएर धनी किसान र राष्ट्रिय पूँजीपतिवर्ग समेत नयाँ जनवादी क्रान्तिका मित्रशक्ति हुन् । किनकी यो सबै वर्ग सामन्तहरू र साम्राज्यवादीहरूद्वारा उत्पीडित हुन्छन् । यो यस कारण नयाँ एवं नौलो पूँजीवादी क्रान्ति हो कि जसले सामन्तहरूका विरुद्ध मात्र नभएर पूँजीपति वर्ग (साम्राज्यवाद) विरुद्ध एकसाथ संघर्ष गर्ने गर्छ । आज नेपाली जनयुद्धले भारतीय विस्तारवाददेखि अमेरिकी साम्राज्यवादसम्मको टाउको दुखाइ दिनुको रहस्य पनि यहिनेर छ । नयाँ जनवादी क्रान्ति केवल देश भित्रको शक्तिहरूसँग मात्र नभएर विश्वकै सर्वहारावर्ग एवं उत्पीडित वर्गको सहयोग समर्थनमा लडिन्छ । यसर्थ नेपाली जनयुद्ध पनि विश्वक्रान्तिको अभिन्न अंग बनेको छ । समाजवादी राष्ट्रहरूमा भएको प्रतिक्रान्तिको कारण सर्वहारा वर्गमा देखापरेको निराशालाई नेपाल लगायतका विभिन्न देशहरूमा शुरू भएका जनयुद्धले क्रान्तिको नौलो युगको आह्वान गरिरहेको छ । यस अर्थमा नेपाली नयाँ जनवादी क्रान्तिको राष्ट्रिय महत्व मात्र नभएर विश्वस्तरमै महत्वपूर्ण रहेको छ । नेपाली क्रान्तिको सफलताको विश्व सर्वहारावर्गको आधार इलाकाको रूपमा अभिव्यक्त भएर एक्काइसौँ शताब्दीको यस समयमा विश्व क्रान्तिको नयाँ लहर सृजना गर्नेछ ।

नेपाली जनयुद्धको तीव्रतर विकासका दुई मुख्य कारणहरू छन् । पहिलो वस्तुस्थिति र दोश्रो आत्मगतस्थिति हो । नेपाली नयाँ जनवादी क्रान्तिका लागि वस्तुगत स्थितिको परिपक्वता एउटा प्रमुख कारण हो । फेरि पनि वर्षौँ पहिलेदेखि तयार भएको वस्तु स्थितिका बाबजुत पनि नयाँ जनवादी क्रान्ति २०५२ फाल्गुण १ देखि मात्र थालनी हुन सक्यो । नेपाली जनताले विभिन्न समयमा संघर्ष गर्दै आएको ऐतिहासिक तथ्य सबैका सामू स्पष्ट नै छ तर ती संघर्षहरूले सफलताको उच्चस्तर सम्म विकसित हुन सकेनन् । जनताका ठूला-ठूला संघर्ष बलिदान पश्चात पनि प्रतिक्रियावादीहरूकै हातमा सत्ता रहन पुग्यो यसको कारण सर्वहारा वर्ग पनि कम्युनिष्ट पार्टीको आत्मगत पक्ष सुदृढ हुन नसक्नु हो । "क्रान्तिकारी सिद्धान्त बिना क्रान्तिकारी आन्दोलन हुन सक्तैन" भन्ने लेनिनको भनाइको महत्व यहिनेर छ । मुख्य कुरा क्रान्तिकारी सिद्धान्तको हो । जसको अभावमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीले करिब आधा शताब्दीसम्म गोलचक्रमा फसेको तथ्य सबैका सामू स्पष्ट नै छ । यो लामो अवधिसम्म कम्युनिष्ट पार्टीले न त क्रान्तिकारी कार्यदिशा तय गर्न सक्यो न त क्रान्तिकारी

संघर्षको नेतृत्व । क्रान्तिकारी सिद्धान्तको अभावमा क्रान्तिकारी तीन साधनहरूको निर्माण र विकास सम्बन्धी अवधारणामा नै भ्रम रह्यो । गाउँ नै गाउँले भरिएको नेपाली राष्ट्रमा जनताको अधिकांश हिस्सा ग्रामीण इलाकामा भएकाले यो विशाल शक्तिलाई क्रान्तिमा सामेल नगराएर प्रतिक्रियावादी सत्ताको विरुद्ध विजय हासिल गर्नु असंभव थियो । त्यो पनि स-साना संघर्षहरूकै क्रममा गुणात्मक विजय गर्दै जाने कुरामा स्पष्ट हुन जरूरी थियो । नेपाली समाजको ऐतिहासिक विकास क्रमको वैज्ञानिक अध्ययन बिना, देशभर रहेका विभिन्न जनजाति, भाषाभाषी र क्षेत्रहरू बीचको आपसी समझदारी र एकता बिना, प्रगतिशील वर्गहरूलाई समेटेर सबै उत्पीडित जाति जनजातिहरूबीचको क्रान्तिकारी संयुक्त मोर्चा निर्माण गर्ने नीतिको अभावमा सेना निर्माणको प्रकृतिलाई संभव र आवश्यक स्तरबाट शुरूवात गरी उच्च र तीव्रता प्रदान गर्ने सोच बिना क्रान्तिको नेतृत्व गर्नु असंभव थियो । उपयुक्त विषयहरूको स्पष्टताको अभावमा नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलन संसदवाद आत्मसमर्पणवाद, सुधारवादको सेरोफेरोमा अल्मलियो । फूट र विभाजनको स्थिति रह्यो । करिव पार्टी स्थापनाको पैतिस वर्ष पछि मात्र नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलनमा माधिका तमाम अभावहरूलाई पुरा गर्ने कामहरू भए । फलतः २०४२ पछि क्रान्तिकारी कार्यदिशाको निर्धारण हुन सक्यो । जसले २०४८ को एकता पश्चात्को एकता महाधिवेशनसम्म आएर पूर्णता प्राप्त गर्‍यो । २०५२ फाल्गुन १ को जनयुद्धको थालनीले दोश्रो स्तरमा पुरा गर्‍यो र २०५५ भाद्रमा आएर तेश्रो स्तरमा पुरा गर्‍यो । हुन त यो बारम्बार गुणात्मक स्तरमा पुरा हुने कुरा हो । यहाँसम्म आईपुग्दा नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलन संघर्षका दृष्टिले मात्र नभएर साथ साथै सैद्धान्तिक दृष्टिले, सत्ता प्राप्तिका दृष्टिले, क्रान्तिकारी नेतृत्व निर्माण र स्थापनाका दृष्टिले बलियो भएको छ । यो नै आत्मगत पक्षको विकासको प्रमुख पक्ष हो ।

नयाँ जनवादी क्रान्तिका प्रमुख आधारभूत मित्र शक्ति को हुन त ? "नयाँ जनवादी क्रान्तिको प्रमुख आधारभूत शक्ति उत्पादनको साधनबाट पूर्णतः बन्चित मजदूर वर्ग हो । खेत मजदूर, होटेल मजदूर, जुन जनसंख्याको ठूलो संख्यामा रहेका छन्, प्रमुख प्रेरक शक्ति हुन् । त्यसै गरी मध्यम किसान वर्ग जसले मेहनत गरेर आफ्नो खेतबाट मुश्किलले जीवीका चलाउँछ र केही जमीन अधिया ठेक्कामा पनि लिन्छ यस्तो किसानहरूको संख्या पहाडी क्षेत्रमा अरू भन्दा बढी नै छ त्यो नयाँ जनवादी क्रान्तिको महत्वपूर्ण प्रेरक शक्ति हो । धनी किसान वर्ग, आफू सहित मजदूर

लगायत खेतबाट राम्रैसँग जीवीका चलाउने वर्ग यसभित्र पर्दछ, यो दुलमुल मित्र शक्ति हो । निम्न पूँजीपति वर्ग यसमा शिक्षक, विद्यार्थी, प्राध्यापक, डाक्टर, वकिल, विद्यार्थी, इन्जिनियर, साना कर्मचारी, सानातिना व्यापारी, खुद्रा पसले, दस्तकार आदि पर्दछन् । यो आफ्नो उत्पादनको तरिका र अवस्थाले दुलमुल रहन्छ । यो वर्ग महत्वपूर्ण सहयोगी हो । राष्ट्रिय पूँजीपति शोषणबाट सम्पत्ति थुपार्ने सपना र अर्कोतिर दलाल नोकरशाही पूँजीपतिहरूको एकाधिकारी उत्पादनबाट पिल्सिएकाले स्वभाविक रूपले क्रान्तिप्रति द्वेष चरित्र रहेको हुन्छ । यो अस्थिर मित्र शक्ति हो । (नेपाली नयाँ जनवादी क्रान्तिको राजनैतिक तथा फौजी कार्यदिशा बाट)

समाजवादी क्रान्तिको स्थिति तयार नभएको समयमा अर्थात् कुनै पनि राष्ट्र सामन्तवाद र साम्राज्यवादको संयुक्त उत्पीडनमा परेको बेला त्यस्तो राष्ट्रलाई स्वाधिन राष्ट्रमा फेरेर समाजवादी क्रान्तिको आधार तयार पार्न एवं अगाडि बढाउन सम्पूर्ण प्रगतिशील वर्ग (माथि उल्लेखित) लाई लिएर कम्युनिष्ट पार्टीको नेतृत्वमा संयुक्त अधिनायकत्व संचालन गर्ने कुरालाई केमरेड माओले चिनियाँ क्रान्तिमा लागु गर्नु भयो र यसैलाई नयाँ जनवादी क्रान्ति भन्नु भयो । यो क्रान्तिले सर्वहारा वर्गको नेतृत्वमा सम्पूर्ण प्रगतिशील वर्गको सहभागितामा समाजवाद उन्मुख पूँजीवादको विकास गर्छ । क्रान्तिकारी वर्गको नेतृत्वमा समाजवादी क्रान्तिको आधार तयार पाउँछ । यो एक संक्रमणकालीन स्थिति पनि हो । सर्वहारा वर्गलाई सुदृढ पारेर सर्वहारा वर्गको अधिनायकत्वको लागि तयारी अबधि पनि हो । आज हाम्रा देशको संसदीय व्यवस्था पनि सामन्त, दलाल, पूँजीपति एवं साम्राज्यवादको संयुक्त अधिनायकत्व हो । यसले प्रतिक्रियावादी वर्गको स्वार्थ रक्षा गर्छ र श्रमिक वर्ग उपर निर्मम उत्पीडन चलाउँछ । यसको ठीक विपरित सर्वहारा वर्गको नेतृत्व र प्रगतिशील वर्गको संयुक्त अधिनायकत्व नयाँ जनवादी व्यवस्था हो । यसले सम्पूर्ण उत्पीडित वर्गको हित रक्षा गर्दछ । नयाँ जनवादी सरकार कस्तो हुन्छ भन्नेबारे माओ भन्नुहुन्छ- "राज्यमा हरेक क्रान्तिकारी वर्गको आ-आफ्नो स्थिति अनुसार उचित प्रतिनिधित्व हुन पाओस्, जनइच्छा राम्ररी अभिव्यक्त हुन सकोस् क्रान्तिकारी संघर्षलाई उचित ढंगले मार्ग दर्शन गर्न सकियोस् र नौलो जनवादी भावनाको उचित अभिव्यक्ति हुन सकोस् भन्ने हो भने लिडग, आस्था, जेथा वा शिक्षाको कुनै भेदभाव नराखी साँच्चिकै व्यापक र समान मताधिकार युक्त व्यवस्था लागु गर्ने पर्छ । यस्तो व्यवस्था जनवादी केन्द्रीयताको व्यवस्था हो । जनवादी केन्द्रियतामा आधारित सरकारले मात्र तमाम क्रान्तिकारी जनताको

इच्छालाई पूर्ण रूपले प्रकट गर्न सक्छ । र क्रान्तिका शत्रुहरुसित ज्यादै प्रभावकारी ढंगले लड्न सक्छ ।"

हाम्रो परिवेशमा नेपाली समाजको बनौट, क्षेत्रीय असमानता, जातीय बाहुल्यता आदिका आधारमा सबै जात-जाति, भाषा-भाषीहरूले तिनको स्थिति अनुसार समान अवसर प्रदान गर्ने र जातीय स्थिति अनुसार आत्म निर्णयको अधिकार अन्तर्गत स्वशासनको अधिकार समेतका आधारमा, नयाँ जनवादी सरकारको निर्माण गरिनेछ । सबै वर्गहरूको स्थिति अनुसारको उचित प्रतिनिधित्व गराउने । तिनको एक सिद्धान्तका आधारमा (पाटी-जनवर्ग र सेना) सरकार निर्माण हुनेछ । जनताको प्रत्यक्ष मतदानद्वारा निर्वाचन गर्ने जनताको हित विरुद्ध काम गर्नेलाई फिर्ता बोलाउने अधिकार जनतामा सुरक्षित रहनेछ । यसरी स्थानीय स्तरदेखि केन्द्रीय स्तरसम्म सरकारको ढाँचा खडा हुनेछ । जनवादी केन्द्रियताको आधारमा संचालन गरिनेछ । सबैलाई गल्ती सुधार गर्ने प्रयाप्त अवसर प्रदान गरिनेछ । जनता भएर बाँच्न पाउने अधिकार सबैलाई हुनेछ, तर जनताका विरुद्ध षडयन्त्रमा लागेका, हत्यामा संलग्न र प्रतिक्रियावादी नाइकेलाई राजनीति गर्न दिइने छैन । यसरी नयाँ जनवादी व्यवस्था राष्ट्रिय पूँजीपति सम्मको हितमा हुनेछ । यसरी यो प्रगतिशील वर्गहरूलाई समेटेर शसस्त्र क्रान्तिको तरीका (दीर्घकालीन जनयुद्धद्वारा सर्वहारावर्गको नेतृत्वमा प्रगतिशील जनताको जनवादी अधिनायकत्व निर्माण गरी समाजवादी क्रान्तितर लम्किन गरिने राजनीति नै नयाँ जनवादी राजनीति हो ।

नयाँ जनवादी अर्थ व्यवस्था

नयाँ जनवादी अर्थ व्यवस्थालाई मिश्रित अर्थव्यवस्था पनि भन्न सकिन्छ । यो समाजवाद उन्मुख पूँजीवादी व्यवस्था हो । यस अर्थ व्यवस्था अन्तर्गत राष्ट्रियस्तरमा सर्वहारावर्गको नेतृत्वमा पूँजीको विकास गर्न विभिन्न योजनाहरू संचालन गरिन्छ । सर्वप्रथम त सामन्त नोकरशाहको स्वामित्वमा भएका सम्पूर्ण उत्पादनका साधनहरू वितीय पूँजी, उद्योग कलकारखानाको राष्ट्रियकरण गरिन्छ । सामन्त एवं जमिन्दारको भूमि जफतगरी किसानहरूलाई वितरण गरिन्छ । अर्थात् 'जसको जोत उसको पोत'को नाराका आधारमा जमीनमा स्वामित्व निर्धारण गरिन्छ । किसानहरूका विविध सहकारी निर्माण गरी संयुक्त उत्पादन कार्यलाई संचालन गर्न प्रेरित गरिन्छ । धनी किसानहरूको जमिन जफत नगरर जनजीविकामा असर नपर्ने गरी कार्यलाई सुधार गरिन्छ । श्रमिकहरूलाई कामअनुसारको मामको आधारमा उपयुक्त ज्याला प्रदान गरिन्छ । राष्ट्रिय पूँजीपतिलाई जनजीविकामा कुनै असर नपर्ने गरी उद्योग धन्दाको विकास गर्न प्रेरित

गरिन्छ । त्यसो गर्दा मजदुरको हितलाई ध्यान दिइने छ । सम्पूर्ण विदेशी हस्तक्षेप र परनिर्भरताको अन्त गरी आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकास गरिन्छ । किसानहरूलाई सबै ऋणबाट मुक्त गर्नुका साथै सम्पूर्ण गुठी, किपट प्रथाको अन्त गरी सम्पत्तिको राष्ट्रियकरण गरिन्छ । उत्पादन बृद्धिमा विशेष जोड दिने जसका लागि कृषिमा आधारित एवं निर्यात प्रतिष्ठान उद्योगहरूको स्थापनामा जोड दिइन्छ । सार्वजनिक जीवनमा प्रभाव पार्ने उद्योग व्यवसायलाई सार्वजनिक क्षेत्रमा संचालन गरी उत्पादन र आपूर्ति गरिन्छ । उत्पादनमा राष्ट्रलाई आत्मनिर्भर बनाउने नीति अनुरूप उत्पादन व्यवस्थालाई सुदृढ गरिन्छ । घरेलु एवं कुटरी उद्योगको संगठित रूपमा संचालन गर्नुका साथै पर्यटन व्यवसायलाई आकर्षक ढंगबाट संचालन गरिन्छ । विभिन्न क्षेत्रको योजनाबद्ध विकास गरेर रोजगारीको उपयुक्त अवसर प्रदान गरिन्छ ।

मुख्य रूपले आर्थिक आत्मनिर्भरताको विकास र परनिर्भरताको अन्त गरिने छ । स्वास्थ्य, शिक्षा, आवास आदि क्षेत्रमा सरकारी स्तरबाट व्यवस्था गर्ने नीति तय गरिन्छ । समाजवादी क्रान्तिको आधार तयार पार्ने व्यवहारिक रूपमा वैज्ञानिक मजदुर नीति अनुसरण गरिन्छ । उपयुक्त विधिका आधारमा जनताको जीवनस्तरको उच्चतर विकास गर्ने कुरालाई जोड दिइन्छ । उत्पादनका साधनहरूको तीव्र विकास गर्न तदनुकूल आर्थिक उत्पादन सम्बद्धलाई सुदृढ र व्यवस्थित गर्दै पूँजीको विकास गरेर समाजवादी अर्थव्यवस्थाको आधार निर्माण गरिन्छ । उत्पादन शक्तिको विकास र उत्पादन सम्बन्धमा देखा पर्ने अन्तर्विरोधहरूलाई हल गर्दै जान श्रमिक वर्गको क्रान्तिकारी भूमिकालाई एकीकृत र मजबूत पार्ने कुरालाई निरन्तरता प्रदान गर्दै लगिने छ । जसले शोषणका बचेखुचेका रूपहरूलाई खतम पारेर समाजवादी अर्थव्यवस्थाको बलियो जग हाल्नेछ । वर्ग संघर्षलाई केन्द्रमा राखेर आर्थिक क्रान्ति संचालन गरिनेछ ।

नयाँ जनवादी क्रान्ति

कुनै पनि समाजको संस्कृति भनेको त्यस समाजको आर्थिक उत्पादनको अवस्था र राजनीतिको आधारमा उत्पन्न वैचारिक पक्ष हो । नयाँ जनवादी संस्कृति पनि नयाँ जनवादी आर्थिक अवस्था र नयाँ जनवादी राजनीतिकै प्रतिबिम्ब हो । नयाँ जनवादी संस्कृतिमा पहिलो कुरा त साहित्य, कला, संस्कृतिलाई प्रतिक्रियावादी शक्तिको स्वार्थको प्रतिनिधित्वका रूपमा स्थापित गर्ने परम्पराको समाप्त पारी वर्गीय चेतना एवं जनचेतना सम्मूनत पार्ने समाजवादी चेतनाको अभिवृद्धिमा सहयोग गर्ने, (न्यूनतम राजनैतिक कार्यक्रम सम्बन्धी दस्तावेजबाट) कुरा

हो। प्रतिक्रियावादी संस्कृतिको ध्येय नगरी नयाँ संस्कृतिको निर्माण गर्न सकिन्छ। अर्ध-सामन्ती र अर्ध-औपनिवेशिक आर्थिक आधारमा मौलाएको अर्ध-सामन्ती र अर्ध-औपनिवेशिक संस्कृतिको आधारलाई ध्वंश गर्न संस्कृतिका विविध विधा र क्षेत्रको योजनाबद्ध विकास गर्ने। सबै प्रकारका भाट र दलाल संस्कृतिका विरुद्ध विविध साँस्कृतिक आन्दोलनहरू शुरु गर्ने कुरामा जोड दिनुपर्छ। जनतालाई कमजोर सावित गर्ने सामन्ती संस्कृतिलाई खतम पारी जनताको अपराजय शक्तिलाई स्थापित गर्ने र अभिव्यक्त गर्ने साहित्यको विकासमा जोड दिने। जनताको मुक्तिका लागि बलिदानी गर्नेहरू प्रति सम्मान र जनद्रोहीहरू प्रति घृणा उत्पन्न गर्ने चेतनाको विकासमा जोड दिने। आज नयाँ जनवादी क्रान्ति सन्चालन भइरहेको परिवेशमा यातना, दुःख, कष्टहरूलाई पचाउने, आफ्नो लागि मात्र गर्ने र महत्वकांक्षा प्रस्तुत गर्ने, जनताको सेवामा समर्पित नहुने, राजनैतिक स्पष्टताको कुरा गर्ने तर व्यवहारमा त्यसलाई कार्यान्वयन नगर्ने, नीति पढ्तीको बकालत गर्ने तर त्यसको कार्यान्वयन आफूबाट नगर्ने जस्ता प्रवृत्तिहरूको मूल श्रोत निम्न पूँजीवादी आर्थिक आधार हो।

उक्त आर्थिक आधारलाई भौतिक र चेतनागत रूपले भत्काएर सर्वहाराकरण गर्ने, दुःख, कष्ट हद यातनाहद र कठिनाईहरूमा पनि विचलित नहुने, आत्म समर्थनलाई चुनौति गर्दै हर मोर्चामा क्रान्तिकारी नारा घन्काउने संस्कृति अर्थात् नयाँ मान्छेको जन्म गर्ने प्रकृतिलाई स्थापित गरिनु पर्छ। नयाँ जनवादी क्रान्ति पश्चात क्रान्तिलाई निरन्तर अगाडि बढाउन अवसरवादको र प्रतिक्रान्तिको आधारलाई भत्काउन निरन्तर संघर्ष गरिरहनु पर्छ।

क्रान्तिकालमा फारोतिरो गर्ने र क्रान्ति पश्चात उत्पादनको तीव्र विकासका लागि सबै प्रकारका ठगी चोरी बर्बादीहदका विरुद्ध संघर्षका लागि श्रमिक वर्गलाई राजनैतिक रूपमा उच्च चेतना प्रदान गर्ने कार्य नै साँस्कृतिक आन्दोलन हुनेछ।

आज पनि पार्टी, क्रान्ति र जनताप्रति निष्ठावान हुन सत्य र तथ्यलाई स्वीकार गर्ने असत्यको विरुद्ध संघर्षगर्ने कुरालाई जोड दिनुपर्छ। युद्धको यस अवस्थामा नेतृत्वको महत्वबोध गर्ने, स्थापना गर्ने र उपलब्धिहरूलाई स्वीकार गर्ने कार्यमा गंभीर बन्ने, सबैका कमजोरी प्रति मैत्रीपूर्ण आलोचना गर्ने कुरालाई साँस्कृतिक आधार बनाउन पर्छ। जनताको सेवा गर्ने र जनताको सिपाही बन्ने क्रान्तिको लागि बलिदानीको लागि तयार हुने कुरालाई जोड दिनु पर्छ। समयमा धैर्य गर्न सक्ने कुरा

पनि साँस्कृतिसँगै गाँसिएको छ। यौन र प्रेमबारे मार्क्सवादी दृष्टिकोण राख्ने महिलाहरूको सम्मान गर्ने र पुरुषहरू सरह समान बन्न लागि पर्ने आदि कार्यहरूलाई महत्वका साथ लिनु पर्छ। आम जनतालाई आफ्नो मुक्तिप्रति सचेत बनाउने कार्य नै साँस्कृतिक आन्दोलनको पहिलो रूप हुनेछ। क्रान्तिका विरोधीहरूप्रति जनताको आक्रोश उत्पन्न गराउने खालका साँस्कृतिलाई योजनाबद्ध ढंगले सन्चालन गर्न जरुरी छ। राष्ट्रियताको पक्षमा जनमत श्रृष्टि गर्न जनताको चेतना बृद्धि आदिमा जोड दिन जरुरी छ।

नौलो जनवादी संस्कृति सामन्तवाद र साम्राज्यवादको हैकमलाई वैचारिक रूपले समेत ध्वंस गर्न नयाँ जनवादी क्रान्तिको थालनी देखि निरन्तर रूपमा सन्चालन गरि क्रान्तिको अन्तिम लक्ष्य साम्यवाद प्राप्तिको स्तरसम्म पुऱ्याउन समाजवादी क्रान्तिको, आधार तयार पार्ने वैचारिक क्रान्ति हो।

निष्कर्षः

आज जनयुद्धलाई आतंकवाद देख्ने जनयुद्धलाई ठीक भन्ने तर माओवादीले गरेको जनयुद्ध बेठीक भन्ने, राष्ट्रियताको रक्षाको कुरा गर्ने, जनयुद्धलाई राष्ट्रिय मुक्ति आन्दोलनको रूपमा देख्ने, जनयुद्ध ठीक तर आधार इलाका बेठीक भन्ने, आधार इलाका ठीक भन्ने, नेतृत्व केन्द्रिकरण र स्थापना बेठीक देख्ने, क्रान्तिको नियमको व्याख्या गर्ने तर लागू नगर्ने पार्टी पद्धतिको कुरा गर्ने तर पालना नगर्ने, वीरताको कुरा गर्ने आमसमर्पणको लागि उद्दत देखिने। स्वावलम्बी, अनुशासित हुने कुराको चर्चा गर्ने तर जिम्मेवारीबोध नगर्ने, अल्छी गर्ने नेतृत्वको महत्वबारे कुरा गर्ने तर जमेर नेतृत्व गर्न अनकनाउने आदि-आदि प्रवृत्तिकाहरू दक्षिणपन्थी अवसरवादका आधारहरू हुन अन्तत्वगत्वा प्रतिक्रियावादलाई टेवा पुऱ्याउने लालबाजीहरू हुन। यी गलत प्रवृत्तिका विरुद्ध सबै क्षेत्रमा संघर्ष गर्दै क्रान्तिलाई विजय सामु पुऱ्याउन लागी पर्नु क्रान्तिकारी दायित्व हो।

सारतः नौलो जनवादी प्रतिक्रियावादी अफ भनौ सामन्तवाद र साम्राज्यवादको आर्थिक राजनैतिक साँस्कृतिक आधारलाई खतम गरि त्यसको ठाउँमा सर्वहारा वर्गको नेतृत्वमा सम्पूर्ण प्रगतिशील वर्गको संयुक्त जनवादी अधिनायकत्व निर्माण गरी सामाजवाद तिरको तीव्रतर विकासको अभियान हो, राजनैतिक कार्य हो। आधारइलाका निर्माणको स्तरमा पुगेको आन्दोलनको विकासको लागि नयाँ जनवादी राजनीतिका विविध पक्षमा आम जनतामा स्पष्टताको लागि व्यापक अभियान संचालन गर्न जरुरी छ र सबैलाई स्पष्ट पार्न जरुरी छ।

इरान र मेक्सिकोमा सञ्चालित विद्यार्थी आन्दोलनको संक्षिप्त चर्चा

कुनै पनि देशका विद्यार्थीहरू ज्ञान-विज्ञान आर्जनका पात्र मात्र नभई देश र समाजका सचेत पहरेदार पनि हुन भन्ने यथार्थता विश्व इतिहासका घटनाक्रमहरूले देखाइसकेका छन्। जब राष्ट्रियता माथि कालो बादल मडारिन थाल्दछन्, अनि देशका सत्ताधारीहरूले निरंकुश शासन संचालन गर्न थाल्दछन् र समाजका नागरिकहरूले पाउनु पर्ने निम्नतम हक अधिकारबाट बन्चित राख्ने प्रयास गर्दछन् वा आर्थिक, राजनैतिक, सांस्कृतिक वा सामाजिक रूपमा देशलाई परमुखापेक्षि बनाउने प्रयास गर्दछन्। त्यसबेला विद्यार्थीहरू विद्यालय र महाविद्यालयको घेरा तोडेर संघर्षको मैदानमा एउटा सचेत पहरेदारको हैसियतले उत्रिएको घटना क्रम हामी विश्व इतिहासमा देख्न सक्छौ र पढ्न पाउँछौ। विद्यार्थीहरूको आन्दोलनको कारण राष्ट्रियता संरक्षण सम्बर्द्धनमा पर्याप्त योगदान पुगेको तथा विश्वका नामुद र कुख्यात तानाशाहरू पतन भएको प्रयाप्त घटनाहरू पनि हाम्रा अगाडि नाचिरहेका छन्। यस सन्दर्भमा इरान र मेक्सिको हालै विद्यार्थीहरूले गरेको आन्दोलन विश्व स्तरमा अति चर्चाको विषय बनेका छन्। सबभन्दा पहिलो हामी इरान तिर लागौं।

इरान हाम्रै महादेशको एउटा देश हो। यसको पूर्वमा पाकिस्तान-अफगानिस्तान, पश्चिममा इराक-टर्की, उत्तरमा पूर्व सोभियत संघमा आवद्ध रहेका देशहरू रहेका छन् भने दक्षिणमा अरब सागर रहेको छ। कुल ६,३६,२,९३ स्क्वायर माइल क्षेत्रफल ओगटेको इरानमा करीव ६ करोड ५० लाख मानिसहरू बसोसवास गर्दछन्। इरान, विश्वका प्राचीन सभ्यता भएको देशमध्येमा अग्रिण पंक्तिमा पर्दछ। अलेक्जेण्डर ग्रेटले आफ्नो साम्राज्य विस्तार गर्ने क्रममा प्रशिया (हालको इरान) लाई समेत आफ्नो कब्जामा लिएका थिए। यो भण्डै इसापूर्व ३०० वर्ष भन्दा पनि अझ पहिलेको घटना थियो। पछि मंगोल र तुर्कहरूले इरानमा आफ्नो साम्राज्य कायम गरे। त्यहाँ मुस्लिम धर्मको प्रचार पनि धेरै पछ्याडि अर्थात् ७ औं शताब्दीतिर मात्र भएको हो। १८ औं शताब्दीदेखि रूस र बेलायतको अधिपत्य इरानमा कायम हुन पुग्यो। सन् १९४१ को इरानले विदेशी अतिक्रमणकारी शक्तिबाट स्वतन्त्रता त पायो

तर पनि देशको सर्वोच्च शासकको रूपमा भने राजतन्त्रको बहाली गरियो। यसरी बहालि भएको राजतन्त्रले इरानमा क्रमिक रूपमा निरंकुश शासन पद्धति लागु गर्न थाल्यो। इमाम (मुस्लिम धर्म गुरु) र शाह(राजा) उत्तिकै पूजनीय छन्। मिथ्या प्रचार गराउन राजतन्त्रले कुनै कसर बाँकी राखेन। इरानको महत्वपूर्ण श्रोतको रूपमा रहेको तेलभण्डारहरूलाई त्यहाँका राजा मोहमद रेजा पहिल्वले आफ्नो नीज सम्पतिको रूपमा रुपान्तरण गरे। यसका साथ साथै निरंकुश स्वच्छेचारी शासनको जाँतोले इरानी जनतालाई पिस्न थाले। राज्यको ठूलो आर्थिक हिस्सा खर्च गरेर 'सावाक' नामक जासूसी संस्था खडा गरियो। उक्त संस्थामा संलग्न रहेका व्यक्तिहरूको प्रमुख काम नै

तारा न्यौपाने

राजतन्त्र विरोधीको रूपमा रहेका भनि नागरिकहरूको गिरफ्तारी, यातना र हत्या गर्नु थियो। यसरी निरंकुश शासन टिकाउनका निमित्त 'सावाक'लाई प्रयोग गरि आम नागरिकहरू विरुद्ध गरिएको दमनले चरम पराकाष्टमा पुग्यो। र इरानी विद्यार्थीहरू आन्दोलनमा उत्रिए। विद्यार्थीहरूको आन्दोलनलाई अद्भुत जनसमर्थन प्राप्त भयो। इरानका जनताहरू विद्यार्थीहरूसँग एकाकार हुँदै आन्दोलनमा उत्रिए तेहरान विश्वविद्यालयबाटै शाह विरोधी आन्दोलनको भिल्का निस्किएको थियो र कैयौ महिनाको संघर्षपछि इरानी राजा शासनगद्दी परित्याग गरि विदेशिन बाध्य भएका थिए। यो सन् १९७९ साल थियो। इरानबाट राजाको पलायन पछि त्यहाँको शासन सत्तामा अनेकौ उतार-चढावका घटनाहरू पटक, पटक दोहोरिए। अन्ततः शासन सत्ता कडरपन्थी मुस्लिमहरूको हातमा केन्द्रित बन्न पुग्यो र त्यो क्रम अहिले पनि जारी छ। अहिले पनि इरानका सर्वेसर्वा शासक मुस्लिम धर्मका सर्वोच्च धार्मिक नेता रहने व्यवस्था छ। क्रान्तिपछि आयोतुल्ला रोहल्ला खोमेनि सर्वोच्च शासक थिए भने उनको मृत्युपछि आयोतुल्ला अखिखुमेनी सो पदमा आसिन बन्न पुगेका छन्। तथापि दैनिक कामकाजका निमित्त निर्वाचित राष्ट्रपति र उनको अधिनमा गठित मन्त्रिपरिषद कार्यरत छ। राष्ट्रपति र मन्त्रिपरिषदले सर्वोच्च धार्मिक नेताको आज्ञा, निर्देशन अवज्ञा गर्न सक्दैन। मुस्लिम धार्मिक ग्रन्थ अनुसार शासन प्रणाली सन्चालन गरिनु पर्ने र

संगीन

गर्ने इरादा बोकेका इरानका शासकहरूले राजतन्त्र अन्त्यपछि देशमा सभ्य, परिस्कृत अनि प्रगतिशिल शासन प्रणाली सन्चालन गर्नुको विपरित इरानलाई मध्य युगिन बर्बर र पुरातन समाजमा बदल्ने प्रयास गर्दै आइरहेका छन्। धार्मिक अन्ध विश्वासमा सन्चालन गरिएको शासन प्रणालीका कारण आधुनिक सभ्य समाजले पाउन पर्ने सुविधा र अधिकारबाट इरानी जनताहरू बन्चित रहन पुगेका छन्। धर्म गुरुहरूको सनकको भरमा जो कोही पनि कठोर सजायको भागिदार बन्न पर्ने अवस्था इरानमा छ, जसरी राजाको शासनकालमा राजा विरोधी भएको आधारमा दण्डित हुन पर्दथ्यो। प्रगतिशिल सुधारका पक्षधर, अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताका हिमायतिहरूले शाहकालिन अवस्थामा भै कट्टरपन्थी धार्मिक शासनका पक्षधरहरूबाट ताडना सहनु परिरहेको छ। समग्रमा भन्नु पर्दा सन् १९७९ को शाह विरोधी आन्दोलनको परिणाम आम इरानी नागरिकका निमित्त कौवालाई बेल पाके सरह बन्न पुगको छ। पृथक शब्दमा भन्ने हो भने सन् १९७९ को संघर्षले इरानी जनताका निमित्त शासनसत्ताबाट बाघ लखेटेर व्वाँसोलाई आसिन गराउनु बाहक अरु केही बन्न पुगको छैन। जसको परिणाम स्वरूप इरानमा असन्तोष र विद्रोहको भावना इरानका हर वर्ग र तहका जनतामा देखिएको छ। कहि कतै खुसी र सन्तोष देखिदैन। जहाँ त्यहि असन्तोष, विद्रोह र आक्रोश मात्र देखिन्छ। यसरी आक्रोश पोखेमा अहिले पनि इरानी विद्यार्थीहरू नै अग्रस्थानमा देखापरेका छन्। उनीहरूको सत्ताधारी वर्ग विरुद्ध जुलाई महिनाको दोश्रो सातामा आफ्नो आक्रोश सडक संघर्ष मार्फत अभिव्यक्त गरे। इरानी धार्मिक मुल्लाहरूले प्रतिगमनकारी बाटोमा देशलाई र समाजलाई फर्काउन गरेको काम-कारवाहीको कारण इरानमा सुधारवादीका पक्षधर समाजशास्त्रीहरू, साहित्यकारहरू र प्रतिष्ठित मानिने व्यक्तिहरूको गुप चूप हत्या गरिएको प्रसङ्गले तेहरानवासी मात्र नभई सम्पूर्ण इरानीहरूलाई समेत सन्त्रास बनाइरहेको छ। यस वर्ष मात्र इरानको राजधानी तेहरानमा तीन जना प्रतिष्ठित व्यक्तिहरूको हत्या गरिएको थियो। तर हत्याराहरू भने अहिले सम्म पत्ता लाग्न सकेको छैन। उक्त हत्याकाण्ड कट्टरपन्थी धार्मिक मुल्लाहरूको आर्शिवाद प्राप्त अन्सार-ई-हिजबोल्लाह नामक भिजिलान्ते समूहले गरेको विश्वास लिइएको छ, भने सरकार हत्यारा पत्ता लगाउन अहिलेसम्म सफल भैरहेको छैन। यस खाले हत्या अभियानले मात्र आफ्नो उद्देश्य परिपूर्ति हुने सम्भावना नदेखेका

मुल्लाहरूले सुधारवादको हिमायति मानिने पत्र-पत्रिका माथि समेत आक्रमण गर्ने र त्यसको प्रकाशन बन्द गराउने काम कारवाही अगाडि बढाए। फलतः सुधारवादको पक्षधर मानिने सलाम (Salam) नामक पत्रिका प्रकाशन माथि आन्तरिक मन्त्रालयले आदेश जारी गर्‍यो। उक्त आदेशलाई गत जुलाई ७ तारिखका दिन बसेको त्यहाँको संसद (मजिल) ले अनुमोदन गर्‍यो। त्यसको चार दिनपछि यसरी पत्रिका बन्द गरिएको सवाललाई तेहरान विश्व विद्यालयका विद्यार्थीहरूले विरोध प्रदर्शन गरे। उक्त प्रदर्शनमा पचासौ हजार विद्यार्थीहरूले भाग लिएका थिए। प्रदर्शनकारीहरूले इरानको सर्वोच्च धार्मिक नेता खुमेनीको राजिनामाको माग समेत गरेका थिए। तेहरानबाट शुरु भएको विद्यार्थी आन्दोलनले पाज्ड खोराम्बाद, हामलान सार्हुर जस्ता १३ वटा देशका प्रमुख शहरहरूमा फैलिन पुग्यो। विद्यार्थीहरूले प्रगतिशील सुधारको माग गर्दै थालनी गरेका आन्दोलनमा विदेशीहरूको हात रहेको कल्पित बहाना बाजिचलाई निर्ममतापूर्वक दमन चलाइयो। जसको फलस्वरूप पाँच जना विद्यार्थीहरूको मृत्यु भयो भने सयौं घाइते भए। २, हजारौ जनालाई गिरफ्तार गरियो। यसरी हत्या गरेपछि हत्या गरिएका विद्यार्थीहरूको लाश पाउनु पर्ने, घाइते भएकाहरूको उचित रुपमा उपचार गरियोस् र गिरफ्तार गरिएकाहरूलाई अबिलम्ब रिहा गरियोस्, हत्यामा संलग्न प्रहरी प्रमुखलाई वरखास्त गरि सार्वजनिक रुपमा मुद्दा चलाईयोस् भनि विद्यार्थीहरूले प्रदर्शन जारी राखे। आन्तरिक मन्त्रालयलाई आफ्नो नियन्त्रणमा लिने प्रयास गरे। इरानमा सन् १९७९ पछि सरकार विरुद्ध प्रदर्शन गरिएको यो पहिलो अवसर थियो। ६ दिन सम्मको निरन्तर प्रदर्शन पछि सरकारले आन्दोलन रोकेर विद्यार्थीहरूलाई वार्तामा आउने आह्वाण गर्‍यो। राष्ट्रपति मोहमद खात्मीले विद्यार्थीहरूमाथि गरिएको दमनका सन्दर्भलाई लिएर सार्वजनिक रुपमा माफि मागे। विद्यार्थीहरू सरकारको अनुरोधलाई स्वीकारगरी आन्दोलन रोकेर जब वार्ताको पक्षमा लागे, त्यसको लगत्तै कट्टरपन्थी धार्मिक नेताहरूको उक्साहट र निर्देशनमा भिजिलान्ते समूहले विद्यार्थी आन्दोलन प्रतिकार स्वरूप तेहरान मै विरोध प्रदर्शन गरे। उनीहरूले प्रदर्शनको क्रममा विद्यार्थीहरूको आन्दोलन इस्लाम विरोधी भएको कारणले गर्दा उनीहरूसँग वार्ता नगर्न र उनीहरूका माग पूरा नगर्ने चेतावनी सरकारलाई दिए। यो कट्टरपन्थी समूहले चेतावनी विद्यार्थीलाई मात्र नदिए सरकारलाई समेत

संगीन, वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

संगीन

दिएको थियो । त्यसपछि भिजिलान्ते समूहका सदस्यहरू तेहरान विश्व विद्यालयको छात्रावासमा अनाधिकृत रूपमा प्रवेश गरि आन्दोलनमा सहभागी हुने विद्यार्थीहरूलाई कुटपिट गर्ने, गिरफ्तार गर्न लगाउने काममा सक्रियता पूर्वक लागि रहे । विद्यार्थीहरूले त्यसको प्रतिकार समयमै गर्न नसकेको कारणले गर्दा अहिले आन्दोलन शिथिल बन्न पुगेको छ । तथापि विरोधको क्रम भने रोकिएको छैन । हालै मात्र तेहरान विश्व विद्यालयका दुई जना इन्जिनियरिङ पढ्ने विद्यार्थीहरूले धार्मिक मुल्लाहरूलाई व्यङ्ग गर्दै एक नाटक लेखेका थिए । त्यसरी नाटक लेखे वापत दुइजना विद्यार्थीहरूलाई गिरफ्तार गरिएको छ । यसले पनि इरानमा विद्यार्थीहरूको आक्रोश र प्रगतिशील सुधारको माग रोकिएको छैन भन्ने स्पष्ट पारेको छ । अब फेरि विद्यार्थी आन्दोलनको उठान कसरी र कहिले हुन्छ त्यो भने हेर्न बाँकी नै छ ।

विद्यार्थी आन्दोलनको ज्वारभाटा उठिरहेको अर्को देश मेक्सिको हो । संयुक्त राज्य अमेरिकासँग उत्तरी सिमा जोडिएको मेक्सिकोको जनसंख्या ९ करोड जति रहेको छ । पूँजीवादी आर्थिक हिसाबले अत्यन्त समृद्धशाली मानिने अमेरिकासँग सीमा जोडिएर पनि मेक्सिको आर्थिक रूपमा दीनहिन अवस्थामा पुगको छ । मेक्सिकोले यो हालत त्यत्तिकै भोग्नु परेको होइन, अमेरिकीहरूको सल्लाहले गर्दा नै हो । जब जब मेक्सिकोमा उदार, खुला र निजीकरणको आर्थिक नीति अमेरिकी सल्लाह मै लागु गरियो र सन् १९९४ मा उत्तरी अमेरिकन स्वतन्त्र व्यापार सम्झौतामा मेक्सिको प्रवेश गर्‍यो । त्यसपछि उसको कुदिनहरू शुरु भयो । त्यसपछिका हरेक वर्ष मेक्सिकोको राष्ट्रिय आयमा प्रति वर्ष १२ प्रतिशतका दरले घटिरहेको छ, भने खुद वास्तविक ज्याला दरमा ४० प्रतिशतले ह्रास आइरहेको छ । श्रम शक्तिको स्वतन्त्र आवागमन (अमेरिकासँग) गर्ने परिपटीले स्थानीय श्रमिकहरूमा हतोत्साह पैदा भएको छ । खास गरी महिला श्रमिकहरू यसवाट पीडित छन् । श्रमिकहरूको बढ्दो वेरोजगारको स्थिति राष्ट्रिय आयमा निरन्तर गिरावटको सरकारले सर्वाजनिक क्षेत्रहरू (खासगरी स्वास्थ्य, शिक्षा र समाजिक सुरक्षा) मा ४० प्रतिशत बजेटमा कटौती गरेको छ । यसरी शिक्षा क्षेत्रमा सरकारले बेहोरी आएको खर्च कटौती गरी भारी शुल्क असुल्ने सरकारी नीतिको विरुद्ध मेक्सिकोका विद्यार्थीहरूले आन्दोलनको थालनी गत अप्रिल महिना देखि नै गरेका छन् । अहिले दुइ सेन्ट शुल्क तिरेर पढ्न नपाइरहेका विद्यार्थीहरूले सरकारी नीतिका कारण एकाएक १४५ संगीन, वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

अमेरिकी डलर शुल्क तिर्न पर्ने प्रावधान शैक्षिक संस्थाहरूले राखेका छन् । त्यसका विरुद्ध मेक्सिकोका विद्यार्थीहरूले शिक्षा सबैको लागि अधिकार हो, यो शुल्क लिएर बेचिने वस्तु होइन भन्ने नारा सहित आन्दोलनमा उत्रिए । नेशनल अटोनोमस युनिभर्सिटी अफ मेक्सिको (National Autonomas University of Mexico) का विद्यार्थीहरूको आक्रान्तमा शुरु भएको विरोध प्रदर्शनमा २८०००० विद्यार्थीहरूको सहभागिता रहेको थियो । विभिन्न राष्ट्रवादी विद्यार्थी समूहहरूको आक्रान्तमा शुरु भएको शैक्षिक शुल्क विरोधी आन्दोलनलाई उनीहरूका अभिभावकहरूले पनि साथ दिएका थिए । २ अप्रिल २५ तारिखको दिनमा त उल्लेखित विश्व विद्यालयको प्रशासनिक भवन माथि विद्यार्थी र अभिभावकहरूले कब्जा समेत जमाएका थिए । त्यस आन्दोलनप्रति मेक्सिकोका अन्य ११ वटा राष्ट्रिय विश्व विद्यालयहरूका विद्यार्थीहरूले समेत ऐक्यवद्धता जनाउँदै अप्रिल २९ तारिखका दिनलाई निशुल्क शिक्षा आन्दोलन दिवसको रूपमा मनाउने घोषणा गरे । सो दिन देश भर नै अमेरिकी निर्देशनमा सञ्चालित शैक्षिक नीतिका विरुद्ध विद्यार्थीहरूले निःशुल्क शिक्षाको माग गर्दै विरोध प्रदर्शनमा उत्रिए र उनीहरूले आफ्नो आन्दोलनप्रति ऐक्यवद्धता जनाउन उस्तै समस्याले ग्रसित मजदूरहरूलाई पनि आक्रान्त गरे । जसको फलस्वरूप निजीकरण गर्न लागिएको राष्ट्रिय विद्युत उद्योगका कर्मचारी तथा मजदूरहरू सरकारी नीतिको विरोधमा विद्यार्थीसँगै आन्दोलनमा एकाकार हुन पुगे । विद्यार्थी तथा मजदूरहरूको संयुक्त आन्दोलनका कारण ग्रसित बनेको सरकारले समस्या समाधानका लागि बाताको प्रस्ताव अगाडि सारे अनुरूप कैयौ चरणमा बाता भैसकेका छन् । तथापि समाधानको बाटो भने अहिलेसम्म पहिल्याइएको छैन । विद्यार्थीहरू आफ्नो मागमा अडिग छन् भने सरकार विद्यार्थीहरूको सम्पूर्ण माग पूरा गर्न आल टाल गरिरहेको छ । विद्यार्थीहरूले आफ्नो माग पूरा नभएमा पुन आन्दोलन गर्ने धम्क दिइरहेका छन् र आफूहरूले दिग्विजय प्राप्त गर्ने घोषणा गरिरहेका छन् । शिक्षा क्षेत्रलाई महंगो बनाउन सरकारले गरेको प्रयास र त्यसका विरुद्ध विद्यार्थीहरूले गरेको आन्दोलनबाट उत्पन्न विषम स्थितिको अन्त्य कसरी हुन्छ त्यो भने हेर्न बाँकी नै ।

हरक आइतबार-ज्वाला, मंगलबार जनादेश, विहीबार-महिमा, शुक्रबार-जनभास्वान साप्ताहिक खोजीखोजी पढौ ।

शिक्षा किन दिशाविहीन छ ?

शिक्षा अज्ञानतालाई नष्ट गरेर मानव जीवनलाई समाजमा प्रतिष्ठित बनाउने र अंधारोबाट उज्यालो तर्फ डोर्‍याउने माध्यम मानिन्छ। तर, त्यो शिक्षाले अधिकांश जनताको जनजीवन, सामाजिक, सांस्कृतिक मान्यतालाई प्रतिनिधित्व गरेको अवस्थामा मात्र असल नतिजा मिल्दछ भन्ने कुरा भुल्नु हुँदैन। त्यसैले कुनै पनि देशको इतिहास, भौगोलिक अवस्थिति, जनताबीचको सम्बन्धलाई वेवास्ता गर्ने र अन्धाधुन्ध तवरले सजिलोका निम्ति अनुकरण गर्ने खाले शिक्षाले जनजीवन सकारात्मक रूपले उकास्न सक्तैन। त्यस्तो शिक्षा नामका लागि डिग्री हुन सक्तछ तर जीवनशैलीलाई सु-संस्कृत र समाजपयोगी बनाउन काम लाग्दैन।

नेपालमा हाल प्रचलनमा रहेको शिक्षा पद्धति पूर्व प्राथमिक देखि उच्च शिक्षा सम्म नै व्यवहार सून्य, समय बिताई डिग्री हासिल गर्ने तर दैनिक जीवनमा काममा ल्याउन वैकल्पिक

पुरन परियार

माध्यम अपनाउन पर्ने सिद्ध भएको छ। सार्वजनिक विद्यालय, उच्च विद्यालयहरु पठन पाठनको समय क्रमणिकाको अनिश्चितताबाट ग्रस्त छन् भने अवैज्ञानिक पाठ्यक्रमबाट पनि जीवनोपयोगी हुनबाट बञ्चित छन्। सरकारी विद्यालयहरुको प्रवेशिकाको नतिजालाई ध्यानमा राखि मूल्याङ्कन गर्ने हो भने वर्ष भरि लगानी गरेको खर्च निरर्थक ठहर्ने देखिएको छ। उच्च शिक्षामा पनि ज्ञान र सीपका लागि भन्दा डिग्रीका लागि जोड दिने प्रचलनले नेपालको शैक्षिक जगतको ठेक्का निजी क्षेत्रका विद्यालयहरुको काँधमा पर्न गएको भान परेको छ। तर निजी विद्यालय, उच्च शिक्षालयहरुको जोड विषय वस्तुको ठोस ज्ञान र व्यवहारमा उतार्न सक्ने क्षमता भन्दा परीक्षामा राम्रो नतिजा ल्याउने लक्ष्य लिइ तयारी गरिने भएकोले गुणात्मक वृद्धिको आशा राख्ने ठाउँ देखिन्न। पाठ्यक्रमको असान्दर्भिकता र नेपालको परिवेश अनुकुल नहुँदा माध्यमिक स्तरबाट उच्च शिक्षामा प्रवेश गर्ना साथ विद्यार्थीले आफ्नो सक्कली स्तर आफैले मूल्याङ्कन गर्ने अवसर पाएका हुन्छन्। उक्त सबै अस्त व्यस्तता राष्ट्रले कस्तो शिक्षा र शैक्षिक गतिविधिको अपेक्षा गरेको हो भन्ने सहि पहिचानको अभाव वा पहिचान भएर पनि आफ्नो समूहको निहित स्वार्थका लागि राम्रो काममा आँखा चिम्ली दिने प्रवृत्तिले दीर्घकालिन अर्वाधि सम्म मुलुकले अनिष्ट

निम्ताउन बल गरेको जस्तो देखिएको छ।

राष्ट्रले शिक्षाका लागि लगानी गरेको छ, तर त्यो लगानी घाममा ओस विलाय जस्तै भएर गएको छ। उच्च शिक्षादेखि साक्षरता सम्मका कार्यक्रमहरुका लागि रकम छुट्याइ दिएको हुन्छ। त्यो रकमको प्रतिफल भने कार्यक्रम सम्पन्न हुन मात्र सीमित छ। तथ्यांकमा प्रगति पनि भएको डिड हाकिन्छ। गुणात्मक जनशक्तिको उत्पादन भने भइरहेको छैन। मुलुकलाई एउटा रोग लागेको छ त्यो रोग हो ढाँटढुँट गरि लाटलुट पार्ने र उत्तरदायित्व वहन गर्नु पर्दा टारटुर गर्ने। यो प्रवृत्तिको जरो भनेको जनता र देश प्रति उत्तरदायी हुनु नपर्ने बेसारे राजनीति हो। सर्वसाधारण नेपालीलाई चुनावको अवसर पाउनु सुँगुर र राँगो काट्यो भोट तान्यो। कतै बाटो र कुलो, पाठशाला र अस्पतालको आश्वसन दियो मत लियो भयो। नेता कुर्सीका लागि नैतिकताको

वार नाघ्दै विदेशी शक्तिको इसारामा सपेराले सर्प नचाए जस्तै नाघ्दै गरेको अहिलेको अवस्थामा शिक्षा जनताका लागि र दक्ष, नैतिकवान जन शक्तिका लागि हुन सकेको छैन।

सरकारी तथ्यांकले अलमल्याउने तथ्यहरु अधि सार्दछन्। प्राथमिक शिक्षा (जहाँ १ देखि ६ वर्षका बालबालिका अध्ययन गर्दछन्) लाई अनिवार्य गर्ने कार्यक्रम लागू छ। २०५३ को तथ्यांकमा योजना आयोगले उल्लेख गरे अनुसार निम्न माध्यमिक (११-१५ वर्षको उमेर) मा ५०.३ प्रतिशत विद्यार्थी भर्ना भए, माध्यमिकमा ३४.७ प्रतिशत। तर साक्षरताको प्रतिशत ४८ मात्रै देखाइएको छ। साक्षरताका लागि सरकारी कार्यक्रमका अतिरिक्त, अनौपचारिक कार्यक्रमहरु-गैरसरकारी संघ संस्थाबाट समेत सामुदायिक कार्यक्रम कै भागका रूपमा संचालन गरिएको हुन्छ। तैपनि साक्षरताको प्रतिशत नवौं योजनामा ७० पुऱ्याउने योजना देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०५६/५७ को बजेट ले रू. १०१७ अर्ब शिक्षालाई छुट्याएको छ। उक्त रकम मध्ये फण्डै ७० प्रतिशत साधारण खर्च (तलब भत्ता, डुलडाल भत्ता आदि) मा र बाँकी ३० प्रतिशत शिक्षाको विकास तर्फ खर्च गर्ने भनिएको छ। साधारण खर्चमा रू. ६.८८ अर्ब बजेटको कुल साधारण खर्चको १९.४ प्रतिशत अंश हो। तलब भत्तामा रू. १.४४ अर्ब र अन्य खर्च रू. ६.७२ अर्ब छुट्याइएको

छ। यस पटकको प्राथमिक शिक्षामा पाठ्यपुस्तक निशुल्क उपलब्ध गराउन भनि रू. ७ करोड छुट्याइएको यसै शीर्षकमा पर्दछ। पूँजीगत खर्च स्कूल निर्माण र प्रयोगशालाका सामान खरिदमा साधारण खर्चबाट जम्मा ११ लाख रुपैया छुट्याइएको छ। शिक्षाको विकास खर्चमा रू. ३.३० अर्ब (कुल विकास बटेजको रू. ७.९ प्रतिशत) छुट्याइएकोमा तलब भत्ता रू. ४.५ करोड पूँजीगत खर्च रू. १.२७ अर्ब र अन्य खर्चहरू १.९८ अर्ब तोकिएको छ।

शिक्षामा विकास तर्फ हुने खर्चमा विदेशी एजेन्सीले पनि हात हालेका छन्। शिक्षामा विकास खर्च रू. ३.३ अर्ब मध्ये रू. २.६५ अर्ब (८०.३ प्रतिशत) विदेशी ऋण र अनुदानबाट वेहोर्ने योजना बजेटले बनाएको छ। विदेशी अनुदान रू. १.५३ अर्ब, ऋण रू. १.१२ अर्ब र श्री ५ को सरकारले जम्मा ६५ करोड वेहोर्ने तथ्य बजेट दस्तावेजमा देखाइएको छ। साधारण खर्च तलब भत्तामा जाने र विकास खर्चको ८० प्रतिशत भन्दा बढी विदेशी अनुदान र ऋणबाट लगानी गर्ने भएपछि शिक्षा कस्को स्वार्थका लागि कस्ले संचालन गरिरहेछ र कुन दिशामा लैजादैछ भन्ने बुझ्न मुस्किल पर्दैन। त्यसै भित्र आउँछ, साम्राज्यवादका पुच्छर तारानाथ शर्माको स्टालिन विरोधी पाठ्यपुस्तक सामग्री लेखन र शिक्षा मन्त्रालयको अनुमोदन।

विश्व-वैकले दुइ उच्च शिक्षाका परियोजनामा आफ्नो संलग्नता रहेको स्विकारेको छ। त्यस्का अतिरिक्त एशियाली विकास बैक, संयुक्त राष्ट्र संघीय शैक्षिक सांस्कृतिक कोष (युनिसेफ), नोराड, संयुक्त अधिराज्य (बेलायत) र डेनमार्क शैक्षिक जगतमा नेपालमा आफ्नो संलग्नता राख्ने मुलुक र संस्थाहरू पर्दछन्। संयुक्त राज्य अमेरिका एक जमानामा नेपालको शिक्षाको ठेक्का लिने मुलुक पर्दथ्यो। अत्र जनताको आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक एवं जातीय उत्पीडनको मुक्तिका लागि लडिरहेका स्वाभिमानीहरूको अस्तित्व मेटाउन प्रहरी र सैनिकलाई गोप्य तालिम र रकमको व्यवस्था गर्न जुटेको छ।

शिक्षामा त्यो पनि विकासको शीर्षक अन्तर्गतको खर्चमा ८० प्रतिशत भन्दा बढी अंशमा दावी राख्ने पश्चिमा मुलुकहरूले नेपाली विद्यार्थीहरूको नशा नशामा पश्चिमा कृहे संस्कृति र संस्कार वसाल्न न्वारन देखेको बल लगाई रहेछन्। सामुहिक हितको उच्चारण गर्न इन्कार गर्ने, वैयक्तिक त्यो पनि निक्कनै निहित स्वार्थमा लिप्त हुन आत्म केन्द्रीत बनाउने

शिक्षाको जोडमा लागेका पश्चिमा दाताहरूको मच्चाईमा हाम्रा नीति निर्माता चुर्लुम्म डुबेका छन्। नेपालीले आफ्नो पन विसर्दै गएको छ, पश्चिम सडे गलेका कुसंस्कार घर, परिवार, समाजमा हुलेर डयाडी, मम्मी, पप र भ्यालेन्टाइन, डीनर र लञ्च, स्वपिङ्गको संस्कार के शहरी, अर्धशहरी क्षेत्र के ग्रामिण क्षेत्र जहाँ अन्तर्राष्ट्रिय गैर सरकारी, गै.स.स. कार्यरत छन् त्यहाँ यो कुसंस्कार भाङ्गिदै गएको छ।

एकातर्फ सबै नेपाली पाठशाला जान ठिक्क उमेरका बालबालिका सो अवसरबाट बन्चित छन् भने अर्को तर्फ राष्ट्रिय सम्पति-बजेटको दुरुपयोग भइरहेको छ। जनजाति, अल्पसंख्यक जातिहरू खासगरी थारु समाज र उत्पीडित वर्गका बाल-बालिका अधिकांश शहरवस्ती उच्च, मध्यम परिवारमा नोकर चाकरका रूपमा कार्यरत छन्। कतिपय भरिया जीवन विताइरहेका छन्। सरकार भन्दैछ, -प्राथमिक शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क छ। उच्च मावि स्तरमा भारतबाट प्रमाण पत्र ल्याइ सेवामा प्रवेश गर्ने पदोन्नती लिने क्रम प्रहरी, शाही सेना र प्रशासनमा सरावरी छ। तर, शिक्षामा हुने खर्च कै लागि राष्ट्र र जनताले बोक्न पर्ने भारका रूपमा ऋण र नेपाली जतिको पुरानो संस्कृति र परम्परा भत्काउन लोभ्याइएको अनुदानबाट समाजले लामै समय सम्म नोक्सानी वेहोर्नु पर्ने हुन आउँछ।

देशको भौगोलिक स्थिति, ऐतिहासिक अवस्था र विश्वको बदलिदो परिस्थितिलाई ध्यानमा राख्दै सबै नेपालीलाई न्यूनतम शिक्षा र रोजगारीको प्रत्याभूति दिने जनवादी शिक्षाको खोजिमा लाग्ने चिन्तनलाई दबाउने तत्वहरू पन्छाउँदै आम नेपालीको नैसर्गिक अधिकारका रूपमा शिक्षालाई स्थापित गर्न सके मात्र नेपाली जातिको मान कायम हुन सक्तछ। जनता र देशप्रति प्रतिबद्ध देशभक्त नागरिकको कल्पनासम्म हुन छाडेको अहिलेको विदेशी हैकमले ओतप्रोत शिक्षाको क्षेत्रमा नेपालको वस्तुगत स्थितिको मुल्यांकन हुन सकेको छैन। त्यहि तत्वलाई उजागर गर्दै नेपाली जनजीवनमा निहित आत्म शक्तिलाई उजागर गर्ने, रोजगारी मुलक र समाजलाई सामुहिक हितका लागि नेतृत्व दिन सक्ने शैक्षिक वातावरणको प्रादुर्भाव अनिवार्य भएको छ।

महान् अमर शहीदहरू

मानिसले गर्न सक्ने त्यागको अन्तिम सीमा उसको जीवन हो। आफ्नो जीवनको आहुति गर्नेले आफूसँग भएको सबैभन्दा ठूलो सर्वोत्तम त्याग गरेको हुन्छ। त्यो त्यागको अभिष्ट आफ्नो निजी र तुच्छ स्वार्थसँग होइन देश, जनता, क्रान्ति र परिवर्तनसँग जोडिन पछि। आफ्नो निजी स्वार्थको लागि गरिने जीवनको समाप्तिलाई त्याग, आहुति, बलिदान, शहीद आदि होइन, त्यसलाई त तुच्छ आत्महत्या भनिन्छ। तर जनता, राष्ट्र र सिङ्गो संसारको मुक्तिको लागि आफ्नो जीवन बलिदान गर्ने व्यक्तिको आहुतिलाई शहीद भनिन्छ। त्यही मुक्ति मार्गले संसारलाई न्याय र समानताको वितरण गर्दछ। त्यस्तो न्याय र समानताको प्राप्ति गर्ने साधन सगठन हो र साध्य क्रान्ति हो। त्यस्तो न्याय र समानताको प्राप्ति गर्ने क्रान्तिकारी आन्दोलनको लागि जीवनको आहुति दिनेहरूलाई नै महान् शहीद मान्न सकिन्छ। 'शहीद' शब्द विशेष ओजपूर्ण यसकारणले छ कि हरेक अभिष्टमा जीवन त्याग गर्नेहरू शहीद हुँदैनन्। बरू देश, जनता, समाज आदिको उत्थानको लागि जसले आफ्नो जीवनलाई सबैभन्दा बढी उपयोगी सावित गरेको छ र त्यस्तो उपयोगी जीवनको समेत आहुति दिन सक्ने व्यक्तिले मात्र सम्मानित शहीदको गौरव प्राप्त गर्न सक्दछ। अन्यथा जीवनलाई उपयोग गर्न नसकेर खेर गइरहेका 'मृत' जीवनहरूले आफ्नो शरीर त्याग्यैमा शहीद बनि हाँदैनन्।

शहीदहरू मर्दैनन्। उनीहरूको आस्थालाई बाँकीले बोकेर शहीदलाई पुनः विउँताउँछन्। क्रान्तिकी मार्गमा आहुति दिने शहीदहरूको स्थानाभावलाई पूर्ति गर्न पुनः हजारौं, लाखौं जनहरू शहीद पथमा लामबन्दी हुन पुग्छन्। क्रान्तिकारीहरू मृत्युलाई प्रत्येक कामको दौरानमा आइपुग्ने सबभन्दा नकारात्मक सम्भावना मानेर त्यससँग जुम्ल तयार हुन्छन्। उनीहरू भविष्यप्रति आशावादी हुन्छन्। त्यसैले नै क्रान्तिकारीहरू मृत्युदेखि डराउँदैनन्। क्रान्तिकारीका प्रत्येक मृत्यु जीवन बनेर जन्मिन्छन्। ती जीवनहरू संगठित बन्दै पुनः क्रान्ति बनेर फकिन्छन्। जीवनदेखि मृत्युसम्मको जीवन-चक्रले नै इतिहास निर्माण गरेका हुन्छ। जुन इतिहासको जग असंख्य शहीदहरूको रगतले सिँचिएको जनताका आफ्नै विकासको साँचो इतिहास हुन्छ। यही कारण हो क्रान्तिकारीहरू मृत्युमा जीवन फर्केको देख्छन्। महान् शहीद बन्नु भनेको महान् जीवन बनाउनु हो। महान् जीवनको परिभाषालाई दहोसँग बुझ्नेले मृत्युको नयाँ परिभाषालाई समेत

दहोसँग बुझ्ने पछि। आफ्नो जीवनलाई मानव उपयोगी बनाउनको लागि व्यक्तिले आफ्नो जीवनको पनि अत्यधिक माया गरेको हुनुपर्दछ। त्यस्तो उपयोगी र निश्चार्थ मानव कल्याणमा लागेको जीवनलाई समेत त्याग गर्न सक्ने व्यक्तिको महान् हुन्छन्, शहीद हुन्छन् र कहिल्यै मर्दैनन्। बरू बाँच्नेका हृदयमा महान् जीवन बनेर सदा सदाका लागि अमर बन्दछन्। यसै प्रसङ्गमा कवि पारिजात मृत्युलाई चित्रण गर्दै भन्दछन् -

मृत्यु त शहीद भएर रातो ऋण्डा बीच सुरक्षित
भीडहरू बीच हिँडदोरहेछ,

जिउँदाहरूको मानसमा सम्झना भएर
कहाँ मर्दा रहेछन् र मृत्युहरू ?

मृत्यु त सगठन भएर

अझालो बीच बाँधिइँदा रहेछन्।

हो ! यस्तै हुन्छ शहीदहरूको मृत्यु। यही मृत्यु नै मृत्युको नयाँ र क्रान्तिकारी परिभाषा हो।

माक्सले बताउनु भयो - संसारको इतिहास वर्ग संघर्षको इतिहास हो। हाम्रो आफ्नै मुलुकको इतिहास पनि त्यसको अपवाद हुन सक्तैन। वर्ग संघर्षको दौरानमा हाम्रै मुलुकमा देश र जनताको लागि आफ्नो जीवनको आहुति दिने वीर शहीदहरूलाई हामीले सम्मान गर्दै उहाँहरूको क्रान्तिकारी विचारलाई समात्दै अगाडि बढिरहेका छौं। जति-जति वर्ग संघर्ष घनिभूत बन्दै जान्छ, त्यति-त्यति क्रान्तिले बलिदानको माग गर्दछ र, हजारौं, लाखौं क्रान्तिकारीहरू आफ्नो लक्ष्यको लागि ज्यानको बाजी लगाएर वर्ग-युद्धमा होमिन्छन्। हाम्रो मुलुकको सन्दर्भमा, वर्गयुद्धको महान् अभियानमा अर्थात् महान् जनयुद्ध शुरू भए यता मात्रै हजारौं क्रान्तिकारी योद्धाहरूले आफ्नो प्राणोत्सर्ग गर्नु भएको छ। क्रान्तिको मार्गमा निष्ठाका साथ बहादुरीपूर्ण शहादत प्राप्त गर्ने वीर आदरणीय शहीदहरूको महान् लक्ष्यको प्राप्तिको लागि उहाँहरूको प्रेरणालाई लिएर जनयुद्धका मैदानमा अझ ठूलो बलिदानीपूर्ण युद्ध लडिदैछ र, निरन्तर यो पक्ति लेख्दासम्म आफ्नो सत्ता गुम्न लागेको देखेर निराश बनेको प्रतिक्रियावादीले सन्तति पुनः कैयौं शहीदहरू बनाइरहेको छ। ती महान् अमर-शहीदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जलि अर्पण गर्दै शोकलाई शक्तिमा शक्तिलाई वर्गवैरीका विरुद्ध घृणा र आक्रोशमा रूपान्तरण गर्दै आन्दोलनको आधिबेहरी श्रृष्टि गर्नु।

शहीदहरूप्रति श्रद्धाञ्जलि अर्पण गर्ने, सम्मान गर्ने हाम्रो आफ्नै शैली परम्परा र संस्कृति रहेको छ।

संगीन

यतिबेला वर्गयुद्धको आधिबेहरीवाट गुञ्जिरहेको अवस्थामा महान् अमर शहीदहरूको सपना साकार पार्नको लागि उहाँहरूले देखाएकोमा बाटोमा दृढतापूर्वक निरन्तर लागि परौ। यहि नै शहीदहरूप्रति सच्चा श्रद्धाञ्जलि हुनेछ।

हामीले विद्यार्थी आन्दोलनको साथै देश, जनता र क्रान्तिको निम्ति लड्दा-लड्दै अमरत्व प्राप्त गर्ने महान् अमर शहीदहरूको परिचयलाई क्रमिक रूपमा प्रकाशित गर्ने प्रतिबद्धता अनुरूप यस अंकमा निम्न अनुसार शहीदहरूको परिचय प्रकाशित गरेका छौं। आगामी अंकमा पनि प्रकाशित गर्दै जानेछौं।

लयनसरी बुढा: ०३९/३/२२ गते रुकुमको सुदुरपूर्वी विकट क्षेत्रस्थित तकसेरा गा.वि.स. वडा नं-८ तल्लो सेरामा जन्मनु भएकी लयनसरी १६ वर्षकै कलिलो उमेरमा हिंस्रक सत्ताका पुलिसद्वारा शहीद बताइनु भयो। लयनसरी कक्षा ८ मा अध्ययनरत हुनुहुन्थ्यो र अत्यन्त मिलनसार स्वभावकी धनी हुनुहुन्थ्यो। पिता नरविर बुढा र माता मायासरी बुढाका कोखबाट जन्मनु भएकी लयनसरीका एक भाई र तीन दिदीहरू हुनुहुन्छ। उहाँ परिवारमा कान्छी बहिनी हुनुहुन्थ्यो। उहाँ २०५१ सालमा अखिल (क्रान्तिकारी)मा आवद्ध भएर काम गर्न थाल्नु भयो। २०५५ साल भाद्र ८ गते तकसेरा गा.वि.स.को धारमा भन्ने ठाउँमा स्थानीय सुराकीद्वारा पुलिसको कब्जामा परेपछि सो ठाउँमा दंगा प्रहरी इन्स्पेक्टर शिवजी श्रेष्ठद्वारा गोली हानी उहाँको हत्या गरियो। कलिलो उमेरमै शहादत प्राप्त गरेर वर्तमान पुस्ताको लागि एउटा महान् प्रेरणादायी आदर्श प्रस्तुत गर्नु भएको अनुभव सबैलाई भएको छ। उहाँ माओवादीको पार्टी सदस्य हुँदै एरिया सदस्य सम्मको जिम्मेवारी पनि लिनु भएको कुरा सार्वजनिक भइसकेको छ।

गोपाल कुमार विष्ट: कालिकोट जिल्ला, कोटवाडा गाविस वडा नं ६ का गोपालकुमार विष्ट अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)का एक जना होनाहार कार्यकर्ता हुनुहुन्थ्यो। अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) को एरिया समितिका सचिव विष्टको २०५५/५/२ का दिन हत्या गरिएको थियो।

ओमप्रकाश चन्द : वि.सं. २०५५ साल मंसिर ७ गते सल्यान खैरावाङ्गमा माओवादी खोज गएका प्रहरीहरूको एम्बुसमा परी कोटमौला-५ सल्यानका एक होनाहार युवाको घटनास्थलमै मृत्यु हुन पुग्छ। कोटमौला गा.वि.स. वडानं ५ सल्यान निवासी बुवा धन ब. चन्द र आमा प्याउली चन्दका कान्छा छोरा ओमप्रकाश चन्दको जन्म विसं २०३६ साल पौष १४ गते भएको थियो। गाउँकै विद्यालयमा दश कक्षा सम्मको अध्ययन गर्नु भएका चन्द अति

गंभीर र शान्त स्वभावको हुनुहुन्थ्यो। उहाँको राजनैतिक जीवन २०५३ सालदेखि विद्यार्थी संगठनबाट शुरु भएको हो। विद्यार्थी संगठनमा काम गर्दा उहाँ अति सक्रिय, अनुशासित र लगनशील हुनुहुन्थ्यो। उहाँले अखिल (क्रान्तिकारी)द्वारा आयोजित बलिदान दिवस मनाउने क्रममा फागुन १४ गते थारुमारेमा गिरफ्तार परी यातना समेत खानुभएको थियो। उहाँको परिवारमा बुबा-आमा, १ दाजु ३ दिदी र ४ बहिनी हुनुहुन्छ।

यज्ञ बहादुर घर्ती मगर : भलाक्या गा.वि.स. लहरा पाटना ९, मा २०३४ साल असार १२ गते जन्मनु भएका यज्ञ बहादुर घर्ती मगर २१ वर्षकै अल्पायुमा महान् शहादत प्राप्त गर्ने वीर सपुत हुनुहुन्छ। बाबु चित्रमान घर्तीमगर र आमा अमरिता घर्तीमगरका कोखबाट जन्मनु भएका यज्ञले १०+२ को शिक्षा प्राप्त गर्नुभएको थियो। र पछि उहाँलाई प्रहरीले हत्या गरी शहीद बनाए उहाले महान लक्ष्यको प्राप्तिका लागि आफूलाई समर्पित गर्नु भयो। यो समर्पणले नेपाल आमाका लाखौं छोराछोरीले महत्वपूर्ण उत्प्रेरणा दिइरहनेछ। उहाँका दुइजना दाजुहरू चूडामणि घर्तीमगर, भक्तबहादुर घर्ती तथा दुइ बहिनी मिना घर्ती र मेमी घर्ती हुनुहुन्छ।

गोरखबहादुर शाही : शाही सकला गाविस-८ जाजरकोटका निवासी हुनुहुन्थ्यो। सामान्य र सरल स्वभावका शाही शिक्षण पेशामा संलग्न हुनुहुन्थ्यो। र जीवनको ३८ औं वसन्त पार गरिसक्नु भएका गोरखबहादुर शाहीले जाजरकोटमा व्याप्त स्थानीय सामन्ती शोषण र केन्द्रीय उत्पीडन सत्ताको दमनलाई अत्यन्त नजिकबाट अनुभव गर्नु भएको थियो। क्रान्तिप्रतिको आस्था उहाँ भित्रको प्रगतिशिल चेतनाले नै उहालाई लविसाको सांस्कृतिक कार्यक्रममा उपस्थिति बत्तायो र प्रतिक्रियावादीहरूलाई त्यो कार्यक्रम नै अत्यन्तै ठूलो अपराध भयो र कायरतापूर्ण ढंगले जुन सामूहिक हत्या गरे गोरख ब. शाही पनि त्यसै घटनामा शहीद हुनु भयो। घटना २०५५ असार २२ गतेको थियो। त्यस दिनको महान शहादत प्राप्त गर्ने क्रममा गोरखबहादुर शाहीको नाउँ पनि त्यो सम्मानित सूचिमा थपियो।

प्रेमबहादुर ओली : वि.सं. २०५५ साल पौष १३ गते साँझ ६ बजे कोटवाडा गा.वि.स. का वडानं १ भावरको जंगलमा एकाएक भ्याम-भ्याम-भ्याम लगातार दश राउण्ड गोली चल्छ। वरपरका मानिसहरू प्रहरीले चलाएको गोलीको आवज सुनेर आतंकित हुन्छन्। आतंकित मात्र हैन हत्याराहरूले फेरी कसको ज्यान लिए भनेर रिस र आक्राशले आगो

हुन्छन्, छटपटिन्छन्। घटनाको जानकारी लिन मानिस आउँछन्। जंगल स्थलमा केही बेर हत्याराहरूको आतंकले वातावरण धमिलिन्छ र जंगल भयवित हुन्छ। जंगलमा हत्याराहरूको गोलीबाट एक होनाहार युवा प्रेमबहादुर ओलीको हत्या भएको थियो।

भर्खरै एस.एल.सी. पास गर्नु भएका शहीद प्रेम व. ओली अखिल (क्रान्तिकारी) रुकुम जिल्ला समितिका सदस्य हुनुहुन्थ्यो। उहाँले विद्यार्थी संगठनमा सक्रियतापूर्वक काम गर्दा गर्दै देशका कर्णाधार युवा वर्गलाई क्रान्तिकारी संगठनमा आकर्षित गर्नु भएको थियो उहाँ अत्यन्तै लोकप्रिय व्यक्ति मानिनुहुन्थ्यो।

कमला भट्ट : गोरखा जिल्ला ताकुमाभ लाकुरीबोट गा.वि.स. वडा नं. ७ जफदीमा स्थानीय किसान परिवार बाबु दिनानाथ भट्ट आमा गंगादेवी भट्टको कोखबाट वि.सं २०३० साल वैशाख ७ गते उहाँको जन्म भएको थियो। उहाँको २ भाइ ४ दिदी र २ बहिनी हुनुहुन्छ। उहाले सूर्य ज्योती मा.वि. ताकुबाट ०४५/४६ सालमा एस.एल.सी. र गोरखा क्याम्पसबाट ०४९/५१ मा आई.एड.सम्मको अध्ययन पूरा गर्नु भएको थियो।

विद्यालयमा अध्ययन गर्दा देखिनै क्रान्तिकारी राजनीतिबाट प्रभावित भई २०४६ सालमा अ.ने.रा.स्व.वि.यू.को सदस्य भई संगठित रूपमा काम गर्न थाल्नु भयो। भने २०४७ सालमा अ.ने.म.संघ (क्रान्तिकारी)को सदस्य बनेर प्रत्यक्ष रूपमा मुक्ति आन्दोलनमा सरिक हुनुभयो। उहाँ आन्दोलनकै आवश्यकता अनुसार स्थानीय काम समेत गर्ने उद्देश्य लिएर नेपाल आदर्श प्रा.वि.मा शिक्षिका र ने.रा.शि. संगठनको सदस्य समेत हुनुहुन्थ्यो।

संगठनको जनुसुकै काममा पनि आफ्नो शरिरको कुनै पनि प्रवाह नगरी होमिनु हने शहीद कमला भट्ट गोरखाको एक कुशल महिला नेतृ र कुशल शिक्षिका संगठन र कम्युनिष्ट योद्धा हुनुहुन्थ्यो। संगठन निर्माणको काममा भयाँवा, मुच्चोक, जौवारी, हर्मी हुँदै उहाँ २०५४ साल कार्तिक ३ गते छेप्राक पुग्नु भएको थियो। ४ बजे बिहान छेप्राकबाट सिरान चोक गोहोरे हुँदै आफ्नो घर ताकु लाकुरीबोट स्कूल पुग्नु भनी हतारका साथ लाग्नु भएको थियो। उहाँलाई ४ गते विद्यालयमा हतारिएर एकलै जाँदै गर्दा जौवारी चौकीका हत्यारा कमाण्डो प्रहरी र स्थानीय सुरांकीले घेरा हाली एकलासको वनमा लगेर बलात्कार गरी नृशंस रूपमा हत्या गरी नग्न अवस्थामा दरौदी नदीको किनार अर्कुल भन्ने ठाउँमा फालेका थिए। यस्तै अवस्थामा एककासी बिहान १० बजे उहाँको

शवलाई फेला पारियो यसरी शहीद कमला भट्टले शहादत प्राप्त गर्नु भएको थियो। उहाँ महिला नेतृ शिक्षिका साथै नेकपा (माओवादी) को सेल सेक्रेटरी पनि हुनु हुँदोरहेछ।

चन्द्र बहादुर नेपाली : गोरखा जिल्ला मिरकोट गा.वि.स. वडा नं. ७ सिमलगौरा, मिरकोटमा स्थायी बसोबास गर्नुहुने शिक्षक चन्द्रबहादुर नेपाली २०५५ साउन १ गतेदेखि बेपत्ता बनाई २०५५ साउन ८ गते मिरकोट ७ कदम छायाँ छरछेर भन्ने खोलामा मृत अवस्थामा फेला पर्नुभयो। उहाँलाई प्रहरी तथा स्थानीय कांग्रेस र एमाले लगाएतका गुण्डाहरूले साउन १ गते साँझ अपहरण गरी हत्या गरी खोलामा फालिदिए। आफूलाई एमाले कार्यकर्ता बताउने रामशरण अधिकारीले दुइदिन अघिदेखि पिछ्छा गरेर अन्तिम २०५५ साउन १ गते सम्म ८-९ बजे आफूबाट छुट्टिएको बताइयो। जब आक्रोशको कारण हिरासतमा लिएर पनि निजलाई छोडियो भन्नु प्रहरी दमन गरियो जनयुद्धलाई नैतिक समर्थन गर्नुहुने दलित परिवारमा जन्मेर अथाह दुःख गरी स्नातक सम्मको शिक्षा प्राप्त गर्नु भएका शिक्षक नेपालीलाई षडयन्त्र मुलक ढंगले कथित किलो शोरा टु अपरेशनको बहानामा कमाण्डो प्रहरी फोर्सद्वारा शहीद बनाइएको थियो। बुबा तिलबहादुर नेपाली र आमा ठूली नेपालीका छोरा शहीद चन्द्रको घरमा २ छोरा र १ छोरी श्रीमती देवीमाया नेपाली हुनुहुन्छ।

रामहरी थपलिया : धादिङ्ग धुँषा गाविस वडा नं. ८ निवासी इन्द्रबहादुर थपलिया र विष्णुमाया थपलियाको पाँच सन्तान मध्ये जेठो छोराको रूपमा रामहरी थपलियाको जन्म २०३५ साल चैत्र २८ गते भएको हो। उहाँले चन्द्रोदय मा.वि. विशालटारमा २०५३ कक्षा १० मा अध्ययन गर्नु भयो। विद्यालयमा अध्ययन गर्नुहुँदा उहाँ अखिल (क्रान्तिकारी) इकाई समितिमा बसेर काम गर्नुभयो। यसै क्रममा ०५३ चैत्र देखि ०५५ वैशाख सम्म जिल्ला समिति धादिङ्गको उपाध्यक्षमा निर्वाचित भइ काम गर्नु भयो।

समृद्धि थपलिया एक साहसी, वीर नयाँ प्रतिभा भएका योग्य व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो। ०५५ चैत्र २४ गते राती अर्घाखाँची सिमलपानीमा दुश्मनको प्रहरी चौकी कब्जा गर्दा दोहोरो भिडन्तमा उच्च गौरवशाली शहादत प्राप्त गर्नुभएको थियो। आफ्नो संगठनात्मक विद्यार्थी जीवनबाट विस्तारै जनसेनाको प्लाटून सेक्सन कमाण्डर सम्मको जिम्मेवारी वहन गर्दा गर्दै उहाँले वीरगति प्राप्त गर्नु भयो। उहाँ माओवादी पार्टी इलाका सदस्य पनि हुनुहुँदो रहेछ।

संगठनात्मक गतिविधि

कपिलवस्तु

अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) कपिलवस्तुको जन ज्योति मा.वि. मोतिपुरको प्राङ्गणमा बृहत जिल्ला भेला सम्पन्न भयो। सचिव राम मंगल चौधरीको उद्घोषणाबाट शुरु भएको जिल्ला भेलाको अध्यक्षता संगठनकी अध्यक्ष लक्ष्मी भुषालले गर्नु भएको थियो। केन्द्रीय महासचिव राम प्र. वज्जाडेले भेलाको उद्घाटन गर्दै संगठनले संचालन गरेको संगठन निर्माण तथा विस्तार अभियानलाई घनिभूत रूपमा संचालन गर्नु पर्ने धारणा राख्नु भयो। के.स.स. टिकाराम गौतम, अ.ने.म. संघ (क्रान्तिकारी) की जिल्ला अध्यक्ष दिल कुमारी घर्ती, अ.ने. जनजाति संघका जिल्ला सचिव लालबहादुर घर्ती लगाएतकाले भेला सफलताको शुभकामना दिनु भएको थियो।

भेलाले लक्ष्मी भुषालद्वारा प्रस्तुत सांगठनिक एवं आर्थिक प्रतिवेदन पारित गर्नुको साथै १३ सदस्यीय १३ औं जिल्ला सम्मेलन तयारी समिति निर्माण गरेको छ। जसमा जनी वज्जाडे संयोजक र सदस्यहरूमा क्रमशः मोहन न्यौपाने, चिरञ्जीवि घिमिरे, राम प्रसाद घर्ती, पुण्य पाण्डे, देवेन्द्र पौडेल, माया बैदाली, सीता रास्कोटी, राम कार्की, यम ब. थापा, उमा पाण्डे, दिपक पन्थी र शोभाखर रहनु भएको छ। कार्यक्रममा रक्तरंजीत सांस्कृतिक परिवारले सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको थियो।

लमजुङ्ग

अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) लमजुङ्गको जिल्ला भेला भाद्र १२ गते सम्पन्न भयो। शहीदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गरी शुरु भएको भेलाको अध्यक्षता जिल्ला समितिका अध्यक्ष मुकुन्द न्यौपानेले गर्नु भएको थियो भने सहसचिव विकल न्यौपानेले स्वागत मन्तव्य दिनु भएको थियो। प्रमुख अतिथी के.स.स. महेन्द्र कुमार श्रेष्ठले विद्यार्थी आन्दोलनको कार्यदिशा र राजनैतिक सैद्धान्तिक विषयमा प्रशिक्षण दिनु भएको थियो। भेलाले मुकुन्द न्यौपानेको अध्यक्षतामा ९ सदस्यीय सम्मेलन तयारी समिति गठन गरेको छ। समितिको सचिवमा धुवराज अधिकारी हुनु हुन्छ।

कास्की

अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) कास्कीको जिल्ला भेला केन्द्रीय सचिव देवेन्द्र पराजुलीको प्रमुख

आतिथ्यमा ०५६ श्रावण १२ गते पोखरामा सम्पन्न भयो। भेलाले विजय ढकाल संयोजक, रवि खनाल सचिव रहेको १७ सदस्यीय जिल्ला सम्मेलन तयारी समिति निर्माण गरेको छ।

सिन्धुपाल्चोक

अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) सिन्धुपाल्चोक जिल्ला समितिको जिल्ला भेला यही मिति २०५६/३/२६ गते भएको छ। भेलाले गोविन्द पराजुलीको संयोजकत्वमा १७ सदस्यीय नवौं जिल्ला सम्मेलन तयारी समिति गठन गरेको छ।

जसमा, अध्यक्ष गोविन्द पराजुली, उपाध्यक्ष माधव सापकोटा, सचिव यूवराज दुलाल, सह सचिव जयराम आचार्य कोषाध्यक्ष देवकुमारी नेपाल, सदस्यहरूमा देवकी तिमल्सिना, आशा श्रेष्ठ, टंक आचार्य, दिपकराज आचार्य, कालुमान श्रेष्ठ, श्यासुन्दर श्रेष्ठ, रमेश वि.क., गोपाल कार्की, गिता के.सी., जयराम पराजुली, पुष्पा श्रेष्ठ, भक्त श्रेष्ठ रहनु भएको छ। साथै भेलामा जिल्ला भरीका ५०/६० वटा इकाई समितिहरूले भाग लिएका थिए। केन्द्रीय सदस्य चन्द्रबहादुर थापाको उपस्थितिमा सम्पन्न सो भेलाले संगठन विस्तार अभियान संचालन गरी छीटो भन्दा छीटो जिल्ला सम्मेलन गर्ने निर्णय समेत गरेको छ।

काठमाडौं

अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) विद्यालय तथा ग्राम जिल्ला समिति काठमाडौंको जिल्ला भेला २०५६ भाद्र २२ गते सम्पन्न भयो। कविन्द्र गौतमको सभापतित्व, दिपक बानियाँको संचालनमा संचालित कार्यक्रममा राजु नेपालले स्वागत गर्नु भएको थियो। विभिन्न विद्यालय र गाउँ इकाईबाट ठूलो मात्रामा उपस्थित रहेको सो भेलाले कविन्द्र गौतमको अध्यक्षतामा १७ सदस्यीय जिल्ला समिति निर्माण गरेको छ। जसको उपाध्यक्ष रूपक सापकोटा सचिव राजु नेपाल, सह-सचिव शुरेस गौतम र कोषाध्यक्ष दिपक बानियाँ हुनु हुन्छ। उक्त भेलालाई उपत्यका क्षेत्रीय समन्वय समितिका सदस्यहरू विपिन भण्डारी र फणिन्द्र देवकोटा लगायतका वक्ताले सम्बोधन गर्नु भएको थियो। कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि के.स.स. वेनोज अधिकारीले संगठनका विविध पक्ष चर्चा गर्नु भएको थियो।

इलाम

सूदुर पूर्वमा रहेको इलाममा अ.ने.रा.स्व.वि.यू (क्रान्तिकारी)को जिल्लाव्यापी रूपमा संगठन विस्तार अभियान संचालन भएको छ। यसै क्रममा हालै संगठनको जिल्ला भेला इलाममा भव्य रूपमा सम्पन्न भएको छ।

यहि असोज १ गते सम्पन्न उक्त भेलाले धिरेन्द्र तिमिल्सिनाको संयोजकत्वमा ११ सदस्यीय जिल्ला सम्मेलन तयारी समितिको निर्माण गरेको छ। भेलाले आगामी पुसको पहिलो हप्ता जिल्ला सम्मेलन गर्ने निर्णय गर्दै "एक टोल एक इकाई" "एक शिक्षण संस्था एक इकाई" भन्ने प्रमुख नारा र "जहाँ सम्पर्क त्यहाँ संगठन, जहाँ संगठन त्यहाँ उत्पादन" भन्ने सहायक नारा तय गरी जिल्लाव्यापी संगठन विस्तार तथा विद्यार्थी जागकरण अभियान संचालन गरेको छ।

रुकुम

जनयुद्धको तुफानी केन्द्रको रूपमा राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा चर्चीत, मुक्तिकामी जनसमुदायको आस्थाको केन्द्र र प्रेरणाको श्रोत, प्रतिक्रियावादी केन्द्रीय सत्तालाई विकट महत् गाउँबाटै (ठुले राईलाई बन्दी बनाएको) हल्लाई दिने रुकुम जिल्लामा विद्यार्थी गतिविधिहरू उत्साहजनक ढंगले अगाडि बढिरहेका छन्।

वैचारिक, राजनैतिक र संगठन : "जनवादी शिक्षाको लागि क्रान्तिकारी आन्दोलन सक्षम विशाल जुभारु संगठन" भन्ने केन्द्रीय समितिको मुल नारा अन्तरगत क) एक टोल एक इकाई, एक शिक्षण संस्था एक इकाई ख) एक धुरी एक सक्रिय सदस्य ग) जहाँ सम्पर्क त्यहाँ संगठन घ) जहाँ संगठन त्यहाँ उत्पादन भन्ने सहायक नाराहरूलाई रुकुम जिल्लाले स्थानीय परिस्थिति र विशेषता अनुरूप श्रृजनात्मक रूपमा जिल्ला स्तरीय नाराहरू तय गरी केन्द्रीय अभियानलाई घनिभूत ढंगले कार्यान्वयन गरेको छ। प्राथमिक तहदेखि उच्च मा.वि., क्याम्पस र विद्यालयहरूमा इकाई, सह इकाईहरू गठन गर्नुको साथै हरेक गाउँहरूमा टोल इकाई समितिको निर्माण भएका छन् र तिनको संख्या सयौं रहेको छ। यहि संगठन सुदृढीकरण निर्माण र विस्तार अभियान अन्तरगत जिल्ला सम्मेलन सम्पन्न गर्नुको साथै १ नं. एरिया समिति "विनीता क्षेत्र" २ नं. एरिया "विजय क्षेत्र" ३ नं. एरिया "वारुण क्षेत्र" ४ नं. एरिया "दुर्गा क्षेत्र" र ६ नं. एरिया "जोख क्षेत्र"को व्यापक विद्यार्थी साथीहरूको सहभागीतामा

सम्मेलनहरू सम्पन्न भएका छन्। ५ नं. एरिया "रवि क्षेत्र" र ७ नं. एरिया "प्रकाश क्षेत्र"को एरिया भेला सम्पन्न भएको छ। सम्मेलनको समयको साथै आवश्यकता अनुरूप प्रशिक्षण कार्यक्रमको आयोजना गरी वैचारिक तथा राजनैतिक प्रशिक्षण नियमित चलिरहेका छन्। सबै एरिया समिति मातहतमा वाल संगठनको साथै स्वयं सेवक दलहरू कृयाशील रहेका छन्। केन्द्रीकरण र विकेन्द्रीकरणका स्थिति अन्तरगत जिल्ला स्तरीय स्वयं सेवक दल पनि कृयाशील छ।

जनसेवा, श्रमशिविर : रुकुममा जनसेवा र श्रमशिविर संगठनको अभिन्न अङ्गको रूपमा रहिआएको छ। बाटो, घाटो, धारा, पुल, सरसफाई, चर्पी, पुल, वृक्षारोपण चौपारीनिर्माण, विद्यालय प्राङ्गण खन्ने समाजमा अशक्त र असहाय वृद्धहरूको साथै सरकारी दमनको कारणले घरमा बस्न नसकिरहनु भएका साथीहरू, शहीद परिवार, बन्दी परिवार, सरकारी दमनले अङ्गभङ्ग भएका घर परिवार लगायतका विविध क्षेत्रका कामहरू जनसेवा अन्तरगत निरन्तर रूपमा चलिरहेका छन्। त्यसको साथै आर्थिक उत्पादनको उद्देश्य सहित श्रमशिविर पनि संचालन गरिन्छ। २०५६ को वर्षे विदामा जिल्ला समितिको पहलमा ७ वटा एरियाबाट ३०० जनाको टोलीले विभिन्न क्षेत्रमा एक महिने जनसेवा अभियान संचालन गर्‍यो। यसबाट जनसमुदायमा अत्यन्तै सकारात्मक प्रभाव परेको छ।

संघर्ष : रुकुमले गत वर्ष देखिबाट नै कथित राष्ट्रिय गान र अनिवार्य संस्कृत बहिष्कारको साथै निःशुल्क शिक्षाको नाममा लिइने एकमुष्ट शुल्क विरोधी आन्दोलन संचालन गर्दै आएको छ। यो आन्दोलनले गत वर्ष नै उल्लेखनीय उपलब्धी हांसिल गर्‍यो। अधिकांश विद्यालयहरूमा शुल्क नलिने वा गम्भीर समस्या भएको विद्यालयहरूमा अभिभावक तथा विद्यार्थीहरूको सम्भौतामा आशिक लिने गरियो। कथित राष्ट्रिय गान सबै विद्यालयहरूमा पूर्ण बहिष्कार गरियो। कतिपय विद्यालयहरूमा प्रहरीले डण्डा बर्साएर गाउन लगाउने गर्छ। आन्दोलनकै सापेक्षतामा कहिले बन्द कहिले जर्बजस्ती गाउनु पर्ने स्थिति रहेको छ। गत वर्ष देखि नै बहिष्कार भएको अनिवार्य संस्कृतको वार्षिक परीक्षालाई यस वर्ष सल्यानका १० वटा विद्यालय सहित ५३ वटा विद्यालयहरूमा कालो पोल्ने, प्रश्नपत्र र उत्तरपुस्तिका च्यात्ने जस्ता गतविधिहरूद्वारा पूर्ण रूपमा बहिष्कार भएको छ। सबै विद्यालयहरूमा विद्यार्थीलाई उत्रिर्ण गराउन सरकार बाध्य भएको छ।

संगीन

नयाँ शैक्षिक सत्रसँगै हरेक विद्यालयहरूमा माग-पत्र प्रस्तुत गरी आन्दोलनलाई संगठित गर्ने प्रयत्न गरिएको छ। यहि क्रमसँगै इकाई समिति गठन पनूगठन अभियान पनि घनिभूत ढंगले अगाडि बढेको छ।

CM कार्यक्रम (Class Meet/Check Meet Programme) : रुकुम जिल्ला समितिले शिक्षक तथा विद्यार्थीहरू विशेषत शिक्षकहरूबाट नियमित र व्यवस्थित कक्षा संचालन होस्। विद्यालयको आर्थिक कोष, पठन पाठन, शैक्षिक सामग्री, अतिरिक्त कृयाकलाप लगायतका विविध पक्षमा अनियमिता र धाँदली नहोस् भन्नाको लागि विद्यालय तथा कक्षा निरिक्षण कार्यक्रमलाई CM प्रोग्रामको नामाकरण गरी संचालन गरिएको छ। जनयुद्ध दमन वा अन्य कुनै बहाना बनाई विद्यालयमा उपस्थित नभई हाजिर गरेर तलब खाने शिक्षक, सरकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रबाट विद्यार्थीहरूको लागि उपलब्ध सुविधाको साथै शैक्षिक सामग्री, कोष लगायतका विविध पक्षहरूमा शिक्षकहरूबाट हिनामिना हुने भएकोले नै यस प्रकारको कार्यक्रम तय गर्नु परेको हो। यो कार्यक्रम सरकारी निरिक्षण भन्दा निकै प्रभावकारी रहेको छ र जनविश्वास आर्जन गरिरहेको छ।

आर्थिक : मुख्य त जन नीतिमा आधीरत रही आर्थिक उपार्जनको लागि सहयोग संकलन, श्रमशिविर, सांस्कृतिक कार्यक्रम, देउसी भैलो जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्नुको साथै जहाँ संगठन त्यहाँ उत्पादन नारा अन्तरगत विविध आयमुलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिएको छ।

प्रकाशन : रुकुम जिल्ला समितिले जिल्ला समितिको मुखपत्र सिस्नेलाई निरन्तरता दिएको छ र २०५६ को सिस्ने पनि प्रकाशन भईसकेको छ। विद्यालयका विद्यार्थी साथीहरूको साहित्यिक प्रतिभाको विकासमा ठोस ढंगले योगदान पुऱ्याउन सकियोस् भन्ने उद्देश्यले जिल्ला समितिको सम्पादनमा द्वय मासिक नवसिर्जना नामक हस्त लिखित साहित्यिक पत्रिकाको प्रकाशन सुरु भएको छ। २०५६ को सिस्ने गोजी पात्रो पनि प्रकाशन भएको छ।

विविध : दमन र प्रतिरोधको बीचबाट गुज्रिरहेको रुकुमले उल्लेखित गतिविधिहरूलाई व्यवस्थित ढंगले अगाडि बढाउनुको साथै सूचना, संचार, प्रचार-प्रसार लगायतका अनगिन्ती कामहरूमा त्यतिकै महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने गरेको छ। हत्या, दमन, आतंकको विरुद्धमा घटनाको प्रकृति र क्षेत्र

हेरी जिल्लाभरका विद्यालयहरूमा हडताल गर्नु, निश्चित क्षेत्रका विद्यालयहरू हडताल गर्नु, (विशेश्वर पोखेल र धर्म वलीले शहादत प्राप्त गर्दा जिल्ला भर हडतालको साथै श्रद्धाञ्जली सभा सम्पन्न, खोलागाउँ विद्यालयमा भएको दमनको विरुद्धमा त्यसै विद्यालयमा भएको हडताल) श्रद्धाञ्जली सभाको आयोजना गर्नु, प्रतिकृयावादी सत्ताका दलाल र भाटहरूले श्रृजना गरेका भ्रमजालहरूको विरुद्धमा व्यापक भण्डाफोर गर्नु, समय समयमा सांस्कृतिक कार्यक्रम, खेलकुद, हाजीरी जवाफ, बक्तृत्वकला प्रतियोगिता, कविता गोष्ठी जस्ता विविध रचनात्मक तथा श्रृजनात्मक कार्यक्रम संचालन गर्नु रुकुमका नियमीत काम नै हुन्।

रुकुमले विद्यार्थी आन्दोलनलाई जुन व्यवस्थित ढंगले अगाडी बढाइरहेको छ त्यसबाट सबैले सिक्न आवश्यक छ।

रोल्पा, सल्यान, जाजरकोटमा पनि रुकुम जिल्लामा जस्तै संगठन र संघर्षको क्षेत्रमा विविध गतिविधिहरू अगाडि बढिरहेका छन्। त्यहाँ पनि सयौंको संख्यामा विद्यालय तथा टोल इकाई समितिहरू निर्माण भएका छन्। एकमुष्ट शुल्क, अनिवार्य संस्कृत र राष्ट्रियगान विरोधी आन्दोलनले सफलता हांसिल गर्दै अगाडि बढेको छ। जाजरकोटमा वार्षिक परीक्षाको क्रममा अनिवार्य संस्कृतको प्रश्न पत्र कब्जा गरीसबै विद्यार्थीहरूलाई उक्त परीक्षाबाट मुक्त गरियो।

सुर्खेत जिल्लाले पनि शिक्षा शाखाको साथै क्याम्पस विद्यालयहरूमा माग-पत्र प्रस्तुत गरी जिल्लामा विद्यार्थी जागरण अभियान संचालन गरिरहेको छ।

गोरखा : अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) गोर्खाको जिल्ला भेला यहि श्रावणमा सम्पन्न भएको छ। भेलाले शिव लामिछानेको संयोजकत्वमा १५ औं जिल्ला सम्मेलन तयारी समिति निर्माण गरेको छ। भेलापछि बसेको जिल्ला समितिको बैठकले जिल्लाब्यापी संघर्ष संगठन निर्माण र विस्तार, दमनको विरोधमा भण्डाफोर, सभा, जुलुस, आयोजना गर्ने गरेको छ। स्मरणीय के छ भने सम्मेलनबाट निर्वाचित अध्यक्ष जिल्ला सचिव सहित अधिकांसत जिल्ला समिति जेलमा छ भने त्यसपछिको जिल्ला समिति अध्यक्ष, उपाध्यक्ष सहितका साथीहरू प्रहरीद्वारा बेपत्ता पारिनु भएको छ।

१. गण्डकी-धौलागिरी

अ.ने.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) गोरखाको

संगीन

१५ औं जिल्ला सम्मेलन आयोजक समिति निर्माण गरेपछि अहिले पुनः गोरखाको गतिविधिमा तिब्रता आएको छ । हालै एकमुष्ट भर्ना शुल्क, राष्ट्रियगान, अनिवार्य संस्कृत शिक्षा, खारेजीको माग राख्दै जिल्लाब्यापी पर्चा वितरण, ज्ञापनपत्र पेश, गरिसकेपछि फेरि दोस्रो चरणमा सोही मागहरू पूरा गराउनको लागि कतिपय विद्यालयहरूलाई विद्यार्थी एवं अभिभावकहरूले तालाबन्दी समेत गरिदिएका छन् । हालसालै मात्र गोरखाको पृथ्वी नारायण नगरपालिका अन्तर्गतका महेन्द्र मा.वि. कुन्दर, सरस्वति मा.वि. अहाले, रत्न राज्य मा.वि. विरेन्द्र चोक, लक्ष्मी मा.वि. लक्ष्मी बजारलाई तुरुन्त माग पूरा गराउनको लागि दवाव स्वरूप स्कूल तालाबन्दी गरिएको छ भने कतिपय ठाउँमा विद्यार्थी एवं अभिभावकहरूको संलग्नतामा भर्ना गर्दा लिएको फी, फिर्ता गर भन्दै भर्ना फाईल, विलहरू नष्ट गरीदिने काम समेत भएको समाचार छ । यसरी साभ्ना समस्यालाई लिएर हाम्रो संगठनले गरेको आन्दोलनप्रति सबैले समर्थन जनाएका छन् भने प्रहरीहरू अखिल (क्रान्तिकारी) विरुद्ध भिषण दमनमा उत्रिएका छन् । आन्दोलनको कारण जिल्लाका अधिकांश विद्यालयहरूमा विद्यार्थीहरूको माग पूरा हुने निश्चित भएको छ । विगत वर्षबाट शुरु गरिएको जिल्ला समितिको मुखपत्र बलिदान यस वर्ष पनि प्रकाशन भएको छ । त्यस्तै ने.वि.संघको गुण्डागर्दी विरुद्ध नगरपालिका हडताल बन्दसम्मका संघर्षका कार्यक्रम पनि सम्पन्न भएका छन् ।

ने.वि.संघका कार्यकर्ताहरू राजनराम पन्त, रमेश पोखेल, शेखर ढकाल, योगेन्द्र प्रधान लगायतकाले गत भाद्र २४ गते राती क्याम्पसमा आगो लगाई ध्वस्त पारेको छ । आज देशमा राज्य आतंक, काँग्रेसी गुण्डागर्दी, अत्याचारले चरम सीमा नाघेको छ । गोरखा क्याम्पस पटक-पटक यसको शिकार बन्दै आइरहेको छ । प्रशासनको आडमा काँग्रेसी भिजिलान्तेहरूले तथा ने.वि. संघका गुण्डाहरूले क्याम्पस तोडफोड एवं आगजनी गरी लाखौंको भौतिक सामग्रीहरू माथि नष्ट गरे भने क्याम्पस प्रमुखदेखि थुप्रै प्राध्यापक तथा समाजका प्रतिष्ठित व्यक्तित्वहरू माथि मरणासन्न हुने गरी आक्रमण गरे । २ महिनासम्म क्याम्पस बन्द भयो । त्यसपछि काँग्रेसीहरूले एकाएक क्याम्पस, शक्ति मा.वि. मा सारेर नाम मात्रको पढाइ शुरु गरेर जात्रा देखाउन थाले । यसको विरुद्ध अ.ने.रा.स्व.वि.यू (क्रान्तिकारी)ले चरणबद्ध आन्दोलनको घोषणा गर्‍यो । विभिन्न विद्यार्थी संगठनहरूको समर्थन प्राप्त गर्दै 'नगर बन्द' समेत भव्य रूपमा सम्पन्न गरेको कुरा

संगीन वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

सर्वविदितै छ । यस विषयलाई लिएर न्यायप्रेमी जनताले आन्दोलन निरन्तर अधि बढाउँदै प्रधानमन्त्रीलाई भेट समेत गरे । यसले गर्दा काँग्रेसी गुण्डाहरू बाहेक सबै क्याम्पस यथास्थानमै संचालन गरिनु पर्ने कुरामा सहमत भए ।

त्यसरी नै अ.ने.रा.स्व.वि.यू (क्रान्तिकारी) लगायत विभिन्न विद्यार्थी संगठनहरूको संयुक्त आन्दोलन र न्यायप्रेमी जनताहरूको संघर्षले क्याम्पसलाई पुरानै ठाउँमा सार्ने निर्णय भएपछि नेपाली काँग्रेसको निर्देशनमा नेवि संघका कार्यकर्ताहरूले गत मंसिर १५ गते तोडफोड एवं आगो लगाउन संलग्न हुनेहरू (जो-जोले १२, १४ र २१ को जिल्ला सभा हलको अन्तरक्रिया कार्यक्रममा क्याम्पस पुरानो ठाउँमा सार्ने निर्णयका उत्तेजित ढंगले विरोध जनाएका थिए) लगायतले फेरि श्रावण २४ गते राती प्रशासनको सहयोग लिई क्याम्पसमा भिषण आगो लगाई लाखौंको भौतिक सामग्रीहरू नष्ट गरिदिएका छन् ।

त्यसैगरी गोरखासगै रहेका अन्य जिल्लाहरूमा पनि यस प्रकारका संघर्षका कार्यक्रमहरू अधिबढिरहेका छन् । अ.ने.रा.स्व.वि.यू (क्रान्तिकारी) तनहुँले जिल्ला शिक्षा अधिकारी समक्ष माग पत्र प्रस्तुत गरी सके पछि त्यसलाई सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा पुऱ्याएको छ र एक चरणको संघर्षलाई अगाडी बढाएको छ । जसको कारण जिल्लाका कैयन विद्यालयहरूमा संस्कृत शिक्षा बहिष्कार भएको छ भने कैयन विद्यालयमा एक मुष्ट रूपमा लिएका शुल्कहरू फिर्ता भइरहेका छन् । त्यस्तै लमजुङ्ग जिल्लामा विगतमा संचालित संघर्षका कारण केही मा.वि. र उच्च मा.वि. हरूमा भर्ना शुल्क फिर्ता भएका छन् भने केहीले फिर्ता गर्ने तयारी गरीरहेका छन् । कतिपय ठाउँमा राष्ट्रिय गान बहिष्कार गरीयको छ । आन्दोलनको प्रभाव स्वरूप संस्कृत शिक्षा बहिष्कृत भएको छ । विचौर लगाएतका केही ठाउँमा ने.वि. संघले संस्कृत शिक्षा पढ्ने पर्ने माग राख्दै हुल हुज्जत गर्ने गरेका छन् । शैक्षिक केन्द्रको रूपमा रहेको चितवन विगतमा दुई दिन सम्मको हडताल गरी उच्च प्रकारको संघर्ष गरीसकेको जिल्ला हो । हाल फेरि संघर्षलाई उठान गर्ने हिसावले जिल्लाका सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा मागपत्र प्रस्तुत गरी तयारीमा जुटिरहेको छ । राजधानीसंगै जोडीएको धादिङ्ग, नुवाकोट र रसुवाले पनि स्थानीय स्तरका संघर्षहरू संचालन गर्दै आइरहेको छ । हाल आएर त्यसले केही उपलब्धी पनि हासिल गरेको छ । नुवाकोट र रसुवाका केहि विद्यालयहरूले संघर्षको दवावको कारण शुल्क फिर्ता

गर्न थालेका छन् । र त्यो, क्रम जारी छ । यसैगरी धौलागिरीका जिल्लाहरूमा पनि संघर्षको प्रभाव राम्रो देखा परेको छ । आन्दोलनहरूकै प्रभावस्वरूप बाग्लुङ्गा भिमसेन उच्च मा.वि. अन्तर्गत नि.मा.वि., नारायण स्थान मा.वि., विश्वकर्मा मा.वि.मा विद्यार्थीहरूबाट विद्यालयले लिएको रकम फिर्ता गर्न लगाइएको छ । त्यस्तै म्यागीका बजरङ्ग, मिरमुनी, फकिल्ली, ज्यामरुकवोट, कहाँ, निङ्गो गा.वि.स. स्थित मा.वि.हरूमा भर्ना फी फिर्ता गर्ने विद्यार्थी आन्दोलन सफल भएको छ । भने म्याग्दीमा १० वटा विद्यालयले फी फिर्ता गरी सकेको छन् भने अन्यले फिर्ता गर्ने क्रम छ । यस क्रममा आन्दोलनमा सहभागी विद्यार्थीमाथि तिव्र दमन अभियमान सरकारको तर्फबाट चलाइएको छ । यि सब दमन अभियानलाई चिर्दै गण्डकी, धौलागिरी र लुम्बीनीमा अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)ले आफ्नो अभियानलाई अघि बढाइरहेको छ । स्मरण रहोस् बाग्लुङ्ग र म्याग्दीले हालै जिल्ला सम्मेलनहरू भव्य रूपमा सम्पन्न गरिसकेका छन् । सम्मेलनपछि जिल्लाव्यापी रूपमा संघर्षका कार्यक्रमहरू घोषणा गरिएको छ । आश्विन २० को नेपाल बन्दको क्रममा एरिया भेला गरिरहेका करिब १०० विद्यार्थीहरूलाई बाग्लुङ्गमा प्रहरी प्रशासनले गिरफ्तार गरेको छ ।

अ.भा.ने.वि. संघको १६ औँ राष्ट्रिय सम्मेलन र हाम्रो संगठनको सहभागिता

अखिल भारत नेपाली विद्यार्थी संघ भारत स्थित नेपाली विद्यार्थीहरूको साझा र स्वतन्त्र संगठन हो । भारतमा अध्ययन गर्न गएका नेपाली विद्यार्थीहरूद्वारा स्थापना भई उनीहरूकै बीचमा कृयाशील रहेको भएता पनि हाल यो संगठन प्रवासी नेपालीको साथै भारतीय नेपाली विद्यार्थीहरूको बीचमा समेत विस्तारित भई आफ्ना गतिविधिहरूलाई अगाडि बढाइरहेको छ ।

अ.भा.ने.वि. संघको ऐतिहासिक १६ औँ राष्ट्रिय सम्मेलन दार्जिलिङ्गको गोरखा दुःख निवारक सम्मेलन भवनमा २०५६ जेष्ठ १५ र १६ तदनुसार १९९९ मे २९ र ३० गतेमा ऐतिहासिक रूपमा सम्पन्न भएको छ । उक्त सम्मेलनमा हाम्रो संगठनका केन्द्रीय समितिका अध्यक्ष कृष्णध्वज खड्का अतिथिको रूपमा सहभागी हुनु भएको थियो । सम्मेलनलाई उद्घाटन समारोह, गोष्ठी, बन्द सत्र, जुलुस र सभा सहितको समापन गरी ४ भागमा विभाजन गरिएको थियो ।

अजय खड्काको उद्घोषण, भरत शर्माको सभापतित्वबाट शुरु भएको उद्घाटन समारोहमा

मुख्य अतिथिको रूपमा उपस्थित हुनु भएका क्रान्तिकारी मार्क्सवादी कम्युनिष्ट पार्टीका महासचिव आर.वी. राईले १६ औँ राष्ट्रिय सम्मेलनको उद्घाटन गर्नु भयो । संघकी महासचिव सरस्वति मोहराले स्वागत गर्नु भएको उक्त समारोहलाई अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)का अध्यक्ष कृष्णध्वज खड्का, स्वतन्त्र वामपन्थी तथा मानवअधिकारवादी नेता पद्मरत्न तुलाधर, राष्ट्रिय जनआन्दोलन संयोजन समितिका सदस्य तथा वरिष्ठ पत्रकार शक्ति लम्साल, अ.ने.म. संघ (क्रान्तिकारी)कि केन्द्रीय अध्यक्ष रेखा शर्मा, अखिल भारत नेपाली एकता समाजका अध्यक्ष राम प्रसाद शर्मा, अखिल नेपाल जनजाति संघका लोकबहादुर थापा, अखिल भारत नेपाली वापन्थी युवक मोर्चाका अध्यक्ष गोवीन्द के.सी., अखिल भारत नेपाली समाजकी महासचिव दुर्गा कार्की, अखिल भारत नेपाली दलित समाजका महासचिव धिरज सिर्पाली, क्रान्तिकारी बुद्धिजीवी संगठन विहारका राजकिशोर, R.S.L. (Radical Student's League) विहारका विद्यार्थी नेता संदीप, A.I.P.S.F. (All India Progressive Student's Federation) का सजय, D.R.S.U. (Democratic Reovolutionary Student Union)का महासचिव, अखिल भारत नेपाली एकता समाजका महासचिव राजु नेपाली लगायतका विद्यार्थी नेता, राजनेता, समाजसेवी लगायत विभिन्न तह र तप्काको नेतृत्व गरिरहेका संघ संस्थाका ३० औँ प्रतिनिधिहरूले शुभ-कामना मन्तव्य दिनु भएको थियो ।

भाषा, शिक्षा, जातीय मुक्ति आन्दोल, भारत स्थित नेपालीहरूको समस्या लगायतका विविध विषयवस्तुहरूमा गोष्ठीको आयोजना गरिएको थियो । "भारतमा नेपाली मातृभाषाको शैक्षणिक समस्या" मा नेपाली विभाग, उत्तर बंगाल विश्वविद्यालय सिलगढीका डा. मोहन पी. दाहालले कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नु भएको थियो भने विभिन्न विद्वानहरूले टीप्पणी गर्नु भएको थियो । "जातीय मुक्ति आन्दोलनमा लेखक कलाकारहरूको भूमिका" विषयमा नेपालका साहित्यकार तथा प्राध्यापक डा. ऋषिराज बरालले कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नु भएको थियो भने भारत स्थित विभिन्न साहित्यकारहरूले उक्त विषयमा टीप्पणी गर्नु भएको थियो । "भारत स्थित नेपालीहरूको समस्या र आत्म निर्णयको अधिकारको प्रश्न" मा प्राध्यापक तथा अ.न.ज. संघका उपाध्यक्ष लोकबहादुर थापाले कार्यपत्र प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । कार्यक्रमहरूको बीचबीचमा रोचक सांस्कृतिक कार्यक्रमहरू प्रस्तुत भएको थियो ।

संगीन

बन्द सत्रले विगतका संगठनात्मक काम गतिविधिको विस्तृत मूल्याङ्कन सहित भावी नीति, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुको साथै नारायण विक्रम प्रधान अध्यक्ष, सरस्वति मोहरा महासचिव रहेको २७ सदस्यीय केन्द्रीय समितिको निर्वाचन गर्‍यो । बन्द सत्रले भारत स्थित नेपाली विद्यार्थीको साथै जनसमुदायले भोग्नु परिरहेका तमाम समस्याहरूको विरुद्धमा आवाज बुलन्द पारी संघर्ष संचालन गर्ने, नेपाली विद्यार्थी आन्दोलनको साथै देश र जनताको पक्षमा संचालन भइरहेका न्यायपूर्ण आन्दोलनहरूसँग एकाकार हुँदै सहयोग र समर्थन गर्ने, माओवादी आन्दोलनलाई समर्थन गर्ने, नेपाल सरकारले जनदमनको लागि संचालन गरिरहेको हत्या आतंकको विरोध गर्ने, राजबन्दीहरूको रिहाई, भारतीय विस्तारवादी शासकहरूबाट नेपालमाथि भइरहेको हस्तक्षेपको विरोध, राष्ट्रिय मुक्ति तथा जनमुक्ति आन्दोलनको समर्थन लगायतका विविध समसामयिक प्रस्तावहरू पारित गरेको छ ।

विशाल जुलुस सहित सरस्वति मोहराले संचालन गर्नु भएको घोषणा सभालाई नेपाली एकता समाजका सचिव वामदेव क्षेत्री, डा. ऋषिराज बराल, राज किशोर, आर.वी. राई, नारायण विक्रम प्रधान लगायतका वक्ताहरूले वधाई तथा शुभ-कामना र धन्यवाद मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

१६ औं राष्ट्रिय सम्मेलन र भाइचार सम्बन्ध

१६ औं ऐतिहासिक राष्ट्रिय सम्मेलनकै सन्दर्भमा अ.भा.ने.वि. संघले "दक्षिण एसियामा क्रान्तिकारी विद्यार्थी आन्दोलनको एकताको महत्व र समस्याहरू" विषयक विचार गोष्ठी सहित दक्षिण एसिया (नेपाल, भारत, बंगलादेश, भुटान, श्रीलङ्का)मा कृयाशील रहेका सामन्तवाद तथा साम्राज्यवाद विरोधी राष्ट्रिय मुक्ति तथा जनमुक्ति आन्दोलनका समर्थक, मा.ले.मा. लाई नैतिक समर्थन गर्ने, जनवादी शिक्षालाई अभिष्ट मान्ने, विद्यार्थी संगठनहरूलाई आमन्त्रण गरेको थियो र हाम्रो संगठन कार्यपत्र सहित उपस्थित भएको थियो । सम्मेलनमा सहभागी संगठनहरूको बीचमा विचारहरू, संगठन र संघर्षका अनुभवहरू, सामन्तवाद, साम्राज्यवाद विरोधी विद्यार्थी संगठनहरूको बीचमा दक्षिण एसिया स्तरीय साभा मञ्च निर्माणको आवश्यकता, महत्व र औचित्यता लगायतका विविध विषयहरूमा विचारहरूको आदान प्रदान गरी भाइचार सम्बन्धलाई अझ गाढा बनाउने कामहरू भए । उक्त सम्मेलनमा बंगलादेश र श्रीलंकाबाट संगठनका प्रतिनिधिहरूले आउने वचन दिएर पनि सहभागी हुन सकेनन् भने भारतका

A.I.R.S.F. [(All India Radical Student's Federation) जसभित्र भारत स्थित करिब १५ वटा विद्यार्थी संगठनहरू कृयाशील रहेका छन् ।] A.I.P.S.F. (All India Progressive Student's Federation), R.S.U. (Radical Student's Union), R.S.L. (Radical Student's League) बंगाल र विहारका संगठनका प्रतिनिधिहरूको साथै नेपाल र भारतका अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) र अ.भा.ने.वि. संघको बीचमा संयुक्त बैठक सम्पन्न भएको थियो । भारतको विहार, आन्ध्र र महाराष्ट्र लगायतका क्षेत्रहरूमा संचालन भइरहेको दीर्घकालिन जनयुद्धसँग वैचारिक तथा राजनैतिक रूपमा निकट रहेका संगठनहरूसँग हाम्रो संगठनको छलफल र अनुभवहरूको आदान प्रदान निकै उपलब्धीमुलक रहेको छ । दक्षिण एसिया स्तरको साभा मञ्च निर्माण गर्ने सवालमा नीतिगत सहमति कायम भै कामहरू अगाडि बढेका छन् ।

संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलन

राष्ट्रका सामु देखा परेका हरेक समस्याहरूको विरुद्धमा संघर्षमा सबैभन्दा सशक्त र प्रभावकारी भूमिका निर्वाह गर्ने मुख्य समुदाय विद्यार्थी हो । यसले आफ्नो भूमिका हरेक संघर्षहरूमा निर्वाह गर्दै आएको छ । यहाँ हुने हरेक परिवर्तनहरूमा यसको सहभागिता नभएको कुनै संघर्ष छैन । तर यसो हुँदा हुँदै पनि यो समुदाय भने सधैं सत्ताबाट उपेक्षित र उत्पीडित रहँदै आएको छ । शासकहरूका विद्यार्थी विरोधी नीतिका कारण कुनै राहतको महसुस गर्न पाइरहेको छैनन् । बरु प्राप्त उपलब्धीहरू पनि एकपछि अर्को गर्दै खोसिदै गइरहेका छन् । आज देश राजनैतिक रूपमा प्रतिगमनको दिशातर्फ फर्किरहेको छ भने शैक्षिक क्षेत्र शैक्षिक विसंगतिले आक्रान्त बनिरहेको छ । ठीक यही अवस्थामा यि तमाम समस्याहरूबाट मुक्तिका निम्ति सशक्त संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलन अहिलेको आवश्यकता हो भन्ने निष्कर्षका साथ विगत १८ महिना अगाडि (०५५ वैशाख २५) बाट अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी), अनेराववि.यू. अखिल (छैठौं) र अखिल (क्रान्तिकारी) संयुक्त आन्दोलनमा सहभागी हुँदै आएका छन् । विगत १८ महिनाको क्रममा हाम्रो आन्दोलन केही उपलब्धी हासिल गर्दै (तीन वर्षे परीक्षा प्रणालीको खारेजी) अगाडि बढिरहेको छ । हुनत सिङ्गो समस्याहरूका अगाडि यि उपलब्धीहरू न्यून नै छन् । पहिलो चरणमा १६ सूत्रीय मागको आधारमा अधि बढेको यो आन्दोलन हाल आएर नयाँ सन्दर्भमा नयाँ आधारमा नयाँ एकता कायम गर्दै पुराना

संगीन

मागहरूलाई अभि परिमार्जित पादै २९ सूत्रीय मागको आधारमा अधि बढिरहेको छ। विगतको १ वर्ष लामो आन्दोलनका बारेमा विविध समयहरूमा चर्चा भइसकेको छ। यसमा खाली नयाँ परिस्थितिको आधारमा मुख्यतः आषाढबाट २९ सूत्रीय मागलाई अगाडि सारी संचालन गरिएका संघर्षका गतिविधिको बारेमा छोटकरीमा चर्चा गरिन्छ।

प्रधानमन्त्रीलाई ज्ञापन पत्र : सैध्किक मागहरू, राष्ट्रियता, प्रजातन्त्र र जनजिविकासित सम्बन्धीत मागहरू गरी दुई भागमा विभाजित २९ सूत्रीय मागहरूलाई लिएर हाम्रो संगठनका के.स.स. वेनोज अधिकारी र अन्य संगठनका वेदराज ज्वाली, नवराज लम्साल, लक्ष्मण उप्रेती लगाएतका विद्यार्थी नेताहरूको एक प्रतिनिधि मण्डलले प्रधानमन्त्री समक्ष ज्ञापन पत्रको रूपमा २०५६/३/१९ गते प्रधानमन्त्री कार्यालयमा पुगी मागहरू प्रस्तुत गर्‍यो। उक्त मागपत्रमा संगठनका अध्यक्ष कृष्णध्वज खड्का लगाएतका सहभागी संगठनहरूले हस्ताक्षर गर्नु भएको थियो।

पत्रकार सम्मेलन : २०५६/३/१९ गते नेपाल पत्रकार महासंघको हलमा एक पत्रकार सम्मेलनको आयोजना गरी प्रधानमन्त्री समक्ष प्रस्तुत गरिएका २९ सूत्रीय मागहरूलाई सार्वजनिक गरिनुका साथै प्रारम्भिक चरणको केही प्रचारात्मक कार्यक्रमहरू पनि घोषण गरियो पत्रकार सम्मेलनमा पत्रकारहरूद्वारा सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर हाम्रो संगठनका के.स.स. वेनोज अधिकारी र अन्य संगठनका नेता साथीहरू रूप नारायण श्रेष्ठ, डा.चाराज वाग्ले र रमेश घिमिरेले दिनु भएको थियो।

कालो झण्डा गाड्ने, ब्यानर टाँगे र पर्चा वितरण
प्रचारात्मक कार्यक्रम अन्तर्गत श्रावण ५ गते देशव्यापी रूपमा शिक्षण संस्थाहरूमा विरोध स्वरूप कालो झण्डा गाड्ने कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। त्यस्तै सोही दिन सर्वोच्चको मातृभाषा विरुद्ध गरिएको अन्यायपूर्ण फैसलाको विरुद्ध देशव्यापी कालो ब्यानर टाँगे कार्य सम्पन्न भएको छ। यो कार्यक्रम मुख्यतः उपत्यकाका हरेक टोल टोल र गल्ली गल्लीमा व्यापक रूपमा टाँगिएको थियो। संघर्षको २९ सूत्रीय मागहरूको प्रचार प्रसार गर्ने र संघर्षको पक्षमा जनमत सृष्टि गर्ने हिसाबले देशव्यापी रूपमा पर्चा वितरण गर्ने कार्य पनि सम्पन्न भएको छ।

भ्रामक पाठ्य पुस्तक जलाउने कार्यक्रम : कक्षा ८ को "हाम्रो सगरमाथा" नामक पुस्तकमा विश्व सर्वहारा वर्गका महान् नेता स्टालिनलाई एउटा क्रूर तानाशाहको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ। जबकी

दोस्रो विश्व युद्धमा हिटलरको क्रूरताबाट विश्वका जनतालाई मुक्त गर्नु भएको थियो। त्यस्तै स्नातक तहको "Enrich your English" मा गौतम बुद्धको जन्मस्थान लुम्बिनी भारतको भूमिमा पर्दछ भनी अत्यन्तै भ्रामक शिक्षा दिने साम्राज्यवादी र विस्तारवादी स्वार्थ अनुरूपको उक्त पुस्तक श्रावण १४ गते जलाउने कार्यक्रम देश व्यापी सम्पन्न भएको छ। काठमाडौंको भोटाहिटीमा संगठनका के.स.स. वेनोज अधिकारी र अन्य संगठनका रूपनारायण श्रेष्ठ, जिवन गौतम र कृष्ण अधिकारीले व्यापक जनताको उपस्थितीमा जलाउने कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। उक्त कार्यक्रममा प्रहरीद्वारा हस्तक्षेप गर्ने प्रयास गरेपछि विद्यार्थी हरूले त्यसको प्रतिरोध गरेका थिए। बुटवलमा संगठनका के.स.स. टिकाराम गौतमले एक कार्यक्रम बीच उक्त पुस्तक जलाउनु भयो। पोखरामा संगठनका सचिव देवेन्द्र पराजुली र जिल्ला अध्यक्ष विजय ढकालबाट पुस्तक जलाउने कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। संगठनका के.स.स. जगन्नाथ गौली र जिल्ला अध्यक्ष कंचन खनाल लगायतका साथीहरूले चितवनमा पुस्तक जलाउने कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। त्यस्तै मुख्य शैक्षिक केन्द्रहरू जनकपुर, धनगढी, नेपालगन्ज र विराटनगरमा पनि यस कार्यक्रम सानदार ढंगले सम्पन्न भएको छ।

जिल्ला स्तरमा मागपत्र प्रस्तुत : केन्द्रीय स्तरका २९ सूत्रीय मागका साथसाथै जिल्ला स्तरका अन्य मागहरू समेत समावेश गरी जिल्ला शिक्षा अधिकारी समक्ष ७५ वटै जिल्लामा श्रावण १५ गते भित्र मागपत्र प्रस्तुत गर्ने कार्यक्रम सम्पन्न भएका छन्।

अन्तर्क्रिया : अभिभावक तथा शिक्षकहरूका बीच विभिन्न शैक्षिक समस्याहरूका बारेमा अन्तरक्रिया गर्ने कार्यक्रम भापा, चितवन, पोखरा लगायत देशव्यापी रूपमा सम्पन्न भएका छन्। यसै सिलसिलामा श्रावण २८ गते काठमाडौंमा एक बृहत् अन्तर्क्रिया कार्यक्रमको आयोजना गरियो। रूपनारायण श्रेष्ठको अध्यक्षता, जिवन गौतमको संचालनमा सम्पन्न उक्त कार्यक्रममा उपस्थित अतिथि र सहभागीहरूलाई वेनोज अधिकारीले स्वागत गर्नु भएको थियो। "शिक्षामा गरिएको निजीकरणबाट उत्पन्न समस्याहरू र यसको निराकरणका लागि सरकारको दायित्व" विषयक अन्तरक्रियामा ने.रा.शि. संगठनका भू.पू. महासचिव नन्द कुमार थापाद्वारा "निजीकरणको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र अन्तर्राष्ट्रिय अनुभव" विषयमा, ने.रा.व. संगठनका अध्यक्ष रमेश शर्माद्वारा "निजीकरण र साम्राज्यवादी सरोकार" विषयमा, ने.रा.शि. संगठनका भू.पू. अध्यक्ष वामदेव

संगीन

गौतमद्वारा "शिक्षामा निजिकरण र यसले पारेका प्रभावहरू" विषयमा र बुद्धिजीवी डा. ओम गुरुङ्गद्वारा "शिक्षामा निजिकरण र सरकारी दायित्व" विषयमा विस्तृत चर्चा गर्नुभएको थियो। कार्यक्रममा मधु सुदन शर्मा, अनेरास्ववियूका महासचिव राजेन्द्र राईले आ-आफ्नो मन्तव्य राख्नु भएको थियो। अन्त्यमा कृष्ण अधिकारीले धन्यवाद मन्तव्य दिनु भयो।

के.वि. राजनको पुत्ला जलाउने कार्यक्रम : नेपालमा बसेर कुटनैतिक मर्यादाको समेत प्रवाह नगरी भारतीय राजदूत के.वि. राजनद्वारा व्यक्त विचारहरूको विरोध स्वरूप भाद्र २४ गते काठमाडौं रत्नपार्कमा पुत्ला जलाउने कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। भारत भक्त सरकारलाई उक्त कार्यक्रम सह्य नभई प्रहरी हस्तक्षेप गरी करिब १०० विद्यार्थी नेता कार्यकर्ताहरूलाई गिरफ्तार गरी भारत भक्तिको नमूना फेरि एक पटक प्रदर्शन गर्‍यो। राजदूत राजनले नेपाली भूमी कालापानीलाई भारतीय भूमि भएको दावि गर्दै त्यहाँ भारतीय सैनिक १९४७ भन्दा अगाडि ब्रिटिसहरूको पालादेखि नै त्यहाँ रहेको कुरा एक साक्षात्कार कार्यक्रममा व्यक्त गरेका थिए।

चक्का जाम : २९ सूत्रीय मागहरूलाई पूरा गराउन जन दबाव सृजना गर्नका लागि भाद्र २८ गते काठमाडौंको भोटाहिटीमा आधा घण्टा चक्काजाम गर्ने कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ। सो कार्यक्रम असफल बनाउन ब्यानर सहित चक्का जामको लागि अनुरोध गर्दै बसेका विद्यार्थीहरूलाई लाठी चार्ज गरी करिब १०० जनालाई गिरफ्तार गर्‍यो। उक्त दमन र गिरफ्तारीका बाबजुद उक्त कार्यक्रम सानदार ढंगले सम्पन्न भयो।

पोखरा बन्द : पूर्व निर्धारित दोस्रो चरणको संघर्षका कार्यक्रम अन्तर्गत पृथ्वी नारायण क्याम्पसलाई पोखरा विश्व विद्यालयमा गाभ्ने सरकारी निर्णयको विरुद्ध भाद्र २८ गते पोखरा बन्दको कार्यक्रम आह्वान गरेकोमा भव्य एवं सानदार ढंगले बन्द सफल भएको छ। बन्दको क्रममा कोण सभा, दौड जुलुस, पर्चा, पोष्टर र मशाल जुलुसहरूको आयोजना गरिएको थियो। ब्यापक प्रहरी परिचालनका बाबजुद यातायात, कलकारखान, शिक्षण संस्था र बजार बन्द गरी एक पटक गलत सरकारी निर्णयको विरुद्ध पोखराका जनताले संघर्षप्रति ऐक्यवद्धता जनाएका छन्।

पत्रकार अन्तर्क्रिया : संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलनको औचित्यतालाई उजागर पाँदै आन्दोलनको पक्षमा जनमत सृष्टी गर्ने हिसाबले भाद्र ६ गते जनपक्षीय पत्रकारहरू बीच अन्तर्क्रियाको आयोजना गरियो।

उक्त अवसरमा पत्रकार र विद्यार्थी नेताहरू बीच वृहत छलफल एवं अन्तर्क्रिया सम्पन्न भयो।

सांसद अन्तर्क्रिया र अनुरोध पत्र : भाद्र ६ गते विद्यार्थी नेताहरू र सांसदहरू बीच चार विद्यार्थी संगठनका तर्फबाट प्रस्तुत मागहरू प्रभावकारी रूपमा संसदमा उठाउने सन्दर्भमा एक अन्तर्क्रियाको आयोजना गरियो। सो कार्यक्रममा हाम्रो संगठनको तर्फबाट के.स.स. वेनोज अधिकारी सहभागी हुनु भएको थियो। उपस्थित सांसदहरूले ति मागहरूलाई सकारात्मक रूपमा लिनु भएको थियो। साथै संसदमा प्रभवकारी ढंगले उठाउने प्रतिवद्धता जनाउनु भएको थियो। त्यस्तै भाद्र ७ गते संसद भवनभित्र हाम्रा मागहरू सहितको अनुरोध पत्र सांसदहरूलाई बुझाउने कार्यक्रम सम्पन्न भयो। प्रतिनिधि सभा र राष्ट्रिय सभा गरी २६५ जना सांसदहरूलाई सो अनुरोध पत्र बुझाइयो।

कालो विधेयकको विरोध : थोरै पनी जनताका हक अधिकारबाट आतंकित प्रतिक्रियावादी शासकहरूले जनताका विरुद्ध अनेक षडयन्त्र, जालभेल र तिगडम् गरी जनताका मौलिक हक अधिकारहरू समेत खोस्ने प्रयत्न गरिरहन्छन्। यो संसार भरिकै प्रतिक्रियावादी साशकहरूको चरित्र हो। यसबाट नेपाली साशकहरू मात्र अछुतो रहनै सक्दैनन् हालै संसदमा २०४६ सालको परिवर्तनबाट प्राप्त सिमित हक अधिकारबाट समेत बन्चित गर्ने गरी नेपाली जनताको विरोधका बाबजुद कालो कानून "केही आन्तरिक प्राशासन संशोधन गर्न बनेको विधेयक २०४६" विधेयकको रूपमा संसदमा दर्ता गराएको छ। हाल छलफलको लागि संसदीय समितिमा पठाइएको छ। जनताका मौलिक हक अधिकार रक्षाको निम्ति यस कालो विधेयकको चार अखिलले विरोध जनाई सकेको छ। र संघर्षको तयारीमा जुटिरहेको स्थितिमा वर्षे अधिवेशनको अन्त्य भएकोले हाल तत्काल संसदबाट पास हुने स्थिति छैन। तापनि अध्यादेश मार्फत पनि आउन सक्ने सम्भावनाप्रति सजग र सचेत रहन आवश्यक छ। साथै भोली हिउँदै अधिवेशनबाट फेरि पारीत हुने सम्भावनाप्रति गम्भिर बन्दै त्यसका विरुद्धको संघर्षको तयारीको क्रममा सम्पूर्ण जनतालाई जागकरूक पार्ने हिसाबले राजनैतिक प्रकारका छलफल, वहस, अन्तर्क्रिया जस्ता कार्यक्रमहरू ब्यापक रूपमा संचालन भइरहेका छन्।

भाद्र ३० गते सर्वोच्चको भाषा फैसलाको विरुद्ध आह्वान गरिएको उपत्यका बन्दको समर्थन, टर्कीका कुर्द नेता ओकलानको रिहाईको माग, जस्ता कार्यक्रमहरू पनि यस बीचमा संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलनका तर्फबाट सम्पन्न भएका छन्।

जेलका ताला टुट्नेछन् - हाम्रा साथी छुट्नेछन् ।

समाज वर्गमा विभाजित भएपछि त्यसको प्रतिनिधि सत्ताले आफ्नो विरोधी वर्गलाई निपेध गर्नको लागि बनाएका राज्यसत्ताका सयन्त्रहरू मध्ये जेल पनि एउटा हो । वर्ग विलय नहुन्जेलसम्म राज्य सत्ताका यस्ता दमनकारी सयन्त्र पनि रहिरहने कुरा सर्वविदितै छ । त्यसकारण वर्ग विभाजित समाजमा जबसम्म जनताको स्वतः कार्यकारी संगठनको कार्य सम्भव हुँदैन, तबसम्म राज्यका यस्ता विभिन्न अंगहरू विद्यमान रहन्छन् भनेर एंगेल्सले बताउनु भएको छ । असभ्य र जंगली राजमा सभ्य मानिसहरू जेलमा हुन्छन् । जंगली र बर्बर शासनले कानूनलाई मात्र बलियो देख्छ । कानूनलाई बलियो देख्ने मुख शासकहरूले बुझ्दैनन्, क्रान्तिकारीहरू कानूनभन्दा दशगुना बलियो हुन्छन् । कुनै कानून बनाएर जेलमा थुन्दा न त कुनै क्रान्तिकारीहरू हतोत्साहित बन्छन् । न त क्रान्तिको मार्ग नै अवरुद्ध हुन्छ । मुख शासकहरू न्यायको आवाजलाई कैद गरेर असफल शान्तिको कल्पनामा रमाउँछन् । काल्पनिक शान्तिको प्रतिक्रियावादी धरोहरमा प्रत्येक पल जेलभित्र नै क्रान्तिको विचारोपण भएको तथ्यसँग उनीहरू विल्कुल अनभिज्ञ हुन्छन् । त्यसैले क. गोन्जालो भन्दछन् "प्रतिक्रियावादीका खोरहरू क्रान्तिका ट्रेन्च हुन र यहाँबाटै हामीले क्रान्तिका कामलाई अघि बढाउन संघर्ष गर्नुपर्छ ।" हो । क्रान्तिकारीले जहाँबाट पनि आफ्नो अभियानलाई निरन्तर कार्यान्वयन गर्दछ ।

जेललाई प्रतिक्रियावादीले आफ्नो विरोधी शक्तिलाई तह लगाउने अंगको रूपमा प्रयोग गर्दै आएको छ । जेललाई 'सुधार गृह' भन्न समेत लाज नमान्ने प्रतिक्रियावादीहरूले जेललाई एउटा ठूलो यातना गृह बनाएका छन् । जहाँ व्यक्तिले शारीरिक र मानसिक दुवै यातनाको क्रुरतम खेललाई हाँसी हाँसी पचाइरहेको छ । त्यहाँ पनि बाहिर संसारमा भएका घटना-परिघटनाका प्रत्यक्ष-परोक्ष प्रतिविम्बहरू क्रियाशील भइरहेका हुन्छन् । वर्गीय समाजका वर्ग अन्तरविरोधहरू र त्यसका प्रतिनिधि विचारहरूको द्वन्द्व, विकास र रूपान्तरण त्यहाँ पनि निरन्तर क्रियाशील भइरहेको हुन्छ । राज्य सत्ताको एउटा त्यस्तो दमनकारी अंगमा पनि राज्यसत्ताले त्यहाँभित्र पनि अर्को कठोर शासन चलाइरहेको हुन्छ । त्यो कठोर शासन र कैद जीवनभित्र पनि क्रान्तिकारीहरूले अँध्यारोलाई होइन भविष्यको उज्यालोलाई हेर्दै आफ्नो उत्साहलाई बढाइरहेका हुन्छन् । आफ्नो महान अभियानको क्रममा कहिल्यै पनि नर्थाकिकन संघर्ष गर्दै प्रतिक्रियावादीहरूको कब्जामा पर्नु भएका क्रान्तिकारी बन्दीहरूबाट निरन्तर-प्रेरणा लिँदै, भविष्यको लागि आफ्नो मानसिकतालाई पनि कैद जीवन भित्र सार्थक बनाउने दृढ इच्छा शक्ति पैदा गर्नु हरेक क्रान्तिकारीहरूको दायित्व हो ।

आज सिङ्गो मुलुक नै ठूलो कैदखाना र यातनागृहमा परिणत भएको बेलामा प्रतिक्रियावादीहरूका जेल र यातनागृहहरूको अवस्था भन्नु कति भयावह होला ? हामीसहजै अनुमान गर्न सक्छौं । आफ्नो नियन्त्रणमा लिई सकेपछि पनि हत्यारा, कायरहरूले बन्दीगृहबाटै बेपत्ता पार्ने, कब्जामा लिएर बेपत्ता पार्ने जस्ता जघन्य अपराधहरू गरिरहेका छन् । जेलभित्र यातना दिनु, अभावमा तड्पाउनु, सामान्यभन्दा सामान्य बोलीचालीमा प्रतिबन्ध लगाउनु, बन्दीहरूमा फुट पैदा गरेर बन्दी गृहमा लडाईं गराउनु आदि जस्ता घृणित क्रियाकलापहरू नै जेल प्रशासनका सांस्कृतिक मान्यताहरू भएका छन् । त्यसको डटेर सामना गर्दै प्रतिक्रियावादीहरूका विरुद्ध क्रान्तिकारी बन्दी साथीहरूले निरन्तर संघर्ष गर्दै आउनुभएको छ । राजबन्दीहरूको यो निर्मम र अथक संघर्षले हामीहरूलाई निरन्तर असीम उत्साह र प्रेरणा दिइरहेको छ । सिङ्गो मुलुकको अवस्था नै यस्तो विकराल बनिसकेको छ कि अब जेलभित्र र बाहिरको बीचमा कुनै तात्विक अन्तर फेला पार्न समेत गाह्रो छ । यस सन्दर्भमा कवि कृष्ण सेन इच्छुकका यी कविता अंशहरूले अहिलेको मुलुकका जेल र जेल बाहिरको राम्रोसंग प्रतिनिधित्व गर्दछन्-

शिकारीले बाँधेको छाँद होस्

अथवा त्यो उसको फाँद होस्

के फरक पन्यो र ?

भित्र, अर्काको मुट्टीभित्र पराधिन जीवन्ती

जहाँ काट्नु परे पनि त्यो जेल हुन्छ ।

पर्खाल भित्र होस्

अथवा पर्खाल बाहिर होस्

संगीन

के फरक पन्थो र ?

भिन्न, सधैँ छातीमा चाँदमारी थापेको जिन्दगी

जहाँ गुजार्नु परे पनि त्यो जेल हुन्छ ।

देशमा, जनयुद्धको सुरुवातपछि प्रतिक्रियवादीले अन्दाधुन्द राजनीतिज्ञ विद्यार्थी, प्राध्यापक, शिक्षक, महिला, बुद्धिजीवी, मजदूर लगायत विभिन्न पेशामा संलग्न नागरिकहरूलाई जेलमा कोच्ने, बर्बर यातना दिने, बेपत्ता पार्ने जस्ता अमानवीय कार्यहरू गर्दै आइरहेको छ । कुनै पनि जेलमा क्रान्तिकारीहरूको भीडले तिलको गेडासम्म राख्ने ठाउँ छैन । जेलमा ५ जना अटाउने ठाउँमा पचासौँ जना राखिएको छ । राजबन्दीहरूको आस्थालाई डगाउन सकिन्छ कि भनी प्रतिक्रियावादी शासकहरूबाट कैयन षडयन्त्र, जालभेल र दमन भइरहेको छ । बन्दी, राजबन्दीहरूको आफ्नो आस्था र निष्ठाप्रतिको दृढताले प्रतिक्रियावादीहरूका सबै चाल निष्फल बनिरहेका छन् । केन्द्रीय समितिका कोषाध्यक्ष लेखनाथ न्यौपाने, के.स.स. ऋषि घिमिरे, प्राध्यापक शुरेस आले मगर, पुष्प देवकोटा, कल्याना थापा लगायतका ५० औँ साथीहरूलाई सर्वोच्च अदालतले पटक पटक छोड्ने आदेश गर्दा पनि अदालत तथा जेलकै प्राङ्गणबाट पुनः पुनः गिरफ्तार गरी बन्दी बनाइरहेको छ । उपाध्यक्ष गंगा श्रेष्ठ, भूपू. अध्यक्ष देव गुरुङ्ग लगायतका सयौँ बन्दीहरू भुट्टा मुद्दामा करिब ४ वर्षदेखि बन्दी बनाइनु भएको छ । हामी सरकारको असंवैधानिक, गैरकानूनी कायरेतापूर्ण कार्यको तिब्र निन्दा एवं भत्सना गर्दै अविलम्ब राजबन्दीहरूको रिहाइको माग गर्दछौँ । राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रबाट राजबन्दी र बेपत्ता पारिएका नागरिकहरूको सार्वजनिकीकरणको लागि जोडदार आवाज उठिरहेको छ तर सरकार प्रतिक्रियाविहिन बनी फाँसवादी दमन अभियान चलाइरहेको छ । सरकार आफैँले बनाएको संविधान, नियम, ऐन कानून मान्न प्रतिवद्ध छैन भने जनताले त्यसलाई मान्नुपर्छ भन्ने कुनै बाध्यता छैन । भुट्टा मुद्दामा अन्यायपूर्वक जेलमा बन्दी बनाइएका राजबन्दीहरूलाई रिहाई गरिदैन भने जनसमुदायले आफ्ना सन्तानहरूको रिहाईको लागि कडा कदम उठाउन बाध्य हुनेछन् । जेलका ताला टुट्ने छन् हाम्रा साथी छुट्ने छन् ।

देशभरका जेल, हिरासत तथा यतनागृहमा बन्दी बनाइएका राजबन्दीहरूको नामावली क्रमिक रूपमा प्रकाशित गर्ने प्रतिवद्धता अनुरूप यस अङ्कमा निम्न अनुसारको नामावली प्रकाशित गरेका छौँ । आगामी अङ्कमा पनि क्रमिक रूपमा प्रकाशित गर्ने छौँ ।

सि.नं.	नाम	ठेगाना	जेल	जिम्मेवारी पेशा	गिरफ्तार मिति	मुद्दाको किसिम
२७७	दलबहादुर सिंह	जाजरकोट	जाजरकोट	किसान	०५२ चैत्र	डाँका, चोरी
२७८	सुरबहादुर सिंह	"	"	"	०५२ फाल्गुण	आयजनि
२७९	रामबहादुर शाही	"	"	"	"	"
२८०	रविन्द्र नेपाली	"	"	"	"	"
२८१	लोकबहादुर चलाउने	डोल्पा	"	"	०५५ वैशाख	ज्यान सहित २
२८२	पहलबहादुर राउत	जाजरकोट	"	"	०५५ वैशाख	"
२८३	भरत प्रसाद शर्मा	"	"	शिक्षक	०५३/११/१७	ज्यान सहित २
२८४	अनारव आचार्य	"	"	"	"	सार्वजनिक अ.
२८५	बद्रीप्रसाद आचार्य	"	"	"	"	"
२८६	गोपाल बहादुर वि.क.	"	"	"	"	"
२८७	गोपाल बस्नेत	"	"	"	०५३/११/१८	"
२८८	दले लुहार	"	"	विद्यार्थी	०५५/९	"
२८९	लेक बहादुर नेपाली	"	"	वकिल	०५५/१०	शान्ति सुरक्षा
२९०	सहदेव जंग शाह	"	"	कर्मचारी	०५५/८	"
२९१	शिव प्रसाद शर्मा	"	"	विद्यार्थी	"	"
२९२	कर्णप्रसाद आचार्य	"	"	"	०५५/८/५	"
२९३	बामुदेव आचार्य	"	"	किसान	"	"
२९४	दामोदर आचार्य	"	"	"	०५५/८/१७	"
२९५	हिरालाल थापा	"	"	"	०५६/१	"
२९६	गाँसे कामी	"	"	"	"	"
२९७	भद्रविर कामी	"	"	"	"	"

संगीन

२९८	सत्य पहाडि	"	कै.का.	भू.पू.के.स.स.	०५५/१२/१	राज्य विद्रोहीख.ख.
२९९	कृष्ण मुरारी आचार्य	"	जाजरकोट	विद्यार्थी	०५५/८/१५	शान्ति सुरक्षा
३००	निर्मला वि.क.	"	"	किसान	०५५/४/२५	"
३०१	मम्मी वि.क.	"	"	"	०५५/४/१८	"
३०२	शिवकुमार श्रेष्ठ	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा	"	०५५/४/२५	डाँका सहित ४
३०३	टीकाप्रसाद शर्मा	"	"	"	०५३/३/१८	ज्यान मार्ने उद्योग
३०४	दुर्गा प्रसाद सापकोटा	"	"	"	०५३/२/८	कर्तव्य ज्यान
३०५	दिल प्रसाद सापकोटा	"	"	शिक्षक	०५२/८/२५	"
३०६	लालु प्रसाद वजगाई	"	"	किसान	०५५/३/१२	ज्यान सहित ४
३०७	स्वतन्त्र चौलागाई	"	"	विद्यार्थी	०५५/४/४/१९	डाँका
३०८	भुवन थामी	"	"	किसान	०५४/१०/६	"
३०९	ज्ञानबहादुर सापकोटा	"	"	"	०५४/६/२९	हा.ह., ख.ख.
३१०	सोमनाथ चौलागाई	"	"	"	०५४/४/१६	ज्यान मार्ने उद्योग
३११	गजमाया सापकोटा	"	चौतारा	किसान	०५२/१०/२५	कर्तव्य ज्यान
३१२	नरदेवि वि.क.	"	"	"	०५५/२/८	डाँका
३१३	विन्दा थापा	"	"	"	"	हान्ति सुरक्षा
३१४	विमला वि.क.	"	"	"	०५५/११/७	"
३१५	टेक व. विष्ट	कैलाली	कैलाली	"	०५५/४/२६	डाँका चोरी
३१६	वालकृष्ण सापकोटा	"	"	"	०५५/५/१	"
३१७	खेमराज सापकोटा	"	"	"	०५५/४/२१	"
३१८	विनोद कुमार चौधरी	"	"	शिक्षक	०५५/४/३०	"
३१९	अगस्त राज अधिकारी	"	"	किसान	०५५/५/१८	"
३२०	डिल्ली कामी	"	"	"	०५५/४/२६	"
३२१	चित्र ब. थापा	"	"	व्यापार	०५६/१/८	"
३२२	प्रदिप शर्मा (नाबालक)	रुकुम	"	"	०५५/७/१९	शान्ति सुरक्षा
३२३	अमृता चलाउने	कैलाली	"	किसान	०५५/१०/५	"
३२४	शोभा आचार्य	"	"	"	"	"
३२५	प्रकाश आचार्य (नाबालक)	"	"	"	"	"
३२६	इन्द्र कुमारी आचार्य	"	"	विद्यार्थी	"	"
३२७	प्रताप थापा	"	"	शिक्षक	०५५/१२/२१	"
३२८	फुलराम चौधरी	"	"	किसान	०५६/१/१५	"
३२९	भिखु चौधरी	"	"	"	"	"
३३०	शेर ब. रोकाया	"	"	"	०५५/१०/२५	"
३३१	राम प्रसाद तिर्मिलिसना	अछाम	"	अछाम अध्यक्ष	०५५/१०/२१	राज्य विरुद्ध अपराध
३३२	तपनारायण श्रेष्ठ	गोरखा	नखु	ल.पू. अध्यक्ष	०५६/४/	सार्वजनिक अ.
३३३	मेघ ब. ढकाल	रसुवा	रसुवा	मजदूर	०५५/७/	"
३३४	अमर बहाथोकी	दाङ्ग	उदयपुर	पत्रकार	०५५/१२/२६	"
३३५	नारायण सापकोटा	भोजपुर	विराटनगर	मजदूर	०५६/१/५	"
३३६	मन बहादुर बम	वाजुरा	वाजुरा	"	०५५/१०/२९	हा.ह., ख.ख.
३३७	लक्ष्मण कठायत	बझाङ्ग	"	विद्यार्थी	"	"
३३८	राजेन्द्र केशरी न्यौपाने	तनहुँ	दमौली	शिक्षक	०५५/११/१	शान्ति सुरक्षा
३३९	खुम बहादुर कमार	"	"	किसान	०५५/२/१५	कर्तव्य ज्यान सहित ४
३४०	कृष्ण ब. गुरुङ्ग	"	"	"	०५५/२/२८	"
३४१	कमल नाथ खनाल	"	"	"	०५५/२/२३	"
३४२	नन्द ब. वि.क.	"	"	शिक्षक	०५५/११/१६	"
३४३	प्रेम ब. हमाल	"	"	किसान	०५५/७/२८	"

संगीन

३४४	लोक नाथ गिरी	"	"	"	०५५/६/८	"
३४५	ओम प्र. पौडेल	"	"	"	०५५/१/१०	चोरी, डाँका
३४६	खगराज पन्त	"	"	विद्यार्थी	०५५/१/२७	ज्यान माने उद्योग
३४७	केशवराज गौली	"	"	कर्मचारी	०५५/१/१७	हा.ह., ख.ख.
३४८	खड्क ब. देवकोटा	सिन्धुली	सिन्धुली	शिक्षक	०५५/३/३	ज्यान सहित ३
३४९	टिका श्रेष्ठ	"	"	विद्यार्थी	"	"
३५०	सुरद स्याङतान	"	"	कलाकार	"	"
३५१	हरिचन्द्र देवकोटा	"	"	किसान	०५६/६/२१	"
३५२	उमा देवकोटा	"	"	विद्यार्थी	"	"
३५३	भरत बृहद्योकी	"	"	किसान	"	हा.ह., ख.ख.
३५४	ओम ठोकर	"	"	"	"	"
३५५	शोभा माभी	"	"	विद्यार्थी	"	"
३५६	कुमारी परियार	"	"	"	"	"
३५७	लक्ष्मी देवकोटा	"	"	किसान	०५५/७/५	"
३५८	अम्बिका गौतम	"	"	"	०५५/८/३	"
३५९	पूर्ण कुमारी देवकोटा	"	"	"	"	"
३६०	चन्द्र कुमारी साक्य	"	"	विद्यार्थी	"	"
३६१	नैन कुमारी माभी	"	"	किसान	०५५/७/१०	लागु औषध सहित ४
३६२	टेकनाथ गौतम	"	"	विद्यार्थी	०५५/१०/१०	"
३६३	थल प्र. देवकोटा	"	"	किसान	०५५/६/११	हा.ह., ख.ख.
३६४	मान ब. स्याङतान	"	"	"	०५५/३/११	"
३६५	फूल कुमार श्रेष्ठ	"	"	"	"	"
३६६	गजेन्द्र अधिकारी	लमजुङ्ग	भद्र बन्दी गृह	विद्यार्थी	०५५/१/२४	खर खजना
३६७	नवराज चौलागाई	"	"	मजदूर	"	"
३६८	राम बहादुर भण्डारी	धादिङ्ग	"	किसान	०५५/२/	डाँका
३६९	नवराज अधिकारी	नुवाकोट	"	शिक्षक	०५४/१२/२४	कतव्य, ज्यान
३७०	नरेन्द्र थापा	रोल्पा	"	किसान	०५२/११	ज्यान माने उद्योग
३७१	दुसान लामा	काभ्रे	"	"	०५२	"
३७२	प्रेम सापकोटा	सिन्धुपाल्चोक	"	विद्यार्थी	०५३/१०	कतव्य ज्यान
३७३	टोपनाथ सापकोटा	"	"	"	"	"
३७४	हुला प्रसाद सापकोटा	"	"	किसान	"	"
३७५	ब्रजिर्सिंह तामाङ	"	"	"	"	ख.ख.ब
३७६	गोपाल प्राण्डे	गोरखा	"	शिक्षक	०५२/१२	कतव्य ज्यान
३७७	भोलाप्रसाद सापकोटा	सिन्धुपाल्चोक	"	किसान	०५३	"
३७८	दिनेश दुलाल	"	"	विद्यार्थी	०५४/२	ख.ख.
३७९	रुद्रप्रसाद शर्मा	"	"	शिक्षक	०५२/१२	कतव्य ज्यान
३८०	धम्मण्ड ओली	रुकुम	रुकुम	विद्यार्थी	०५६/४/८	शान्ति सुरक्षा

बेपत्ता पारिएका ब्यक्तिहरू

क्र.सं.	नाम	गिरफ्तार मिति	जिल्ला
२७	चन्द्र प्रसाद न्यौपाने	२०५५/२/१२	जाजरकोट
२८	प्रसाद बढा	"	"
२९	नर्सिङ डुम्जन (तामाङ)	२०५५/२/२८	सिन्धुली
३०	मोहन लाल ओली	२०५५/२/२९	बाँके
३१	रत्न प्रसाद आचार्य	२०५५	जाजरकोट
३२	यज्ञ ब. हमाल	२०५५	रुकुम
३३	बासु चौधरी	२०५५	बर्दिया

संगीन

३४	हुर्मी पुन	२०५५/३/२२	रोल्पा
३५	कमान सि पुन	२०५५/५/२	बाँके
३६	बेद प्रसाद धारु	२०५५/५/८	बर्दिया
३७	लिला खनाल	२०५५/७/९	लम्जुङ
३८	राजू गुरुङ्ग	२०५५/७/९	"
३९	मान बहादुर कार्की	२०५५/९/८	जाजरकोट
४०	काली बहादुर वि.क.	२०५५/९/१७	"
४१	भीम बहादुर ओली	"	"
४२	मकदल कामी	"	"
४३	विष्णु बटाला	२०५५/९/१८	"
४४	शेर बहादुर डाँगी	२०५५/१०/२	रुकम
४५	नरेश न्यौपाने २ रामकृष्ण	२०५५/१०/१२	"
४६	डील्ली बहादुर मल्ल समेत अन्य ३ जना	"	"
४७	रत्न कुमारी चौधरी	२०५५/१०/१३	बर्दिया
४८	मान ब. घर्ती	२०५५/१०/१५	"
४९	जुन कुमारी घर्ती	२०५५/१०/२४	बाँके
५०	पवित्रा ओली	"	"
५१	करुणा श्रेष्ठ	२०५५/११	तनहुँ
५२	कल्पना पन्त	"	"
५३	कल प्र. बुढा	०५५/११/१९	"
५४	मान लाल घर्ती	२०५५/११/९	रोल्पा
५५	नर बहादुर खड्का	२०५५/११/१३	दाङ
५६	मनराज डाँगी	२०५५/११/१८	रोल्पा
५७	मिना वि.क.	२०५५/११/२१	"
५८	गुमानसिंह राना	२०५५/१२/१	सुर्खेत
५९	लिला राना	"	"
६०	प्रेम बहादुर रसाइली	"	"
६१	जगदीर पुन	२०५५/१२/१	बर्दिया
६२	प्रेम वि.क.	"	"
६३	नर भूपाल भुपाल	२०५५/१२/२२	नवलपरासी
६४	कृष्ण प्रसाद धारु	२०५५/१२/२४	बर्दिया
६५	त्रिभुवन चौधरी	२०५५/१२/२५	बाँके
६६	सीताराम चौधरी	"	"
६७	कृष्ण चौधरी	"	"
६८	जोख ब. पुन	"	"
६९	सोन ब. वि.क.	२०५५/१२/२८	महोत्तरी
७०	डिल्ली बहादुर वि.क.	२०५६/१/१२	सिन्धुली
७१	धन ब. ओली	२०५६/२/२६	सल्यान
७२	जय प्रकाश बस्नेत	"	"
७३	देवराज पौडेल	२०५६/३/३	लमजुङ
७४	कृष्ण ब. बस्नेत	"	"
७५	बद्री पाठक	"	काभ्रे
७६	अमर ब. पाण्डे	२०५६/३/३०	बारा
७७	नाम थाहा नमएका १० जना	२०५६/३/३०	जाजरकोट
७८	दीननाथ गौतम	२०५६/४/२५	काठमाण्डौ
७९	विष्णु पकार श्रेष्ठ	२०५६/५/१७	"

संगीन

संयुक्त प्रेस विज्ञप्ति

नेपालका लागि भारतीय राजदूत के.भी. राजन नेपालको आन्तरिक मामलामा हस्तक्षेप तथा घुसपैठ गर्ने र भौगोलिक अखण्डतामा आँच पुऱ्याउन उद्दत छन् भन्ने कुरा उनका विगतका क्रियाकलाप र बेलाबखतका अभिव्यक्तिबाट स्पष्ट हुने गरेको छ । यसै सिलसिलामा यही श्रावण १७ गते रिपोर्टर्स क्लबद्वारा काठमाडौंमा आयोजित साक्षात्कार कार्यक्रममा पनि उनले नेपालको विपक्षमा बोल्ने दुस्साहस गरेका छन् । सन् १८१६ मा नेपाल र ब्रिटिश इन्डियाबीच सम्पन्न सुगौली सन्धिअनुसार नेपालपट्टि परेको कालापानीदेखि लिम्पियाधुरा सम्मको ३२४.४१ वर्ग किलोमिटर अर्थात् ७ लाख ५३ हजार ५८ रोपनी जग्गामा सन् १९६२ देखि भारतीय सेनाले अतिक्रमण गरेका कुरा जग जाहेर छ । त्यहाँबाट भारतीय सेना तुरुन्त हटाउनु पर्नेमा राजन महोदयले "भारत स्वतन्त्र भएदेखि नेपालको सिमानामा खराब नियतले कुनै हेरफेर नगरिएको जनाउँदै कालापानी ब्रिटिशकालदेखि नै भारतको रहँदै आएको" भनेर सफेद भुठ बोलेका छन् । उनको यो नेपाल विरोधी हरकतले भारतको विस्तारवादी मन्सुवा प्रष्ट भएको छ ।

सुगौली सन्धिपछि सो क्षेत्र (कालापानीदेखि लिम्पियाधुरासम्म) नेपालको भूभाग हो भन्ने कुरा सुगौली सन्धिको दफा ५ मा यसरी उल्लेख गरिएको छ । "The Raja of Nepal Renounces for himself, his heirs, and successors all claim to of connection with the countries lying the west of river kali and engages never to have any concer with those countries of the inhavitnts throf" अर्थात् महाली नदीको पूर्वपट्टिको भूभाग नेपालको हो ।

नेपाली जनतामा राष्ट्रियताको भावना जागृत हुँदै गएको र भारतीय विस्तारवादी शासकहरूको नेपाल विरोधी हरकत उदाङ्गो हुँदै गएको परिप्रेक्ष्यमा जुनीहरु (भारतीय शासकहरू) ले कालापानी क्षेत्रको नेपाली भूभाग हडपन महाकाली नदी (जुन सीमा नदी हो) को मुहानबारे अनेक भ्रम सिर्जना गर्ने दुष्प्रयत्न गरिरहेका छन् । तर ऐतिहासिक तथ्य र प्रमाणले महाकालीको मुहान लिम्पियाधुरा नै हो भन्ने कुरा घाम जस्तै छर्लङ्ग छ । जस्तो कि-

१) काली र त्यसका सहायक नदीहरू सरजू, चौलानी, गौरी गंगा, धौली गंगा, अपी, टिङ्कर र लिपु मध्ये नदीको लम्बाई जलाधार क्षेत्र र जलप्रवाहको मात्राका आधारमा लिम्पियाधुराबाट बगी आउने कुटी नदी नै कालीको मुहान हुन आउँछ।

२) समै नक्साहरूका आधारमा हेर्दा सन् १८१९ को क्याप्टेन वेभको नक्सा त्यसपछि प्राप्त सन् १८२७, १८३७, १८४७, १८५६ का ब्रिटिश नक्साहरूबाट समेत लिम्पियाधुराबाट बगी आउने नदी नै काली नदी देखाइएको छ ।

३) प्रशासनिक राजनैतिक आधारले वि.सं. २०१८ सालको जनगणनामा गुञ्जी, नाभी र कुटी गाउँहरू (जो अहिले भारतले अतिक्रमण गरेको क्षेत्रमा पर्दछन्) समेत समावेश भएको रेकर्ड श्री ५को सरकारसँग अभिलेख रहेको छ । वि.सं. १९९७ मंसिर २७ गतेको खड्ग निसाना सदर भए बमोजिम छाँगरु, टिङ्कर, गुञ्जी र नाबी गाउँको व्यास गखाको तिरो बैतडी नापी मुख्य अफिसर अड्डाका अधिकारीले बुभुलिङ तिरो फस्यौट गरेको प्रमाणिक श्रेस्ता प्रमाणबाट समेत काली पूर्वका गुञ्जी, नावी गाउँ लगायतका गाउँ नेपालको प्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको प्रष्ट हुन्छ ।

माथिका प्रमाणहरू सुगौली सन्धिको आधारमा प्रष्ट रूपमा नेपालको सरहदभित्र पर्ने कालापानी-लिम्पियाधुरा क्षेत्रमा भारतीय अतिक्रमण भएको कुरा प्रष्ट हुन आउँछ । हामी हाम्रो मातृभूमिको एकएक इन्च जमिन आफ्नो प्राण भन्दा प्यारो ठान्दछौं । त्यसैले हाम्रो भौगोलिक अखण्डतामाथि आँच आउने गरी भारतीय राजदूतले बोलेका आपत्तिजनक कुराको घोर निन्दा र भर्त्सना गर्दै भारतीय राजदूत के.भी. राजनले यस्तो आपत्तिजनक कुरा बोलेकोमा सार्वजनिक रूपमा माफि माग्नु पर्दछ । साथै कालापानी-लिम्पियाधुरा क्षेत्रबाट भारतीय सेना तत्काल हट्नु पर्छ भन्ने हाम्रो माग रहेको छ । अन्यथा भारतीय विस्तारवादी क्रियाकलापको प्रतिरोध गर्न र भारतीय घुस पैठियाहरूलाई नेपालबाट खेद नसक्त आन्दोलन गर्न हामी बाध्य हुनेछौं मातृभूमिको रक्षाका लागि इँटको जवाफ पत्थरले दिइने छ ।

बेदराज ज्ञवाली
विदेश विभाग प्रमुख
अनेरास्ववियू
मिति २०५६/४/१९

कृष्णाध्वज खड्का
अध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू.(क्रान्तिकारी)

रमेश घिमिरे
सचिव
अ.ने.रा.स्व.वि.यू.(छैठौं)

नबराज लम्साल
महासचिव
अ.ने.रा.स्व.वि.यू.(क्रान्तिकारी)

संयुक्त प्रेस विज्ञप्ति

आदरणय पत्रकार बन्धुहरू,

संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलनलाई अझ सशक्त ढंगले अगाडि बढाउने सन्दर्भमा अ.ने.रा.स्व.वि.यू.का ४ संघटकहरूद्वारा आयोजित यस पत्रकार सम्मेलनमा हाम्रो निमन्त्रणालाई स्वीकारेर उपस्थित भइदिनु भएकोमा हार्दिक स्वागत तथा अभिवादन व्यक्त गर्न चाहान्छौं । साथै राष्ट्र, जनता र विद्यार्थी समुदायको हक, हित र अधिकार प्राप्तिको यस संघर्षमा तपाईंहरूबाट विगतमा जस्तै सहयोग समर्थन प्राप्त हुने कुरामा पूर्ण विश्वस्त हुँदै हाम्रा धारणाहरू प्रस्तुत गर्न गइरहेका छौं ।

संगीन, वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

संगीन

नेपालको राष्ट्रिय स्वतन्त्रताको रक्षा, विदेशीहरूबाट हाम्रो देशमाथि गरिएको थिचोपिचोको प्रतिवाद र असमान अपमानकारी राष्ट्रघाती सन्धि-सम्झौताहरूको विरोधमा हामीले अतितदेखि नै सम्झौताहीन संघर्ष गर्दै आएका छौं। तर सन् १९४७, १९५०, १९६५ का असमान र अपमानकारी सन्धिहरू तथा कोशी, गण्डकी र महाकाली नदीको उपयोग गर्ने सन्दर्भमा भारतसँग गरिएका राष्ट्रघाती सन्धिले हाम्रो राष्ट्रको स्वाधीनतामा चोट पुऱ्याइरहेका छन्। विस्तारवादी भारतीय शासकहरूले पूर्वको च्याङ्थापदेखि पश्चिमका लिम्पियाधुरा सम्मका करिब ४७ वटा सिमावर्ती इलाकामा अतिक्रमण गरेर हाम्रो भूमि माथि धावा बोलेका छन्। यति मात्र होइन कालापानी क्षेत्रको लाखौं रोपनी जग्गा कब्जा गरेर भारतीय सेना बसिरहेका छन् र १९४७ को अपमानकारी सन्धिको कारण नेपाली नौजवान योद्धाहरूले भाडाका सिपाही बनेर कश्मीरको कागिल र युगोस्लाभियको कोसोभोमा रगत बगाउन बाध्य भएका छन्। खुला सिमानाको कारण विदेशीहरूको (खासगरी भारतीयहरूको) घुसपैठ बढेको छ, नेपालको राष्ट्रियतामाथि गम्भीर खतरा पैदा भएको छ।

२) २०४६ सालको जनआन्दोलनबाट सत्तासिन हुन पुगेका शासकहरूको अदूरदर्शी, अकर्मण्य र भ्रष्ट चरित्रको कारणले मुलुकमा महंगी, भ्रष्टाचार, कमिसनतन्त्र र माफियातन्त्रको बोलबाला बढेको छ। जनआन्दोलनबाट प्राप्त सीमित अधिकारहरू पनि गुम्ने हुन कि भन्ने खतरा बढेको छ। माओवादी नियन्त्रण गर्ने नाममा निहत्या र निर्दोष जनतालाई दिनदहाडै गोली हानी हत्यागर्ने, बिना कसुर भुङ्गा मुद्दा लगाएर जेल चलान गर्ने र अपहरण गरेर बेपत्ता पार्ने कुराले जन जीवन त्रस्त र आतंकित बनेको छ। सरकारमा रहेका र प्रतिपक्षमा रहेका समेत अधिकांश राजनैतिक पार्टी र तिनका नेताहरू स्वार्थले अन्धा बनेका छन्। जनताप्रतिको आफ्नो उत्तरदायित्व भुलेर पजेरो र महल संस्कृतिमा चुल्मुम्म डुबेका छन्। जसका परिणामस्वरूप जनतामा राजनीतिप्रति वितृष्णा पैदा भएको छ।

३) शिक्षण संस्थाहरूमा सत्ता राजनीति, अराजकता र अव्यवस्थाले राज गरेको छ। शिक्षामा गरिएको निजीकरणले यसलाई हुने खानेहरूको पेवा बनाइएको छ। र निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित बोर्डिङहरू अनुचित रूपमा नाफा कमाउन तल्लिन छन्। गलत शिक्षा नीतिका कारण अधिकांश नेपालीहरूले उच्च शिक्षा प्राप्त गर्ने अवस्था छैन। जसले शिक्षा प्राप्त गर्ने मौका पाएका छन्। तिनीहरूसमेत शैक्षिक बेरोजगार बनेका छन्। विद्यार्थीहरूले पाउनुपर्ने निम्नतम सुविधाहरू पनि प्राप्त गर्न सकिरहेका छैनन्।

४) हामीले माथि उल्लेखित समस्याहरू र अन्य समस्याहरूलाई समेत सूत्रबद्ध गरी २९ सूत्रीय मागसहितको जापन-पत्र प्रधानमन्त्रीलाई बुझाएका छौं। हामीलाई विश्वास छ हामीले उठाएका उचित मागहरूप्रति सरकारले ध्यान दिनेछ र हाम्रा मागहरू पुरा गरिनेछ। तर हामीलाई इतिहासले सिकाएको पाठ के छ भने शासकहरू अनुरोधको भाषा बुझ्दैन संघर्षको भाषा मात्र बुझ्ने गर्दछन्। यसै अनुसार ब्याल गरेर आन्दोलनको पहिलो चरणका कार्यक्रम तय गरेका छौं। अन्त्यमा,

हामीले अगाडि सारेका मागहरू र आन्दोलनका कार्यक्रमलाई विद्यार्थी, जनसमुदाय र जनता समक्ष पुऱ्याउन तपाईं पत्रकार बन्धुहरूबाट पूर्ण सहयोग हुने कुरामा फेरि एक पटक विश्वास जाहेर गर्दै कार्यक्रममा उर्यास्थितिको लागि धन्यावाद सहित।

पहिलो चरणका कार्यक्रमहरू :

१. श्रावण ५ गते कालो भुङ्गा गाड्ने ब्यानर टाँग्ने र पर्चा वितरण गर्ने।
२. श्रावण १४ गते बोर्डिङको कक्षा ८ मा पढाइने हाम्रो सगरमाथा नामक नेपाली किताब र त्रिविको बीए प्रथम वर्षको अनिवार्य अंग्रेजी किताब सार्वजनिक रूपमा जलाउने। जलाउने ठाउँहरू काठमाडौं, महेन्द्रनगर, धनगढी नेपालगंज, बूटवल, चितवन, पोखरा, जनकपुर र बिराटनगर।
३. श्रावण १५ गते भित्र जिल्लास्तरमा मागपत्र पेश गर्ने।
४. श्रावण २२ गते अभिभावक तथा शिक्षकबीच विभिन्न शैक्षिक समस्याको बारेमा अन्तक्रिया कार्यक्रम गर्ने।

रूपनारायण श्रेष्ठ
अध्यक्ष
अनेरास्ववियू

डा. चाराज बाग्ले
अध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

लक्ष्मण उप्रेती
कोषाध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (छैठौं)

कृष्णध्वज सङ्का
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

प्रेस विज्ञप्ति

संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलनलाई अझ सशक्त ढंगले अघि बढाउने सन्दर्भमा २०५६ भाद्र ९ गते काठमाडौंमा अनेरास्ववियू, अ.ने.रा.स्व. वि.यू. (क्रान्तिकारी), अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (छैठौं) र अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी) का केन्द्रीय प्रतिनिधिहरूको बैठकबसी संघर्षको राष्ट्रव्यापी कार्यक्रम तय गरेको छ। चार विद्यार्थी संगठनको तर्फबाट श्री ५ को सरकारलाई प्रस्तुत २९ सूत्रीय मागहरू पुरा गर्न भट्टाराई सरकारले कुनै चासो देखाएको छैन र हाम्रो ज्वलन्त मागप्रति संसद पनि सम्बेदनशील बनेको देखिदैन। यस्तो स्थितिमा उच्च प्रकारको संघर्ष सिवाय अर्को विकल्प नभएको ठहर गर्दै हामी चार संगठनहरूले निम्न संघर्षका कार्यक्रमहरू सार्वजनिक गर्दछौं। र, विगतमा भै हामीले अगाडि सारेका

संगीन

कार्यक्रमहरूलाई सफल बनाउन सम्पूर्ण विद्यार्थी जनसमुदाय र सबै तहका जनसमुदायहरूमा समेत हार्दिक आवाहन गर्दछौं ।

- १) नेपालमा बसेर नेपाल नेपाली जनताहरूको विरुद्ध गतिविधिहरू सन्चालन गर्ने नेपालको अखण्ड भूमि लिमियाघरा कालापानी क्षेत्रमा गरिएको भारतीय सैनिक हस्तक्षेपको पक्षमा वकालत गर्ने भारतीय राजदूत कवि राजनको आगामी भाद्र २४ गते ५ बजे रत्न पार्क काठमाडौंमा पुत्ला जलाउने ।
- २) २९ सूत्रीय शैक्षिक मागहरूलाई पूरा गराउन जनदबाव सृजना गर्नका लागि भाद्र २८ गते काठमाडौं भोटाहिटीमा आधा घण्टा चक्का जाम गर्ने एवं पृथ्वीनारायण क्याम्पस पोखरा विश्वविद्यालयमा गाम्ने सरकारी निर्णय विरुद्ध २८ गते नै पोखरा बन्द गर्ने ।
- ३) २०५६ भाद्र १० गते २० गते सम्म देशका प्रमुख शैक्षिक स्थलहरू विराटनगर, जनकपुर, चितवन, बुटवल नेपालगंज, कन्चनपुर र पोखरा लयायतका ठाउँहरूमा प्रचारात्मक कार्यक्रम तथा विरोध सभाहरूको आयोजना गर्ने ।
- ४) संयुक्त भाषिक संघर्ष समितिले अगाडि सारेको भाषिक समानताको आन्दोलनप्रति पूर्ण ऐक्यवद्धता जाहेर गर्दै भाद्र ३० गतेको उपत्यका बन्द गर्ने कार्यक्रमलाई नैतिक समर्थन गर्ने ।
- ५) बोर्डिङ्ग स्कूलहरूको कक्षा ८ मा अध्यापन गराईने हाम्रो सगरमाथा नामको पुस्तकका लेखक, सम्पादक र प्रकाशकले विश्वसर्वहारा वर्गका महान् नेता क. स्तालिनको विषयमा लेखिएको अमर्यादित विषयवस्तुलाई अबिलम्ब हटाई १५ दिनभित्र सार्वजनिक माफि माग्नु पर्नेछ । अन्यथा कडाकदम चालिनेछ ।
- ६) संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलन अभै व्यापक र शसक्त बनाउनका लागि त्रार विद्यार्थी संगठनहरूको पहलमा "संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलन" नामक बुलेटिन प्रकाशित गर्ने ।

रूपनारायण श्रेष्ठ
अध्यक्ष
अनेरास्ववियू

डाचाराज बाग्ले
अध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

कृष्ण अधिकारी
अध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (छैठौं)

कृष्णध्वज खड्का
अध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

संयुक्त प्रेस-वक्तव्य

कुर्द जनताका महान् नेता अब्दुल्लाहा ओकालानलाई मृत्युदण्डको सजाय सुनाइएको विरोधमा

प्रथम विश्व युद्धको समयमा साम्राज्यवादीहरूले पडयन्त्र गरी देशविहीन बनाइएका कुर्द जनताहरूको मातृभूमि प्राप्तिको संघर्षका योद्धा तथा कुर्दीस्तान वर्कर्स पार्टी (PKK) का अध्यक्ष अब्दुल्लाहा ओकालानलाई सन् १९९९ फेब्रुअरी १६ तारिखका दिन केन्याको राजधानी नैरोबीबाट पडयन्त्रपूर्ण तरिकाले गिरफ्तार गरी टर्की लगेएको थियो । यो पडयन्त्रमा अमेरिका, टर्की र इजरायलको संलग्नता रहेको र नैरोबीबाट गिरफ्तार गरी एउटा निजि विमानद्वारा टर्की लगेएका श्री ओकालानलाई उनको वकिलको उपस्थिति विना नै निर्लज्जतापूर्वक जुन ३० का दिन टर्की सरकारले मृत्युदण्डको सजाय सुनाइएकोमा हामी नेपाली विद्यार्थीहरू स्तब्ध भएका छौं ।

विश्वभरिका विभिन्न राष्ट्रमा छरिएर रहेका राष्ट्रविनाका नागरिकको रूपमा बाँच्न विवश कुर्दहरूको संख्या करीब २ करोड ५० लाख रहेको छ । प्रथम विश्वयुद्ध अघिको कुर्दीस्तान राज्यको भूमि अहिले टर्की, इरान, इराक र सिरियामा गाभिएको छ । यसरी विभिन्न देशमा गाभिएको आफ्नो मातृभूमिलाई प्राप्त गरी "स्वतन्त्र समाजवादी कुर्दीस्तान राज्य" को स्थापनाको लागि संघर्ष गर्न सन् १९७८मा स्थापना गरिएको कुर्दीस्तान वर्कर्स पार्टी (PKK) को स्थापना गर्नमा श्री ओकालानको प्रमुख भूमिका रहेको थियो । अर्थात् उनी यस पार्टीका संस्थापक अध्यक्ष हुन् । शुरुका दिनहरूमा शान्तिपूर्ण संघर्ष गरेको एफ ले सन् १९८४ देखि शसस्त्र संघर्ष शुरु गरेको थियो । उनीहरूको संघर्ष भन्नु पछि भन्नु सशक्त कुर्द जनताको साभा आन्दोलन बन्दै गइरहेको छ । यस कुराबाट टर्कीको फासिष्ट सरकार अत्तालिएको छ ।

कुर्द जनताको करीब ४०% हिस्सा अहिले टर्कीमा रहेको छ भने बाँकी कुर्दहरू इराक, इरान, सिरिया र पश्चिमी यूरोपमा छरिएर रहेका छन् । कुर्द जनतालाई हाल जहाँसुकै बस्न बाध्य गराइएको भएतापनि उनीहरूको मातृभूमि प्राप्तिको संघर्षलाई समर्थन गर्दछौं । त्यसैले कुर्दीस जनताका महान् नेता अब्दुल्लाहा ओकालानलाई टर्की सरकारद्वारा दिइएको मृत्युदण्डको सजायको हामी घोर भत्सना गर्दछौं साथै मृत्युदण्डको सजाय खारेज गरी श्री ओकालानलाई तुरुन्त रिहाई गर्न जोडदार माग गर्दछौं ।

रूपनारायण श्रेष्ठ
अध्यक्ष
अनेरास्ववियू

कृष्णध्वज खड्का
अध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

लक्ष्मण उप्रेती
कोषाध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (छैठौं)

डाचाराज बाग्ले
अध्यक्ष
अ.ने.रा.स्व.वि.यू. (क्रान्तिकारी)

संगीन, वर्ष १६, अंक २, २०५६ असोज

विजया दशमी तथा शुभ दीपावली
२०५६ को
सुखद घडिमा सम्पूर्ण जिल्लावासीहरूमा
हार्दिक मंगलमय शुभ-कामना व्यक्त गर्दछौ ।

सानु श्रेष्ठ
सभापति
एवं जिल्ला विकास समिति परिवार, काठमाडौं

विजया दशमी तथा शुभ दीपावली
२०५६ को
सुखद घडिमा सम्पूर्ण महानगरवासीहरूमा
हार्दिक मंगलमय शुभ-कामना व्यक्त गर्दछौ ।

केशव स्थापित
मेयर
एवं काठमाडौं महा नगरपालिका परिवार

Hello ! We are every where !

INDIA AND NEPAL'S **NO. 1** PAINT

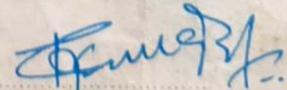
अखिल नेपाल राष्ट्रिय स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियन (क्रान्तिकारी)

All Nepal National Independent Student's Union (Revolutinary)

असोज २० को नेपाल बन्दप्रति ऐक्यबद्धता वक्तव्य

नेपालका प्रतिक्रियावादी शासकहरूले मुलुकलाई चौतर्फी रूपबाट बर्बादीको दिशामा अगाडि बढाइरहेका छन्। राष्ट्रियता, प्रजातन्त्र र मानवअधिकारको वकवास गरेर कहिल्यै नथाके वर्तमान सरकारले जनदमनको लागि 'रोमियो' 'शेरा किलो टु' जस्ता नरसंहारकारी प्रहरी अपरेशन सञ्चालन गरेर मात्र नपुगी "सर्च जइल अपरेशन" सञ्चालन गरी सयौं नेपाल आमाका होनहार सन्तानहरूको रगत पिइरहेका छ। एक सयभन्दा बढी विद्यार्थी, शिक्षकको साथमा एक हजारभन्दा बढीको हत्या गरिसकेको छ। हाम्रो संगठन के.स.का गंगा श्रेष्ठ, लेखनाथ न्यौपाने, रामबहादुर रायमाझी, ऋषि घिमिरे, राजेश थापा, निर्मल आचार्य सहित सयौं विद्यार्थीका साथमा हजारौं जनसमुदायलाई जेलका चिसा छिडीमा बन्दी बनाएको छ। यतिबेला देश भर मुख्यत पश्चिम नेपालका गाउँ बस्तीलाई उजाड बनाउने दुष्प्रयास गरेको छ। जनताका सम्पत्ति लुटने, गाउँ बस्तीमा आगो लगाउने, सार्वजनिक रूपमा क्रूरतापूर्वक तडपाई-तडपाई बच्चरोले प्रहार गरी जनताका छोराछोरीहरूको हत्या गर्ने, यातना दिने, दिदी बहिनीको अस्मिता लुटने लगायतका तमाम दमन अभियानहरू प्रहरी प्रशासनको दिनचर्या नै बनेको छ। संसारका नामुद फासिष्ठहरूलाई समेत माथ गर्ने गरी राजनेताहरूको हत्या गरेको छ। राजधानी लगायत देशका विभिन्न भागबाट विद्यार्थी, शिक्षक, महिला, पत्रकार सहित ५० औं नागरिकहरूलाई बेपत्ता बनाएको छ। नागरिकको जीवन रक्षाको प्रश्न अत्यन्तै जटिल र गम्भीर बनेको छ। देशी-विदेशी प्रतिक्रियावादी वर्ग मुख्यत भारतीय विस्तारवादको इसारामा २०४६ सालको जनआन्दोलनबाट प्राप्त जनताका सीमित मौलिक हक अधिकारलाई समेत वैधानिक रूपबाट खोस्नको लागि संसदमा कालो कानून दर्ता गराइएको छ। यसमा सम्पूर्ण देशभक्त तथा जनतान्त्रिक शक्तिहरूलाई तहस-नहस र क्षतविक्षत पारी निरंकुश शासन व्यवस्था थोपने पड्यन्त्र अन्तर्निहित रहेको छ। मुलुकमाथि सिक्रिकमीकरणको खतरा बढ्दो छ। सरकार तथा मुख्य प्रतिपक्षले कुनै लाज शर्म नमानी आफूलाई भारतीय विस्तारवादको दलालको रूपमा प्रस्तुत गरेका छन्। महंगी, भ्रष्टाचार, बेरोजगारी, तस्करी लगायतका सामाजिक विकृति र विसंगति बेलगाम बढ्दो छ। जातीय, लिङ्गीय, क्षेत्रीय समस्याले कुनै विकास पाउन सकेका छैनन्। भाषिक आन्दोलन अगाडि बढिरहेको छ। शैक्षिक विसंगति, अन्यायता र अराजकताले पीडित विद्यार्थी समुदाय, देश र जनताले भोगिरहेका उल्लेखित समस्याबाट अछुतो छैनन्। शैक्षिक समस्याका साथै राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाका सवालहरूलाई लिएर नेपाली विद्यार्थीहरूको तर्फबाट सरकार समक्ष प्रस्तुत गरेका २९ सूत्रीय मागहरूलाई सरकारले पूर्णतः बेवास्ता गरिरहेको छ। भर्खरै मात्र सम्पन्न भएको १६ औं संसद अधिवेशनले पनि देश र जनताको पक्षमा एउटा सिन्कोसम्म पनि भाँच नसकेको जगजाहेर छ। सांसदहरू महल र पजेरो संस्कृतिबाट मुक्त देखिएनन्। यो स्थितिमा जनसमुदायको सामु वृहत् संयुक्त आन्दोलन भन्दा अर्को विकल्प बाँकी रहेको छैन। हाम्रो संगठन ऐतिहासिक जिम्मेवारी निर्वाह गर्न प्रतिबद्ध छ।

नेकपा (माओवादी)ले जनहत्या, राज्य आतंक, राजनेताको हत्या, नागरिकहरूको बेपत्ता, महंगी, भ्रष्टाचार, भाषिक समस्या लगायतका देश र जनताले भोग्नु परिरहेका तमाम जल्दाबल्दा समस्याहरूको विरुद्धमा असोज २० गते नेपाल बन्दको आह्वान गरेको सर्वविदितै छ। उक्त बन्द कार्यक्रम देश र जनताको पक्षमा अत्यन्तै समसामयिक र सान्दर्भिक रहेकोले महान्, अमर शहीदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जलि अर्पण गर्दै हाम्रो संगठन बन्द कार्यक्रमलाई हार्दिक समर्थन गर्दछ। विद्यार्थी, शिक्षक, प्राध्यापक, कर्मचारी, मजदूर, किसान, व्यापारी, उद्योगपति, यातायात व्यवसायी लगायत सम्पूर्ण तह र तप्काका जनसमुदायमा शिक्षण संस्था, यातायात, कलकारखाना, व्यापार, व्यवसाय बन्द गरी नेपाल बन्दलाई सानदार रूपमा सफल पार्न हार्दिक अपील गर्दछ।

(कृष्णध्वज खड्का)

अध्यक्ष

केन्द्रीय समिति

मिति : २०४६/०६/१३

